

ПОЛ ДОХЪРТИ

*Чашата
на призраците*

ПОЛ ДОХЪРТИ ЧАШАТА НА ПРИЗРАЦИТЕ

Превод: Деница Райкова

chitanka.info

Матилда от Уестминстър, лечителка и придворна дама на кралица Изабела — Френската вълчица, изповядва в дневниците си своето бурно минало.

Спомените я връщат към страшния петък, 13 октомври, когато крал Филип Хубави обявява тамплиерите извън закона. Само за една нощ Матилда, племенница на тамплиер, се превръща в преследвана бездомница без име. Момичето се озовава по чудо в свитата на принцеса Изабела, и заминава с нея за Англия. Но смъртта върви по стъпките на Матилда, единственият ѝ закрилник загива заедно с цялото си семейство от ръка на незнаен убиец.

Отвъд Ламанша, в двора на Едуард II, слаб крал, презиран от благородниците и управляван от своя фаворит, сенките на миналото я преследват. Гибел застига хора от свитата на младата английска кралица. Самата Матилда се спасява на косъм от ръцете на убиеца и тръгва по дирите му. За да оцелее, Матилда трябва да открие какви тайни са свързвали убитите — banker, абат, писар и един стар придворен.

Призраци се тълпят в изпълнения с блясък и поквара кралски двор, а старите грехове и невинно пролятата кръв викат за отмъщение.

Дохърти е маестрото на средновековния криминален роман.

сп. „Букс“

*Тази книга се посвещава на паметта
на една обичана и уважавана майка — Вивиан Роуз
Селф,
изгубена твърде рано от обичащото я семейство.*

ПРОЛОГ

*„Tolle Lege, Tolle Lege.“
(„Вземи и чети, вземи и чети.“)*

Свети Августин от
Хипон,
„Изповеди“ VIII

„Благослови ме отче, защото съгреших. Минаха много години, откакто...“ — отпуснах се на пети и се вгледах в бялото, восъчнобледо лице на покойника, изпънат на ниската погребална носилка пред мен — отецът игумен, преживял поне осемдесет и пет лета, обвит в погребалния си саван, готов да бъде отнесен от благочестивите монаси в църквата, за да бъде положен там, заобиколен от пурпурни свещи пред олтара — осветено място, където кръжат ангелите, та пълчищата от демони, които дебнат, за да уловят душите на мъртвите, да не могат да пристъпят. По-късно същите тези братя, бедните мъже от обителта на сивите монаси, която се гуши под сенките на катедралата „Сейнт Пол“, щяха да изпеят своята зауспокойна молитва, а след това да погребат игумена в осветената земя, за да намери подслон под някой олющен кръст, докато елементите се стопят и настъпи Второто пришествие на Христа.

Описвам отца игумен като прехвърлил осемдесет и петата си година: сега аз не съм много по-млада. От месеци се подготвях да бъда изповядана от него. За останалите от общността аз съм просто една напуснала усамотената си килия отшелница, по-загрижена да чисти градинските алеи или да търка големите каменни плочи на пода в кухнята. Но игуменът се досещаше за тайната ми. Често, когато другите братя бяха заети, той ме откриваше сред ябълковите дървета или в обраслата градина, където скубех плевелите около езерцето с шараните. Докосваше ме лекичко по рамото или подръпваше ръкава на

расото ми и ме канеше да отидем до някое сенчесто дърво или усамотено градинско кътче, където можехме да седим и да говорим за старите времена. Никога не му казвах много, макар че той знаеше коя съм. Как бях служила на кралицата-майка — Изабела Френска. Как бях с нея от времето, когато слезе в пъкъла, до мига, когато се въздигна към славата, само за да пропадне отново. Как се бях подслонявала дълго в сянката на Вълчицата, бидейки ученичка на „тази нова Йезавел“^[1]. О, да, също като рицар със спуснато върху лицето забрало на шлема, аз бях в центъра на онази кървава, оплетена схватка, когато великите увисваха на бесилката или коленичеха, подобно на Едмънд от Кент, като вързано на синджир куче до някоя порта, а някакъв пиян престъпник отсичаше главите им. Имах доверие на игумена. Правех намеци и разказвах истории, имайки предвид понякога великите лордове, изправили се до един пред Божия съд. Описвах сънищата си — гниеци по ешафодите трупове или мъже с покрити с качулки лица и с кинжали в ръце, прокрадващи се през вътрешните дворове посред нощ; потайни срещи в зле осветени стаи; походи на армии и цвилене на бойни коне; големи пирове и тържества, където вината от Бордо и Испания се лееха като вода от счупена бъчва; захаросани плодове, великолепно гоблени и изискано украсени стаи; безмълвно, потайно извършено убийство във всичките му отблъскващи форми; моите срещи със синовете и дъщерите на праотеца на убийците Каин.

Аз бях свидетелка на тези дни и игуменът знаеше това. Понякога, много рядко, говорех за Изабела — Изабела с блестящата кожа и пламтящите сини очи, с коса като усукани златни нишки и тяло, което би изпълнило с похот дори монах. Изабела „La Belle“, Прекрасната, Изабела Френска, която свали съпруга си от престола. Заклучи го в замъка Бъркли, затваряйки го зад решетки като някакво бясно животно, докато — така съобщават летописите — при него се вмъкнаха убийци и поваляйки го по лице, завряха в задника му нажежен до червено ръжен, за да изгорят вътрешностите му и да не оставят следи по трупа. Говорех за Мортимър, горд като елен самец с разклонени рога, сам пълноправен крал, уелски принц, тайно мечтаещ за власт; за Хю Диспенсър, с коса и брада с цвят на невестулка, с бързо стрелкащи се зелени очи, алчни пръсти и сърце, кипящо от похотлива страст и желание да притежава Изабела; за самия Едуард, златокосия, синеок крал, могъщ телом и нищожен духом, следван от всички

останали в техните одежди от коприна и сатен и ботуши с високи токове, получили имотите си лично от краля феодални земевладелци, които бяха преживели и щастливи дни, преди кинжалът на някой убиец да ги изпрати във вечната нощ.

Затворих очи, след това ги отворих, оглеждайки аскетично обзаведената стая на игумена: белосаните ѝ стени, прашния и твърд като кост под. Единствено свещите и един малък мангал с посипан в него тамян потискаха студа и противния мирис на смърт. Разглеждах внимателно студеното лице на трупа със заострени черти, полузатворени очи и притворени устни. Отецът игумен се беше молил за мен — беше ми казал това. Дори когато се навеждаше над потира, за да прошепне думите на благословията, или вземаше хляба, за да го превърне в благословеното тяло Христово, той винаги отправяше една и съща молба: един ден да коленича пред него, да се изповядам и да се помиря с Бога, и така да подготвя душата си за нейното дълго пътуване, за да се присъедини тя към останалите.

— Матилда — игуменът притискаше ръцете ми между студените си, тънки пръсти, а светлите му кафяви очи се взираха съчувствено в мен. — Матилда, чувствам, че душата ти е натежала от грехове. Умът ти, спомените ти и сънищата ти са преследвани от призраци — от тях лъха на мрак и зло.

Хитър и прозорлив бе този отец — един от малцината сред всички хора, които съм срещала, който умееше да чете в човешката душа. Разбира се, аз се противях. Казвах му, че ще запазя тайните си и ще отговарям за делата си пред Божия съд, както всеки злодей би отговарял пред върховния кралски съд в Уестминстър Хол. Отецът игумен само въздъхваше и пускаше ръката ми.

Миналото лято, около времето, когато се честваше раждането на Йоан Кръстител, започнах да размишлявам. Чувствах се тъй, сякаш коремът ми беше пълен с кисело вино. Искаше ми се да повърна, да се пречистя, да изчистя злото от душата си, затова отидох и заговорих на нея — Изабела, кралица на Англия, там, където тя лежи под каменната си надгробна плоча вдясно от високия олтар в Грейфрайърс. О, да, тя поиска да я погребат именно там, не увита в саван, а облечена в сватбената си рокля, макар вече отдавна да беше прехвърлила шейсетте. Докато умираше, раздирана от кашлица и заедно с

хриповете от гърлото ѝ изтичаше кръвта на живота ѝ, Изабела ме помоли с поглед да хвана ръката ѝ.

— Матилда, *ma douce*! [2]

Бузите ѝ бяха хлътнали, косата ѝ беше бяла и въпреки това още можех да видя бляскавата красота от прежните дни.

— Погребни ме — прошепна тя — в сватбената ми рокля, със сърцето на съпруга ми в ръце, но редом до Мортимър, като невяста до любимия ѝ! Обещай ми.

Спазих обещанието си. Помолих да се срещна с нейния син, Едуард с орловия поглед — Великият Завоевател, Владетел на Англия, Ирландия, Шотландия и Франция и на всички други земи, които успее да заграби. Коленичих пред него в Йерусалимската зала на Уестминстърското абатство. Шепнешком съобщих последното желание на майка му. Кралят, разбира се, ме обсипа с ругатни, макар че накрая се съгласи. Той нареди на шерифите, церемониалмайсторите, приставите и глашатаяте си да разчистят главния път по протежение на Майл Енд, заобикалящ Тауър, за да може погребалното шествие с тялото на майка му да премине с големи почести и пищност, с тръби, фанфари и барабани, сред облаци от ароматен тамян, та да бъде погребана, след тържествена заупокойна служба, под каменните плочи на Грейфрайърс.

По-късно, месеци след смъртта ѝ, кралят изпрати своите каменоделци и дърводелци да издигнат красива надгробна плоча за „обичната му майка“. Можете да я видите, с приклекналите златни леопарди и сребърния герб на френската кралска фамилия, с нейните корони и коронки, набожните надписи, цялата страховита красота на гроба. Едуард стори това като акт на обезщетение. Изабела така и не му беше простила, не и за онова, което беше причинил на нейния „мил Мортимър“, и именно това ме водеше в Грейфрайърс. Дойдох да се погрижа за гроба ѝ. Кралят ми нареди с крясъци да дойда тук. Устните му, с избила по тях пяна, се свиваха и оголваха зъбите му като на ръмжащо куче.

— Ти беше с нея в живота — изкрещя той. — Остани с нея в смъртта.

Присъединих се към Бедняците на свети Франциск, Сивите монаси, получавайки позволение от епископа на Лондон да живея като отшелница в килия в тяхното землище. Само отецът игумен знаеше от

самото начало истинската причина да бъде там. Възлагаха ми черна работа, най-презрените от всички презрени задачи. По един въпрос обаче отецът игумен не търпеше възражения:

— Ако сестра Матилда желае да се моли край гроба на старата кралица — заяви той на едно събиране на монашеския орден, — трябва да ѝ бъде позволено да го стори.

Правех го всеки ден, горе-долу около три следобед, когато църквата беше празна и благочестивите братя никога не се събираха да отправят хвалебствени химни към Бога. Свивах се като куче и притисках буза към студения камък, прокарвайки ръка по релефното скулптурно изображение. В мислите си се връщах към някоя тучна градина или великолепно стая с ромбоидни плочи на пода, бродирани платове по стените, огън, бумтящ под плочата на огнището, и долавящият се навсякъде мирис от парфюма на моята господарка. Говорех с нея сега, когато бе мъртва, така както го бях правила и когато бе жива. Тя ме наричаше своята Дама от Ада. Аз бях пазителката на мрачните ѝ тайни.

Както и да е, отклонявам се. Миналото лято отидох на гроба ѝ в навечерието на празника, отбелязващ раждането на Йоан Кръстител. Спомням си как се загледах в една картина, изобразяваща покаялия се разбойник на Голгота — окървавен, облечен в дрипи, разпнат на кръста със сгърчено в агония лице — докато се обръща да говори със Спасителя, да помоли за избавление. Под кръста стояха мъчителите на Христос с лица на изроди и маймуни — много уместна сцена. Често се чувствах като онзи покаял се разбойник, но пък понякога позволявам на самосъжалението да ме погълне, както огънят поглъща сухите подпалки.

В онзи летен следобед затворих очи, като се опитвах да не обръщам внимание на картината, на уродливите лица, на присвиващите се в гримаса маймунски усти, на разпнатото окървавено тяло.

— Виждала съм толкова много трупове — прошепнах. — Не мога да запечатам вратата към миналото.

Умопомрачителният образ изскочи от тъмното сърце на някакъв кошмар — спомен за Херефорд и за това как Диспенсър висеше на високата седемдесет фута бесилка; как Изабела и Мортимър наблюдаваха сетните му мъки, като ядяха, пиеха и вдигаха един към

друг за наздравица придобитите като плячка бокали. Как тялото на Диспенсър се люлееше като кукла, с ритаци във въздуха крака; как палачът се качи по стълбата да свали полумъртвия човек, за да разпори корема му и да му изтръгне тестисите. Кръвта му се изливаше като вода от разцепена бъчва, а писъците му отекваха из пазарния площад.

— Толкова много — прошепнах. — Толкова много.

Тогава чух гласа ѝ, както говореше някога, застанала зад гърба ми, шепнейки, сякаш бяхме любовници.

— Пречисти се, Матилда! Изповядай греховете си, намери покой.

Казах това на отца игумен. Той само се засмя. Заяви, че мъртвите са прекалено заети, за да се занимават с нас. Трябвало да се вгледам в собствената си душа. Говореше ми близо до един водоскок, с плискаща се нагоре вода. По някаква причина изгубих самообладание, за първи път от години, със сигурност за първи път след идването си в Грейфрайърс. Държах се като затворничка, заключена в тъмно подземие, която се мята към вратата и удря по желязната решетка, отчаяно искайки да излезе навън. Скочих на крака и закрачих нагоре-надолу. Отецът игумен се озадачи:

— Какво става, Матилда?

Свих се в краката му, обгръщайки костеливото му коляно, и се вгледах яростно в него — поглед, който не беше виждал никога преди. Беше забравил, че някога бях участничка във Великата игра на Съдбата. Виждала съм как шурти гореща кръв! Цял живот съм се борила, притисната от интригите в двора или срещу потайни, безмълвни наемни убийци. Той направи кръстния знак над главата ми.

— Какво става, Матилда?

— Какво става ли, отче? — повторих дрезгаво. — Ще ви разкажа за живота ѝ, ще призная греховете си.

Старите му очи блеснаха. Надигнах се и, като притиснах устни към ухото му, започнах изповедта си. Слабата руменина по старото му лице бързо се отдръпна: той отстъпи назад, гледайки ме с ужас.

— Ще трябва да се видя с епископа — промърмори той. — Такива огромни грехове!

— Такива огромни грехове ли, отче? — отвърнах дръзко. — Какво казва Светото писание? „Дори греховете ви да са аленочервени, аз ще ги пречистя и ще станат бели като вълна!“ Е, отче, греховете ми

са многобройни, в най-наситения ален цвят, като небето в лятна вечер или червените знамена на войната. Затънала съм в злодеяния, отче. Аз съм Дамата от Ада. Живях в сянката на Изабела „La Belle“, блудницата Йезавел, Вълчицата, Желязната Дева.

— Трябва да се подготвиш да приемеш Светото причастие, да прочистиш съвестта си — отвърна той. — Бъди честна пред себе си, за да бъдеш честна и пред Бог.

Дотогава вече се бях овладяла. Осъзнах какво бях казала. Дадох си сметка, че този старец, седнал на студения камък до един водоскок, в тези няколко скъпоценни минути беше научил повече, отколкото Едуард, кралят, някога щеше да научи. Да, и други са се опитвали. Предлагали са ми подкупи, земи, имения, дори брак с един млад човек, кралски страж. Винаги отказвах. Аз срещнах и изживях голямата любов на живота си. Нещо повече — дадох клетва пред Изабела да пазя тайна, но сега, когато се замисля, смятам, че тази клетва е вдигната: освободена съм от задължението си. В онзи ден край водоскока затътрих крака и се извиних за избухването си. Обещах на отца игумен, че щом започнат Коледните пости, ще коленича на молитвения стол и ще призная всичките си грехове. Пошегувах се, че ще отнеме доста време. Отецът игумен ме погледна предпазливо, като клатеше глава.

— Сестро Матилда, искрената изповед е кратка. Изповядай по-скоро коя си, а не онова, което си сторила.

През последвалите седмици често размишлявах върху думите му. Колкото повече се ровех из душата си, толкова по-ясно осъзнавах, че не беше изрекъл пълната истина. За да разбере какво съм извършила, да осъзная коя всъщност бях или коя съм, трябваше да опиша коя бе Изабела: пристигнала в Англия на тринайсетгодишна възраст като принцеса от някой от романсите за крал Артур, за да се омъжи за Едуард от Карнарвон и да свърже Англия и Франция в мирен съюз, който да пребъде във вечността. О, какви безумци са принцовете! Отецът игумен ми позволи да използвам скриптория и библиотеката. Започнах да пиша с шифър, който можеше да бъде разчетен само от мен — наследство от дните ми като лечителка. Седмиците се превръщаха в месеци. Лятото мина, дойде есента в пищното си изобилие. Пътеките и градините на Грейфрайърс се покриха с килими от листа, които блестяха като мед, преди дъждовете да завалят и да ги

превърнат в мръсна каша, която трябваше да събирам, да трупам на купчини, да суша и горя. Обещах на игумена, че щом започнат Коледните пости и църквата се подготви за идването на младенеца Иисус, ще направя своята изповед.

Сатаната обаче не ме беше забравил. На празника на свети Лука, внезапно, като крадец през нощта, смъртта отнесе отца игумен. Намериха го в леглото му, изпънат леко на една страна, със зинала уста и изцъклен поглед: душата му отдавна беше отишла при Бога. Попитах отец Бруно, пазителя на скриптория, внимателен, начетен човек с приведен гръб и лице като на объркано врабче, дали мога да поднеса собствените си последни почитания. Той се съгласи, затова коленичих пред тялото на отца игумен. Прекръстих се и набързо изрекох молитва, която бях научила като дете, сетне затворих очи. Дадох обещание, сторих обет пред игумена — все пак щях да се изповядам, но не пред някой свещеник, когото не познавах, или пред някого от братята, който щеше само да се отдръпне, обзет от ужас. Отецът игумен можеше да стои от другата страна на завесата, разделяща живите от мъртвите, и да ме изслуша.

Този път, след като дълго бях гледала тялото му, аз се надигнах и забелязах късче пергамент върху малката писмена маса, където игумена имаше навика да седи и да размишлява над някой часослов. Заслушах се напрегнато. Послушниците, поставени на стража отвън, бърбреха помежду си. Безшумно се приближих до писалището и взех пергамента. Веднага разпознах Боеций — откъс от труда му „Утехата на философията“. „Самата ми сила, заявява Съдбата, е в неизменното ми движение. Аз въртя своето колело, което движи кръговрата. Доставя ми наслада да правя така, че най-низшите да се оказват на върха, а най-висшестоящите — на дъното. Отведете ме до върха, ако искате, но само при условие, че не смятате за несправедливо да потънете, когато правилата на играта го изискват.“ Усмихнах се. Отецът игумен беше оставил това послание само за мен. Изменчивото колело на Съдбата ме е завъртало чак до дъното, после до върха и след това отново до дъното. Познала съм славните радости на победата и горчивите пепелища на поражението.

Отецът игумен винаги е бил добър към мен, даваше ми дребни петачета или по някоя сребърна монета. Бях ги скътала грижливо. Срещу дребни пари едно момче, което прислужваше в манастира,

отиде до продавачите на пера и пергамент в Чийпсайд. Когато се върна, донесе рула велен, мастило, подострени пера, пемза и пясък за поливане на мастилото — всичко, от което би имал нужда един служител в кралския съд или писар в архива. Ще спазя обета си в тъмните часове на нощта. Ще купя още свещи и ще ги паля, за да напиша своята история и тази на Изабела, която въртеше Колелото на съдбата и правеше така, че крале и принцове, лордове и дами, могъщите и великите, биваха сравнени със земята, докато други биваха издигани с ликуване. Ще напиша за другата голяма любов на живота ми — изучаването на лечителската наука. Отецът игумен знаеше за изкуството и умението ми, но аз отказвах да го практикувам, макар че той ми показва манастирската библиотека. Приключила съм с ученето. Прочела съм книгите, били те ислямски като „Пълен наръчник на медицинското изкуство“ от Хали Аббас, тези на древните като „Хербария“ на Диоскурид, Галеновата „Терапевтика“, „За медицината“ на Целиус или текстовете от Салерно и Монпелие. Знам как да смеси мъх и пресечено прясно мляко така, че да приготвя прах, който да излекува и най-ужасната рана. Мога да ви кажа дали даден човек е отнел сам живота си, дали е умрял от нарушение в движението на телесните течности, или е умрял от смърт, различна от естествената. О, да, убийството във всичките му образи! Като първия, когото изучавах — сър Хю Пурт, проснат на двора, със счупен като орех череп, от който изтичаха кръв и мозък — първия път, когато пристъпих през онези мрачни двери в Къщата на Тайнствената Смърт. Да, ще започна оттам, но първо, как пристигнах там?

Преди толкова много години! Преди толкова много животи! И въпреки това никой не може да ми възрази. Никой не може да ме възпре да забързам по зле осветения коридор на времето към онези есенни дни на октомври хиляда триста и седма година, когато намерих подслон в Париж, радвайки се на сладкия живот на младостта, със сърце, изпълнено с решимостта да стана лечителка. Бях се надявала на това. Бях се молила за него. Бях мислила за това от мига, в който напуснах селцето Бретини, за да работя при чичо си в Париж, където се доказах като изключително пламенна ученичка, поглъщайки жадно първите познания, които книгите ми даваха. Умеех да пиша правилно, да смятам и бях научила норманския френски, който се говореше в кралския двор. Ученето ми се удаваше. Тъй като бях единственото ѝ

дете, майка ми изливаше върху мен цялата любов и грижа, която някога беше изливала върху съпруга си. Баща ми беше аптекар от семейство на лечители. Още когато бях толкова малка, че жълтурчетата стигаха до коленете ми, той ми говореше за своето изкуство — било в полята и горите, където ме учеше как се използват билките, или в малкото тъмно хранилище за ценности в собствената ни къщичка, пълно с неговите ръкописи и медицински книги, неговите стъкленици и ковчежета, претъпкани с целебни отвари и смъртоносни черни прахове. Учене? Аз се учех така, както една птица се учи да лети. Баща ми умря, а майка ми не можеше да направи много за мен. Често се вглеждаше в мен с тъжни очи.

— Матилда — промълвяваше тя, — с косата ти, черна като нощта, с тези тъмни очи и бледа кожа — тя се усмихваше — можеш да хванеш окото на някой овдовял търговец. Ти си стройна и висока... — тя замлъкваше наскоро изречението, тъй като аз правех грозна гримаса, и се засмиваше. — Или пък можеш да отидеш при чичо си в Париж.

Направих избора си, затова тя ме изпрати в големия град, при единствения човек, комуто бях започнала да се възхищавам повече, отколкото на всички останали: моя чичо, сър Реджиналд де Деинкур, старши наставник в Ордена на тамплиерите, ръководител на лечителите, човек, предано служещ Богу и на своя орден, както и на онези, нуждаещи се от уменията му, докато Филип Френски, онзи среброглав демон, не реши да се намеси.

[1] Финикийска принцеса от IX в. пр.Хр., в Библията — съпруга на цар Ахав. Името ѝ се е превърнало в нарицателно за безсрамна и порочна жена. — Бел.прев. ↑

[2] Сладка моя, мила моя (фр.). — Бел.прев. ↑

ПЪРВА ГЛАВА

„Милосърдието е наранено. Любовта е болна.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

„*Oh dies irae, dies illa.*“ Така гласи този ред от службата в памет на мъртвите: „О, ден на гняв, ден на печал“. Никога няма да забравя моя ден на гнева, моя ден на печал: четвъртък, дванайсети октомври 1307 г. Бях на около двайсет години, изпратена да се уча на занаят при чичо Реджиналд. Бях заминала от малката ни ферма недалече от Бретини за Париж, изпълнена с пламенен стремеж да стана лечителка и аптекарка. Чичо ми, грубоват стар войник, един от двамата мъже, които някога съм обичала, бащата, заменил онзи, който беше изчезнал в детските ми години, ме взе под грижите си. Изливаше върху ми цялата любов и привързаност, които Тобит^[1] е изливал върху Сара. Истински благородник, съвършен рицар във всяко отношение, чичо Реджиналд беше дълбоко набожен. Постеше три пъти седмично и винаги ходеше в „Нотр Дам“ късно в петък вечер, за да сложи чиста восъчна свещ пред статуята на Девата. Коленичеше върху настлания с камъни под и вдигаше взор към лицето на жената, която наричаше своя *Chatelaine*^[2]. Чичо Реджиналд бе мълчалив човек, имаше сдържан нрав и се обличаше скромно. Беше светец в свят на грешници. Винаги смяташе, че и аз ще бъда същата. Ранните години, които прекарах с него обаче, бяха само въведение към живот, изпълнен с всякакви пъклени злодейства.

Сигурно и преди да започна разказа си, вие помните какво се е случило, как се е променил светът от младостта ми насам. Сега от Средното море из цяла Франция и страните на север бушува война. Голямата чума направи присъствието си осезаемо: извисяващ се жълт

скелет, въоръжен с остър сърп, покоси цвета на нашия народ. Азмодий, най-противният от демоните, Повелителят на болестите, пристигна сред нас. Градовете лежат пусати, с улици, осяани с гниещите, разложени тела. Симптомите са винаги едни и същи: фаталната поява на бубона под мишницата, изгарящото в огън тяло, докато стомахът бълва черна и жълта жлъчка. Димящите погребални клади се превърнаха в отличителни знаци на нашата епоха. Небето е почерняло от дим, докато прекрасната плодородна земя се замърсява, зинала да приеме безбройните мъртъвци.

В младостта ми факултетът по медицина в Парижкия университет напомняше на куче — с настръхнала козина, оголени зъби, челюсти, застрашително зейнали срещу жените, практикуващи медицина — но то още не хапеше. По-късно го стори — по времето на големите убийства в Англия, в лето Господне хиляда триста двайсет и второ, когато започна гонение срещу Жаклин Фелиси, задето упражняваше лекарска професия, без да има практическо обучение. Фелиси заяви, подкрепена от доказателства и свидетели, че е излекувала хора, при които законно практикуващи лекари, притежаващи разрешение и завършили медицина, са се провалили. Освен това поддържаше твърдението (и аз прочетох защитната ѝ реч), че жените предпочитат да бъдат лекувани от себеподобни. „По-добре и по-уместно е вместо мъж, твърдеше Фелиси, една мъдра и проникателна жена, опитна в лекарската практика, да посещава друга жена, за да я преглежда и да изследва скритите тайни на нейното същество.“ Бедната Фелиси, защитата ѝ не издържа. В моята младост беше различно. Бях защитена. Чичо Реджиналд беше високопоставен тамплиер. Беше също опитен хирург и лекар, който бе упражнявал изкуството си в Светата земя на Палестина. Беше участвал в обсадата на Акра и във военни походи в горещите земи около Средното море. Освен това бе запознат с лечебните изкуства на маврите, сарацините и други последователи на Мохамед. О, нека Небесната царица и великият Архангел Рафаил Изцелителят бъдат мои свидетели — чичо Реджиналд беше лекар *sans pareil*^[3], опитен и прозорлив, истински магистър — майстор в занаята си.

Не се подвеждайте от легендите за Храма, от голословните твърдения за содомия и езически ритуали. Наистина, тамплиерите си имаха своите тайни, притежаваха изображението на лика на нашия

Спасител, както и погребалната му плащаница, но в действителност бяха хора на нашия земен свят: банкери, воители и най-вече лекари. Те почитаха Дева Мария и изричаха повече слова във възхвала на жените, отколкото другите мъже. Чичо Реджиналд бе силно повлиян от последователите на свети Франциск, особено на свети Антоний от Падуа, който възхваляваше нашия пол и не изричаше и една лоша дума против нас.

Чичо Реджиналд беше лекар, отговарящ за медицинското обучение на рицарите в ордена, надзираващ работата на основаните от тамплиерите болници в Париж, и именно там започна моето обучение. „Искаш да пиеш от извора на познанието, гръмко заяви той, тогава така и ще стане!“ Обучението ми беше изключително строго. Чичо Реджиналд ме караше да преведа някой пасаж от латински на простонароден френски, после на нормански френски, след което да го преведа пак на латински. Даваше ми списък с билки, точните им имена, свойства и въздействие, после прибираше листа и ме изпитваше подробно. Предаде ми дарбата да разбирам различните езици и ме научи как да възпроизвеждам правилното значение. Но преди всичко, учеше ме на медицина. Станах негова възпитаничка, докато той обикаляше от болница в болница, от една болнична стая в друга. Взирах се, наблюдавах, отбелязвах, запомнях и повтарях: това бяха неговите аксиоми. „Матилда — той размахваше пръст, взирайки се в мен със свъсени вежди над пронизващите очи — ние, лекарите, не можем да изцеляваме. Можем само да се опитваме да попречим на болестта, както и да предложим някакво облекчение. Помни това, което виждаш. Наблюдавай, винаги наблюдавай, изучавай внимателно, определяй какъв е проблемът и ако можеш, предложи решение.“

Чичо Реджиналд се отнасяше критично към твърденията на други лекари. Ожесточено сипеше нападки срещу „Хирургическата наука“ на Ланфранк от Милано и открито се подиграваше с обсебеността на лекарите от урината, изпражненията и очистването на организма. Харесваше трудовете на арабските тълкуватели Авероес и Авицена, проявяваше задълбочен интерес към Гален и преди всичко, към трудовете на Бернар де Гордон от Монпелие, в чийто *Regimen Sanitatis* се кълнеше. Чичо Реджиналд се съсредоточаваше върху биенето на кръвта в китката или гърлото, от мириса на пациентите си, от очите, езика и тъканта на кожата им. „Отбелязвай, излайваше той,

преглеждай, после размишлявай.“ Беше песимистично настроен към онова, което можеше да постигне, и винаги бе съкрушен, ако напипаше тумори или бучки в тялото. По отношение на билките и отварите обаче бе изключително опитен; твърдеше, че това е една от областите на познанието, в които може и да посява семената, и да прибира жътвата. Аз станах също толкова веща в смесването, знаех и въздействието на различните растения: каква доза трябва да се даде, какви резултати се очакват.

— Трябва да бъдем смирени — твърдеше чичо Реджиналд — и да сме наясно докъде се простират възможностите ни. Билките са нашите оръжия, стрелите в колчана ни, онова, което можем да контролираме — както и чистотата при работата. Матилда — наставляваше ме той, докато крачеше нагоре-надолу из някоя стая, — причината за инфекцията не ми е известна, но резултатите от нея са навсякъде около нас. Затова измий ръцете си, почисти една рана, сложи чиста лапа и помни, че мръсотията и смъртта вървят ръка за ръка.

В продължение на осем години това беше животът ми, самата ми същина и душа — от първия му цъфтеж до пълното узряване. Чичо Реджиналд! Нямаше значение дали подтичвах до него покрай редица от легла, или бивах изпращана като пратеник в града да купя това или онова. Другите млади жени се омъжваха, но чичо Реджиналд беше моят живот. Дано Бог му даде покой. Бог е свидетел, че прекарах по-голямата част от живота си, поне тази част, посветена на медицината, подчинявайки се на неговите правила.

Животът ми с чичо Реджиналд свърши, както казах, на дванайсети октомври 1307 г., четвъртък, когато Филип Френски, Филип „Хубави“, със светлосините очи и сребрилата коса, връхлетя като ястреб и разруши Храма. Двамата с чичо бяхме извън Париж на посещение в една ферма на Ордена: полята около нея изобилстваха от билки. Непредвидено се върнахме в града. Чичо реши да остане в малка кръчма недалеч от портата „Сен Дени“. От настлания й с калдъръм двор виждах извисяващите се бесилки на Монфокон и покрития с червени керемиди покрив на манастира на *Filles de Dieu*, Благочестивите Божии сестри, които винаги даваха на осъдените престъпници, докарани тук, за да увиснат от голямата бесилка над зейналата отдолу огромна яма, по една последна чаша вино. В онзи

ужасен ден чичо ми се държеше като човек, осъден да загине на тази бесилка. Беше разтревожен, напрегнат и ми нареди да остана в стаята си високо под стрехите на старата кръчма.

Аз, разбира се, отчаяно исках да се върна в Париж. Дъщеря на фермер, бях се отегчила от красотите на природата, от нейните открити поля, усамотени ливади, мрачни чифлици, гъмжащи от плъхове хамбари и смълчани, криволичещи изровени селски пътища. Изпитвах единствено задоволство, че ще трябва да ги изоставя и да се гмурна отново в големия град Париж, така нетърпеливо и жадно, както някой бедняк би налетял на купчина сребърни монети. Бях обикнала града с различните му пазари: Плас Мордар, където ходех за хляб, Гран Шатле — за месо, Сен Жермен — за наденици, Пти Пон — за брашно и яйца, големия пазар за билки на кея на Ил дьо ла Сите, или пазарът „Дез Иносан“, където можеше да се купи каквото поискате. Шумът и веселата глъчка постоянно ме съпътстваха. Хора се блъскаха и бутаха, шепнеха и крещяха:

— *Deus vous garde!*^[4]

— *Je vous salue!*^[5]

Изпълнявах ролята на пратеничка на чичо си ту до едно, ту до друго място, тичах като заек из целия град. Към двайсетата си година бях все така запленена от продавачите на кестени от Нормандия, от търговците на сирене, от закръглените продавачки на ябълки с бузи, червени като плода, който продаваха. Чичо ми ме беше научил на всичко за хитрините на пазара — за ханджиите и търговците на вино, които смесваха виното с вода или лошото вино с добро; жени, които разреждаха пряското си мляко и за да направят сирената да изглеждат по-мазни и тежки, ги киснеха в бульон. Тъкачи, които разстилаха платовете си върху тревата нощем, та на сутринта да тежат повече. Касапи, които киснеха месото във вода, или продавачи на риба, които използваха свинска кръв, за да оцветяват в червено хрилете на престоялата и обезцветена риба. Продавачи на платове и дрехи, които имаха един аршин за мерене на стоките, които продаваха, и друг — за мерене на онова, което купуваха. Съветваше ме също да бъда предпазлива с онези, които продаваха стоки в тъмни улици, за да измамат нищо неподозиращите купувачи, и ме караше да запомням наизуст всичко, което научавах и забелязвах по отношение на града, който обичах. Всеки занаят имаше свой квартал — аптекарите — в

Сите, продавачите на пергамент, писарите, подвързвачите и книгопродавците — в Латинския квартал; лихварите и златарите — на Големия мост; банкерите — недалече от Рю Сен Мартен, и търговците на скъпи тъкани — на Рю Сен Дени. Пъстротата и глъчката на градския живот като че ли никога не замираха — облечени в скъпи брокатени одежди богати граждани идваха на излети край Сена, рицари в леки доспехи преминаваха наблизко, яхнали дребни ездитни коне или благородни бойни жребци; пищно облечени кавалери се перчеха с кацнали на ръцете им соколи и ястреби. Беше като да влезеш в някоя църква и да обикаляш от един стенопис на следващия. Толкова много за гледане! Отдавах се на това с цялата енергия и любопитство на младостта.

Обичах този град! Бях добре защитена. Бъдещето се простираше пред мен като широк, светъл път. Когато не бях заета с науките си или в болницата, скитах от квартал на квартал, наблюдавайки просящите във входовете на църквите или край мостовете, селяните, пристигащи от провинцията със своите двуколки и ръчни колички; занаятчиите, които викаха и жестикулираха иззад сергиите си; скитащите жонгльори, калугери и монаси от различни ордени в тъмните си раса и островърхи качулки; канониците на катедралата с цялата им надменност и превзето държание; облечените в хермелин професори от Сорбоната и следващите ги като кралска свита пъстри и разнородни тълпи от студенти и учени. Кралски пратеници си пробиваха със сила път през тълпата с белите жезли, показващи сана им. Глашатаи в лъскави плащове, вдигнали тръбите си, свиреха пронизително, за да привлекат вниманието на тълпите, преди да бъде направено съобщение. Конски сбруи звънтяха като камбани, докато благородници, излезли от големите си къщи, язدهа надолу покрай мостовете и портите на града, за да отидат на лов в полята отвъд града. Благородни дами се изтягаха в носилките си, излезли да поемат малко чист въздух. Съдии, облечени в ярко алените си тоги, заобиколени от кралски стражи, отиваха към съдилищата. Поклонници, отправили се към „Сент Женевиер“ или „Нотр Дам“ напевно изричаха молитвите си или пееха набожни химни. Затворници, в здраво стегнати окови, биваха отвеждани под град от удари с пръчки към Гран Шатле. Секретари и писари бързаха към големия дворец и крепостта на

острова, където Филип властваше над Франция така, както ястреб брани своето поле: вечно бдителен, вечно отправящ заплахи.

Нямах търпение да посетя отново тези любопитни места. Не разбирах строгостта на чичо си. Той се извиси в цял ръст над мен в общото помещение на онази кръчма, сграбчи ме за рамото и ме заблъска към стълбите.

— Качвай се в стаята си, момиче!

Много рядко ме наричаше така. Винаги ми казваше „Матилда“ или „*ma fille*“^[6]. Лицето на чичо Реджиналд изглеждаше напрегнато, изражението му беше като на човек, който е видял призрак, и той непрекъснато поглеждаше през рамо към вратата.

— Какво става, сър? — запитах настойчиво.

— Нищо — прошепна той, после цитира един стих от Евангелието: „*Tenebrae facta* — И падна мрак“. Разпознавам тази фраза сега — описанието, дадено на нощта, в която Юда отива да предаде Христос. Отново се опитах да помисля. Надявах се да отида из града, може би да посетя една от кръчмите близо до болницата, да се смеся с учените, да потанцувам или да се отдам на някакво друго веселие. Чичо ми вдигна ръка и ме погледна гневно:

— Никога не съм те удрял. Ще го сторя, ако не се подчиниш на заповедта ми. Върви в стаята си — колкото и да е малка, населена с плъхове и мишки, тя е най-безопасното място за теб. Остани там, докато дойда.

Забързах нагоре по стълбите: краката ми трополяха по дървените стъпала. Дръпнах очуканата врата и влетях в стаята, примигвайки ожесточено, като се опитвах да възпра сълзите на ярост, които пареха очите ми. Стаята беше тясна и мръсна, въпреки че леглото беше удобно, а чаршафите му чисти — чичо държеше на това — слугата, който ми носеше храна, я беше покрил с дървена купа, за да я опази от мишките, които тичаха в ъглите. Паяжини като завеси висяха от гредите на тавана. Приблжих се до прозореца — малка дървена рамка, запълнена с рогови пластинки — и го отворих. Поне можех да гледам към града. Небето бе матовосиво, беше излязъл студен вятър. Беше онова тъжно, напомнящо за смъртта време, когато есента гасне и зимата с леден полъх оповестява присъствието си. В стаята беше студено. Затворих прозореца и забелязах виното точно до вътрешната рамка на вратата — очукана оловна кана до малка широка чаша.

Напълних чашата догоре и отпих бързо, после прекосих стаята и легнах на леглото.

Когато чичо ме разтърси, за да ме събуди, беше тъмно. Беше се навел над мен, с лице до моето.

— Ставай! — рече той настойчиво. — Ставай веднага!

Чичо ме изправи на крака, като почти ме влачеше. Беше ми донесъл наметалото и колана, с кама в дървена ножница. Накара ме да увия колана около тялото си. Възразах. Казах, че трябва да отида до нужника. Той се изсмя странно и ме изтика от стаята надолу по стълбите. Докато стигнах долу, вече бях закопчала наметалото достатъчно здраво. Студеният нощен въздух грубо ме разсъни. Чичо пхна в ръцете ми парче пергамент и кесия с монети, после посочи трескаво към тясната порта, извеждаща на уличката оттатък. Фенер, закрепен върху един стълб, забит в меката кал между камъчетата на калдъръма, осигуряваше някаква светлина за мулетарите и конярите, мяркащи се като призраци из двора. Обърнах се. Чичо стоеше наполовина скрит в сенките. Най-сетне, на потрепващото пламъче от фенера, забелязах ужаса му. Беше се състарил, лицето му беше хлътнало и изпито, а очите му — зачервени в ъгълчетата. Непрестанно си мърмореше под нос, внимателно заслушан в звуците от затваряне на врата, кучешки лай или странници, промъкващи се в тъмнината. Той взе ръката ми и я притисна към кесията със звънтящи монети.

— Сега трябва да вървиш, Матилда.

— Защо, чичо?

— Не питай — той приближи лице към моето. — За Бога, Матилда, не питай, просто върви. Портата на Сен Дени още е отворена. Трябва да влезеш в града. Добери се до Големия мост, където живее Симон дьо Витри. Познаваш го — пращал съм те по работа до къщата му. Той е търговец на сукно, банкиер и човек, на когото имам доверие. Прави точно каквото ти казва — той ме побутна към портата и ме изтика в тясната уличка.

— Върви, върви — изсъска той сред мрака. — Тръгвай веднага, Матилда, преди да са дошли.

Нещо в тона му, тези думи... долових ужаса му. Той размаха ръце: жест, който никога преди не го бях виждала да прави, който показваше, че трябва да бягам. Искях да остана, да открия кои са „те“. Нещо в него, докато просто стоеше там на слабата светлина, начинът,

по който се бяха прегърбили раменете му, ръцете му, пърхащи като подрязани крила на пленена птица... Обърнах се и се шмугнах в сенките.

Цяла вечност е изминала от тази ужасна нощ, но си я спомням добре. Тичах слепешката из улиците, сълзи пареха очите ми. От една страна, като всяка млада жена, роптаех срещу стореното от чичо ми: гневът ми набираше сила. И все пак бях доловила мириса на ужаса, противната миризма на страха, и се чудех какво предстои да се случи. Спомням си как спрях на ъгъла на един площад. Над мен статуята на светеца покровител на квартала се взираше немиждащо надолу към светлината на горящата отдолу свещ. В отговор и аз се взрях в лицето му и се опитах да си припомня какво се беше случило през този ден. Бяхме пристигнали в кръчмата рано сутринта. Чичо ме беше оставил, беше отишъл в града и се беше върнал като напълно непознат. Точно така: държанието му се беше променило, беше станал разсеян, нервен, подпитваше кръчмаря за това и онова. Едно забелязах със сигурност: беше свалил пръстена си със знака на тамплиерите и всичко останало, показващо принадлежността му към този орден.

Чух някакъв звук и бързо се огледах наоколо. Стрелци, облечени в синьо-златните ливреи на кралската стража, с блестящи леки шлемове с подвижни наличници на главите, се събираха из площада, прииждайки от страничните улички. Рицари в леки брони си проправяха път, яхнали пръхтящи бойни коне, предшествани от пеши войници с факли в ръце. Въздухът се изпълни със стържещия тропот на копита, със скърцане на кожа и звънтеж на конски сбруи. На този фон се чуваше зловещото тракане на оръжия, на мечове, които се вадеха от ножниците, премятането на щитовете и рязко изречените заповеди. Приглушени, заплашителни звуци се просмукуваха в душния въздух като мръсна мъгла. От другата страна на площада някакви просяци бяха запалили с факли пред една църква клада от боклук. Подскачащите пламъци позволяваха да се види тимпанът над вратата: живо изображение на пришествието на Христа в Последния ден, придружен от ангели с огнени мечове, за да отблъсне демоните, гъмжащи във въздуха. Изглеждаше тъй, сякаш Христос Съдникът идваше за мен!

Побягнах като хрътка през горски храсталак, по тесни пътеки и канавки. Наполовина облицованите с дърво къщи се привеждаха

ниско, сякаш се сговаряха да закрият осветеното от звездите небе. Подхлъзнах се на купчина боклук и с вика си пропъдих джавкащи мелези, хленчещи просяци и фучащи котки. Смили се, Иисусе! Бях невинна! Бях просто девойка, вървяща забързано из ужасните канавки на Париж! Хиляди кошмари се спотайваха в сенките, но познанието поражда страх. Не знаех от истински опит, поне не и тогава, колко уязвима е всъщност една жена, когато остане без закрила. Синовете човешки са и синове на Каин: „*In hominum mundo, lupus homini lupus* — в света на хората човек за човека е вълк“, — но към жените той е търсец плячка звяр! Вярно, някои сърца пеят химна на благородството, но той често е заглушен от дрезгавия вой на глутницата. В онази нощ си останах невинно създание, избягало като по чудо от клопката на безброй свирепи хищници. Може би невидим ангел летеше пред мен, с лице от огън и пламтящ меч. Аз също бях млада и бях въоръжена. Тъмните сенки, измъкващи се от вратите, се вмъкваха обратно вътре. Неназован ужас покриваше лицето ми с пот, просмуквайки тялото ми със своята ледена студенина и ме тласкаше да продължавам нататък.

Благодаря на Бога, че познавах Париж! Криволичейки, промъквайки се като заек, стигнах Рю де Моан, водеща надолу към Големия мост и голямата каменна къща на Симон дьо Витри, търговецът на скъпи платове. Тя се намираше на собствено землище. Задната порта беше отворена. Вмъкнах се бързо през нея, изблъсквайки престарелия нощен вратар със сънен поглед. Прелетях през тревата бързо като стрела: резето на кухненската врата беше пуснато. Изтичах отстрани покрай къщата, като се задъхвах и кашлях, се изкачих по главното стълбище, сграбчих желязната верига и задърпах, докато звънецът отекна из къщата като камбана, биеща тревога. Чу се тих тропот от бягащи крака. В един прозорец от дясната ми страна припламна светлина, докато някой палеше фенер с пъхната в него свещ. Отместиха се вериги, дръпнаха се резета, вратата се люшна и се отвори. Познах мосю Симон. Той се втренчи изненадано в мен, после ми направи знак да вляза. Вмъкнах се през вратата и дадох воля на изтощението си, рухвайки на земята, като се мъчех да си поема дъх. Търговецът, добросърдечен човек с лице на състрадателен монах, се наведе до мен, загръщайки се плътно със зимния си халат. Дъхът му

миришеше на вино, пръстите му бяха студени, а погледът — неспокоен.

— Какво става, Матилда? — попита той. — В беда ли си? Да не са те нападнали?

Подадох пергамента, който чичо ми беше дал, но още докато мосю Симон го поемаше, проклех собствената си глупост. Прииска ми се да бях спряла, за да го прочета. Търговецът прекоси коридора и отиде до мястото, където една самотна свещ припламваше на маса под изображение на свети Антоний, прогонващ злите демони. Играта на светлината караше тези адски изчадия да оживяват. Мосю Симон взе свещта и като ми обърна гръб, влезе в кабинета си. Погледнах към вратата — светлината под нея се усили, бяха запалени още свещи. Малко по-късно търговецът се върна, също толкова разтревожен, колкото бях и аз, с потрепващи пръсти, облизваше постоянно устните си. Коленичи до мен.

— Матилда, *ma petite*, ела, ела — той ме изправи на крака, като почти ме влачеше, и ме бутна през прага в кабинета си. Парчето пергамент го нямаше. В потискащите червени пламъци на огъня припукваха дънери. Каквото и да бе написал чичо ми, търговецът го бе унищожил. Той ме настани в един стол и донесе чаша пиво с остър и неприятен вкус, после събуди слугите си — двама мъже и една жена, докато писарят, неговият верен служител, беше въведен в стаята. Помолиха ме да остана отвън на една пейка. Вратата на кабинета беше заключена и залостена. Чувах шепот, повишени гласове, шум от отваряне на бюфети, ракли и сандъци, сякаш търговецът изведнъж беше решил да направи пълен опис на онова, което му дължаха. Писарят беше изпратен навън в нощта. Едва тогава, поне час след пристигането ми, мосю Симон дойде при мен на пейката. Взря се в мен със странно изражение, сякаш преценяваше колко струвам.

— Най-добре ще е да дойдеш с мен.

Къщата беше разкошна, с прекрасно вътрешно стълбище. Той ме отведе покрай две мебелирани галерии до вмирисана таванска стаичка, много подобна на онази в кръчмата. Въведе ме вътре и остана да седи известно време на едно малко столче, като се взираше скръбно в мен.

— Какво има, мосю? — попитах.

— Как ти е името? — запита той.

— Та вие, мосю, знаете името ми. Аз съм Матилда, чичо ми е...

Дьо Витри скочи на крака и заби пръст в рамото ми:

— Ти вече не си Матилда дьо Ферер — каза той, — а Матилда дьо Клербон, моя далечна роднина. Идваш от Поатие. Притежаваш известни познания за книгите и медицината. Майка ти е умряла наскоро, затова си дошла да работиш в къщата ми, нали така?

— Мосю Симон — прошепнах, — за какво е всичко това? Защо трябва да променям името си?

Търговецът посочи неопределено към прозореца:

— Седни, Матилда, седни — той прекоси стаята, здраво залости вратата и пусна резетата. След това приближи столчето си, като първо постави една свещ между нас. Изучаваше ме със смесица от гняв и тъга, сякаш искаше да ми помогне, но въпреки това му беше неприятно, че съм тук.

— Матилда, ще бъда като стрелец с лък — прошепна той. — Ще изстрелям стрелата толкова близо до целта, колкото е възможно. От дни се носят слухове, че крал Филип Френски иска да тръгне срещу ордена на тамплиерите...

— Невъзможно! — прекъснах го.

— Слушай, Матилда — той ме потупа леко по бузата. — Това, което чичо ти е открил днес, е, че утре сутрин всички тамплиери в кралство Франция ще бъдат арестувани по обвинения в практикуване на магьосничество, черна магия, содомия и Бог знае още какво.

— Лъжи! — избухнах в отговор.

— Това, което кралят иска, е онова, което си няма — отвърна мосю Симон. — От много години сред bankerите и търговците се мълви, че хазната на Филип е празна. Той ламти за златото и среброто, за богатствата, земите, чифлиците, хамбарите, пасищата и ливадите на тамплиерите. Той смята, че орденът е сборище на вещици и магьосници, вещици и чародеи. Отправил е молба до папа Климент V да забрани дейността му, да залови водачите му и всички рицари, сред които и твоят чичо.

Щях да скоча на крака, но мосю Симон ме бутна назад.

— Не. Матилда, слушай това, което казвам. Ако това е вярно, ако Филип Френски е решил да унищожи ордена на тамплиерите, твоят чичо и другарите му, всички, които имат нещо общо с ордена и носят неговите отличителни знаци, били те рицари, сержанти, пажове, земевладелци или слугини, са под подозрение. Не можеш да помогнеш

на чичо си. До утре вечер той ще бъде заловен. Може да се опита да избяга, но ще го хванат. Срещу тамплиерите са повдигнати страховити обвинения.

— Защо? — попитах.

— От алчност — отвърна мосю Симон. — Неподправена алчност, желанието на един могъщ крал да оплячкоса имуществото на един богат орден. Матилда, преди около седем години самият Филип Френски желаше да постъпи в ордена на тамплиерите; искаше след смъртта на съпругата си да стане велик магистър на ордена — той сниши глас. — Казват, че Филип всъщност убил съпругата си, Жана Наварска, за да си осигури тази възможност, да стане ерген, да се обрече на безбрачие, но тамплиерите го отхвърлили. Филип никога не прощава оскърбление или обида. Освен това се нуждае от пари. Не го е грижа как ще придобие тези пари, нито какви лъжи ще измисли.

— Ами папата? — запитах смаяно.

— Папата — намръщи се мосю Симон, — папата, Бертран дьо Гот, Климент V, е приятел на Филип, криещ се в изгнание в Авиньон! Какво според теб ще каже Климент V, особено след като Филип му предложи дял от плячката?

— Ами другите крале? — заекнах. Не знаех много за делата на тамплиерите и си спомнях описанието на чичо ми за това как орденът притежавал къщи от пущинаците на Ирландия до границите на ледовитите земи на изток.

Мосю Симон се прегърби.

— Нищо не променя сърцето на човек така, както съкровищата, Матилда!

— А аз? — попитах.

— Ако излезеш на тази улица, ако те разпознаят коя си в действителност — той размаха костелив пръст пред лицето ми, — ще те арестуват. Ти вече не си Матилда дьо Ферер, а Матилда дьо Клербон от градчето Поатие, моя далечна бедна роднина, дошла да работи като прислужница в къщата ми. Не ме предавай, Матилда. Не излагай мен и хората ми на опасност, в противен случай ще те предам на кралските служители. Те ще те оковат цяла във вериги и ще те завлекат в Гран Шатле или някоя друга тъмница, в която рискуваш или да бъдеш изгорена жива, или да те изправят на скалъпен съдебен процес, преди отново да те изведат, за да бъдеш обесена или изгорена — той задъвка

езика си. — Все още бих могъл да го направя. Ще има парична награда за тези, които предадат тамплиери или техни близки: няма да са много онези, които ще се измъкнат от мрежата на Филип.

Ръката ми се отпусна върху камата в колана ми.

— Не ме заплашвай! — рече мосю Симон с пренебрежение. — Заплахите ти не означават нищо за мен. Имам слуги. Трябва само — той зарови ръка под робата си и измъкна сребърна свирка на златна верижка — да надуя тази свирка и животът ти ще е приключил — така просто, както е просто да духнеш пламъка на свещ. Но дължа услуга на чичо ти. Преди много години той ми спаси живота; оттогава винаги се е отнасял почтено към мен. Правя това заради него, не заради теб. Ти си моя затворничка. Тази стая ще се превърне в твой свят, докато не ти кажа, че е дошло време за промяна.

— А чичо ми?

— Повярвай ми — отвърна мосю Симон, присвивайки очи, — ако можех да помогна на чичо ти, щях да го сторя. Не мога да направя нищо. Да ти кажа ли какво ще направя, Матилда? Какво ще правят утре всички търговци и банкери в Париж? Те ще отворят главните си счетоводни книги и книгите с домашни приходи и разходи. Ще проверяват задълбочено сметките си: Колко им дължи орденът на тамплиерите? Колко дължат те на тамплиерите? Повярвай ми, те ще открият, че дължат на ордена повече, отколкото той на тях. Затова всички ще си мълчим. Кралят отстрани един проблем: ако това е желанието на краля, то тогава това желание ще се сбъдне. Тамплиерите нямат приятели! Ти имаш един приятел: мен. Сега, Матилда дьо Клербон от Поатие, разбираш ли? Разбираш ли? — повтори той. — Ако ме излъжеш, аз ще те предам, просто — той щракна с пръсти, — просто ей така!

Бях твърде ужасена, твърде нервна, твърде изненадана, за да възразя. Кимнах замаяно, прекосих стаята и отидох до леглото. Легнах, обръщайки му гръб, скръстих ръце и вдигнах свитите си колене към брадичката, както правех като дете, когато сенките в далечния край на спалнята ми наистина бяха фантастични нощни създания, дебнещи да ме осквернят. Чух го да си тръгва.

На другата сутрин, когато се събудих, вратата на стаята ми беше заключена и залостена. Не можех да си тръгна, затова станах затворничка на мосю Симон. По-рано стаята сигурно е била

използвана като килия. В нея имаше малка ниша, вградена във външната стена, със собствена тоалетна — нощно гърне, поставено над тесен канал. След два дни вонята стана толкова отблъскваща, че слугата донесе ведро с дъждовна вода да я почисти.

Освен това мосю Симон ми донесе храна, малко дрехи и един псалтир, както и екземпляр от „Летопис на кръстоносните походи“ на Жоанвил. Отказа да ми съобщи какво става в Париж.

Седмиците минаваха. Гледайки през прозореца, открехнат точно толкова, колкото през него да се промуши стрела, наблюдавах как есенната слана се втвърдява, а листата на дърветата почват да капят. Една вечер мосю Симон дойде да ме види. Попита ме как съм, каза, че затворничеството ми скоро ще свърши и че на другата сутрин ще ме изведе. Събудиха ме преди зазоряване. Стаята бе леденостудена: въглицата в малкия мангал отдавна се бяха превърнали в пепел, а свещите бяха съвсем догорели и от тях бяха останали само почернелите фитили.

— Бързо, бързо! — даваше ми знаци мосю Симон. — Бързо, бързо, идвай!

Облякох се светкавично. Търговецът ми даде тежка роба с голяма, дълбока качулка.

— Сложи това — нареди той.

Слязохме по стълбите и закусихме в помещението за миене на съдове до кухнята с по една купа овесена каша и подправено с вода пиво, поднесени от сънената прислужница. Излязохме от къщата, промъквайки се в тясната уличка. Спомних си нощта, когато дотичах тук. Сега улиците бяха почти пуси. Зърнах няколко лица, докато вървахме бързо. Свещеник от ордена на капуцините, със закрито от качулка лице, предшестван от малки момчета, които размахваха един фенер и звъняха с камбанка, носеха в дарохранителница причастие за някой умиращ. Просяци молеха плачливо за милостиня. Сакати седяха отпуснато на заледените стълби на църквите, протегнали паничките си за милостиня, с бледи, съсухрени лица, умоляващи за милост. Със залитане премина група гуляйджии с пълни с пиво търбуси и усти, блъващи ругатни. Проститутка в светлокафява рокля, с оранжева перука на главата върху своята оредяваща коса, отправяше неприлични подвиквания от един праг. Мосю Симон хвана здраво ръката ми и забързано ме задърпа нататък. От време на време спираше да се увери,

че качулката и капюшонът покриват плътно главата ми. Влязохме в главната улица. Отваряха се врати, разпъваха се улични сергии. Носеше се силна и наситена воня: смесица от селитра, поръсена, за да притъпи миризмите от изпразнените нощни гърнета и купищата гниещи зеленчуци, струпани в ъглите.

— Мосю Симон — прошепнах, — къде отиваме?

— Мълчи! — настоятелно каза той. — Не откривай лицето си.

Промъквахме се и криволичехме. Накрая разпознах главната улица, отвеждаща към Монфокон — мястото за екзекуции, кланицата на Париж. Вече се събираха тълпи. Мосю Симон се приближи до войниците, които пазеха пътеката. Зашепна на един сержант — няколко монети преминаха от една ръка в друга и ни позволиха да заемем място близо до пътя. Виждах входа на Дома на Божиите дъщери. Благочестивите монахини вече се скупчваха на стъпалата, с бокали с вино в ръце. Някъде наблизко просещо момче напяваше траурна песен „*La mort de vie*“. Тъжният му напев само задълбочи мрачното ми настроение.

Тълпите нарастваха бързо: още хора се изсипваха на главния път, нетърпеливи да зърнат онова, което щеше да се случи. Тръбен зов проряза утринния въздух, последван от глухото биене на барабаните. Проточих врат, надзъртайки над главите на стражите. Първи вървяха херолдите в късите си сребристосини одежди, надули тръби, биещи барабаните; зад тях се точеха редици от тежковъоръжени мъже с блестящи стоманени шлемове. Следваше ги отряд кралски стрелци, водещи каруците с осъдените, палача и неговите помощници, облечени в черни кожени туники, със скрити зад червени маски лица. Двуколката, в която седяха, беше пълна с техните инструменти за мъчения, както и със стълбите, въжетата и веригите, които използваха, за да бесят жертвите си. След тази двуколка вървеше друга, в която бяха скупчени шест сиви фигури. Стана ми трудно да дишам — сърцето ми заби бясно, повдигна ми се. Искаше ми се да повърна. Знаех кой е в тази двуколка! Тя приближи бавно, със скърцащи колела. Волският впряг, който я теглеше, бе управляван от палач с червена маска, който непрекъснато плющеше във въздуха с камшика си. Двуколката се приближи. Шмугнах се през стражите и, подобно на останалите, сграбчих единия край на двуколката, сякаш ми харесваше да оглеждам внимателно лицата на мъжете, на които предстоеше да

умрат. Всички изглеждаха еднакви, облечени в изпоцапани дрехи, с боси крака; лицата им представляваха маски от рани, синини, белези и резки; брадите и косите им бяха разчорлени и сплъстени. От телата им се излъчваше вонята на затвора, на мръсотията и калта, в която се бяха свивали седмици наред.

— Мосю Симон! — ахнах задъхано.

Един мъж в двуколката вдигна лице и аз срещнах очите на чичо Реджиналд. Погледът му беше замъглен, носът му беше странно изкривен и подут, на дясната му буза бе разцъфнала и една синина, пурпурна и голяма.

— Чичо — прошепнах.

Той поклати глава:

— Възмездието е в моите ръце — казва Бог — изсъска той. — Запомни това, Матилда: Възмездието е в Неговите ръце — долових противната миризма на тялото му, после той ме изблъска с изненадваща сила, сякаш бях дошла да го измъчвам. Залитнах назад. Мосю Симон ме хвана за ръката и ме издърпа оттам. Стоях и гледах как каруците за екзекуции стигат до бесилката на Монфокон, извисяваща се над дълбоката яма отдолу. Палачите се закатериха по подвижните стълби като маймуни. Въжетата бяха закрепени, примките — повесени. Щом всичко беше готово, затворниците бяха изблъскани от каруцата и нагоре по стълбите. Последните бяха махнати и телата затанцуваха във въздуха, докато жертвите, задушаваци се в примките, се мъчеха да си поемат дъх. Почувствах ледена студенина, сякаш цялата ми кръв, всичките ми телесни течности бяха замръзнали. Не си спомням как умря чичо. Всичко, което видях, беше как шестима мъже изпълняваха своя *dance macabre*^[7], преди да притихнат, с клюмнали глави и с леко полюшващи се крака, щом смъртта им дари благословено облекчение.

Мосю Симон ме извлече оттам, бутайки ме пред себе си обратно по улиците до къщата си. Когато стигнахме там, той ме въведе в удобната си дневна стая. Гоблени и картини украсяваха стените на стаята, излъсканите до блясък дъски на пода бяха покрити с дебели турски килими, докато в закритото огнище бумтеше огън. Отведе ме до едно малко столче, донесе ми чаша посе^[8] и седна до мен, като клатеше глава и си мърмореше полугласно. Оставих тялото си да се отпусне, макар да се опитвах да потуша кипящата в мен ярост.

— Защо? — запитах.

— Казах ти защо. Филип Френски ламти за богатствата на тамплиерите. Самите рицари не са му нужни. Срещу всички тях са повдигнати обвинения в магьосничество, чародейство, содомия, идолопоклонничество, както и в престъпления, за които дори не съм чувал!

Той ми позволи да остана близо до огъня през по-голямата част от сутринта. Спомням си как разглеждах внимателно триптиха на стената, възхваляващ мъченичеството и славата на света Агнес. Не е ли странно как Бог действа за осъществяването на тайния си промисъл? Щях да видя отново тази картина на място, на което най-малко очаквах. През останалата част от сутринта се топлих и плаках. Плачех за онова, което бях видяла, и за онова, което бях изгубила. Плачех за чичо си и се гневях на Филип Френски. Гневът ми не се уталожи: просто се уморих. Мосю Симон повика слугата и прислужницата си. Те донесоха стол и добрият търговец ме премести, както майка би преместила рожбата си, да се сгуша там, загръщайки ме във вълнена роба. След това коленичи до мен, шепнейки ми предупрежденията си — как трябва да се придържам към смененото си име и да правя точно каквото ми казва.

— А именно? — попитах сънено и уморено. Давах си сметка за добротата на този човек: упорит, строг и алчен, въпреки всичко мосю Симон бе удържал обещанието, дадено пред чичо ми.

— Най-доброто убежище за теб — лицето на търговеца на платове се сгърчи в усмивка — е там, където никой няма да те потърси: кралският дом! Имам приятели. Имам — как да се изразя — хора, които ми дължат пари. В замяна на услуга, такива дългове се опрощават — той направи пауза. — Трябва да напуснеш Франция, Матилда, и никога да не се връщаш. Така е най-добре и за двамата ни.

— Но как? — размърдах се в стола си — бях забравила колко ми се спи, болката от това, че бях видяла как чичо ми увисва на бесилката, бе притъпена от смесеното с опият вино, което търговецът ми беше дал. — Как мога да напусна Франция, къде да отида? Животът ми е тук. Майка ми е малко повече от обикновена селянка — засмях се. — Каква помощ може да ми окаже тя? Как можете да ми помогнете вие, мосю Симон?

— Слушай сега — той придърпа столчето по-близо. — Както казах, най-доброто скривалище за теб е единственото място, където никога не биха те потърсили — домът на краля. Не, не, слушай — той вдигна ръка. — Познавам хора от свитата на Шарл дьо Валоа, брата на краля. Ще опростя дълговете им в замяна на услуга. Знаеш ли кой е Едуард Английски?

Свих рамене:

— Войнствен крал — отговорих. — Чичо говореше за войните му срещу уелсците някъде на запад и срещу шотландците на север.

— Войнствен крал — съгласи се мосю Симон. — Срещал съм Едуард Английски много пъти, както и... — Той направи пауза, сякаш възпирайки сам себе си. — Както и да е, преди много години, по време на управлението на папа Бонифаций VIII, Филип Френски устроил клопка на Едуард Английски. Гаскония, голямата винопроизводителна област около Бордо, все още принадлежала на англичаните. Чрез измама Филип я завзел. Едуард, зает със собствените си военни дела, трябвало да се закълне пред папа Бонифаций, че най-големият му син, също наречен Едуард, ще се ожени за дъщерята на Филип, принцеса Изабела. По същото време Едуард Английски, вдовец, се съгласил да се ожени за бледата, невзрачна сестра на Филип — Маргарет: този брак бил осъществен, подпечатан бил договор и Гаскония била върната на англичаните. Едуард Английски обаче не желал да ожени този, когото нарича свой безспорен наследник, за френска принцеса. Знаеш ли защо?

Поклатих глава.

— Филип Френски лелее други мечти — прошепна мосю Симон. — Да стане един ден новият Карл Велики на Европа. Той има трима синове: Луи, Филип и Шарл, които е оженил или възнамерява да ожени за наследниците на Бургундия, така че да върне тази богата земя обратно под юрисдикцията на френската корона. Същото важи и за Гаскония. В брачния договор Филип е поставил като условие единият внук да седне на трона на Изповедника в Уестминстър, а друг да стане херцог на Гаскония. Виждаш плана, който трябва да се осъществи рано или късно — за предпочитане рано. Гаскония ще бъде поставена под управлението на Филип, докато същевременно той ще има контрол над своя внук, английския престолонаследник: първо, чрез брака на Изабела и второ, защото всички деца, плод на този съюз, ще бъдат

негови роднини — мосю Симон разпери ръце. — Пиер Дюбоа, личният юридически съветник на Филип, е прозрял бъдещето на Франция — едно кралство с естествено определени граници — морето на запад, планините на юг и Рейн на изток.

— А северните княжества? — попитах. — Фландрия, Брабант, Ено?

— Слаби са — рязко отвърна мосю Симон. — Могат да бъдат завоювани. Само че Филип разбра на свой гръб, че не е толкова лесно, колкото си мисли.

Кимнах в знак на съгласие. Най-добрите армии на Франция, цялото ѝ рицарство, бяха претърпели унижително поражение от фламандските копиеносци при Куртре.

— Но Филип още продължава да мечтае — мосю Симон говореше сякаш на себе си. — Едуард Английски умря миналия юли недалеч от шотландската граница, все още твърдо решен да вземе това кралство под своя власт. Прекият му наследник, Уелският принц, Едуард от Карнарвон, не е излят от същия калъп като баща си — той е изтънчен човек, поет. Той прекрати войната с Шотландия и забърза на юг към охолствата на Лондон и любящите прегръдки на близкия му приятел Пиърс Гейвстън, гасконец, син на вещица, или поне така се говори. Каквато и да е истината, Едуард обича Гейвстън повече от всеки друг на света.

— И все пак ще се ожени за Изабела?

— Два проблема избуяха като плевели — мосю Симон ми намигна. — Едуард от Карнарвон отказва да повярва на скалъпените обвинения срещу тамплиерите.

Сърцето ми се изпълни с топли чувства към този принц, когото никога не бях срещала.

— Това беше голяма изненада за Филип — прошепна мосю Симон. — Но второто беше дори още по-голяма обида. Едуард от Карнарвон изглежда, как да кажа, обзет от изключителна неохота да изпълни задълженията си по договора и да се ожени за дъщерята на Филип, Изабела.

— А какво общо има това с мен?

— О, много неща — мосю Симон заби поглед в пода, потънал в собствените си мисли. — Знам това — прошепна той. — Наистина го знам, наясно съм с кроежите на кралете. В крайна сметка — той

вдигна глава, — Едуард Английски е безхарактерен и слаб човек. Той играе игри, но рано или късно ще се пречупи пред исканията на Филип. Тамплиерите в Англия ще бъдат арестувани, а орденът — унищожен. И, което е по-важно, Едуард от Карнарвон ще направи, каквото Филип Френски му каже. Ще се ожени за Изабела — независимо дали във Франция, или Англия, но този брак ще се състои. Бил съм на този обвит от мъгли остров, населен от грубо говорещи хора. Филип Френски иска да организира домакинство на младата си дъщеря, да я придружи до Англия. В много отношения това ще означава доживотно изгнание. Както можеш да си представиш, Матилда, малцина изгарят от желание да я придружат.

— И аз трябва да тръгна с нея?

Търговецът ме потупа леко по бузата.

— Това е най-безопасното място за теб. Преследването на тамплиерите ще продължи. Филип ще поиска да бъдат изготвени списъци. Само въпрос на време е някой бдителен правник, преглеждащ подобни списъци, да се зачуди къде е изчезнала Матилда дьо Ферер, племенницата на твоя чичо. Ще те търсят. Току-що си стигнала двадесетата си година — което е по-важно, ти си свързана с Ордена на тамплиерите, независимо колко незначително е положението ти. Марини и други кралски министри ще те разпитват. Съхраняваш ли някаква част от богатствата му? Знаеш ли къде е скрита някаква част от тези богатства? Известно ли ти е местонахождението на други тамплиери? Пренасяла ли си съобщения? Имаш ли някакви сведения? Матилда, твоят чичо беше висш служител на ордена — затова ти си ценна. Можеш да бъдеш използвана, подложена на мъчения, за да бъдат изтръгнати лъжливи показания. О, не се тревожи, ще бъдат предприети търсения, но дотогава, ако е рекъл Господ, ти вече ще си заминала.

— За Англия? — ахнах. — С принцеса Изабела? — надигнах се на стола си и, колкото и да се опитвах, не можах да спра тръпките, все едно бях обхваната от внезапен пристъп на треска. Цепениците в огнището пукаха, избухваха пламъци, прехвърчаха искри, стелеше се черен дим. Гласовете в къщата звучаха кухо. Намирах се на кръстопът. Можех, ако поискам, да стана от стола, да изляза от тази къща и да се върна в майчината си ферма. И въпреки това щях да отнеса там със себе си само ужас. Когато кралските сержанти пристигнеха, нямаше да

пожалят една самотна жена или нейната дъщеря, също оказала се достатъчно глупава, за да не избяга.

Мосю Симон сграбчи китката ми с изненадваща сила и я стисна здраво.

— Това е всичко, което мога да сторя за теб, Матилда. Да останеш тук е опасно. Да се върнеш при майка си е дори още по-рисковано. Видяла си достатъчно от Париж, Матилда! Да не искаш да станеш просякиня, да се присъединиш към престъпните банди, върлуващи из Латинския квартал? Да чакаш деня, в който ще те арестуват за кръчмарска свада, за някое престъпление или измама? И ти ще се озовеш в каруцата на път за Монфокон. А дали пък някой сводник няма да те отвлече, за да станеш една от неговите блудници? Трябва да узная решението ти: да или не?

Бях хвърлила заровете. Бях направила избора си.

— Трябва да замина — прошепнах. — И единственият начин е описаният от вас.

— Добре — мосю Симон изпусна шумна въздишка на облекчение. — Утре сутрин заминаваш — после добави с тайнствен шепот: — Преди да пристигне следващият ми гост.

Събудиха ме преди разсъмване. Слуги трополяха по стълбите, понесли ведра с вода, следвани от други, които носеха тежкото корито на мосю Симон. Казаха ми да се съблека, да се измия грижливо и да се облека в дрехите в потискащи, убити цветове, които мосю Симон бе донесъл: сини тесни панталони, меки кожени ботуши от Испания, ленено бельо, тъмносиня туника с колан, в който имаше пришит калъф за кама, и един пръстен.

— Подарък за теб — обясни мосю Симон.

Накрая идваше тежък тъмнокафяв плащ, който се закопчаваше при врата със сребърна катарاما. Мосю Симон беше осигурил също и колан за съхранение на пари, към който бяха пришити малки кесийки, всяка претъпкана със сребърни монети.

— Ще ми се да кажа, че и това е подарък от мен — той поклати глава. — Това богатство беше на чичо ти. Сега е твое. Не мога да ти дам нищо друго. Помни: ти си Матилда дьо Клербон, далечна роднина на мосю Симон дьо Витри. Погледни ме — настоя той, като се приближи и вдигна поглед към мен. — Наблюдавах те, Матилда. Ти имаш добър слух и бърз език! — той се усмихна. — Познанията ти за

медицината, билките и отварите са наистина забележителни. Чичо ти ми каза също, че знаеш и италиански, че можеш да говориш норманския френски, възприет в кралския двор. Само въпрос на време е да научиш английски, да усвоиш английските обичаи и да възприемеш английските маниери.

— Каква ще бъда?

— Каквато реши принцеса Изабела. Ще бъдеш представена като *demoiselle de chambre*^[9].

[1] Тобит — набожен израилтянин по време на Вавилонския плен, описан в Апокрифите. — Бел.прев. ↑

[2] Chatelaine (фр.) — стопанка, господарка на замък. — Бел.прев. ↑

[3] Несравним, нямащ равен (фр.). — Бел.прев. ↑

[4] Да ви пази Бог! (фр.). — Бел.ред. ↑

[5] Поздравявам ви! (фр.). — Бел.ред. ↑

[6] Дъще (фр.). — Бел.прев. ↑

[7] Предсмъртен, мъртвешки танц. — Бел.прев. ↑

[8] Питие, приготвено от горещо прясно мляко, сгъстено с бира или вино, често овкусявано с подправки, някога използвано като лекарство за простудни заболявания. — Бел.прев. ↑

[9] Придворна дама, камериерка (фр.). — Бел.прев. ↑

ВТОРА ГЛАВА

„Коварството властва и злоба се ражда.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Закусих — последното ми ядене в тази къща, — и потеглих. Мосю дьо Витри носеше плетените кошове, съдържащи всичко, което притежавах. Наближаваха коледните пости: гирлянди от зелени клонки окичваха страничните греди на вратите близо до местата, където фенерите хвърляха отблясъци от светлината си върху извивките им. По улиците се тътреха коне, повлекли тежки пънове. Мършав продавач на вода крещеше енергично, колкото му глас държи, че продава най-чистата вода, от най-бистрия извор. Един мъж на ъгъла печеше горещи пайове на печката, която бе поставил на безопасно разстояние от бдителния поглед на общинските стражари и чиновниците, отговарящи за реда и чистотата на пазара. Набързо зърнати гледки от живота, които никога няма да забравя. Бързахме по калдъръмени улици, табелите на магазините скърцаха в ледения вятър. Минахме покрай една църква. На стълбите ѝ млади ученици вдъхновено пееха за Девата, родила царски син. Още се чувствах заспала, сякаш вървах насън.

Прекосихме мостовете и продължихме към висок път, водещ към кралския дворец близо до църквата „Ла Сент Шапел“. Наоколо се движеха тежковъоръжени войници; със звънтене премина група рицари в ризници от железни брънки. Под широко разтворилата вратите си, зейнали като зяпнала в почуда уста къщичка на вратаря, ни спряха наемни войници от Брабант, с лица, почти скрити под наличниците на шлемовете. Показани бяха пропуски и ние продължихме нататък, по настлани с калдъръм изровени пътища. Минахме през друга порта и влязохме в лабиринта от тунели и проходи, който свързваше една сграда на двореца с друга —

променящо се със смайваща бързина място, с извисяващи се кули, назъбени стени, стълби, които, изглежда, не водеха никъде. Мъгла се кълбеше подобно на дим, издигащ се от врящ котел, обгръщайки като с плащ забързано минаващите покрай нас слуги. Миризмата на конюшните — на тор и мокра слама — се смесваше със сладките ухания от готварниците и складовете за храна и питиета. Прекосихме изровени външни и вътрешни дворове, където слугите от двореца се тълпяха около вдигащи пара глинени гърнета. Касапи сечаха трупове на животни, по работните им маси се лееше кръв, която караше скитащите кучета да обезумяват от възбуда. Ковачи, оръжейни майстори, дърводелци и зидари изпълваха въздуха с глъчката на занаятите си. Жени перяха дрехи, коняри се грижеха за конете. Някакъв луд, прикован към позорния стълб, се правеше на свещеник, отслужващ литургия. Клетникът бе дотолкова лишен от разум, че не обръщаше внимание на трите трупа, полюшващи се от гредата на една бесилка недалече. Извърнах поглед, когато в паметта ми възкръснаха ужасни спомени. Много го биваше в бесенето този крал Филип! По-късно научих, че любимото му наказание било да беси провинилите се придворни на клоните на ябълковите дървета в овощната си градина.

Влязохме в двореца и тръгнахме по тъмни коридори. Мъждиво проблясваха свещи, окачени на вериги фенери блещукаха като сигнални светлини. Навсякъде стояха стражи с насочени и готови копия. Колкото по-навътре влязахме в двореца, толкова по-скъпа и изискана ставаше обстановката: настлани с плочки подове, белосани стени, украсени с картини, сложно изработени разпятия, златоткани платове и бляскави гоблени.

Сладкият мирис на сандалово дърво и скъпи благовония започна да се усеща по-ясно. Стражите тук не бяха наемници, а командващи свои собствени войски рицари, облечени в синьо-златистата ливрея на кралския дом. Те стояха на вратите или в подножието на излъсканите стълбища, с извадени мечове. Отново и отново ни спираха. Отново и отново мосю Симон показваше своите писма и разрешения за преминаване. Най-сетне стигнахме до кралските покои, където един шамбелан ни посрещна в коридора. Подът беше от черни и бели плочки, стените — покрити с гоблени, изобразяващи великолепни бели лебеди в сребристи езера, обрасли с буйно зелени тръстики. Разглеждах ги, докато мосю Симон обясняваше защо сме тук.

Шамбеланът ме изгледа подозрително и почука с белия жезъл, показващ сана му, по рамото си, сякаш оглеждаше топ с плат. Направи гримаса:

— Господарката Изабела — въздъхна той — не е в стаята си, а там, където е винаги — във вътрешния двор с водоскока.

Излязохме от залата, отправихме се надолу по облицован с дърво коридор и излязохме отново във на студа. Това не беше обичайният настлан с калдъръм двор, а просторна градина, заобиколена от постройки от хубав камък с цвят на мед. Камъните на настилната бяха в същия оттенък: в центъра се плискаше фонтан и подскачащите водни струи създаваха усещането за лято, макар ледът по каменната част на фонтана да доказваше, че още е зима. Мангали с дървени въглища, поръсени с билки, осигуряваха известна топлина. В един ъгъл двама рицари, плътно загърнати в плащовете си, се криеха от хапещия вятър и разговаряха тихо. Шамбеланът ни направи знак. Една фигура, почти изцяло увита в поръбена със златисто синя мантия, седеше с гръб към нас, загледана в леда в каменното корито на шадравана.

— Не мога да съобщя за пристигането ви — шамбеланът изглеждаше странно изплашен. — Господарката Изабела е в лошо настроение. Не желае да я безпокоят, докато разговаря с Мари.

— Мари? — прошепна мосю Симон. — Коя е Мари — любимата й златна рибка или някоя птичка?

Продължавах да се вирам в безмълвната фигура, неподвижна, сякаш издялана от камък. Шамбеланът зашепна на спътника ми. Мосю Симон стисна ръката ми, после си тръгна забързано. Повече не го видях жив. Малко по-късно той и цялото му домочадие бяха избити, но, нека Бог даде покой на душите им, ще стигна и до това.

В онзи момент стоях, докато усетих студа и почувствах как бедрата и глезените ме заболяха. Прекосих двора, заобикаляйки пейката, и сведох поглед към дребната фигурка. Беше държала ръцете си скрити под наметалото: сега те се показаха навън, с нежни и деликатни пръсти, а главата й се вдигна, отмятайки качулката, и аз видях Изабела за първи път. Имаше лъскава златиста коса, разделена по средата и падаща по раменете й. Имаше живо, по-скоро слабо лице с неземно изражение, с малък нос и огненочервени устни, но странните сини очи, леко скосени като на маврите, бяха наистина прекрасни — наследство, както научих по-късно, от майка й, Жана

Наварска. Тя погледна нагоре към мен, като люлееше краката си, обути в сандали с твърди подметки.

— Ти коя си? — тя наклони глава настрани и ме изгледа от глава до пети. — Ти пък коя си? Какво търсиш тук?

— Мадам — заекнах, — мадам, аз съм Матилда дьо Клербон. Наредено ми е да се присъединя към свитата ви като ваша камериерка.

— Ела тук, Матилда — тя се усмихна. Приблжих се. Тя рязко отметна крак назад и злобно ме ритна в пищяла. Изскимтях от болка и вдигнах крак, за да се погрижа за глезена си. Тя забеляза гнева ми и стиснатия ми юмрук. Суматохата накара рицарите в ъгъла да застанат нащрек. Чух повишените им гласове и звука от изваждане на меч от ножницата. Лицето на Изабела стана сериозно.

— Не прави нищо — прошепна тя. — Падни на колене.

Тя направи жест с ръце, давайки знак на рицарите да се отдръпнат, после се наведе по-близо: ароматът ѝ — слабо ухание на билки, розова вода и още нещо — погъделичка ноздрите ми. Кожата ѝ беше безупречна и чиста, зъбите — бели, без нито едно петънце; носът не изглеждаше чак толкова малък, а доста остър, докато очите ѝ бяха блестящо сини, толкова ясни и все пак толкова поразителни, а кожата ѝ блестеше като посипана със златен прашец. Тя вдигна ръка, отмятайки няколко косъмчета от челото си, и опипа гърлото си.

— Казват, че имам лебедова шия — промърмори тя. — Един ден ще бъда истинска красавица. Ти какво мислиш, Матилда?

— Мадам — отвърнах, — вие сте по-прекрасна от скъпоценен камък. Всяко изображение на ангел, което съм виждала, може да се сравни с вас.

Тя вдигна крак и притисна петата си към слабините ми.

— Ти непорочна дева ли си?

Бях толкова зашеметена да чуя този въпрос, зададен от толкова млад човек, че в отговор просто зяпнах от почуда.

— Коя си ти в действителност, Матилда? Изплашена си, нали? Защо толкова се боиш от мен? Никой не се страхува от мен. Все още — тя се обърна бързо, сякаш някой седеше до нея, после отново ме погледна. — Мари не те харесва.

— Мадам — запитах настойчиво, — коя е Мари? Не виждам никого.

— Разбира се, че не виждаш — тя се засмя: това не беше момичешки кикот, а дълбок, гърлен смях, сякаш бе наистина развеселена от реакцията ми.

— Ти не можеш да видиш Мари. Никой освен мен не може да я види. Виждам я от години. Тя винаги ме придружава. Тя е моя придворна дама. Тя умря, нали разбираш, преди няколко години, или поне така ми каза — от потната болест^[1]. Сега се връща и ми говори. Сяда на леглото ми, докато шия гоблен или се опитвам да чета часослова, който татко ми даде. Срещала ли си баща ми?

Поклатих глава. Ледът се просмукваше в тялото ми. Осъзнавах колко студен беше станал въздухът. Рицарите не ни обръщаха внимание, както бяха свикнали в подобни случаи. Леко обърнах глава да видя какво правят и получих силна плесница.

— Аз съм принцесата на Франция — Изабела ми се усмихна. Докосна ме нежно там, където ме беше ударила. — Не исках да те нараня. Говорих с Мари за теб. Боя се, че тя наистина не те харесва. Е, как ще отговориш на това, Матилда?

— И аз не я харесвам, мадам — отвърнах.

— Не е ли странно? — отново този смях. Изабела ме наблюдаваше любопитно. — Ето ме мен, Изабела Френска, единствената дъщеря на великия Филип, която скоро ще стане съпруга на краля на Англия, майка на неговия наследник. Всеки път, когато спомена Мари, те се опитват да ми угодят, Матилда. Някои дори твърдят, че могат да я видят. Затова ги карам да я опишат и те винаги описват мен. Ако наистина можеше да я видиш, тогава щеше да знаеш, че тя има черна коса, черна като гарваново крило, и много тъмни очи. Прилича на някой от онези хора, тайнствените скитници, кръстосващи пътищата. Във всеки случай — продължи тя, с отпуснати в скута ръце, полюлявайки крака като малко момиченце, — във всеки случай, попитах Мари защо не те харесва. Тя не иска да отговори. Ти казваш, че не я харесваш, което е интересно — тя се наведе по-близо. — Заминаваме скоро, знаеш ли? Трябва да отида в Англия, да стана кралица на този приказен остров, да седна на трона в Уестминстър, за да бъда коронясана, и да споделям леглото на Едуард. Познаваш ли Едуард, младия крал?

Поклатих глава.

— Казват, че е много красив — продължи тя. — Приличал малко на мен, далечен роднина ми е — татко обясни каква е родствената ни връзка. Казват, че той също имал златни коси, сини очи, и пищна брада и мустаци. Казват също и други неща: че предпочита да копае канавки, да покрива със сламен покрив някоя селска къща или да се вози с лодка по реката и да се забавлява заедно с разни бедняци, работници и други най-долни слуги. Държи в голямата си крепост — Лондонския Тауър — опитомен лъв и камила. Искаш ли да узнаеш още нещо? — тя се огледа наоколо. — Обсъждала съм това с Мари: казват, че той харесва други мъже. Чувала съм за това — брат ми Луи ми разказа какво си правят един на друг: пъхат си онова нещо — тя отново притисна обувия си в сандал крак към слабините ми — не в онова място на жените, защото един мъж си няма такова място, а другаде — тя се обърна леко и потупа собствения си задник. — Знаеш ли какво имат предвид, Матилда?

Знаех, но поклатих глава само за да получа нова плесница, този път по-лека.

— Не те бива много да лъжеш, Матилда. Ще се научиш, ако ми служиш и живееш в дома ми. Знаеш за какво говоря, нали?

Тя се обърна, накланяйки леко глава настрани, сякаш слушаше невидимата си събеседница. Погледна ме с крайчеца на окото си.

— Да ти кажа ли нещо, Матилда? Мари си промени мнението. Тя мисли, че те харесва, и аз също мисля така — тя започна да си тананика тихичко под нос, някаква мръсна песничка, любима на скитащите ученици. Зачудих се кой ли я е научил на нея.

— Мога ли да ти доверя нещо, Матилда?

— Живота си ли?

— Не ставай глупава — тя се нацупи. — Мога ли да ти се доверя?

— Разбира се, мадам. Аз съм ваша слугиня.

— Разбира се, че си — имитира ме тя, с играещи от веселие очи. — Излъгах. Те се страхуват от мен! Те искат да си отида и аз искам да замина. Матилда, чувала ли си историите? За това, че е възможно баща ми да е отровил майка ми? Така твърдят слуховете. Татко чу една млада прислужница да повтаря този слух: изгориха я, а любимият ѝ беше обесен в ябълковата градина на татко. Той ги обяви за виновни в измяна, но защо му е да изгаря едно момиче и да беси едно момче

заради никакви слухове и зловредни клюки? Както и да е — продължи тя, — те ще са щастливи да ме видят как си тръгвам оттук. Боят се, знаеш.

— От какво? — попитах.

— Ах, ще видиш. Непорочна девица — промърмори тя. — Предполага се, че трябва да отида при Едуард като непорочна девица.

— Разбира се, ваша светлост — отговорих припряно. Единственото ми желание беше да се изправа.

— Сега можеш да седнеш до мен — заповедта бе изречена толкова бързо, че се зачудих дали тя знаеше точно какво си мисля и коя съм в действителност. Седнах до нея. Тя се промъкна по-близо, притискайки тялото си към моето. Почувствах топлината ѝ и осъзнах, че сигурно държи под наметката си съд с нагорещени въглища, за да се предпазва от студа.

— Виждаш ли, Матилда, никой всъщност не иска да дойде с мен в Англия. Татко избра и дамите за свитата ми, и слугите за домакинството ми. Повечето от тях ще бъдат негови шпиони и чинно ще му докладват за всичко. Казах му, че искам слуги, на които мога да се доверя, хора не от кралския двор. Татко, разбира се, държеше на своето, затова беше все или твърде отегчен, или твърде зает, за да се занимава с това. Чичо Шарл каза, че ще направи, каквото може. Спомена теб. Във всеки случай, ти си доста приятна промяна!

Тя отново се извърна, за да говори с невидимата Мари, бърбрейки бързо на език, който не можах да разбера. Погледна отново към мен.

— Чудиш се с какъв език си служи. Е, ще ти кажа: това е език, който само Мари и аз разбираме.

— От колко време е с вас Мари?

— О, откак се помня. Тъкмо ти разказвах защо братята ми и баща ми се боят от мен, нали? Е, през последните две години моите братя идват в спалнята ми. О, да, наистина — тя ме смушка закачливо. — Мушват се между чаршафите и гаят тялото ми — дори татко, когато иска да ме прегърне, слага ръцете си там, където не бива. Матилда, знам това благодарение на Урсула — тя беше стара придворна дама, една от приближените на майка ми, с мургава кожа, с кисел нрав, но с остър поглед и още по-остър език.

— И какво стана с Урсула?

— Тя възропта. Противопостави се на онова, което бе видяла, и се разгневи на брат ми Луи. Във всеки случай — тя сви рамене, — седмица по-късно Урсула падна по едни стълби и си счупи врата. Погребаха я в бедняшкия парцел на гробището, там, дето погребват войниците, тъй като никой не потърси тялото ѝ. Тя нямаше роднини тук.

Двамата рицари стояха все така свити в ъгъла, увлечени в собствения си разговор, като вече не се безпокояха за мен или за принцесата, която се предполагаше, че пазят.

— Да, страхуват се — повтори Изабела. — Не искат да кажа на Едуард какво се е случило. Можеш ли да си представиш, Матилда, какво ще стане, ако новият крал на Англия, този силен воин, открие, че съм делила едно легло с братята си, където игриво сме се търкаляли? Той ще повдигне възражение. Ще пише до светия отец в Авиньон. Дала съм клетва пред баща си и братята си да си мълча по този въпрос, при условие, че получа своето по определени въпроси — и едното от тези неща си ти, Матилда. Ще спиш пред вратата на стаята ми — тя се изправи и тикна в ръцете ми малкия затоплен мангал, който извади изпод наметката си. — Стопли се и ме последвай.

Влязохме в двореца и се изкачихме по дървено стълбище. Покоите на принцесата се намираха по протежение на малка галерия, всичко на всичко три стаи: главно помещение, от двете страни на което се намираха чакалня и друга стая, служеща за склад. Галерията беше от полирано дърво, квадратни плоскости от което бяха наредени по протежение на едната стена и срещу дълбоките кресла до прозореца на външната стена, откъдето се откриваше гледка към вътрешния двор с водоскока. Там седяха придворни дами, загърнали се с шалове, за да се предпазят от студа, топлеха се над малки мангали, и се преструваха, че са заети с бродирание — разбира се, бяха ни наблюдавали през цялото време. Изправиха се, когато принцесата се приближи. Една забърза напред и я улови за ръката, като възкликна високо колко премръзнала е господарката ѝ. Принцесата не обърна внимание на това и ги отпрати. Влезе бързо в собствената си стая. Последвах я.

— Затвори вратата — провикна се принцесата през рамо. Оставих мангала и побързах да се подчиня.

— Пусни и горните, и долните резета — продължи тя, — та никой да не ни безпокои.

Направих го. Изабела се обърна, разкопча наметката си и я остави да падне. Беше облечена в кървавочервена рокля, поръбена с хермелин, пристегната на врата със сребърен шнур. Преди да успее да възразя, тя го развърза, изхлузвайки роклята над раменете си така, че да падне в краката ѝ. После си свали фустата и бельото, докато застана гола пред мен — с тяло на млада жена, с вече напъпили гърди и разширяващи се бедра. Обърна се, разпервайки ръце.

— Мистрес Матилда, ето това ще отнеса на Едуард Английски. А сега е време за нещо по-топло.

Тя се преоблече във вълнено бельо, навлече набързо рокля в синьо и сребристо и взе от една закачалка на стената шуба, която уви около раменете си. Бях толкова смутена от действията ѝ, че заоглеждах стаята — покривката на леглото, турските килими, прекрасните пъстри завеси и гоблени, висящи на фона на розовата мазилка. Над мен висеше дървен полилей — той побираше шест свещи и можеше да се смъква по-ниско с помощта на въже, за да разпръсква по-силна светлина. В другия край на стаята имаше малко писалище и стол с висока облегалка. Писалището беше покрито с листове пергамент и пера. В стаята имаше сандъци, някои запечатани и заключени, други — с отметнати назад капаци, преливащи от скъпи платове, украсени с брокат дрехи, колани, книги — всички притежания на едно богато, галено, разглежено момиче. Е, такова беше първото ми впечатление. Тепърва ми предстоеше да си дам сметка, че с умението си така бързо и рязко да сменя настроенията си Изабела можеше да участва във всяко представление на улични артисти: понякога тя можеше да е дете, друг път — млада жена. От време на време се правеше на невинна, докато лицето ѝ приемеше лукав израз, сякаш пресмяташе всичко и претегляше и преценяваше всичко, което чуваше и виждаше. Каквото и да ѝ бе казала Мари, Изабела беше дала вид, че ме посреща като отдавна изгубена прислужница, сякаш се познавахме от години. Сега тя прекоси стаята и седна на стола с висока облегалка пред писалището. Щракна с пръсти и посочи към позлатено столче в ъгъла.

— Донеси го тук, Матилда, и седни до мен.

Подчиних се и Изабела потри ръце.

— Студено ми е — тя посочи към мангала на колела точно на входа на стаята — дървените въглища изпускаха искри, издигаха се

тънички струйки дим, смесвайки се с аромата на поръсени отгоре сладки прахове. — Пренеси го тук, Матилда.

Побързах да направя каквото ми каза. Щом седнах, тя посочи към друга маса, на която имаше кана с плодов сок и две високи чаши.

— Напълни и двете — една за теб и една за мен — и така играта продължи, докато тя ме изпращаше ту тук, ту там из цялата стая, за да донесе едно или друго. Накрая се умори и се обърна да застане с лице към мен, като отново залюля крака, сякаш се чудеше да ме ритне ли, или не.

— Е, Матилда, какво да правим? — тя сплете пръсти, притискайки силно длани една към друга. — Сега би трябвало да сме в Англия — тя се усмихна. — Но Едуард отказва да арестува тамплиерите! Сега казва, че не иска да се жени за мен — тя отметна глава назад и се засмя. — Човек трябва да види гнева на татко, за да повярва колко силен може да бъде. Петна от гняв избиват — тя потупа бузата си — и по двете му страни, големи червени петна като тези по бузите на шут, а тук — тя дръпна надолу долната си устна — избиват мехурчета бяла пяна. Казват, че баща ми имал сърце от лед — аз зная друго. Той трепери от ярост пред обидите на английския крал. Затова, Матилда, може да прекараме дълго време заедно, преди да тръгнем на път и да прекосим Тесните морета, за да стигнем до онзи загадъчен остров! — Тя приближи лицето си към моето, сякаш бях дете. — Загадъчният остров — тя направи гримаса. — Нищо загадъчно няма в него: само влага, мрак и зеленина, и елфи и гномове, които живеят в горите. Наистина казват, че Лондон е великолепен град, като Париж, с голяма главна улица и че в магазинчетата се продава всичко, и аз — тя се потупа по гърдите — ще бъда кралица на всичко това, но само ако Едуард престане да се присмива на татко. А сега, ето какво искам да направиш, Матилда. Искам да ме изслушаш — тя размаха пръст и примигна. — Не, не ми възразявай! Като те гледам, Матилда, предполагам, че умееш да пазиш тайна. Ако кажа на баща ми за теб, той ще нареди да те разследват. Откъде знам ли? Та ти си единственият човек, който наистина иска да отиде в Англия, така че какво криеш? Защо искаш да избягаш?

Запазих невъзмутимо изражение и издържах на погледа ѝ.

— Колкото повече те гледам, Матилда — продължи да бъбри тя, — толкова повече те харесвам — тя се усмихна. — Чудиш се защо ти

казвам всички тези тайни? Много просто! — Тя плесна с ръце. — Ако кажеш на други хора, те няма да ти повярват, докато ако баща ми или братята ми разберат, че сега знаеш, те със сигурност ще те убият! О, Матилда — промълви тя, — толкова е хубаво да разговаряш с човек от плът и кръв!

Тя се изправи, за да застане право пред мен, взирайки се в лицето ми, сякаш ме виждаше за първи път.

— Чудя се коя ли си в действителност — повтори тя. Присви очи — вече не беше млада дама, а по-скоро невръстно дете: въпреки това у нея имаше нещо изключително опасно. Изабела имаше бърз ум, настроенията ѝ непрекъснато се сменяха: още не се беше научила да овладява изразенията си, беше все още достатъчно млада и невинна, за да оставя понякога маската си да се смъкне. Преценяваше ме внимателно, претегляйки всяко от качествата ми. Докосна лицето ми. — Маслинена, гладка кожа — промърмори тя. — Гъсти вежди над зелени очи, черна коса, като тази на Мари, късо подстригана. Казват, че си обучена като лечителка, че разбираш от церове — тя се засмя. — Ти си жена и си твърде млада, за да си достатъчно опитна и да можеш да бъдеш наставница, но можеш да следиш и да наблюдаваш. Вярвам, че ще бъдеш най-острата стрела в колчана ми. Разпери си ръцете.

Подчиних се. Тя леко отметна назад ръкавите на роклята ми и внимателно огледа китките и дланите ми.

— Меки, но не са ръце на безделница — Изабела вдигна мазолестия пръст на дясната ми ръка. — И си служиш често с перо. Играеш ли на зарове, Матилда?

— Понякога, милейди.

— Добре. Аз обичам да играя. Имам си собствени зарове. Изработени са от слонова кост. Това, което братята ми не знаят, е, че тези зарове са фалшиви, утежнени с олово — затова винаги печеля — тя се засмя, скрила лице зад пръстите си. — Сега, Матилда — тя отново ме срита по глезените, този път по-леко, — ти ще служиш в домакинството ми. Ще бъдеш моя помощница: ще ме следваш където и да отида. Ако яздя, винаги ще ме придружаваш — или на кон, или ще тичаш до мен. Ще те изпращам да носиш съобщения и ще опитваш храната и напитките ми. О, да, искам да се уверяваш, че ако в стаята ми се носят храна и вино, те остават чисти и неопетнени — отново чух

онзи приглушен смях зад преплетени пръсти; през цялото време бдителните ѝ сини очи ме изучаваха внимателно.

— Най-много от всичко се нуждаю от човек, на когото да се доверявам. Омръзна ми Мари. Не съм съвсем сигурна дали трябва да я вземам в Англия. Слушай сега — тя сграбчи ръката ми и ме дръпна, за да ме изправи на крака, сякаш бях нейна най-скъпа приятелка, и сплете ръка с моята. Отидохме до прозореца на стаята и се загледахме към водоскока — водата в коритото му беше замръзнала, издълбаното в камъка изображение на морско чудовище имаше зинала уста и обещени очи. — Ако наистина отидем в Англия, ще трябва да прекосим Тесните морета — промърмори тя. — Това е опасно. Матилда, дай ми думата си — тя ме щипна по ръката. — Дай ми дума, че един ден, когато вече имаме доверие една на друга, ще ми кажеш коя си в действителност. Дотогава — тя потупа ръката ми — ще се погрижа да си в безопасност.

Излязохме от покоите ѝ, за да се разходим из двореца. Известно време Изабела просто се разхождаше безцелно из галериите и коридорите. Показа ми архивите, скриптория, библиотеката с ценните ръкописи, подвързани с кожа и украсени по краищата със злато, закрепени с вериги на поставките си. През цялото време бърбореше като катерица, покачена на някой клон. Все още не можех да реша дали е безхитростна или изключително лукава, изтънчена дама или момиче, чийто разум му изневерява. Влязохме в голямата зала. Известно време гледахме как актьори, акробати, фокусници и дресьори на животни репетират номерата си, наблюдавани от шамбелан, който трябваше да реши кое от забавленията да избере за някакъв празник. Чу се камбанен звън, затова отидохме в склада за храни и напитки, където Изабела седна като най-обикновена слугиня, като потропваше по масата и бърбореше с прислужниците, а после поиска настойчиво да ни дадат прясно изпечен хляб с мед и чаши със слабо пиво. След това се върнахме в стаята на Изабела. Щом отидохме там, тя поръча още храна — този път поднос с различни видове месо с подправки и кана гъсто бордо. Изненадах се, имайки предвид крехката ѝ възраст: въпреки всичко тя напълни догоре и двете чаши и отпи малко от своята, преди да я тикне в ръцете ми, с почервенияло от гняв лице.

— Ти си кучка! — тя се нацупи. — Мързелива си! Трябваше първо ти да го опиташ.

Отпих от двете чаши, протегнах ги към нея да си избере и тя изтръгна една от ръката ми. Така започна танцът. Където и да отидеше принцеса Изабела, аз я следвах. Понякога тя седнаше в креслото до прозореца, бодейки непохватно с иглата си някакво ръкоделие, както войник би ръгал с меч си сламено чучело в двора за военни упражнения. Когато това ѝ омръзна, прати да повикат музиканти и умело им акомпанираше на ребека, флейта или арфа. Едно бе неизменно — любовта на Изабела към книгите. Благодаря на Бога за познанията си. Понякога тя четеше приказките, друг път четях аз, а тя играеше определени роли. Бях права — Изабела беше родена актриса. Тя можеше неусетно да преминава от една роля в друга и да имитира хората с такава лекота, с каквато огледалото отразява светлината. Бе дълбоко заинтригувана от познанията ми за медицината и билките. Месечните ѝ кръвотечения бяха вече започнали и тя страдаше от коремни спазми. Отначало отказа помощта ми, но после склони. Искаше от мен да прегледам урината ѝ, но аз цитирах от трактата на Исак Юдеус: „Урината е просто филтър за пречистване на кръвта и показва правилно две неща: инфекцията на черния дроб и вените или инфекцията на червата и вътрешните органи. За всички останали неща тя дава само непреки показания“.

Изабела се втренчи в мен със зяпнала уста, после избухна в смях. Помислих, че ще ме удари — вместо това тя ме помилва по бузата.

— Рецитираш по-добре от лекарите на баща ми.

Не казах нищо.

— Е, лечителко моя? — тя се хвана за стомаха, преструвайки се, че умира от болки.

— Боже дръвче — отвърнах, цитирайки абат Страбон^[2]. — Сварените му връхчета, цветове или семена са правилното лекарство за спазми. Плиний препоръчва градински чай с пелин.

— А ти?

— Дивият пелин и лайката ще ви помогнат.

Очевидно наистина помогнаха. Интересът на Изабела към билките и медицината се усили. Поне така заявяваше тя, когато вземаше книги назаем от бащината си библиотека. В действителност те бяха за мен. Бях благодарна и за първи път прочетох един нов трактат от Бернар дьо Гордон, лекарят от Монпелие — труда му „*De ingeniis curandorum Morborum*“^[3]. В същото време Изабела ме

държеше доста надалеч от останалите слуги — ако някой се приближеше, тя властно се намесваше и ги отпращаше. Дадоха ми собствена стая до нейната — удобно помещение с меко легло, мангал, малко мебели и умивалник — дори стените бяха покрити с пъстър плат имаше и черно разпятие с прикована към него фигура на Христос от слонова кост. Прозорецът беше залостен с капаци, за да не пропуска студа, а под него имаше позлатена пейка. Мислех, че ще спя в стаята си, но през първата ми нощ Изабела даде съвсем ясно да разбере, че трябва да лежа на един сламеник, специално поръчан от складовете, точно пред вратата на стаята ѝ.

Два дни след като се присъединих към прислугата ѝ, се срещнах с тримата ѝ братя. Промъквах се нагоре по стълбите като ловни кучета, вървейки безшумно покрай галерията в подплатените си къси палта и тесни панталони до коленете, с крака, обути в заострени чехли, пристегнали около раменете си къси, украсени със скъпоценни камъни плащове. Разбрах защо принцесата толкова се боеше от тях. И тримата бяха истински среброкози демони. Луи беше дребен, с острите, резки черти на хрътка, постоянно стрелкащи се насам-натам очи и нервни жестове, особено начинът, по който си играеше с украсената със скъпоценни камъни препаска около кръста си. Погледна ме само за да ме отпрати с пренебрежителен жест, както бихте постъпили с някое улично куче. Филип беше много по-висок, по-широкоплещест, с нервен тик на лицето и заслонени от гъсти вежди очи над остър нос и присвити устни — човек с жесток нрав и буен темперамент, когото прецених, че не бива да ядосвам. Шарл беше як, с тлъсто червено лице, шкембето му вече издаваше любовта му към виното — всеки път, когато го виждах, близо до него имаше чаша. Разполагаха се на воля в стаята на сестра си, с изпънати крака, като глутница непородисти ловджийски кучета, които си играят с някоя от жертвите си, преди да я убият. Имаха пискливи гласове, арогантни и стържещи, ломотещи като някакви противни гъски. Изглеждаха омаяни от сестра си. Имаха си жени, отделни домакинства и въпреки това бяха постоянни посетители в покоите на Изабела. Носеха подаръци — захаросани плодове, триптих, изобразяващ мъченичеството на свети Дени, дрънкулки и играчки, дори един пор, макар че по-късно той беше убит от любимата хрътка на Шарл.

Зловещо трио, опасни мъже, които потупваха ножниците на камите си, докато говореха — те презираха слугите и бяха жестоки към хората от собствената си свита. И тримата влизаха в стаята на Изабела наперено, като кандидати за ръката ѝ, нетърпеливи да я видят и въпреки това съперничещи си помежду си. Изабела винаги ги приемаше изискано, но студено. Седеше като малка снежна кралица от някой романс, с ръце върху коленете, с лице, застинало във все същата крива усмивка. Веднъж Луи се опита да я сграбчи за талията и да я придърпа към себе си. Изабела се хвърли като разгневена котка — дори аз се изненадах от бързината, с която тривърхата, тънка като игла кама се появи в ръката ѝ. Тя я притисна към бузата на брат си. Продължиха препирнята си шепнешком. Луи, държейки се за лицето, отстъпи назад. Промърмори нещо на братята си и всички си тръгнаха, смеейки се. Едва тогава Филип хвърли поглед към мен, с лукава усмивка на гневното лице. Те затръшнаха вратата след себе си и започнаха да се закачат и да флиртуват с дамите отвън. Изабела седна рязко. Настроението ѝ се промени — властните ѝ маниери изчезнаха, беше преbledняла, по бузите ѝ се стичаха сълзи. Забързах да коленича пред нея, но тя потупа мястото до себе си. Изобщо не я докоснах. Не казах и дума. Просто седях, докато тя сведе глава, с тресящи се рамене, без да повдигне лице, докато сълзите не престанаха.

— Винаги ли е така, Матилда? — промълви тя. — Във всяко семейство? Дали братята бъркат под роклите на сестрите си, стискат вратовете им и ги щипят по гърдите? Промъкват ли се посред нощ между чаршафите на сестрите си? — тя примигна и ухапа долната си устна.

— Само се моля да замина, да се махна далече от тях и да не се върна никога — тя ме потупа по ръката. — Ще дойдеш с мен — усмихна се през сълзи. — И все пак, колко си мълчалива, Матилда — усмивката ѝ изчезна. — Сърцето ти докато остарява, пред гледки постудени се изправя — тя изхлузи един скъп пръстен от пръста си и го пхна в ръката ми. — Помни ме! Помни думите ми!

След време срещнах и самия крал Филип. С ботуши и шпори, той се завръщаше от лов и се изкачваше с големи крачки по стълбите сред най-близките си придворни — Ангеран дьо Марини (ах, ненавистният ми враг!), дьо Плезан и Ногаре — лукавите правници, които бяха възмутили християнския свят, нареждайки на слугите си да

нападнат предишния папа, Бонифаций VIII, в градчето Анани. Те дори не ме и погледнаха втори път. По-късно щеше да им се иска да го бяха направили! Призоваха ме да прекося стаята и ме накараха да коленича в краката на краля. Той грубо тикна окичените си с пръстени пръсти към устата ми, после сложи ръка под брадичката ми, принуждавайки ме да вдигна очи. Бях чувала много разкази за Филип Хубави. Всичките са верни! Лицето на Филип бе като слонова кост, а косата му — сребриста. Ако не се загледаше, човек би го помислил за албинос. Очите му бяха ясносини, докосването му — ледено, държанието — студено. Той се втренчи в мен, без нищо в изражението му да се промени, потупа ме по главата, сякаш бях куче, и ме отблъсна.

Отначало бях много напрегната: тревоги за майка ми (не смеех да ѝ пиша), кошмари за чичо Реджиналд и страхове за собствената ми безопасност терзаеха съня ми, но с течение на дните започнах да се отпускам. Стаята ми беше удобна. Принцесата изобщо не споменаваше Мари. Вместо това ми говореше за какво ли не. Тя знаеше всички слухове и клюки в двора — коя дама не е вярна на съпруга си, кой се ползва с височайше благоволение и кой е в немилост, — и през цялото време ме наблюдаваше и изучаваше внимателно. Един следобед, скоро след пристигането ми, принцесата ме изпрати да изпълня някаква нейна поръчка в другия край на двореца — трябваше да попитам за едно столче за крака, което беше изпратила на кралските дърводелци. Тъкмо се връщах, когато една млада дама излезе от сенките точно пред един праг.

— Мистрес Матилда? — тя ме дръпна за ръкава. Погледнах я. Имаше прекрасна червена коса, обрамчваща дръзко лице, роклята ѝ беше ниско изрязана. Тя се приближи — около нея се носеше сладко ухание на парфюм.

— Мадам?

— Изпраща ме принц Луи, братът на принцесата.

— Знам за кого говорите — отвърнах. Тя сграбчи ръката ми. Усетих кесийката с монети.

— Мосю Луи ще ви бъде много благодарен за услугата, ако го осведомявате редовно за настроенията на сестра му.

Рязко издърпах ръката си — кесията падна на пода.

— Ако братът на принцесата желае да знае какво е настроението на сестра му, трябва да пита направо нея. Желая ви приятен ден.

Съзнанието ми бе толкова погълнато от случилото се, че се изгубих в лабиринта от галерии и тесни коридори, затова ми беше нужно доста време, докато се върна в покоите на принцесата. Когато влязох в стаята, с изненада я видях да седи на един от столовете с високи облегалки пред огъня, а на малко столче до нея беше младата дама, която бях срещнала. Щом се появих, Изабела щракна с пръсти. Дамата се изправи, направи реверанс, ухили ми се и бързо излезе от стаята.

— Ела, Матилда — пръстите на Изабела потрепнаха. — Ела тук.

Седнах на столчето за крака — тя нежно ме погали по косата.

— Ти издържа на проверката — не можеш да бъдеш подкупена! А сега слушай, ето какво искам да направиш. Нали знаеш университетския квартал — как различните студенти от всяко кралство са разделени по националности? Искам да отидеш в английския квартал. Искам да се движиш сред студентите и учените, особено сред писарите от свитите на английските дипломатически пратеници. Трябва да откриеш всичко, което можеш, за бъдещия ми съпруг, Едуард Английски! — тя направи пауза. — Единственото, което знам за него, е това, което са ми казали! — Тя имитира превзетия тон на дипломат: „Толкова учтив! Толкова красив!“ — Тя ми намигна. — Още не съм срещнала мъж, на когото мога да имам доверие. Както и да е. Ще направиш ли това за мен?

— Разбира се, милейди.

— Добре, Матилда. От това, което ми разказа, съм наясно, че познаваш добре града, макар все още да не знам как и защо. И така... — Изабела пхна една кесия в ръката ми. — Ти я откара веднъж — усмихна се тя, — този път е твоя! Купи им вино, Матилда, накарай езиците им да се развържат. Като свършиш, върни се и ми разкажи всичко, което си научила.

Странно, нали? Как съдим децата? Издаваме арогантността си — дребните тела трябва да приютяват дребни умове. Не е вярно. Изабела беше на тринайсет години, но притежаваше цялата мъдрост и лукавство на зряла жена.

На другия ден нарах една кожена торба и потеглих от двореца. Беше хубаво да се озова отново в града. Особено в Латинския квартал, с неговите кръчми, магазини за готови ястия, тесни улички, някои — настлани с калдъръм, други не; с въздух, наситен с различни аромати и

миризми, с живописни и блъскащи се тълпи. Влязох в квартала, обитаван от англичаните. Студентите с парцаливи наметала, обитаващи тесни стаички, изгаряха от желание да избягат в големите общи помещения и зали за хранене в кръчмите. Шумна, пъстра сбирщина, млади мъже, изпълнени с жажда за живот, цитиращи поезия, понесли по някоя опитомена невестулка или катерица, които спореха, биеха се, хвърляха зарове, следяха се едни други, непрекъснато търсеха да спечелят някое петаче или да прелъстят някоя жена. Общуваха с облечените в рокли с тесни талии и стегнати корсети градски проститутки и не обръщаха внимание на моралните поучения на францисканеца с препасано с въже расо със землист цвят, който стоеше на един ъгъл, проповядвайки против разврата на света. Свиреха на ребека и флейта, пееха безсмислени песни, коронясваха някое куче за крал на гуляите и караха някой просяк с паница за милостиня в ръка да го развежда нагоре-надолу по калдъръмената улица. Преди бях срещала малцина англичани — сега бях заобиколена от тези гуляйджии с язвителния им хумор и грубия им език. Приеха ме и така установих близост с набелязаната си жертва.

Английските дипломати бяха пристигнали в Париж да преговарят с Филип. Разбира се, след като приключеше дългият им, изпълнен с официални дела ден, техните секретари и писари жадуваха да се позабавляват сред англичаните. Започнах да посещавам често една кръчма — „Орифлам“, с просторно общо помещение, не твърде чиста: тръстиковите рогозки по пода често жвакаха под ботушите ми, докато някои от миризмите бяха определено отблъскващи. Въпреки всичко, именно тук беше мястото, където се събираха английските секретари. Отначало гледаха предпазливо и си мълчаха, но е невероятно колко много неща могат да се променят от едно шише вино, една игра на зарове, една весела шега и една обща песен. Наистина, те бяха доста надменни, с ясно съзнание за собствената си важност. Те не издаваха тайни: в крайна сметка, бяха секретари от тайната канцелария на краля, усвоили при обучението си в университетите в Оксфорд и Кеймбридж всички тънкости на закона и двуличието. Но това, което исках да науча, не бяха техните тайни, а само онова, което се мълвеше в кралския двор, а те бяха готови да го споделят на драго сърце. Наех тясна таванска стая, която нямаше друг прозорец освен една издълбана в стената дупка, покрита с парче

необработена кожа. Със среброто, получено от Изабела, беше лесно да се преструвам на дъщеря на френски правник, която чака баща ѝ да дойде при нея от Дижон. Ако си добър актьор и поддържаш преструвката, по-голямата част от света е склонна да ти повярва. Щом пресушиха чашите си и напълниха търбусите си, писарите започнаха да ме угощават (докато аз успешно играех ролята на невинната дама) с истории за английския кралски двор, особено за това как мосю Гейвстън, фаворитът на краля, се беше добрал до титлата херцог на Корнуол.

— О, да — един от тях ми намигна и се потупа отстрани по носа.
— Херцог на Корнуол, такъв е сега Гейвстън, доверен приятел на краля, който го нарича свой скъп брат.

— И другите велики лордове приемат това? — попитах.

— Разбира се.

Те продължиха да бърбят, обяснявайки как Едуард Английски нямал желание да арестува тамплиерите в кралството си, докато в същото време не бил твърде склонен да пътува до Франция, да сключва брак с дъщерята на френския крал или да изпълнява задълженията по договора.

— Не го ли стори — промърмори един секретар с тясно лице, — ще има война и с пътуванията до Париж ще е свършено. Най-малкото — той се усмихна, така че добре се видяха изпочупените му зъби, — докато не бъде подписан нов мирен договор — той остави чашата си.

— А ето я тайната...

[1] Разновидност на треската, придружена с обилно потене, превърнала се в епидемия в Англия през XV–XVI в. — Бел.прев. ↑

[2] Валафрид фон дер Райхенау (809–849 г.), наречен Страбон (лат. — кривогледия) — бенедиктински монах, поет и ботаник, известен с авторството си на едни от най-значителните произведения в областта на ботаниката през Средновековието. — Бел.ред. ↑

[3] За разумното лечение на болестите (лат.). — Бел.ред. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

*„Измамата на властниците взема връх,
мирът погазва се без милост.“*

*„Песен за
времената“, 1272–1307 г.*

Тесноликият, цял покрит с пъпки и облян в пот, се втренчи в мен: в полуотворената му уста се виждаха късчета храна. Опитваше се да се прави на хитър, но като всички подобни мъже, беше глупав. Оглеждаше ме от горе до долу, сякаш бях кобила за продан на пазара в Смитфийлд, като бършеше уста с опакото на ръката си. Другарите му се бяха извърнали: някои вече се препираха чии зарове да хвърлят в напуканата чашка, вниманието на останалите беше отвлечено от един пътуващ актьор, който се беше появил на прага на кръчмата, облечен в черно, с безвкусно изрисувано отгоре бяло очертание на скелет. Той си донесе собствено столче, седна на него и започна да напява една от онези сълзливи погребални песни за смъртта:

*Щом очите ми угаснат,
а косата ми засъска,
а носът ми щом изстине
и езикът ми се сгъне,
щом ме силите напуснат,
почернеят моите устни
и устата се раззине...*

Студентите подеха припева на този скитник — вероятно също студент от английския квартал, опитващ се да припечели коричка хляб. Канех се да се обърна назад, когато зърнах лицето, което щеше да ме

преследва през целия ми живот, спокойно и гладко под прошарената коса. Това, което ме привлече, беше проникателният поглед на очите му. Мъжът ме изучаваше напрегнато. Някой се вмъкна между нас и когато отмина, мъжът с проникателния поглед беше изчезнал. Почувствах как острият ръб на масата притиска тялото ми. Тесноликият се беше изправил на крака, като залиташе, навеждаше се пиянски през масата и ми се хилеше, показвайки отвратителните си жълти зъби.

— Искаш ли да узнаеш тайната, *ma jolie*^[1]?

— Разбира се — усмихнах се престолено. Малко по-късно двамата с Тесноликия вече се разхождахме из близкото Гробище на младенците. Беше страховито място, откъдето се виждаха блестящите рамки на прозорците на големите къщи на търговците и в което се влизаше през огромен праг в двойна порта. Точно на входа на гробището имаше параклис, посветен на свети Валери, покровител на лековете за болки в слабините. Тесноликият се изкикоти мръснишки и посочи грубо изработените восъчни пениси, които висяха покрай стените на параклиса. Този писар на червения печат, член на тайния съвет на крал Едуард, както открих по-късно, се перчеше, излагайки на показ познанията си, като сочеше различните сергии и малки магазинчета, продаващи безвкусни дрънкулки, панделки и изхвърлени от употреба дрехи. Поклони се подигравателно на две *filles de joie*, които минаха край нас, клатушкайки се на твърдите си налъми, с безочливи лица, с изцяло боядисани коси, като повдигаха полите си, за да изложат на показ добре оформените си глезени.

Спряхме под едно дърво, на което висеше ковчегът на отлъчен от общността грешник: по него от клоните се сипеше мръсотия. Тесноликият обясни, че това било най-близкото подобие на погребение на осветена земя, на което можел да се надява такъв клетник. Слушах, сякаш ме интересуваше всяка изречена от него дума, макар че шумът около нас бе оглушителен. Търговци с червени лица крещяха и ревяха с цяло гърло, опитвайки се да надвикат шума, вдиган от един ковач, чието лице бе покрито цялото с петна и изгаряния. Той бе разположил ковачницата си точно на входа и блъскаше по наковалнята, сякаш удряше самия дявол. Един монах от Ордена на кръста, с лице, скрито дълбоко в качулката на расото, стоеше върху една надгробна плоча и отправяше предупреждения към всички, които проявяваха интерес, как

в пъкъла лихварите врат в разтопено злато, чревоугодниците се хранят с крастави жаби и скорпиони, докато горделивите биват окачвани на въртящо се безспир горящо колело. Под импровизирания амвон някакъв луд, окичен с черупки, танцуваше, докато група деца преследваше маймунка със звънче на врата, избягала от собственика си.

Облягах се тежко на ръката на Тесноликия и си проправях път, заобикаляйки буците кал и другите боклуци, пръснати по настаната с камъни пътека, която се виеше из това обиталище на смъртта. *Kyrie eleison, Christe eleison* — Господи, помилуй, бъди милостив, Иисусе. Мили Господи Иисусе, смили се над мен! Толкова добре си спомням този ден! Деня, в който за първи път убих човек! Началото на убийствата! Единственото, което смятах да направя, беше да целуна Тесноликия, да му нашепна сладки думи и да му обещаю нова среща. В края на краищата, така постъпвах с чираците, с които си разменях закачки, докато работех за чичо Реджиналд. Искях само да науча какво знае той. Стигнахме до костницата, на чиято стена в бляскави сини и червени цветове беше изобразен гербът на Гилдията на шивачите. Погледнах отсреща към изображението върху надгробната плоча върху гроба на млада жена, със спокойно мраморно лице и скръстени мраморни ръце — за кратко се зачудих къде ли ще легна аз и каква ли смърт ще ме застигне. Мислите ми все още бяха твърде заети с участието на чичо Реджиналд. Заобиколихме сградата. Дразнех Тесноликия, подпитвайки го за голямата тайна. Стояхме в тясна, затъмнена уличка, която отделяше костницата от редица брястове, растящи покрай високата стена на гробището.

— А тайната? — прошепнах, облягайки се на грубия тухлен зид.

— О, тя е много важна — Тесноликият притисна тяло към моето. От него се излъчваше лек мирис на кисело. Огледа се настрани, сякаш се канеше да разкрие някаква огромна загадка.

— Кралят на Англия — прошепна той — няма да се ожени за принцеса Изабела — решил го е твърдо. Ще тръгне на война срещу баща ѝ.

— Но това не е тайна...

Тесноликият припряно отстъпи назад. Бях се издала. Още не бях усвоила умението да запазвам трайно маската на лицето си.

— Откъде знаеш? — ръката на Тесноликия се плъзна към зловещо изглеждащата кама, втъкната през една халка в колана му. — Как може една слугиня, която с нищо не е по-добра от кръчмарска блудница, да бъде посветена в подобно знание?

Стоях неподвижна и мълчалива, проклинайки собствената си глупост.

— Да не си от тайните съветници? — Тесноликият пристъпи напред и острието на камата се появи, опирайки се под брадичката ми. Секретарят ме наблюдаваше внимателно. — Аз — изсъска той, — съм учен, дошъл от залите и школите на Оксфорд. Знаеш ли какво означава това? — Той притисна острието на камата по-надълбоко. — Наистина ли ме мислиш за глупак, *putaine*^[2]! — той отметна глава назад, изкашля се и плю в лицето ми.

Продължавах да стоя неподвижно. Той хвана ръката ми и опипа кожата на дланта ми.

— Мека — прошепна той — като плътта ти отдолу — той притисна слабините си към мен. Трепнах, когато усетих зловонния му дъх. — Ти *наистина* си от тайните съветници! — обвинително рече той. — Една от онези противни създания, една от легиона от шпиони на крал Филип. Е, първо ще си направя удоволствието. — Той притисна върха на камата по-силно, докато вдигаше полата ми.

— Моля ви, моля ви! — захленчих умолително, като се опитвах да отвлека вниманието му.

Той се засмя, вгълбен в мисълта за удоволствието, което беше решен да получи. Измъкнах италианската кама от собствения си колан и когато той се притисна към мен, като с една ръка драскаше по телените копчета на тесните си панталони, аз я забих дълбоко и силно в лявата му страна, нагоре към сърцето. От ужас и болка той залитна назад, полуприведен, с отворена уста, кашляйки кръв, докато животът го напускаше. Залитна към мен. Тръгнах бързо покрай стената на костницата, в която той се блъсна и удари главата си, а после се строполи на земята.

Избягах от Гробището на Младенците и излязох навън на оживените калдъръмени улици. Странни и непознати гледки и звуци ме объркваха, звънтяха камбани, скрити под забрадки лица на монахини зяпаха изненадано, просяци се мръщеа, увити в качулките си, едно прасе душеше подпухналия труп на котка, сляпо дете

потракваше с пръчка пред себе си, един мастиф виеше с настръхнала козина и оголени зъби. Побягнах по една тясна уличка. Скърцаща от вятъра табела на аптека привлече погледа ми. Спомних си чичо, неговите добри очи и внимателния, успокояващ глас. Свих се на тесния праг на аптеката, като се задъхвах, мъчейки се да си поема дъх, и бършех потта си. Смъртта на Тесноликия беше едно, но слуховете, които съобщи, също ме плашеха. Ако това вече не беше слух, ако Изабела не заминеше за Англия, каква надежда имаше за мен?

Успокоих сама себе си. Трябваше да се върна при Симон дьо Витри: той щеше да знае какво да направи. Приближих се до къщата на търговеца, като избягвах страничната порта. Отидох до главната врата — резето не беше спуснато. Отворих я, пристъпих в преддверието и там ме посрещна ужасът. На няколко крачки от мен слугата лежеше в локва от собствената си кръв, в гърба му беше дълбоко забита стрела от арбалет. Секретарят лежеше наполовина извън малката стая, в която най-напред ме бе отвел търговецът. В най-долния край на стълбите по очи се беше проснала прислужницата. Тя беше улучена от стрела в гърдите и кръвта се изливаше на талази в локва под нея. Ясно си спомням, че по балюстрада нямаше кръв, но забелязах размазано петно от кръв високо на измазаната в бяло стена. Бях толкова потресена от цялата гледка, че просто се взирах в това място, внезапно връхлетяно от смъртта. Върнах се до предната врата, издърпвайки резето, и се взрях в трите трупа, всичките застигнати от гибелта изневиделица. Смъртта ги беше покосила и оплела в мрежата си — внезапно, неочаквано. Прекосих стаята, промъквайки се внимателно покрай локвите кръв, и опипах всяко от телата. Още не бяха изстинали, кръвта все още се съсирваше. Качих се по стълбището, покрай трупа на прислужницата, като се опитвах да не поглеждам в изцъклените ѝ очи, застинали в предсмъртен ужас. Внимателно разгледах петното от кръв върху мазилката и поклатих глава изненадано, след това погледнах пак към трупа на прислужницата. Лежеше просната в най-долния край на стълбите, леко извърната на една страна — представих си как стрелата от арбалета се беше забила в тялото ѝ с тъп звук и тя беше паднала напред, а кръвта се беше разплискала по предната част на тялото ѝ надолу към стълбите. В такъв случай как се беше появило това петно на мазилката? Освен ако убиецът не беше преместил трупа и след това се беше опитал да се

качи по стълбите — но той щеше да тръгне по същия път като мен, държейки се за балюстрадата, по която нямаше кръв. Продължих нагоре.

Мосю Симон дьо Витри лежеше върху малката галерия точно под един диптих, изобразяващ възкресяването на Лазар. Търговецът беше по нощница, плътта му още не беше изстинала. Заклучих, че убиецът сигурно е нанесъл удара си малко преди да дойда, а след това е избягал. Прекрачих трупа на дьо Витри и влязох в малката спалня: сандъците и раклите вътре бяха отворени със сила, наоколо бяха разхвърляни книга и пергаменти. Огледах внимателно мястото, гледайки петната. Колцина са били убийците? Успях да намеря само един отпечатък от стъпка. Погледнах отново надолу по стълбите: капациите на прозорците бяха отворени — вероятно последното, което бе направила прислужницата, преди да бъде изненадана от това дяволско нападение.

Не зная нищо за настроенията на ума. Смъртта на Тесноликия може и да ме беше разстроила, но сега се почувствах студена, безпристрастна и решителна: пулсът ми бе равномерен, а дишането — спокойно. Имах чувството, че наблюдавам някаква селска поетична драма или миракъл^[3], изпълнявани на селския мегдан. От мен се искаше да отбелязвам какво казват актьорите, да слушам монотонното им пеене, но да не вземам участие в тяхната драма. В тази къща бях изложена на голяма опасност, но исках да знам защо мосю дьо Витри, който ми беше помогнал толкова много, е бил така зверски убит. Ако се надигнеше врява, ако се разнесяха викове: „*Au secours!*“ или „*Aidez moi!*“^[4], можех да завърша дните си, люлеейки се на ешафода в Монфокон. Можех обаче да мисля само за едно. Чичо Реджиналд ми бе помогнал и беше мъртъв; този човек ми беше помогнал, а ето че сега беше убит.

Върнах се в спалнята, където по пода имаше разпилени монети. Ценните вещи, статуи и сребърни поставки за свещи, не бяха откраднати; нямаше дори опит да се внуши, че убийствата са били извършени при опит за кражба. Убиецът, безсърдечен и жесток, вероятно платен злодей, бе налетял уверено като петел на торище. Сигурно се беше чувствал защитен. Спомних си думите на Тесноликия за тайните съветници, агентите на Марини — мрачната сянка на Филип; как Филип, братът на Изабела, се обърна и се втрени в мен с

онази злокобна усмивка на лицето. Заради мен ли беше убит Симон дьо Витри?

Върнах се в преддверието, постепенно давайки си сметка за натрапчивата, зловеща тишина. Зърнах изображението на разпнатия Христос, с изпито лице и очи, взиращи се към тази гледка на вопиюща, родена в пъкъла жестокост и злина. Изрекох шепнешком молитва и сведох поглед към слугата, в чийто гръб стрелата от арбалета се беше забила толкова дълбоко. Сигурно е познавал убиеца си. Сигурно е отворил вратата и го е поканил да влезе, а после се е обърнал да го отведе горе в спалнята на търговеца. Дали е бил някой важен човек?

Някой, пратен от Филип или Марини? Със сигурност е бил човек, комуто в този дом са имали доверие. Прекосих стаята и се приближих до трупа на секретаря. Стрелата, която го беше убила, беше различна от онази, с която беше убит слугата. И въпреки това откривах само един отпечатък от стъпка, не два. Как беше възможно убиецът да е действал толкова бързо? Затворих очи и си представих мъж, понесъл торба, пълна с големи арбалети, малки арбалети със спретнато изпъната тетива — как изважда един, после друг, изпускайки торбата, докато пресича бързо коридора, как прислужницата се спъва и пада по стълбите, улучена от друга стрела, но защо това петно от кръв бе толкова високо на стената?

Звуци от улиците навън отекнаха зловещо. Дочу се монотонният траурен напев от преминаващо погребално шествие: платен поет смесваше всеки стих от песента с поема за смъртта. Спомням си един ред: „Аз лежа ранен в савана“ — той най-уместно описваше случващото се с мен. Вонята от костницата и гробището изглежда ме бяха последвали и тук. Отново се огледах бързо наоколо, прекръстих се и се измъкнах на улицата. Побързах да се върна в двореца. Странно как се променя животът! Сега носех кралски печат. Стражите и придворните церемониалмайстори не ме и погледнаха втори път. Влязох в кралските покои и намерих принцесата във вътрешния двор с водоскока. Седеше с наведена глава, с разбъркани около лицето златни коси. Беше облечена простичко в тъмножълта рокля и наметка и си мърмореше тихо под нос. Прекосих двора и отидох да коленича пред нея. Тя хвърли поглед през рамо.

— Матилда, ела тук.

Седнах при нея на пейката. Тя вдигна поглед — сините очи се бяха уголемили върху бледото ѝ като слонова кост лице. Държеше в скута си ленен вързоп, който сега покри с ръце.

— Пристигнаха — прошепна тя. — Дипломатическите пратеници от Англия. Сър Хю Пурт и сър Джон Казалес. Тук са за женитбата. Казват, че няма да се състои — тя освободи едната си ръка и стисна моята.

— Трябва да избягам, Матилда. Какво ще правим?

Стиснах пръстите ѝ, студени като късчета лед. Тя не се възпротиви, когато развързах ленения вързоп, който взех от скута ѝ. Вътре лежаха четири восъчни фигурки, изцапани с кръв и животински тор. Всяка носеше мъничка книжна корона и четирите бяха пронизани от зловеща на вид голяма игла.

— Милейди — взех вързопа от нея и като прекосих двора и отидох до големия мангал на коледа, тикнах вързопа дълбоко в разжарените му въглища.

— Мразя ги! — думите изсвистяха във въздуха като изваден от ножницата меч. Погледнах към рицарите, скупчили се около другия мангал, които разговаряха тихо помежду си. Върнах се обратно, седнах до принцесата, стиснах ръката ѝ и потвърдих онова, което тя вече знаеше за заплануваната сватба. Тя ме изслуша, кимайки безмълвно.

— Бъдете силна, бъдете хитра! — прошепнах. — Каквото и да се случи, запазете маската си — почти се усмихнах при спомена за начина, по който се бях паникьосала и бях проявила такава глупост с Тесноликия. Нямаше да кажа това на принцесата, все още не.

Хванах я за ръката, изправих я, и бавно влязохме обратно в двореца — рицарите тръгнаха незабавно подир нас. Ощипах принцесата по ръката и посочих към една фреска на стената, изобразяваща закръглени деца, играещи весело в преса за грозде. Проследих с пръст клонките бръшлян, извиващи се змиевидно през картината, и започнах да описвам свойствата на стрития бръшлян, наречен „бирен зъб“ — колко важен е за варенето на бира и как Гален го препоръчва при лекуване на очно възпаление. Слизяхме по галерии и тесни проходи. Бърборех като някоя глупачка, до мен принцесата задиша по-спокойно и се насили да се усмихне. Влязохме в малък параклис със стени, украсени с полирано дъбово дърво. В далечния край се издигаше малък олтар върху осветен подиум; вдясно от него

имаше параклис, посветен на Девата, облечена като кралица, държаща на коленете си Божия Син. Накарах принцесата да коленичи на постлания с възглавница молитвен стол — свещи мъждукаха на поставките си пред нея. Отворих една поставена наблизо кутия, извадих нова свещ, запалих я и загледах как пламъкът танцува, докато я закрепвах на заострената поставка. Вдигнах взор към строгото лице на Девата. Открих, че ми е трудно да се моля. Спомням си, че изричах отново и отново все същите думи: „*Ave Maria, Gratia plena, Dominus tecum...*“, но след това продължавах да мисля как Тесноликият се бе отдръпнал със залитане от мен, докато през устните му шуртеше кръв. И все пак не чувствах съжаление, нито разкаяние или желание да изповядам греховете си. Извърнах поглед. На страничната стена на посветения на Девата параклис имаше маслена картина, изобразяваща мъртвец, покрит с погребален саван, с предупреждение, напомнящо, че всички ние сме смъртни създания: „Вземете поука от участи ми и вижте как някога бях жизнен и весел, а сега съм предаден за храна на червеите: помнете това“. Прочетох изписаните със заврънкулки думи и се сетих за чичо Реджиналд и мосю дьо Витри. Заклех се да ги помня, а също и него — мъжа, когото бях зърнала в кръчмата „Орифлам“, онези красиви очи с техния проникателен поглед. Наложих се да се опипя. Наистина ли го бях видяла? Или той беше част от някакъв сън? Измислица или истина? Зарекох се, че никога няма да го забравя.

Щом се върнахме в личните покои на принцесата, Изабела изведнъж усети умора: разпознах това като признак на дълбока нервна възбуда, на мозъчна треска. Налях ѝ ябълков сок, смесен с гъста настойка от лайка, и я накарах да пие. Тя легна на леглото си, вдигна колене към брадичката си и се сви като дете, докато аз я покрих с наметката ѝ. По-късно същия следобед един пищно облечен вестител почука на вратата. Той съобщи, че негово величество кралят щял да приеме английските дипломатически пратеници веднага след вечерята в Бялата зала на двореца, и принцесата трябвало да присъства.

Изабела се събуди освежена. Съобщих ѝ, че кралят я вика, и настроението ѝ рязко се промени. Тя започна да бърби възбудено какво ще облече, и прекара остатъка от следобед в приготовления — повикани бяха слуги и камериери, които донесоха ведра и корита с вряла вода. Изабела се съблече и се изкъпа. Напарфюмира и намаза с благовония тялото си, позволявайки ми да я облека в ленено бельо,

пурпурни обувки и красива сребриста рокля с висока яка, с украсен с орнаменти воал, поставен на главата ѝ и придържан от златна лента и инкрустиран със скъпоценни камъни. Отвори ковчезето си със скъпоценности и се накичи с пръстени, сребърни гривни и изящна огърлица с рубини и сапфири. Тя се кипреше пред парчето полиран метал, служещо за огледало, като ме поглеждаше с крайчеца на окото си и се смееше.

— Сега ти, Матилда — Изабела бе великодушна. Докато ме караше да се изкъпя, помагаше ми да се намажа с благовония и да се парфюмирам, и ми избираше дрехи, тя изобщо не спомена симптомите, които бе проявила по-рано, преди да заспи. Един паж беше изпратен при баща ѝ, за да каже, че Матилда, придворна дама и камериерка на Изабела, ще я придружи на пиршеството. Щом камбаните на „Сент Шапел“ удариха за вечерня, ние се отправихме към Бялата зала: малка светла зала с чисти, варосани стени, с окачени по тях гоблени и картини, с прозорци от дебело стъкло, украсени с хералдическите изображения и герба на Капетите — френската кралска династия. Полираният под отразяваше светлината на закрепените по стените фенери и тази на безброй свещи, забодени върху едно колело, спуснато така, че да осигуряват още повече светлина. В голямо, подобно на пещера покрито огнище весело подскачаха пламъци. Част от залата бе отделена с огромни паравани, украсени с пищни сцени, избродирани в синьо, червено и златно, изобразяващи романа за Рицарите на лебеда и тяхното нападение над Замъка на любовта. На други гоблени се виждаха кръгли изображения в ярки цветове, показващи Шестте подвига на годината.

Кралят, неговите министри и тримата му синове стояха пред огромното огнище: на всяка от поддържащите го колони сложено изработено резбовано изображение на див горски обитател гледаше гневно към отделената с параван част от залата, сякаш изразявайки презрението си към богатството, изложено на показ по трите маси. Изабела излезе напред, за да бъде посрещната. Никой не ми обърна внимание — кралят и придружителите му я наобиколиха. Всички изглеждаха величествени в одеждите си от синьо и бяло кадифе: брошки, пръстени и верижки, показващи техния сан, искряха на светлината. Стоях в ъгъла до паравана. Принц Филип гледаше смръщено, устните му безмълвно се движеха, докато слушаше с

половин уху пиянското бърбрене на Шарл. Не исках да привлека погледите им, затова започнах да изучавам тримата новодошли. Най-близкият беше облечен в тъмните одежди на кралски писар: имаше гладко лице с маслинена кожа под черна като нощта коса, пригладена назад и вързана на опашка. Другите двама, англичани, явно се затрудняваха да разберат разговора, който се водеше бързо на възприетия в кралския двор нормански френски. Единият беше леко скрит от погледа ми; другият беше слаб като върлина мъж с кисело лице и кисел поглед — сър Хю Пурт, голям търговец на едро от Лондон. Спътникът му пристъпи в кръга от светлина и аз застинах: сър Джон Казалес, красив, енергичен мъж с лице на роден войник — сурово и слабо, с остър поглед и волева уста, с късо подстригана сива коса. Беше облечен просто, но елегантно в тъмнозелена дълга дреха без ръкави над черно кадифено късо палто и тесни панталони до коленете от същия цвят; испанските му ботуши за езда, чиято мека кожа блестеше на светлината на огъня, доста ясно даваха да се разбере, че е военен.

Стоях, наблюдавах и си спомнях. Сър Джон Казалес, чиято дясна ръка беше отсечена от шотландците по време на битката при Фолкърк. Беше посещавал чичо ми, но това беше преди години. Тихо отпратих към Девата молитва той да не ме познае. Погледът на Казалес, зорък като на лисица, се премести към мен, после се извърна. Бях минали години от срещата ни, а дори тогава стоях в сянката на чичо. Успокоих се с мисълта, че за човек като Казалес бях просто още една прислужница.

Разговорът около огнището бе приглушен. Сър Хю Пурт изглеждаше определено кисел, поведението на Казалес беше по-скоро нервно: рицарят — царедворец местеше неспокойно обутите си в ботуши крака и се озърташе из залата — очевидно онова, което чуваше, бе изключително неприятно. Лицето на самия крал Филип бе леко почервено. Накрая той се извърна, давайки знак на хората от свитата си. Вестители в пищни одежди вдигнаха тръбите си и оповестиха началото на празненството.

Вечеряхме изобилно с еленско и глиганско месо, изпечено и полято със сосове. От мястото си в центъра на средната маса кралят оповести, че месото е прясно, от животни, убити лично от него в гората Фонтенбло. Страстта на Филип към лова, бил той на животни

или на хора, беше прочута. Главното ястие беше последвано от блюдо от пилешко и свинско месо, кайсии и портокали от Валенсия, всички сервиращи на маси, застлани с блестящи бели брокатени покривки и украсени с подноси, кани, чаши и бокали от сребро и злато, инкрустирани със скъпоценни камъни и избродирани с кралския герб. Филип седеше, разположил се на престола подобно на сребърен лъв, осъзнаващ властта и могъществото си — от двете му страни се редяха английските дипломатически пратеници. Аз седях на края на една от страничните маси, с Изабела от лявата ми страна. Тя си беше изиграла ролята, движейки се сред мъжете, благовъзпитана като монахиня — прекрасното ѝ лице бе обградено от блестящ воал, поставен върху блестящата ѝ златиста коса. Лицето ѝ остана непроницаемо дори когато сядаше; после очите ѝ се промениха и аз долових в тях палава искрица. Тя се наведе, уж за да премести една чаша. „Матилда, прошепна тя, това ще бъде изключително забавно.“

През първата част от вечерята кралските музиканти в близката галерия, украсена със знамена и флагчета с изображения на герба на Капетите, свиреха тиха музика. Млад певец изпя вълнуваща кръвта песен: „Избягах в гората и обикнах тайните ѝ кътчета“. Каните с вино се подаваха от ръка на ръка, жуженето на разговорите се усили: като опитен правник, Филип водеше гостите си към темата, която в действителност искаше да обсъди. Той направи многозначителен жест към придворния церемониалмайстор, командващ вестителите зад параваните. Прозвучаха три тръбни зова — знак от залата да излязат всички слуги и хора от свитата, дори музикантите от галерията и стражите до вратата. Наблюдавах развитието на тази жива картина с високопоставени участници. Филип остана непроницаем като статуя, със спускаща се по раменете сребриста коса, сините му очи бяха присвити в неискрена усмивка, гладко избръснатото му лице блестеше като алабастр. По-нататък на масата седяха фаворитите му — Марини, слаб, с червени коси и остри черти, със скрити от гъстите вежди очи и дълъг нос; правникът Ногаре, вечно усмихната торба лой, с руса зализана коса и цинично лице с очи, които гледаха с презрение на света; дьо Плезан, второто „аз“ на Ногаре, правник с грозно лице на мастиф, с издадена напред челюст, с дебели устни и непрекъснато стрелкащи се очи. Тези мъже бяха убили чичо ми и въпреки това не бях готова, не бях достатъчно опитна, за да им отмъстя.

Днес вече се бях нагледала на смърт: Тесноликият, рухнал до стената, дьо Витри и слугите му, подгизнали в собствената си кръв. Тогава се зачудих дали не се бях вцепенила, вкаменила, като дете, което оцелява след клане и не е в състояние да проумее какво се е случило. Като поглеждам назад, разбирам, че е било различно. Участвала съм в битки, в кървави схватки. Освен това съм разговаряла с войници. Разбирам какво имат предвид с израза „лед в кръвта“: една мистериозна решимост да останат спокойни, убеждението, че смъртта на един враг не означава да не се боиш от останалите. В онази бяла зала преди толкова много години, Бог да ми прости, аз се чувствах по този начин. Моето време още не беше дошло. Още бях в периферията на тълпата, наблюдавайки как събитията бавно се движат към своята кулминация.

Докато разчистваха залата, кралят седеше, притиснал ръце към лицето си, сегиз-тогиз поглеждайки надясно и наляво към английските дипломатически пратеници. Пурт седеше прегърбен: виното не беше подобрило потиснатото му настроение. Казалес се беше навел напред, вдигнал бокала си над масата:

— Милорди — Марини сигурно беше доловил погледа на господаря си, — трябва да се върнем към спорния въпрос за тамплиерите — тези еретици, содомити...

— Не е доказано — излая в отговор Пурт, — не е доказано, сър. Това е въпрос, който трябва да се реши от нашия суверенен господар и съдиите от кралския съд в Уестминстър.

— Но те са престъпници! — настоя рязко Марини с писклив глас.

Седях и слушах как този vyplътен демон бълваше мръсотия. Как сто трийсет и четирима от сто трийсет и осемте тамплиери, арестувани в Париж, включително Великият магистър Жак дьо Моле, Жофроа дьо Шарни, глава на монашеското братство на тамплиерите в Нормандия, и Жан дьо Ла Тур, ковчезник на парижкото седалище на ордена, да не споменаваме земеделците, овчарите, дърводелците и слугите, с които броят възлизаше на хиляда и петстотин, били изпратени във вонящи тъмници и зали за мъчения. Общо взето, всички си бяха признали. Чух също имената на предателите — бивши тамплиери, изключени от ордена мъже. Тях чичо Реджиналд бе споменавал на чаша вино: Ескин дьо Флориан, управител на Монфокон, и Бернар Пелет — имена, над

които вечно ще тегне позорът на отправените от тях обвинения, избълваната жлъч на зли души — как тамплиерите се били посветили на дявола, как твърдели, че Христос е лъжлив пророк, справедливо наказан за греховете си; как посветени членове на ордена получавали заповеди да плюят, да тъпчат и дори да уринират върху изображението на разпнатия на кръста Христос. Трябвало също да целуват тамплиера, приел ги в ордена, по устата, пъпа, задника... дори пениса. Марини описа как тамплиерите се кланяли на Бахомент — демонът, явяващ се в образа на котка или на череп, или на глава с три лица.

Казалес и Пурт клатеха невярващо глави. Казалес погледна бързо към мен, но не показа с нищо, че ме е познал. Не ме беше грижа. Кипях от гняв. Познавах Ордена на тамплиерите. Знаех какво представляват всъщност тези скалъпени обвинения: ужасни измислици на противни, тесногръди хора. Сатаната и всичките му демони се бяха спуснали и долетели да вечерят тук, в тази призрачна стая с всички тези гоблени и статуи, сребърни паници и златни бокали, и знамената му бяха развети, докато тамплиерите, благочестиви Божии служители, бяха подложени на гонения, за да срещнат смъртта си. Пурт възрази и посочи за пример истории за тамплиери, които били измъчвани чрез издигане и спускане с въже или краката им били напоявани с животинска мазнина и поставяни над буен огън, докато костите им изпаднат.

— Такива хора — коментира той — биха признали всичко.

Отпих от бокала си и извърнах поглед. Изабела ме наблюдаваше любопитно, по устните ѝ играеше слаба усмивка. Тя знаеше! Оставих бокала. Марини изместваше разговора към планираната сватба на принцесата. Очите на всички се насочиха към нея. Пурт отново започна да излага възражения — как той и Казалес смятали, че женитбата е в съответствие с най-добрите интереси на английската корона, но неговият господар, кралят, не смятал така. Марини изтъкна с мазен гласец, че френските войски се трупали по границите на намиращата се във владение на англичаните Гаскония, а нима в същото време Едуард Английски не бил заплашен и от война в Шотландия срещу неустрашимия Робърт Брус? В този момент Брус бил враг на френския крал, но пък нещата можело и да се променят. Казалес се намеси: преговорите се лашкаха напред-назад като вода във воденично езеро; никой не обръщаше внимание на нас останалите.

Синовете на краля бяха пили много и хвърляха похотливи погледи към сестра си. Изабела усети това, направи ми знак и се надигна, покланяйки се на баща си, който направи знак, че ѝ разрешава да се оттегли. Всички останали се надигнаха или със залитане се изправиха на крака. Изабела направи реверанс на всички и следвана от мен, бързо излезе от залата и се заизкачва към нашите покои. Остана мълчалива и сериозна дори след като останахме сами, а един въоръжен страж остана да пази отвън. Запалих още свещи и ѝ помогнах да се съблече. Тя съблече всичко, без долната риза, върху която облече украсен с лилии плащ, и седна на един стол с висока облегалка, обръщайки се да погледне през прозореца.

— Матилда — прошепна тя, — заключи вратата.

Побързах да се подчиня, но когато се опитах да превъртя тежкия ключ, той не помръдна — резетата в най-горния и най-долния край изглеждаха плътно покрити с ръжда.

— Милейди — прошепнах задъхано.

— Надникни през вратата — заповяда тя. Подчиних се. Галерията отвън беше пуста. Не се виждаше никакъв страж, само сенки, танцуващи на светлината на фенера; беше тихо, ако не се броеше скърцането на дърво и шумоленето на мишките. Стоях заслушана в слабите шумове на двореца.

— Те ще дойдат — гласът на Изабела затрепери. — Ще дойдат тази вечер, Матилда.

Загледах се надолу към галерията, чудейки се какво да направя.

— Не можем да избягаме — Изабела изрече на глас мислите ми. — Няма къде да отидем.

Стоях нерешително, докато си спомнях къщата на Симон дьо Витри: как бутнах вратата да се отвори, проснатите на земята трупове, стрелите от арбалет, забити дълбоко в плътта им. Побягнах надолу по галерията.

— Матилда! — чух да се провиква Изабела — сигурно си беше помислила, че се измъквам. В края на галерията имаше незаключен шкаф, пълен с оръжия: лъкове и стрели, пики и копия, и онова, което търсех — малък арбалет. Още докато го сграбчвах заедно с колчана стрели, се зачудих дали наемният убиец, промъкнал се в къщата на дьо Витри, не е имал нещо подобно — малки арбалети, може би два-три, вече подготвени за стрелба, в чувал. Затичах обратно надолу по

галерията, шмугнах се през полуотворената врата, после я затръшнах и се облегнах на нея. Бях обляна в пот. Изабела, все още седнала в стола, ме наблюдаваше напрегнато. Посочих към тясното легло, в което спях, после опънах тетивата на арбалета, като поставих вътре една стрела, дърпайки обратно тетивата.

— Правила ли си това преди, Матилда? — промърмори Изабела.

— Чичо ми... — направих пауза. — Да — усмихнах се мрачно. — Едно време ходех на лов, и тази вечер също ще ловувам.

Изабела се надигна от стола си и се вмъкна в леглото.

Обиколих стаята, за да загася свещите, после легнах на леглото си. Заслушах се в шума от двореца и чух скърцане по протежение на галерията отвън. Вратата се отвори и в стаята се вмъкнаха две фигури. Не ми обърнаха внимание и затичаха през стаята. Светлината беше слаба, но успях да различа силуетите: Луи и Филип бяха дошли да тормозят сестра си. Отвън не стоеше никакъв страж — никой не опита да ги спре. Луи се хвърли на леглото. Чух приглушените писъци на Изабела, когато ръката му затули устата ѝ. Смъкнах се от походното си легло — Филип се обърна. Вдигнах арбалета, прицелих се и отпуснах тетивата, като незабавно поставих нова стрела в процепа и отново опънах кордата. Първата стрела се заби с тъп звук в стената до леглото на принцесата и едва не улучи прозореца.

— Вън! — изкрещях. Премагнах дори на войнишкия жаргон, на който ме беше научил чичо. Принцесата скочи от единия край на леглото. Загърна се в наметката си и тръгна към мен. И двамата натрапници бяха пияни и се олюляваха. Усещах натежалия им от виното дъх дори от мястото, където стоях.

— Ти коя си? — Луи залитна с издадена напред долна устна и замъглен поглед. Филип беше толкова пиян, че се строполи на ръба на леглото.

— Аз съм Матилда дьо Клербон — отвърнах, — камериерка на сестра ви, назначена да се грижи за нея. Тя не желае присъствието ви тук. Трябва да си вървите!

— Ами ако... — Луи понечи да направи нова крачка; аз вдигнах арбалета. — Ами ако... — той се отдръпна назад, олюлявайки се — не искаме да си тръгнем?

— Тогава, господарю, ще сторя това, което изисква дългът ми към вашата сестра, към краля и към Бог. Навярно кралският съд ще

реши дали съм постъпила погрешно или не — бях замислила това, докато лежах в тъмнината и ги чаках да дойдат.

Филип се изправи, олюлявайки се, и изтри уста с маншета на ръкава си.

— Искам да изляза — той забързано мина покрай мен, излезе в галерията и повърна.

Луи се изправи с ръце на хълбоците.

— А ако се върнем?

— Ако се върнете, милорд, мога да ви уверя в следното: ще напиша определени писма и ще ги поверя на свои доверени хора в Париж. Ако това се случи отново, копия от тези писма ще бъдат изпратени до негово светейшество папата в Авиньон, да не говорим за краля на Англия! Оставям на вас да прецените какво би казал баща ви за това.

Луи поклати глава — похот гореше в очите му като огън. Няколко мига обмисляше възможността да ме нападне. Отстъпих назад, давайки му възможност да си тръгне. Той въздъхна шумно, шмугна се покрай мен, но се насочи към вратата.

— Матилда дьо Клербон — той ме посочи с пръст, — няма да те забравя.

— Благодаря ви за комплимента, милорд. Бъдете сигурен — аз също ще ви запомня завинаги!

Луи си тръгна, затръшвайки вратата след себе си. Чувах как шепне дрезгаво на Филип отвън в галерията, после стъпките им заглъхнаха. Веднага взех един стол, пренесох го през стаята и го подпрях на вратата.

— Защо не направи това веднага? — Изабела се приближи до мен — лицето ѝ беше побеляло като сняг, очите ѝ вече не бяха сини, а приличаха на тъмни езера. Беше на ръба на сълзите, долната ѝ устна трепереше.

— Милейди, всяка битка трябва да се проведе — просто избираш къде. Тази вечер ние се сражавахме и победихме: не мисля, че ще се върнат.

Изабела се приближи и стисна рамото ми — тъй като беше малко по-ниска от мен, тя се повдигна на пръсти и ме целуна леко по устните, после по всяка от двете бузи.

— Ела с мен, Матилда.

Тя ме изведе от стаята. Набързо се увих с една наметка, като продължавах да държа под нея арбалета и колчана със стрелите. Минахме покрай галерията и слязохме по стълбите. Осъзнах, че се връщаме в параклиса, който бяхме посетили при връщането ми от града. Резето на вратата не беше пуснато и Изабела ме въведе в наситения с благовония мрак, където слабите пламъчета на свещите, сега покрити, още проблясваха пред статуята. Тя припряно дръпна резетата, после отиде до мястото, където светото причастие висеше в сребърната си дарохранителница, окачена на верига, захваната за една скоба в стената; до него проблясваше червената светлина от олтара. Действията на Изабела бяха целенасочени и уверени като на свещеник. Тя свали дарохранителницата и я положи върху олтара. След това ми даде знак да пристъпя напред и ме накара да положи ръка върху дарохранителницата, като постави своята отгоре.

— Кълна се — погледът ѝ прикова моя, — кълна се в тялото и кръвта на Христа, на нашия повелител Господ Иисус Христос, че ще бъда твоя приятелка в мир и война, докато смъртта ни раздели.

— И аз, милейди — сложих ръка върху нейната, — и аз съм ваша приятелка.

Изабела примигна, за да прогони сълзите, вдигна дарохранителницата и я закачи обратно на мястото ѝ. Хвана ме за ръка и ме отведе да седна на крайчеца на подиума. Параклисът беше студен, но наметките ни бяха плътни и подплатени с кожа. Изабела ме потупа по коляното.

— Матилда, сега ми кажи коя си в действителност — тайната ти ще бъде на сигурно място при мен.

И аз ѝ разказах. За живота си като дете, за фермата в Бретини, за пътуването ми до Париж, за чичо Реджиналд, за годините ми като негова ученичка, за залавянето и екзекуцията му. Не спрях и за миг. Разказах истината. С Изабела бях в безопасност, тя нямаше да ме издаде. Разказах ѝ също и за смъртта на Тесноликия, за клането в къщата на дьо Витри. Тя слушаше внимателно и кимаше през цялото време. Когато свърших, отново стисна ръката ми, сякаш се опитваше да извлече топлината ѝ и да я вземе за себе си.

— Винаги са идвали — започна тя. — Винаги, откакто се помня. Мразя ги, Матилда — те гледат на мен като на играчка, на блудница — собствената им сестра, принцесата на Франция! В мен също тече

кръвта на Капетите. Аз също съм потомка на свети Луи — тя посочи към една фреска на далечната стена, възхваляваща светия френски крал, с когото Филип така се гордееше. — Идват, когато си пожелаят. Ако майка ми беше останала жива, би могла да ме спаси. Тя умря, знаеш ли, от странна болест. Някои мълвят, че баща ми я е убил — толкова силно било желанието му да влезе в ордена на тамплиерите, да живее в безбрачие. В действителност всичко, което искаше, бяха техните богатства, къщите им, техните ферми, чифлиците им, нивите и добитъка им. Той е готов на всичко, Матилда, за да постигне своето. Неговите желания имат силата на Божия повеля.

— Братята ви няма да се върнат — казах, — не мисля, че ще го сторят!

Изабела кимна.

— Става твърде опасно — съгласи се тя. — Ако техните игрички навредят на баща ми, те ще изпитат пълната сила на гнева му — тя присви очи. — Баща ни няма да бъде доволен.

— Мислили ли сте някога да се обърнете за помощ към него?

Изабела се засмя — странен сподавен звук, излязъл от дъното на гърлото ѝ.

— Какъвто коренът, такива и клоните, Матилда. Той също не е напълно невинен по подобни въпроси. Той не ми е истински баща, не и тук — тя се потупа по гърдите. — В сърцето ми, в душата ми той не е мой баща и един ден аз ще си отмъстя. Ела, Матилда.

[1] Моя хубавице (фр.). — Бел.прев. ↑

[2] Уличнице (фр.). — Бел.прев. ↑

[3] Вид средновековно представление, обикновено с религиозен сюжет, прославящо живота и чудесата на светците. — Бел.прев. ↑

[4] Помощ! Помогнете ми! (фр.). — Бел.ред. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

„Вярата, окована в затвор, е много печална.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Надигнахме се да си вървим и бяхме стигнали до вратата на параклиса, когато беше вдигната тревога: разнесе се вой на ловджийски рог — погребален звук, предвещаващ смразяващи новини. Други рогове подеха зова. По протежение на галерията отвън се появиха малки светлилки и трясъкът на шумно отваряни врати разтърси тишината. Кралски страж влезе тичешком през една странична врата откъм един от вътрешните дворове. Беше изгубил шлема си, наличникът от метални брънки обгръщаше плътно главата му, тъмnochервеният му плащ се влачеше по земята. Спря, когато ни видя, и взирайки се с широко отворени очи, вдигна рога, за да изсвири отново. Изабела му каза да пази тишина, тъй като вече целият дворец беше вдигнат на крак. Рязко запита каква е причината за суматохата. Войникът, останал без дъх, просто посочи с пръст, след това ни въведе обратно във вътрешния двор, сега осветен от пламъците на фенерите. Хора от кралската свита и войници се събираха край езерцето от светлината на факлите около тяло, проснато в грозна, разкривена поза на каменната настилка. С усилие си проправих път и се промъкнах, докато Изабела крещеше, заповядвайки на останалите да се отдръпнат встрани, и коленичих пред трупа на сър Хю Пурт. Търговецът беше само по нощница, сега издърпана високо над белите му кокалести колене; очите му бяха отворени и изцъклени в смъртта, а носът, устата и ушите му бяха оплискани с кръв. Вратът му беше счупен и главата му висеше, зловещо отпусната като на мъртво пиле. Плътта му беше

още топла, мускулите — не се бяха втвърдили: смъртта беше настъпила съвсем наскоро.

— *Regardez*^[1] — подчертаният наварски акцент на един от войниците привлече вниманието ми. Вдигнах поглед към стената на двореца — на третия ред, на около девет ярда над нас, големият прозорец беше отворен.

— *Et la, et la!*^[2]

Проследих посоката. Под прозореца имаше редица от няколко ръждиви железни скоби, забити в стената от груб сив камък, за да поддържат поставените там подвижни стълби, така че зидарите, дърводелците и мазачите да могат да извършват поправки. От една от тези скоби, проблясваща на светлината на факлите, висеше дебела златна верижка, видяна за последен път около врата на Пурт по време на празненството предишната вечер. Дали Пурт я беше изпуснал и бе паднал при опита си да се наведе и да я вземе?

— Матилда! Матилда! — гласът на Изабела накара глъчката да утихне. Аз също чух глухите звуци като от тупване на нещо и слабите викове от вътрешността на двореца. Изабела се беше оттеглила в кръг от тежковъоръжени войници и ми даваше знак с ръка, че трябва да разбере откъде идва шумът.

Побързах да вляза обратно в двореца. Дотогава вече знаех накъде да вървя. Пажове палеха още факли. Галериите бяха пълни с трепкащи светлини и движещи се сенки; викове отекваха в отговор на дрънченето на оръжия и шума от бягащи крака. Изкачих се по стълбите до третата галерия. Беше дълга и тясна, с врати от двете страни — тълпяха се войници и слуги, някои от които все още сънливо търкаха очи. Около една от вратите се бяха скупчили войници. Сред тъмните силуети, очертани в светлината от фенерите, разпознах Казалес и писаря с маслинената кожа, Розалети — насилваха една врата, която изщрака и увисна назад на пантите си, докато аз забързах надолу. Сега бях придворна дама и камериерка на Изабела, но за мъжете, скупчили се в онази стая, не бях нищо повече от слугиня, не по-важна от гризачите, които с писъци и скимтене бягаха да се скрият от тях.

Стаята на Пурт беше просторна. Различих легло с балдахин със затворени завеси; останалото тънеше в мрак, тъй като студеният нощен вятър, нахлуващ през отворения прозорец с широка дървена рамка,

беше изгасил свещите. Казалес и останалите, бъррейки на английски, запалиха няколко свещи и веднага побързаха да проверят няколко запечатани ковчежета, без да обръщат внимание на сандъците с отворените и отметнати назад капаци. Казалес ровеше из пергаментите на масата — ако се съдеше по тона му, той смяташе, че смъртта на Пурт е нещастен случай. Никое от ковчежетата или кошниците от канцеларията на тайния съвет на Англия не било докоснато. Нищо не липсвало. След това те се скупчиха около прозореца — от виковете и крясъците им предположих, че са зърнали златната верижка. Сега Марини и още неколцина застанаха на вратата, обзети от нежелание да престъпят без позволение прага на покоите на английски дипломатически пратеник. Розалети ги покани вътре и на нормански френски обясни бързо, че това трябва да е било нещастен случай. Били ли са вдигнати на крак след падането на Пурт, запита Марини. Розалети обясни, че той, Казалес и Ногаре били увлечени в разговор в канцеларията на де Плезан, когато била вдигната тревога. Те побързали да се качат и насилили вратата. Тя била заключена и залостена, ключът още бил вътре: ето какво намерили, когато я разбили. Розалети посочи към прозореца и малкото столче под него. Той обясни, че Пурт сигурно е отишъл до прозореца, за да вдъхне нощния въздух, изпуснал е верижката си, навел се е да я прибере и е паднал, намирайки смъртта си. Това беше посрещнато с утвърдителни кимания и одобрително сумтене. После Розалети се обърна рязко, сякаш усетил присъствието ми, и ме изгледа гневно. Поклоних се бързо и си тръгнах.

Принцесата вече се беше върнала в стаята си. Слуги, вдигнати на крак от суматохата, чистеха галерията, където беше повърнал Филип. Стражът с киселата физиономия се беше върнал на поста си — червената следа на бузата му и враждебният му поглед ясно свидетелстваха за гнева на Изабела от по-ранното му бягство.

— Закъсня! — изсъска принцесата, когато затворих вратата на стаята.

— Милейди, уморена съм — духнах свещите и легнах на леглото си, като издърпах нагоре покривката, за да скрия лицето си. Беше ми лошо и бях уморена, тялото ми беше сгорещено и потънало в лепкава пот: бяха се случили толкова много неща, беше такъв кошмарен ден.

— Матилда — гласът на Изабела беше кротък. — Матилда, липсваше ми. Изплаших се!

— Хайде да заспиваме, ваша светлост.

— Какво стана с англичанина? — попита Изабела. — Да избягали се е опитал?

— Не, милейди. Твърдят, че е отишъл до прозореца да подиша чист въздух, изпуснал е една златна верижка, опитал се е да си я вземе, паднал е и е загинал.

— Но ти не вярваш на това, Матилда, не и ти с твоите зорки очи. Напомняш ми за една котка, която някога имах. Тя винаги знаеше къде са дупките на мишките. Никога не се приближаваше, просто стоеше отстрани и ги следеше.

— Милейди — с мъка се изправих и се облегнах на напълнените с пух продълговати възглавници, — трудно ми е да разбера защо сър Хю Пурт, който е бил по нощни дрехи, ще носи златна верижка до някакъв прозорец. Пил е много, бил е уморен. Нощният въздух е бил ужасно студен. Защо му е било да отваря толкова широко прозореца? Защо ще държи златна верижка? Още повече — и ще се наложи да поразмишлявам върху това — дори да е стоял на нисък стол и да се е навел навън, пак не би успял да си я вземе. Защо не е взел кука или меч — нещо, с което да захване верижката и да си я прибере?

— Значи не е политнал и не е паднал. Да не искаш да кажеш, че е бил блъснат?

— Може би, милейди — затворих очи и си спомних трупа, който лежеше в такава изкривена поза във вътрешния двор: зеещата рана на главата, счупения врат, кръвта, процеждаща се от черепа като жълтък от счупено яйце.

— И все пак казваш, че вратата е била заключена и залостена отвътре.

— Милейди, кой е Ралф Розалети?

— Ах... — принцесата се изкикоти. — Той е нашето куче пазач, Матилда, един от старшите писари на татко. Той ще бъде пазител на тайния ми печат в Англия: ще знае всичко, което пиша. Той ще бъде наш съветник.

— Шпионин ли, милейди? Шпионин на баща ви?

— Ще видим — в гласа на Изабела отново имаше напевна нотка. — Ще се срещнем с него утре: с него и със сър Джон Казалес. Навярно

ще можеш да зададеш въпросите си тогава. Матилда?

— Да, милейди?

— Молиш ли се понякога?

— Опитвам се.

— Аз — да! Аз се моля. Молах се да бъда избавена от братята си.

Ти си ангел, Матилда, отговорът на молитвата ми.

Отново се отпуснах назад в леглото, придърпах покривката нагоре и се унесох в сън, пълен с кошмари: сънувах тъмни фигури, танцуващи на края на въжетата на ешафода, лица, взиращи се в мен от пълна с привидения каруца, тътреща се из настлан с плочи двор. Когато се събудих, точно преди зазоряване, бях плувнала в пот и замаяна. Принцесата спеше, много дълбоко, навярно обзета от облекчение, забравила опасностите, от които беше спасена. Отворих вратата на стаята — стражът беше заместен от още двама. Върнах се вътре и наплисках лицето си с вода от умивалника. След като си изсуших ръцете, бързо се облякох, излязох от стаята, влязох в двореца, качих се по стълбището и влязох обратно в стаята на сър Хю Пурт.

Счупената врата сега бе подпряна на стената. От стаята бяха изнесени всички мебели и вещи. Прекосих стаята, отидох до леглото и дръпнах завесите — никой не беше спал в леглото. Огледах се. Пурт беше напълнил един бокал с вино. Вдигнах го, подуших го и го опитах — нищо, само най-добро бордо. Отидох до прозореца, застанах на столчето, отворих високия прозорец и се надвесих навън. Спомних си колко беше висок Пурт — дори той никога не би могъл да достигне тази верижка, така че защо ще му е да се опитва? Пиян ли е бил? Ако е бил убит преди това, как убиецът беше успял да влезе и да излезе от стаята му, когато вратата беше заключена и залостена отвътре? Застанах на колене като куче, оглеждайки пода между крайчеца на един турски килим и столчето до прозореца. Опирах пода и открих ръждивочервено петно, застъргах го, вдигнах пръст и го подуших — не беше вино, а кръв. Пропълзях по-близо до прозореца и открих други капки — на горната гредка над прозореца и на перваза обаче нямаше нищо. Тази кръв можеше да е от какво ли не: дали въобще беше на Пурт? Дали не бе нападат и убит в стаята си от удар по тила, вратът му — строшен, а високият прозорец — отворен и тялото — изхвърлено навън? Ако беше така, как беше избягал убиецът? Върнах се до прозореца, покачих се на столчето и надникнах. Убиецът можеше

да се е изкатерил отвън, но прозорецът сигурно е бил затворен, тъй като нощта беше ужасно студена. Той е поел риска да бъде забелязан, а и би било и трудно, и опасно за когото и да е да се покатери дотук сам през една такава тъмна мразовита нощ.

Излязох от стаята и слязох до помещението, където се съхраняваха телата на покойниците, преди да бъдат погребани. Постройката бе разположена в единия край на дълга пътека, която водеше към една от овощните градини. Отворих вратата и влязох. В стаята за мъртъвци имаше дълга редица дървени маси, някои — голи, други покрити с мръсни чаршафи. Ръждясващ мангал на колела, в който проблясваше догаряща пепел и бяха посипани билки, едва успяваше да прикрие вонята на смърт и разложение. По протежение на измазаната стена имаше картина, съживяваща видението на пророк Йезекиил за полето на сухите кости: зловещи изображения на скелети, изникващи през метално сивата пръст. Зловещата тишина и тези безформени късове плът под мръсните чаршафи будеха дълбоко безпокойство. Отдръпнах едно покривало — под него лежеше проснат старец. На следващата маса беше Пурт. Тялото му беше измито и намазано с някакво билково масло. Разгледах тялото — беше осеяно с белези и натъртвания, макар никое от тях да не беше скорошно, с изключение на пурпурночервената синина на скулата му, разпукнатият като черупка череп и вратът, отпуснат като парче хлабаво въже. Огледах трупа внимателно и отново се зачудих какво се беше случило в действителност. Защо е трябвало Пурт да бъде убит тук и от кого? Дали смъртта му засягаше мен или моята подарка, Изабела?

Излязох от помещението за покойниците. Светлината още беше мъжделива, вятърът изтикваше мъглата на кълбящи се струйки, сякаш наоколо се движеше армия от призраци. Бях толкова вгълбена в себе си, че се спънах в алебардата, нарочно оставена напърако на прага. Когато се претърколих напред, някой хвърли върху главата ми парче грубо зебло, вонящо на катран, и една ръка се склочи около гърлото ми и го стегна като примка. Гласът беше неясен, просто дрезгав шепот:

— Матилда, Матилда, кажи на господарката си да не любопитства! Стойте си в стаите и си гледайте ръкоделието!

Хватката се затегна. Започнах да се задушавам, после ръката ме пусна и ме блъсна грубо напред. Хватката беше толкова жестока, зеблото беше увито толкова стегнато около мен, че докато се съвзема и

успея да махна плата от очите си, нападателят ми си беше отишъл и нямаше нищо, освен мъглата, миризмите от обширната пустош и приглушените звуци на пробуждащия се дворец. Изправих се.

Когато се върнах, Изабела бе коленичила на молитвеното си столче, облечена и наметната с мантия, по-скромна и смирена от послушница в манастир. Известно време просто стоях облегната на вратата, чудейки се кой ме бе нападнал и защо. Гърлото и шията ме боляха, бузите ми горяха, тялото ми се къпеше в лепкава пот. Поех дълбоко въздух, застанах зад нея и надникнах към малкия красиво изписан часослов, от който четеше. Главната буква „А“ на молитвата *Adjutorium nostrum in nomine Domini* — „Нашата помощ е в името Божие“ — беше изящно изрисувана, макар че самата миниатюра извика у мен усмивка — картината изобразяваше ято гарвани, предрешени като принцове, слушащи проповед, изнасяна от котка, с епископска митра и филон.

Изабела се обърна рязко — очите ѝ светеха палаво.

— Мастър Розалети рисува това. Той е не само духовник, но и опитен рисувач. Някога е бил бенедиктински монах — тя бърбеше неспирно. — Е, някога е бил женен, но съпругата му била премазана от каруца, затова станал духовник.

— Значи познавате Розалети добре, милейди?

— Разбира се — той беше мой възпитател. Той знае всички истории за Артур и неговите рицари.

— Но вие казахте, че е шпионин.

— Логично е — засмя се Изабела, изправяйки се на крака. — Всички в моята прислуга, с изключение на теб, са шпиони! Така наречените *Secreti*, тайните съветници, пасмината на Марини, кръжат навсякъде. Във всеки случай, точно след пладне трябва да се срещнем с Розалети и Казалес — усмивката ѝ помръкна, когато забеляза ожулванията по лицето и шията ми, и ръката ѝ се измъкна изпод мантията и се насочи към мен. — О, Матилда, какво има? — Тя докосна леко брадичката ми: в сините ѝ очи се четеше тревога. — Матилда, какво се е случило?

Разказах ѝ за посещенията си в стаята на покойниците, и за последвалото нападение. Изабела седеше и слушаше, потропвайки с крак по едно столче. След като свърших, тя задърпа един конец на маншета си.

— Не знам — промърмори тя, — защо му е на някого да те напада. Заради случилото се снощи ли е било? Заради отиването ти в стаята на Пурт или в стаята за покойници? — тя сви рамене. — Би могъл да го е сторил всеки: Луи, някой от тайните съветници?

Тя се обърна към масата и затвори часослова:

— Вслушай се в шумовете на двореца, Матилда! Ние седим и чуваме звуците. Виждаме как хората отиват тук и там, но не знаем какво се случва в действителност. Същото е вярно за теб, за мен...

Вгледах се в тази млада жена, в много отношения просто едно средство в бащините си планове; дете сред възрастни, гълъбица сред ястребите. А дали наистина беше такава? Понякога тя проявяваше лукавство и хитрост, с които баща ѝ би трябвало да се гордее.

— Едно нещо свързва тамплиерите, клането в къщата на дьо Витри и смъртта на англичанина Пурт — тя се усмихна. — И това съм аз! — тя направи физиономия, когато се втренчих озадачено в нея. — Баща ми трябва да плати огромна зестра на англичаните, но хазната му е празна. Плячкосването на богатствата на тамплиерите ще помогне за напълването ѝ. Дьо Витри беше един от неговите банкери. Той преговаряше от името на тамплиерите и на други търговци, като например представителите на фамилията Фрескобалди от Италия. Смъртта на дьо Витри — тя кимна — може да се окаже истински удар за него.

— А Пурт?

— Ах, англичанинът. Едуард направи добър избор. И двамата с Казалес са в английския кралски съвет. Разбирам, че говорят за женитбата ми.

Спомних си празненството предната вечер. Пурт и Казалес не вярваха истински на съобщението, което бяха донесли — точно затова бяха избрани — за да засегнат французите възможно най-малко. И двамата бяха явно смутени от това, че им се налагаше да обсъждат политика, в която не вярваха.

— Мрежи, преплитащи се с други мрежи — отговорих. — Защо тогава са били убити дьо Витри и Пурт? Дали е било заради вас, заради мен? — Не изчаках отговор. — Разбира се — прошепнах, — може да има други причини, а аз да съм била предупреждена просто защото ме хванаха да дебна.

— А има и още нещо.

Изабела се надигна и взе един ключ, който висеше на верижка на врата ѝ. Като коленичи, тя отмести турския килим и с тънък нож разхлаби една от дъските на дървения под. Протягайки ръка надолу, извади малко ковчеже и го отвори. Усмихна ми се палаво.

— Само Мария знаеше къде е скрито.

— А къде е сега Мария?

— Отиде си — Изабела се засмя. — Никога няма да се върне. Ето, това е за теб — тя ми подаде малък свитък, чийто печат беше счупен. Веднага разпознах почерка на дьо Витри, характерния размах на перото. Бях видяла достатъчно в канцеларията му, за да разпозная почерка. Разгърнах свитъка. Написаната отгоре дата беше един ден преди убийството му. Текстът беше написан на шифъра, който дьо Витри и аз бяхме научили от чичо Реджиналд, при който гръцката азбука се предава чрез поредица от четни числа, а последната буква, омега, се превежда на френски като „А“.

— Теб те нямаше — отвърна Изабела на втренчения ми поглед. — Матилда, аз също се предпазвам. Всички писма до хората от прислугата и свитата ми се предават първо на мен, помни това.

Тя възбудено се наведе напред:

— Какво пише?

— Този, който ме нападна — отговорих дръзко, — ви каза да стоите в покоите си с ръкоделието си.

Тя тропна с крак.

— Какво пише, Матилда?

Скрих раздразнението си от намесата ѝ, прекосих стаята, отидох до малкото писалище и преведох съобщението, докато Изабела стоеше изправена над мен.

— „Търси табелата на Анания в улицата на писарите. Довери му се, ако ти се наложи! Ако го няма, ако Бог е решил да ти покаже каква е волята Му, ще го намериш над «При жребеца» на Сийдинг Лейн отвъд Патерностер Роу в Лондон.“

— Какво означава това? — попита Изабела.

— Означава, милейди — обърнах се и я погледнах, — че дьо Витри е размишлявал и се е чудил дали тук съм в безопасност. Подозирам, че се е чувствал виновен. Беше добър човек. Изпратил ми е това като допълнителна помощ, а всъщност именно той е имал нужда от помощ.

Изабела се наведе към мен и устните ѝ леко докоснаха ухото ми, като любовна ласка.

— Ние нямаме нужда от него, Матилда, винаги помни това. Ние стоим, както е казал твоят нападател, тук в стаите си с това, което той нарича наше ръководение. Ако е рекъл Бог, Матилда, ти и аз ще изтъчем нещо, което хората, включително баща ми, винаги ще помнят. Никога не забравяй това! — Тя говореше разпалено: високо по скулите ѝ избиха алени петна от гняв, а сините ѝ очи пламтяха яростно. Никога преди не я бях виждала такава: още не бях успяла да осъзная с колко дълбока омраза беше изпълнена тази млада жена. Пренебрегвана и тормозена, тя тъчеше своя собствена паяжина на отмъщението, изпълнена с нетърпение да го приведе в действие. Именно за това искам да разкажа. Трябва да го опиша така, както бих описвала признаците на заболяване или подреждането на планетите, за да се движат в логична последователност. Трябва да обрисувам правдиво какво чувствахме, какво виждахме, какво правехме в определен момент. Твърдо решена съм да не изглеждам арогантна, сякаш бих могла да предвидя какво ще се случи. Поглеждането назад в миналото превръща всички ни в мъдреци, но само глупак или лъжец изтъква подобна мъдрост.

Прекарахме остатъка от сутринта в подготовка за срещата с Казалес и Розалети. Сега към принцесата се отнасяха като към особа, заслужаваща специално отношение и когато се отправихме към стаята, където се събираше съветът на баща ѝ, към нас се присъедини само един кралски писар — старец с изпито бледо лице. Изабела седна начело на масата в стол с висока облегалка, аз — от лявата ѝ страна, Казалес и Розалети — от дясната. Писарят се настани на края на масата, с перо, вдигнато над мастилницата, готов да води бележки, за да съобщи след това на господарите си всичко, което бе казано. Огледах се из стаята на съвета. Проста, мрачна стая, с матово бели стени и картини по стените, представящи сцени от живота на Христос. В далечния край висеше огромно разпятие; в другия имаше подиум и редица от писалища, където кралските писари можеха да седят и да бъдат повикани от господарите си, ако им потрябват. По тавана бяха кръстосани греди като в обор. Колкото повече седях там, толкова повече се чудех дали това не беше преструвка. Дали не беше някаква жива картина, дворцово представление, поръчано от Филип, Марини

или някой от тайните съветници? Изабела, облечена изключително скромно, със сигурност се държеше подобаващо.

— Искали сте да ме видите? — принцесата, следвайки дворцовия протокол, заговори първа. Писарят чакаше, вдигнал перото. Розалети отговори с обичайните любезности. Оглеждах внимателно и двамата мъже. Казалес бе жилав професионален войник, рицар, който бе пътувал надалече и се бе сражавал в много битки. Косата му беше подстригана късо, по слабото му избръснато лице личаха белезите от годините, прекарани във военни походи. Държеше ръката с отсечената китка в кожен калъф, скрит под масата. Имаше вид на аскет: хлътнали очи под гъсти вежди, остър нос, тънки устни. Единствената черта, смекчаваща суровото му лице, беше трапчинката на брадичката му. В много отношения Казалес ми напомняше за някои от тамплиерите. Беше облечен простичко, в дълга зелена дреха над черен елек и тесни панталони. Не носеше украшения, с изключение на една сребърна верижка около врата — подарък, каза ми по-късно, от отдавна починалата му майка. Беше професионален боец, затова му беше трудно да стои неподвижно — лявата му ръка постоянно потропваше по масата. Наистина веднъж ме погледна, но отново не показа с нищо, че ме е познал, и от облекчение аз прошепнах тихо молитва към Девата. Казалес говореше дворцов френски и подразбрах, че е близък довереник и главен поддръжник на английския фаворит лорд Пиърс Гейвстън, херцог на Корнуол. Казалес обясни, че сам той е наполовина гасконец и е служил на лорд Пиърс и в Гаскония, и в Англия. Той и Розалети бяха прекарвали месеци в Уестминстър, срещайки се във връзка с планираната женитба, и между двамата дипломатически пратеници се беше завързало здраво приятелство.

Розалети кимаше утвърдително, докато Казалес говореше. Седнала срещу тях, видях, че Розалети, в черни одежди като бенедиктински монах, не беше толкова млад, колкото ми се беше сторило. Изглежда, беше родом от Италия или от слънчевите провинции на юг, с красиво, почти момичешко лице с тъмни очи и маслинена кожа, но тази красота се помрачаваше от дълбоките бръчки по бузите му. Беше винаги готов да се усмихне, с неспокойни очи, които се взираха любопитно в събеседника, сякаш тайно преценяваха стойността му. Розалети бе верен на крал Филип до мозъка на костите си и все пак по онова време ми стана симпатичен. Опитвах се да не

обръщам внимание на масивния златен пръстен, гравирен с герба на Капетите, на средния пръст на дясната му ръка, която постоянно се движеше, докосвайки мънистата на молитвената броеница, окачена на врата му. Розалети се намесваше понякога с любезен тон, за да насочи разговора към истинската му цел. Как бракът между Изабела и Едуард Английски можел да бъде предмет на спор и все пак любовта и личното уважение на английския крал към неговата годеница били неопетнени. С други думи, и двамата заявяваха, че Изабела не бива да се засяга — враждебната позиция, възприета от английския крал, била само политически ход.

Изабела слушаше внимателно тези изтънчени речи и отговаряше подобаващо. В долния край на масата перото на писаря дращеше по пергаментата. Спомням си как подскочих, когато чух рязък звук зад мен. Огледах се бързо наоколо и зърнах силуета на гарван, потропващ с клон по прозореца. Изабела се усмихна на тази гледка и завърши думите си, прокарвайки красивите си бели пръсти по челото си. След това моята господарка изказа искрените си съболезнования за смъртта на сър Хю Пурт. Казалес кимна.

— Нашето посещение — усмихна се накриво той — бе до голяма степен помрачено от трагедия. Един от моите секретари, Матю от Крокъндън, беше намерен намушкан в Гробището на младенците — никой не знае от кого. За последно е бил видян да си тръгва от една кръчма заедно с някаква жена, блудница, но никой не може да си я спомни.

Придадох на лицето си непроницаемо изражение, докато Казалес започна да обсъжда връщането на трупа на сър Хю Пурт в Англия. Изабела, с неподвижно и овладяно лице, слушаше внимателно и предложи помощта си. Едва когато Матю от Крокъндън бе споменат отново, ангелски невинните ѝ сини очи се преместиха бързо към мен, с изражение на престорена тъга на лицето.

В края на срещата писарят попита дали да поднесат бялото вино и сладкишите. Изабела поклати глава и бързо се изправи. Последвах я. Умът ми кипеше подобно на врящ котел, изпълнен с видения — как Тесноликият плюе кръв, свличайки се до стената на костницата, как изблъскват чичо ми нагоре по стълбите на бесилката към очакващата го примка. Наистина бях изплашена, но Изабела ме докосна

успокоително — едно бързо погалване по китката, когато я последвах към вратата.

— Милейди?

Изабела се обърна.

— Милейди — Казалес бързо се поклони, — научавам от баща ви, че отивате на посещение в града.

— Така е. Да — отвърна Изабела. — Имам да направя някои покупки. Трябва да посетя пазарите. Трябва да пиша на годеника си. Трябва ми пергамент — тя кимна към писаря, който припряно събираше перата и книгата си. — Трябва да отида до Улицата на писарите.

— В такъв случай, милейди — Казалес направи нов елегантен поклон, — ще позволите ли да ви придружим? Господарят ми ме помоли да ви разкажа каквото мога за Англия, Лондон и Уестминстър — гласът му прие закачлива нотка и Изабела отговори подобаващо. Казалес отново изрази желание да се присъедини към нас, като обясни, че внезапната смърт на колегата му сър Хю Пурт трябва да бъде оплакана, но задачите, възложени му от краля на Англия, трябвало да бъдат изпълнени.

Изабела не можеше да отблъсне подобна любезност. Тя се върна на масата, като даде знак и на двамата мъже да седнат, и помоли писаря да поднесе виното и блюдото със сладкиши. Изабела бе веща в тези неща, умела и опитна в общуването с хората. Тя скоро въвлече Казалес и Розалети в разговор за собствените им особи, като задаваше на Казалес въпроси за службата му в Шотландия и на други места. След това се обърна към Розалети, изразявайки дълбокото си съжаление за случилите се в живота му трагедии. Макар да беше едва на тринайсет години, Изабела определено бе истинска дъщеря на баща си. Когато пожелаеше, тя можеше да бъде очарователна, мила, разбираща, да слуша внимателно, кимайки точно на местата, на които трябва. И двамата мъже, умели и опитни в собствените си дела, бърбореха като деца, но пък и по това време ние не бяхме по-различни. И двете с господарката ми имахме много да учим. Едва след като виното и сладкишите бяха изядени, Изабела посочи към прозореца, като промърмори, че денят си отивал и скоро трябва да тръгваме. Тя прие на драго сърце те да се присъединят към нас и малко по-късно всички излязохме от двореца.

Усещането бе толкова странно — да напуснем кралската обител, да пресечем моста и да влезем в града. Изабела и аз, загърнати в наметки, яздехме дребни кончета — Казалес и Розалети яздеха до нас. Цялата ни група беше обкръжена от отряд генуезки конни стрелци с арбалети в ливреи в червено и златно, с железни шлемове на главите — тежките им арбалети бяха прикрепени с кожени ремъци на гърбовете им или висяха от закрепени на седлата куки. Херолди и тръбачи, понесли блестящите си сребърни инструменти и синьо-златистите знамена на кралския дом, вървяха пред нас във великолепните си туники, за да удържат тълпите. Миризмите и звуците на града ме посрещнаха като съживителен бриз, извиквайки обратно всички спомени за годините, прекарани с чичо Реджиналд. Опитах се да не мисля за това, макар да прошепнах молитва за него и мосю дьо Витри. Дължах живота си и на двамата, затова вечно щях да съм им дълбоко задължена. Докато размишлявах върху речта на Марини по време на празненството, осъзнах, че и чичо Реджиналд, и дьо Витри се бяха оказали прави в подозренията си. Всеки, свързан с тамплиерите, бил той рицар или наемник, беше покосен от указа на Филип. Ако чичо ми не беше толкова предпазлив, а мосю дьо Витри — така великодушен, сега щях да съм в някое подземие в Шатле или, може би да бъда вече труп, люлеещ се на някое въже на бесилката на площада. Подобни мисли ме смразяваха. Отново се зарекох да играя възложената ми роля: да се преструвам в настоящето, да бъда ожесточено предана на миналото, и, ако е необходимо, да се възползвам от предложените ми от бъдещето възможности да получа справедливост и възмездие.

Загърнах се по-плътнo с наметката си, утешавайки се с такива мисли. С една ръка държах поводите на коня, с другата стисках високия лък на седлото. Загледах се в морето от лица: жени с воали и забрадки, търговци с румени бузи, сладките като ябълки лица на деца, вдигнати, за да видят зрелищното преминаване на кралските особи, изпитите, бледи лица на монаси с качулки на главите, замъглените очи на бедняците, всички събиращи се да позяпат как величията влизат тържествено в града. Изабела прошепна нещо на церемониалмайстора, който бе начело на малкото ни шествие. Мъжът изглеждаше изненадан, но изкрещя някаква заповед и нашата кавалкада се люшна, излезе от главния път и се отправи по оживени странични улички. Над нас се

извисяваха къщи, горните им етажи бяха надвиснали толкова близо един до друг, че препречваха слънчевата светлина. Минахме покрай тъмни входове, подслоняващи мълчаливи наблюдатели — просяци с помътнели очи, крещящо облечени блудници, жени с децата си. Зловещо проскърцваха табели, тракането и глъчката от малките работилници заглъхваха, докато занаятчиите забързано излизаха да позяпат нашето величествено шествие. Спряхме само веднъж, за да дадем път на бедняшка погребална процесия, пред която вървяха момчета, носещи кадилници, и дрипав монах, който държеше кръст. Мръсотията и вонята на градските канали принудиха Изабела да поднесе към носа си топчица ароматни треви; и въпреки това тези миризми, колкото и противни да бяха, възкресиха спомените за онези щастливи дни, когато обикалях из града, изпратена да изпълнявам поръчките на чичо Реджиналд.

Слязохме на един площад, където продавачи на благовонни мазила и парфюми бяха разположили сергиите си — сладкият аромат на стоката им донякъде прикриваше острите миризми на каналите, пълни с мръсотия и отпадъци. От другата страна на площада се издигаше мрачната Църква на забравените души, увенчана от драматично изваян тимпан, на който бяха изобразени мъките Христови. Казалес и Розалети изразиха изненадата си, но Изабела настоя, че искала да поръча заупокойни молитви за душата на покойния Хю Пурт. Влязохме в оградения със стени двор на църквата. Казалес каза, че подобна щедрост не е необходима, но Изабела вече викаше паж, който да ѝ помогне да слезе от коня. Придружавани от двама от генуезците, бутнахме обкованата с желязо врата и пристъпихме в осветения от свещи мрак. Пред нас дълъг, призракен неф се извиваше шеметно напред към олтара, издигнат на върха на стръмни стълби: на това място за отдаване на почит към Бога се таеше неспокоен мрак, сред който светилникът в параклиса проблясваше като сигнална светлина. Пламъчетата на високи свещи потрепваха под обгърнатите в сенки статуи. Откъм нишите от двете страни на нефа се дочуваше напевното произнасяне на траурните меси, а призракните припеви се носеха в напоения с аромат на тамян въздух:

„И аз, Йоан, видях ново небе и нова земя...“

„Вечен покой им дари, Господи, и нека вечна светлина блести над тях...”

Изабела се втурна надолу по нефа към пейката зад високата маса, на която седеше един монах. Генуезките стрелци бавно се запътиха да погледнат една картина близо до галерията. Изабела спря и ме подръпна за ръкава.

— Идвам тук — прошепна тя — да поръчвам заупокойни молитви за убитата си майка. Сега ще платя да прочетат една за Хю Пурт — тя разтвори ръка, за да ми покаже три сребърни монети — и една за чичо ти. — Изабела се прекръсти и продължи към покритата с възглавнички пейка с висока облегалка.

Седнахме. Монахът, седнал срещу нас, с лице, наполовина скрито от дълбока качулка, вдигна перото си и отвори заключващата се с катинар голяма книга пред себе си. От двете ѝ страни две свещи изливаха езерца от светлина. Монахът не ни поздрави, а веднага провери празниците на светците и вписа прошепнатите от Изабела имена на тримата, за които тя поръча заупокойни молитви. Тя внимаваше, когато назова чичо ми, и само прошепна: „Лорд Реджиналд“. Монахът промърмори нещо в отговор, определяйки дни за молитвите, и посочи на кое от местата за молитва ще бъдат отслужени. Изабела не обърна особено внимание на това — така и нямаше да можем да присъстваме на тях. Като шепнеше, този монах на смъртта, архиварят на Забравените души, съобщи и други подробности, говорейки кротко, сякаш изричаше опрощение за греховете ни.

Вниманието ми беше привлечено от гоблена, окачен над преградата зад монаха — проблясващите свещи оживяваха изобразените на него сцени. На гоблена беше изобразено чистилицето, с души във всякакви пози на физически мъчения, повесени от куки за месо, прокарани през челюстите им, с езици и слабини, замръзнали в лед или пържещи се във врящи казани с разтопен метал като риби в гореща мазнина. Умно творение! Сигурно е накарало всички, идващи в църквата, да се съсредоточат върху последните четири неща, мисълта за края, за собствената си среща със смъртта и тайните си грехове. Картината показваше как между краката на развратниците гори огън, а

пияниците биваха принуждавани да пият гореща отвара от противни насекоми. Тя наистина ме накара да се зачудя за любовта Христова и участи на чичо Реджиналд. Такъв човек със сигурност бе преживял всички мъки на чистилицето в подземията на Шатле. И ако Христос беше добър, а Бог Отец — състрадателен, лорд Реджиналд щеше да бъде приветстван в рая, без да търпи още страдания.

Изведнъж тонът на водения шепнешком разговор между Изабела и монаха се промени. Изабела се беше навела през масата и говореше на наварски — език, който бе научила от майка си и до който прибягваше винаги, когато бе разтревожена или нервна. Побутваше през масата нова кесия. Монахът бързо я взе и ѝ подаде няколко малки кесийки, които изчезнаха под наметалото ѝ. Монахът заговори отново — този път не на тих френски, а на груб и рязък наварски. Изабела отвърна също толкова бързо. Долових фразата: „Брат Марко“. Монахът набързо произнесе благословия. Изабела се изправи, поклони се пред високия олтар и си тръгна.

Бяхме на половината път надолу по нефа, когато Изабела спря. Посочи нагоре към направения със свободно носещи греди покрив, където архитектът бе поставил медальони с изображения на неземно спокойни лица на ангели. Преструваше се, че ми описва какво представляват.

— Брат Марко е един от монасите на Кръста — прошепна тя. — Някога принадлежеше към свитата на майка ми. Той също знае дадената от Бога истина за миналото. Освен това е опитен познавач на билките — дава ми разни прахове.

Затаих дъх, когато странните сини очи ме погледнаха косо:

— За клетата ми майка се грижеха трима от бащините ми лекари. Матилда, зная истината — гласът ѝ се ожесточи. — През последните две години и тримата умряха от пристъп на треска, от припадък или — тя направи гримаса — нещо друго? — Тя припряно стори кръстен знак. — Никой — просъска тя, — няма да се моли за техните души.

— А новите прахове?

— Матилда, Матилда, може и да не отидем в Англия. Ако не отидем — тя ме изгледа гневно, — с каква закрила разполагам? — тя остави думите да увиснат като заплаха. Повика генуезеца и напуснахме църквата.

Казалес и Розалети ни помогнаха да се качим на конете си и излязохме от уединеното кътче. Улицата на Писарите се намираше наблизко — широка къса уличка, където продавачите на суров, неогладен с пемза велен, мастило на прах, пемза, кожени подвързии, печати и восък бяха разположили сергиите и магазините си. Няколко табели с разноцветни надписи изброяваха различните стоки, които се продаваха вътре. Беше шумно, весело място, където се тълпяха ученици, пременени в най-различни фини туники, къси палта, опърпани плащове, с евтини украшения, проблясващи по пръстите и китките им. Учениците се блъскаха припряно с чираците, облечени в тъмни вълнени дрехи. Уличници се спотайваха в ъглите на страничните улички и във входовете на сградите, дебнейки с лукав поглед възможни клиенти.

Заради пристигането на Изабела цялата улица трябваше да бъде разчистена. Прибрахме конете си във вътрешния двор на голяма кръчма и Изабела си намери някаква работа, докато аз се измъкнах малко по-надолу по улицата под предлог, че отивам да изпълня някаква поръчка. Намерих табелата на Анания, забързах към нея, изкачих се по паянтовото външно стълбище и почуках на най-горната врата. Прозвучаха стъпки, последвани от шум от сваляне на вериги и дърпане на резета. Вратата се люшна и се отвори, и едно джудже, облечено в тъмнокафяви дрехи, вдигна гневен поглед към мен — дребното му противно лице беше закрито от плътно прилепнала качулка. Напомняше ми за зъл таласъм.

— По каква работа? — пискливо запита той. Насили се да се усмихне при вида на монетата, която вдигнах към лицето му, и ми махна да вляза вътре.

Стаята беше странна, сякаш обитавана от призраци. От нея беше изнесено всичко, с изключение на няколко вещи: малко столче, маса и легло със сламеник, над което висеше разпятие. Беше чиста и ухаеше приятно. Шмугнах се покрай джуджето и влязох в средата на стаята. Въпреки сивия мраз навън, стаята бе топла и гостоприемна. Но дори тогава изпитах нещо странно, долових нечие приятно присъствие. Приблжих се до масата и погледнах надолу към оградения в кръг отпечатъци върху двете страни и онзи в средата. Като олтар ли беше служила? Свещеник ли беше подслонилият се тук човек? Но защо да отслужва литургия в тясна таванска стаичка, когато на всеки ъгъл

имаше църкви? Зачудих се кой ли може да е той. Спомних си човека, когото бях зърнала в кръчмата „Орифлам“, онзи с проникателния поглед. Той ме беше разглеждал внимателно, но след това беше изчезнал. Съвпадение ли беше това? Плод на трескавото ми въображение? Някой от тайните съветници, който ме следваше из цял Париж? Но защо ме гледаше така печално? И защо му бе да изчезва?

— Отиде си!

Обърнах се. Джуджето се взираше алчно в монетата, сложило ръка върху грубата ръкохватка на ножа, втикнат в опърпания кожен колан около кръста му.

— Не ви мисля зло — отговорих, като се върнах и застанах над него. — Отвън ме чакат хора — ръката се отпусна, а аз се наведох. — Кой беше тук?

— Един чужденец, с ниско подстригана коса — изломоти джуджето. — Потаен, с непроницаемо лице, нае тази стая от господаря, дойде, после си отиде — може би някакъв учен? — той разпери ръце. — Плати си наема и преди три дни си стегна багажа — той посочи към дървените куки, забити в стената. — После си тръгна — той поклати глава. — Не знам кой беше, защо си тръгна, нито къде отиде.

Подадох му монетата и се върнах при придружителите на принцесата, които се събираха отново във вътрешния двор на кръчмата. Изабела ме повика да се приближа, за да ми покаже калъфче с пера и няколко скъпи пергаментата, които беше купила. Докато ги разглеждах, шепнешком ѝ разказах какво се беше случило. Изабела изглеждаше изненадана, но сви рамене и се отдалечи да говори с Розалети. Малко по-късно, докато черковните камбани биеха за следобедната молитва, напуснахме градските улици. Ярката, студена слънчева светлина бързо избледняваше и мразовитият въздух ни караше да се движим забързано из шумните улици. Пресякохме моста над реката, проправяйки си път през мъгливия парк, който заобикаляше двореца. Казалес и Розалети, които ни описваха прелестите на Уестминстър, сега тръгнаха напред, като бърбреха помежду си и оставиха конете си да вървят сами.

Зърнах черните силуети, мяркащи се между дърветата и храстите покрай изровения път точно преди стрелите от арбалет да понижат въздуха. Един от херолдите изкрещя, когато една стрела го улови в

ръката. Преди да се съвземем, се посипа нова градушка от стрели и облечените в черно фигури, с извадени мечове, се втурнаха, излизайки иззад дърветата. Изглежда, че набелязаната им жертва беше Казалес, чийто кон подплашено се изправи на задните си крака, но този еднорък рицар беше роден убиец. Той измъкна меч си, който проблесна в сребристо и обърна коня си, за да посрещне противниците си, умело нанасяйки удари наляво и надясно. Стреснатите ни придружители се опомниха и побързаха да се притекат на помощ: същото стори и Розалети, подкарвайки коня си напред, за да защити гърба на Казалес. Нападателяте ни се изпариха така бързо, както бяха пристигнали — черни фигури, бягащи като демони при появата на Светия кръст. Стражите изкрещяха да се подредим, забранявайки всякакво преследване, което щеше да бъде безплодно сред нагъсто израслите дървета, докато мъглата се сгъстяваше, а дневната светлина гаснеше. Казалес и Розалети слязоха от конете и преобърнаха трупове на четирима от нападателите си. Пришпорих коня си напред, когато Казалес смъкна качулката и маската на един от оцелелите нападатели, който бе получил грозна рана от меч отстрани във врата. Беше млад, небръснатото му лице беше осеяно със синини и белези — някакъв разбойник от бедняшките квартали. Розалети го заразпитва, но от устните на мъжа излязоха само кървави мехурчета, затова писарят, изгубвайки търпение, измъкна камата си и му преряза гърлото.

Той и Казалес възседнаха отново конете си. Спомням си яростния изблик на Казалес от това, как е възможно подобно нападение срещу него, толкова близо до кралския дворец. Никой не се осмели да възрази. Вместо това генуезецът завърза с ремък краката на мъртвите нападатели и ги повлече зад конете ни, когато продължихме пътя си към двореца. Беше вдигната тревога и дори кралят и неговата свита от министри побързаха да слязат във вътрешния двор. Казалес говореше приглушено, но от изражението на лицето му и от начина, по който кимаха Марини и Ногаре, стана ясно, че според него е възможно смъртта на Пурт също да е била причинена от шайката, която нападна и нас. Крал Филип прегледа лично трупове, преди да нареди да бъдат разсъблечени и окачени на голямата бесилка пред портите на двореца.

[1] Вижте! (фр.). — Бел.ред. ↑

[2] И тук, и тук! (фр.). — Бел.ред. ↑

ПЕТА ГЛАВА

„А Грижата на този грешен род е съпна.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Изабела и аз нямашме много време да размишляваме или да обсъждаме онова, което се беше случило. В подготовка за възможното ѝ заминаване за Англия, домакинството на принцесата се беше увеличило и включваше повече слуги. Да разсъждаваш върху миналото е все едно да стоиш в началото на тясна уличка, нетърпеливо очаквайки някого или нещо да се появи. Виждаш и усещаш присъствието на мнозина други, но душата ти, сърцето и очите ти търсят само онова, което ти е нужно. Така е и с хората около принцесата: бяха вратари, слуги, войници, камериерки. Нещо повече — аз винаги ги избягвах, помнейки властта на тайните съветници, както и известната пословица, че предателят винаги има усмихнато лице и целуващи устни. Не можех да се доверя на никого.

В същата вечер след завръщането ни от града и двете с Изабела бяхме повикани в стаята на кралския съд, където крал Филип се бе разположил като на трон зад овална дъбова маса. Кралят беше облечен в синя мантия, украсена с хералдически златни лилии, на верижка около врата му висеше реликва от свети Луи, а пръстите му бяха окичени със скъпи пръстени. От двете му страни седяха Марини и Ногаре, облечени в черни одежди като врани. Зад краля висеше изцяло избродиран гоблен, показващ как великият му предтеча свети Луи пристига на пристанището Дамията — въздействаща, впечатляваща картина, изобразяваща облечени в брони рицари, възседнали пръхтящи бойни коне под величествени знамена. На заден план се виждаше чисто синьо море, а начело на всичко това — Светият Дух в образа на снежнобял гълъб с очи от аметист и криле, позлатени

по краищата. Светият Дух обаче не витаеше из тази заседателна зала. Крал Филип кипеше от гняв (макар че го прикриваше изключително добре) след спречкването си с Казалес — ледено сините му очи бяха твърди като стъкло. Непрекъснато потропваше по масата наклонил леко глава, сякаш слушаше пукота от мангалите. Рицари стояха наоколо, облечени в доспехи с кралския герб, с ръце, отпуснати върху мечовете. Един от тях обаче, поставил колана с меч между краката си, седеше на малко столче от дясната страна на Марини: мъж с красиво лице, с напомадена черна коса, спретнато подстригана брада и мустаци. На външен вид ми напомняше за Розалети. Седеше леко приведен напред и се усмихваше на принцесата. Колкото повече се вирах, толкова по-сигурна бях, че съм го срещала преди.

Марини заговори от името на краля, като описа брачните преговори и изрази дълбокото раздразнение, което царственият му господар изпитваше спрямо Едуард Английски. Накрая крал Филип вдигна ръка и даде знак за тишина, приковал поглед върху дъщеря си. О, помня този арогантен поглед! Сега, вече на преклонна възраст, все още се чудя защо не скочих на крака и не го обвиних в истината, защо не излях ужасяващата литания на отвратителните му грехове спрямо чичо ми и тамплиерите, спрямо собствената му дъщеря, мен и всички останали. Отговорът, предполагам, беше следният: бях млада, исках да живея; въпреки това имаше и още. В Лондонския Тауър и на други места съм виждала прочути зверове като любимия леопард на Едуард Английски — свирепо животно, което би ме разкъсало на парчета: въпреки това стоях пред него и го гледах като прикована. Крал Филип беше същият. Във въпросната вечер, докато говореше за смъртта на Пурт, нападението над Казалес и опасностите, заплашващи принцесата, той играеше ролята на леопарда: опасен, хитър, извиваше се и се изплъзваше. Огледах се бързо наоколо. Братята на Изабела ги нямаше. Можех да се възгордея, че съм ги прогонила, но в действителност ролята ми не беше голяма. Луи и Филип, сега трезви, се държаха на разстояние, защото не бяха толкова глупави — присъствието на Казалес, възможната скорошна женитба на сестра им, да не говорим за зловещия гняв на баща им, бяха охладили порочната им страст.

В онази мразовита декемврийска вечер крал Филип със сигурност беше твърдо решен да осигури благополучието на дъщеря

си. Той драматично подчерта опасността, която я беше заплашвала по време на нападението. Не ме погледна нито веднъж, но жълтеникавото лице на Марини, с онези немигащи очи, като тъмни езера от амбиция и власт, ме изучаваше, сякаш ме виждаше за първи път. Тогава научих един урок, който помня и до днес. В света на мъжете жените са като децата и старците: те не са пренебрегвани — те дори не са забелязвани, дори не съществуват, докато това не се окаже от значение. Изпитах топло чувство към мосю дьо Витри. Той беше осъзнал тази истина, беше действал, придържайки се към нея, и така ме бе опазил невредима. Казалес не ме беше познал, нито пък седналият на малкото столче рицар, когото Филип сега ни представи като сър Бернар Пелет, верен поданик, някогашен член на омразния орден на тамплиерите, който, според краля, бил направил изключително много, за да въздаде докрай Божията справедливост и тази на кралската корона. Филип гордо оповести, че Пелет щял да бъде началник на личната охрана на Изабела, *custos hospicii*, пазител на дома ѝ и тук, и в Англия. Пелет, проклет да е, се грееше на тези възхвали като котка пред огън.

Изабела сигурно бе доловила настроението ми — тя отговаряше бързо и живо, докато аз можех само да се вирам с безмълвен ужас. Познавах Пелет отпреди, но и тогава бях стояла скрита в сенките. Чичо Реджиналд някога бе разговарял топло с него като с благочестив и верен рицар, служител в хазната на тамплиерите, когато всъщност той е бил предателят, присъстващ на пиршеството. Бях чувала достатъчно слухове и клюки, за да науча, че Пелет изключително ожесточено бе отправял обвинения срещу бившите си другари и вероятно бе имал пръст в залавянето на собствения ми чичо. Не можех дори да го гледам и изпитах огромно облекчение, когато срещата свърши.

Щом остана сама, Изабела изгони от вътрешната си стая всички, освен един паж, комуто беше наредено да седне до вратата и да свири някаква нежна мелодия.

— Нещо леко и тихо — прошепна принцесата, — за успокояване на душата — без да говори, тя седна в подобния си на трон стол и като взе един свитък с домакински разходи, започна да го чете, сякаш погълната от мисълта за разходите на склада ѝ за храни и напитки. Не вдигна поглед към мен нито веднъж. Исках да бъда сама. Прекосих стаята и отидох до малкото писалище, опряно в стената под една картина, изобразяваща въвеждането на Детето Иисус в Храма. Изабела

често седеше там, като изучаваше един тъничък сборник с основни познания за млади хора, преглеждаше сметките си или пишеше писмо вместо някой от писарите. Аз седях, с гръб към нея, заслушана в тоновете на виолата, в далечните шумове на двореца, в приглушеното тананикане на Изабела. За известно време можех само да се боря с вълнението, което кипеше в сърцето ми и раздвижваше буйно кръвта ми, така че у мен се надигаше горчива жлъчка. Пелет щеше да се присъедини към нас! Един платен убиец, един Юда! Изправих се и свалях медицинската книга, за да открия настойка, която да усмири гнева ми, но се улових как прелиствам страниците, за да проуча свойствата на беладоната, напръстника и други силни отрови. Вече мислех за отмъщение.

Погълната от проучванията си, аз се стреснах, когато Изабела положи ръце на раменете ми и ме целуна нежно по тила. Обърнах се. Музиката бе секнала, стаята беше празна. Изабела беше по нощница, с разпуснати коси. Тя пяхна бокал вино с подправки в ръката ми и сведе поглед към страницата, която изучавах.

— Слушай, Матилда — не, не, не! — тя поклати глава. — Не така! Ела, ела — тя ме накара да се приготвя за сън, а след като изпихме виното, настоя да легна в едно легло с нея. Угасих свещите и легнах до нея в тъмнината. На слабата светлина можех да зърна златното сияние на косите ѝ. Тя се наведе към мен и ме докосна по бузата. — Едно време имах навика да се промъквам и да лягам до майка си — Изабела се примъкна по-близо, взирайки се в мен през тъмнината. — Тя ми разказваше истории за Испания, за Родриго Диас, известен като Ел Сид, или описваше Сантяго и голямата църква в планината, посветена на свети Яков. Чувствах се толкова близка с нея! — тя направи пауза. — Ти знаеш ли някакви истории, Матилда? — опитваше се да ме разсее, затова ѝ разказах една история от Бретини за таласъм, който ядъл горделиви принцеси. Изабела се засмя и ме хвана за ръката. — Скоро — тя потисна кикота си — ще легна с Едуард Английски. Някога лягала ли си с мъж, Матилда?

— Само в мечтите си, милейди.

Изабела отново се засмя:

— Матилда, закълни се, закълни се, че няма да сториш нищо, за да навредиш на Пелет.

Запазих мълчание.

— Закълни се — промълви тя — и ще получиш святата ми клетва, че ще се погрижа за този дявол! Матилда, обещавам ти.

Преглътнах гордостта си и напирашите гневни думи, и обещах.

— Добре — Изабела се претърколи по гръб.

— Толкова много загадки — промълви тя. — Нападението върху тамплиерите, клането в дома на мосю дьо Витри, смъртта на Пурт, нападението над Казалес — тя отново се претърколи на една страна. — Казалес твърди, че убийството на писаря в гробищата „Дез Иносан“ показва колко опасно е за него да бъде тук. Казват, че писарят, Матю от Крокъндън, бил с някаква млада жена. Видели го да влиза с нея в гробището — тя отново ме докосна леко по бузата. — Матилда, внимавай да не те разпознаят.

Затворих очи и се вслушвах в тихото дишане на Изабела. Пъхнах горещата си ръка между гладкия студен чаршаф и пълната с пух валчеста възглавница.

— А баща ви? — попитах. — Какво казва той?

— Той смята... — Изабела направи пауза. — Той смята, че в Англия има хора, които остро се противопоставят на брака ми. Те силно желаят да внесат смут в тези преговори. Баща ми използваше дьо Витри при събирането на зестрата ми. Пурт беше доверено лице на английския крал и на лорд Гейвстън, какъвто е и Казалес: и двамата подкрепяха женитбата. В заседателната зала на англичаните има хора, които ще побързат да изтъкнат, че дори английските дипломатически пратеници не са в безопасност във Франция.

— Кой е начело на тези хора? — попитах.

— Чичото на английския крал, Хенри Лейси, херцог на Линкълн, и могъщият братовчед на Едуард, Томас, херцог на Ланкастър — тя замълча, сякаш се вслушваше в тъмнината. — На Марини дори е било намекнато, да пази Бог, че голяма опасност застрашава мен, а оттам и Пелет.

— И вас ли? — попитах.

— Скоро ще стигна четиринайсетата си година, Матилда; въпреки това понякога се чувствам като стара вещица, понесена от бурния вихър на интригите. Въпросът за брака ми трябва да се реши от папата — Климент V в Авиньон е пионка на баща ми. Англичаните също са обвързани от тържествен договор и все пак, Матилда, за да отговоря на въпроса ти — всички ние сме въвлечени в тъмна,

непочтена и злокобна игра, която тепърва предстои да бъде изиграна. Затова бъди внимателна, особено с Пелет. Ти обеща, нали?

— И отново обещавам.

— Да благодарим на Бога, Матилда — тя рязко се изсмя. — Да се върнем към таласъмите. Може да наричаме Луи така?

Такива бяха нижещите се един след друг дни на чакането. Казалес изпрати писма и пратеници до господарите си в Англия. Коледните пости отиваха към края си. Клонки от вечнозелени растения се появиха в параклиса. Свещениците носеха одежди в пурпурно и златно, а в колонадата на двореца бяха поставени празни ясли. Дворът се готвеше за коледния празник. Ловджиите тръбяха гръмко с роговете си, кралските лесничей и гледачите на ловни ястреби бяха обзети от страст за преследване и улов. Кралските килери за храна бяха натъпкани до пръсване с еленско, глиганско и заешко месо, дъждосвирци, пъдпъдъци и патици. В галериите и стаите на двореца отекваше музика, докато хоровете репетираха хвалебствените песни за постите, както и коледните химни — затрогващи мелодични напеви, горчиво-сладки, за Девата, родила Сина Господен сред мрачната зима.

Дните бяха къси и тъмни, ужасно студени, затова не излизахме от стаите си. За мен всеки ден бе истинско чистище, докато Пелет се опитваше да се държи и към двете ни като съвършения, галантен рицар. Никога зад толкова красиво и светло лице не се е крило такова зло сърце: предател, страхливец, въплъщение на Юда. Изабела обаче открито му оказваше благоволение и докато дните минаваха, аз се чудех дали бе запомнила клетвата си. Сега Казалес и Розалети станаха постоянни посетители в покоите на принцесата и въпреки това преговорите отиваха на зле, а техните любезности звучаха все по-кухо. Изабела, която тайно обсъждаше с мен този въпрос, се възползва от предоставилата се възможност, когато двамата мъже пиеха заедно вино в стаята ѝ точно преди вечерня през четвъртата неделя от Коледните пости.

— Милорд — Изабела, загърнатата в кожи пред огъня, протегна нежната си ръка към пламъците, — разкажете ми най-простичко за вашия крал. Той тържествено твърди, че изпитва голяма любов към мен, и все пак...

— Милейди — намеси се Казалес, — Едуард Английски...

— Знам — прекъсна го весело Изабела, — той е смел и красив ерген, висок над шест фута, с хармонично телосложение, с хубави черти. Косата му е златиста, очите му са сини, лицето му — приятно за окото. Опитен ездач, воин, проливал кръвта си във войните с Шотландия, истински рицар. Той обича приятелите си и много се увлича от лова — Изабела имитира носовия говор на монахиня, задъхано рецитираща добре заучена молитва. — Но ако ме обича, защо отлага? Не е ли нашият брак уговорен и благословен от папата в тържествена спогодба между страните ни? Тогава защо е това бавене? Каква е истинската причина? Що за човек е бъдещият ми съпруг?

Розалети нервно облиза устни и извърна очи — съвършен кавалер, опитен царедворец. Казалес беше много по-различен — обичащ уединението, мрачен човек, потиснат поради осакатяването, избухлив и въпреки това достатъчно проникателен, за да разбере нетърпението на Изабела. Той се усмихна, прокашля се и отвори уста да отговори. Изабела, седнала от дясната му страна, се наведе и го докосна леко по ръката.

— Моля ви — изрече настоятелно тя, — без повече натруфени фрази или дворцови любезности.

Казалес въздъхна и се протегна в стола си. Беше облечен в широка свободна риза и тесни панталони до коленете, а над тях носеше тежък военен плащ — на пода до него лежеше оръжейният му колан. В качеството си на упълномощен дипломатически пратеник, той беше един от малцината, на които беше позволено да носят оръжия в двореца.

— Моят господар кралят — започна той внимателно — е, познавам го от толкова отдавна, от колкото познавам и лорд Гейвстън — той погледна към Розалети и вдигна пръст към устните си — знак, че говори *in secreto, sub sigillo silentii* — поверително, под печата на мълчанието.

— Какъвто бащата, такъв и синът — продължи уморено Казалес, — или понякога обратното. *Mon seigneur* беше невръстно дете, когато обичната му майка Елеонор Кастилска почина. Бащата на сегашния крал я обичаше страстно. След смъртта ѝ, когато трупът ѝ беше донесен на юг в Лондон, за да бъде погребан в Уестминстър, старият крал издигна великолепни кръстове навсякъде, където спираше кортежът — той бързо хвърли поглед към Изабела. — Разказвам това,

за да покажа трайната страст на Едуард към първата му съпруга. Когато Елеонор беше жива, английският двор беше изпълнен с музика. След като тя почина — той направи гримаса, — музиката спря. Единственият път, когато си спомням старият крал да е повикал менестрели, беше, за да го разсейват, когато неговите лекари трябваше да му пуснат кръв.

— Толкова много я е обичал? — прошепна Изабела.

— О, да — съгласи се Казалес. — Едуард Първи беше човек от желязо, с огнен нрав: помня как едва не уби един слуга, който бе наранил любимия му сокол. Птиците на краля бяха единствените неща, които той обичаше след смъртта на съпругата си. Когато се разболееха, той дори изпращаше техни восъчни модели в параклиса на блажения Томас от Кентърбъри, за да измоли лек. Жалко е, милейди, че не обичаше наследника си и наполовина толкова много. Принц Едуард израсна самичък в един замък в Кинг'с Лангли в Хартфордшир. Самотно момче, той беше оставен да се отдава на собствените си занимания, с любимата си домашна камила или леопарда си, или да плава по реката със своя лодкар Абскалом. Завързваше приятелства със синовете на слугите: принцът често участваше в техните селяшки занимания, пренебрегвайки правилата на дворцовия етикет или дисциплината, проповядвана от неговата книга с наставления. Растеше като занемарено растение. По времето, когато неговият баща, кралят, осъзна това, вече беше твърде късно: в мъжа се отразява образът на детето. Принц Едуард беше самотен. Хранеше странни фантазии, създаде си митичен брат — Казалес не обърна внимание на рязкото ахване на Изабела.

— Милорд — попитах, — той има ли истински братя?

— Полубратя — Казалес ми се усмихна. — Деца на втората съпруга на стария крал, Маргарет Френска, леля на нейна светлост — те са още съвсем невръстни. Не, принцът искаше брат, другар. Изоставен от всички, той започна да ненавижда баща си и мечтите му приеха плът и кръв в лицето на лорд Пиърс Гейвстън, който се присъедини към кралската свита в Гаскония. Милейди, Гейвстън беше братът, за когото принцът жадуваше, негов най-близък другар, все едно той беше Йонатан, а принц Едуард — Давид — той разпери ръце. — Както казва писанието: „Любовта на Давид към Йонатан превъзхождаше всички останали“ — Казалес си пое дълбоко въздух.

— Привързаността на принц Едуард към Гейвстън се задълбочаваше, те станаха една душа. Старият крал беше против, но принцът настояваше на своето. Баща му се опита да го наказва и унижава, но това не промени нищо. Принц Едуард дори помоли баща си да даде на Гейвстън титлата „херцог на Корнуол“. Старият крал, прословут с яростните си изблици, влошени още повече от една язва на крака му, буквално нападна сина си физически — с удари и ритници, като крещеше, че бил негодник и че желаел от все сърце да остави короната си на друг. Гейвстън незабавно беше изпратен в изгнание — Казалес разтърка лице. — Миналия юли, веднага щом старият крал почина, Гейвстън беше повикан да се върне и удостоен с благородническата титла „херцог на Корнуол“ а сетне оженен за племенницата на краля — Маргарет де Клер. Херцозите на Линкълн и Ланкастър се противопоставиха на удостояването с толкова висока титла на един човек от неблагороднически произход, гасконец, за чиято майка се твърдеше, че е вещица. Но господарят ни не отстъпи. Въпросът не е само в Гейвстън, но и в това, че той се противопоставя на волята на мъртвия си баща — било то за Шотландия, било срещу деспотизма на министрите му...

— Или за женитбата ми? — вметна Изабела.

— Да, милейди — призна Казалес. — А сега знаете истината. Всичко, което неговият баща искаше, сега Едуард желае да преобърне, ритайки отчаяно срещу ръжена, така че един Бог знае докъде ще доведе това — Казалес се обърна към мен и ме погледна с присвити очи. — Била ли си някога самотна, Матилда? Знаеш ли какво е да си съвсем сама?

Разбира се, можех да кажа истината, но за тези двама мъже аз бях онова, което се преструвах, че съм — придворна дама, едно обикновено момиче от прост произход, ползващо се с голямото благоволение на принцесата. Разбрах какво намекваше Казалес. Беше взел решението си относно мен: бях фаворитка на принцесата и следователно, трябваше да осъзная колко важен е Гейвстън. Припряно потвърдих, макар че трябваше да разсъдя по-внимателно върху въпроса му. Казалес продължи, решен да каже истината. Той обясни как Едуард Английски се нахвърлял яростно срещу всеки, който му се бил противопоставял през младостта му. Специално спомена Уолтър Лангтън, епископ на Ковънтри и Лийчфийлд, бивш ковчезник на

стария крал, който се бил опитал да обуздае разточителността на принца. Сега той бил изхвърлен от поста си и арестуван.

— И какво мислите, че ще стане? — попита Изабела.

Казалес вдигна здравата си ръка.

— Моят господар, кралят, е като бърза и гъвкава хрътка, умее да се извива и измъква. С отказа си да се ожени за вас той отива против волята на покойния си баща и дразни вашия, Бог да му прости. В това го подкрепя лорд Гейвстън, но в края на краищата — Казалес кимна към високия прозорец — денят изгрява и умира, пада нощ: отминаването на часовете не може да бъде спряно.

— Така ли виждате женитбата ми? — попита Изабела.

Казалес отпи от чашата си с вино. Той пренебрегна въпроса на господарката ми и вместо това сподели един свой спомен. Спомням си го добре:

— Старият крал — каза той, сякаш говореше на себе си — беше като студена, ледена слана, паднала върху душите на всички ни, със сурово сърце и желязна воля — Казалес повдигна осакатената си китка. — Бях в бойния му отряд при Фолкърк, когато нанесохме поражение на Уолъс. Милейди, забравете приказките за благородни рицари. В боя душата се изпълва с ожесточение и ярост. При Фолкърк бях обкръжен от отряд шотландци и свлечен от коня си. Бих се за живота си и изгубих ръката си. Един бръснар почисти чуканчето, изливайки врящ катран върху разкъсаната плът. Старият крал мина покрай мен — спря, погледна ме и каза, че съм късметлия. „Подостойни мъже са губили повече“ — такъв бе старият Едуард Английски — можеше да те смрази до мозъка на костите.

Искреността на Казалес, макар и освежаваща, не разведри настроението ни. Изабела се питаше дали Едуард Английски по-скоро ще е готов да се изправи пред опасността от война, отколкото да се подчини на желанията на баща си и нейните. Тя каза, че ще изпратим лично писмо и една брошка от кутията ѝ с бижута. Казалес и Розалети възнамеряваха да прекарат Коледа в Уестминстър и вече се готвеха да тръгнат за Висан. Спомням си, че Розалети бе силно обезпокоен. Той довери на двете ни с принцесата, че изпитвал голям страх от реки и морета, затова за него едно зимно прекосяване на Тесните морета било подобно на някой от ужасите на ада. Може би имаше предчувствие за смъртта си — което не може да се каже за Пелет.

Два дни след срещата с Казалес и Розалети започнах да страдам от гадене и стомашни спазми — принцесата също. Стомахът ѝ, също като моя, беше издръжлив, затова отначало си помислих, че това може да се дължи на злосторничеството на принцовете, Луи и Филип. Тази прекрасна двойка се наслаждаваше да прави зловни номера, като например да сложи мъртъв плъх на някой стол, да остави изпразнените на дворцовите мелези пред стаите ни или да събори някого от слугите, докато ни носеше храна и питиета. Бяха мъже с ограничените души на зловни момчета. На втория ден симптомите ни се засилиха, започнахме да се потим обилно и да повръщаме. Към сутринта на третия ден обаче болестта започна да губи силата си. Пелет нямаше такъв късмет. Той също беше обзет от силни спазми, разтърсван от мощни студени тръпки. За него се грижеше лично Изабела, както и рояк кралски лекари. Опитах се да се намеся, но принцесата безцеремонно ме отпрати.

Накрая добрите лекари се оказаха неспособни да помогнат. Препоръчаха лапи и отвари за извличане на вредните вещества от телесните течности, но Пелет продължаваше да отпада. Накрая изгуби съзнание и умря, преди да бяха изтекли седем дни от началото на болестта. Дотогава аз вече се бях възстановила напълно. Не изпитвах състрадание към Пелет, особено когато говореше на висок глас за сенки, скупчили се около леглото му. Премина на родния си диалект от областта Лангедок, крещейки към разпятието за милост. „Който сее ветрове, ще пожъне бури“, или поне така ни кара Писанието да вярваме. Пелет беше причинил смъртта на много хора. Бог искаше душата му, за да я съди. Можех само да стоя и да гледам как последиците от отравянето с арсеник следват естествения си път. Смятах това за много уместно. В крайна сметка, чичо Реджиналд със своите ръкописи беше такъв авторитет по отношение на отровите и вредните отвари, колкото е Светото писание по теологическите въпроси. Малко арсеник може да помогне на стомаха, но когато е твърде много, пристъп на силна треска обзема жертвата му. Такава бе участта на Пелет. Аз разпознах симптомите, добрите лекари — не. Като се замисля, възможно е Изабела да бе поднесла и на двете ни нещо, което да увреди телесните ни течности: навярно малко тлъстига или пипер, смесен с гъст оцет, за да ги заблуди. Кралските лекари, както е обичаят им, можеха само да се хванат за своите наръчници и

стъкленици с урина, да клатят глави и да се тюхкат какви трески и болести имало в днешни дни, и да поздравят Изабела и мен за чудодейното ни възстановяване.

Изабела се държеше като професионална оплаквачка. Тя постави монетите върху очите на Пелет и запали висока свещ пред преградата между нефа и мястото за хористите в „Ла Сент Шапел“. Разбира се, Филип и неговите приближени може и да са заподозрели нещо, но по онова време арсеникът беше рядко срещан, а това, че и ние с Изабела се разболяхме, сочеше внезапна инфекция, с която Пелет не беше успял да се пребори — обрат на съдбата, най-обикновена нещастна случайност. Хитростта на Изабела беше достатъчна, за да заблуди хората. Тя не ми каза и дума, а когато се опитах да заговоря, притисна пръсти към устните ми.

— Те отидоха при Бога, Матилда — прошепна тя, — за да отговорят на зова за отмъщение заради пролятата невинна кръв.

Не можех да измисля по-подходяща епитафия. Междувременно Казалес и Розалети вече бяха заминали за Англия, но два дни преди Коледа, точно същата вечер, когато трупът на Пелет беше изпратен в града, за да бъде погребан, един опръскан с кал пратеник влезе със силен тропот във вътрешния двор на двореца. Вестта, която съобщи, бързо се разнесе из двореца: Казалес и Розалети се връщаха! На път за Булон, близо до Монтръой, срещнали трима нови английски дипломатически представители — сър Ралф Сандуик, комендант на Лондонския Тауър, лорд Уолтър Уенлок, абат на Уестминстър и сър Джон Бакел, рицар. Тези трима души се били осмелили да прекосят леденостудените Тесни морета, за да донесат удивителни новини. Едуард Английски бе приел всички искания на французите. Женитбата му с Изабела щеше да се състои. Английският крал дори назовал мястото: катедралата „Нотр Дам“ в Булон, в областта Понтийо — участък от Нормандия, все още намиращ се под управлението на английската корона. Сватбата щеше да се състои през новата година и то със сигурност не по-късно от деня, в който се честваше обръщането на свети Павел — двайсет и пети януари. Пратеникът носеше писмо, подпечатано и от Казалес, и от Розалети, в което се обобщаваше накратко донесената от тях новина. Тя бе оповестена из кралските покои и то отново от Марини, на великолепно празненство, набързо организирано в Залата на лилиите в центъра на двореца.

Радостта на Филип и неговите министри бе очевидна. Не бяха пожалени никакви разходи. Музиканти с ребека, тамбура и виола свиреха весели мелодии, докато жонгльори, акробати, клоуни и шутове забавляваха кралското домочадие. Всички пирувахме със сочно еленско месо и прясна риба, уловена в кралските рибарници, последвани от говеждо и свинско, поднесени във винен сос, сгъстен с месо от петел и бадемови ядки и подправен с карамфил и захар. Странстващ певец, облечен като архангел Гавраил, изпя песен, посветена на Изабела:

*Във рокля от сатен тя тук пред нас стои,
докосне ли я някой,
роклята ѝ шумоли.
Ей-а!
Във рокля златоткана се изправя тя,
с лице — същинска роза и с мирис на цветя.
Ей-а.*

Обектът на цялото това веселие и ликуване си оставаше все така с неподвижно лице, бяло като слонова кост, с втренчени сини очи. Тя почти не пи, а само седеше, с плътно стиснати устни. Щом празненството приключи и любимите мелези на краля бяха пуснати да влязат в стаята, Изабела се оттегли, давайки ми знак да я последвам. Тя нареди на пажовете, които носеха факлите, да я придружат до малкия параклис, който имаше обичай да посещава. Щом влезе вътре, тя ги отпрати и ми каза да заключа и залостя вратата. Параклисът бе леденостуден — в мангала имаше само купчина сгурия и пепел. Без да обръща внимание на протестите ми, Изабела си свали роклята и мантията. Само по долна риза, тя отиде боса до олтара и се просна по очи на около два ярда пред преградата, отделяща кораба на църквата от мястото за хористите. Просната на леденостудените големи каменни плочи, тя запълзя напред, подобно на разкайващ се грешник, който пълзи, за да целуне кръста на Разпети петък и да легне с протегнати ръце и с лице на земята пред олтара. Опитах се да я покрия с наметката си, но тя повдигна рамене и я отхвърли. Приклеках в подножието на една колона: студът пропълзя нагоре и по краката ми, а

от неудобната поза мускулите на гърба ми спазматично се свиха. Дворцовите камбани отбелязаха отминаващия час, но принцесата все още лежеше като заспала. Най-сетне се надигна, облече се и ми се усмихна, щипвайки ме по бузата.

— Матилда, въздадох благодарност за избавлението си от ада. Ето на — закачливо рече тя, — тази вечер се молим, а утре се отдаваме на веселие.

Казалес, Розалети и останалите трима английски дипломатически пратеници пристигнаха рано на двацет и четвърти декември, носейки подаръци и писма от „скъпия братовчед“ на Филип — краля на Англия. На Изабела бе наредено да се срещне с тях в кралската заседателна зала малко след Ангелската молитвата. Казалес и Розалети обаче, все още небръснати и раздърпани след прибързаното си завръщане, първо я посетиха в стаята ѝ, за да обяснят положението, пълномощията и целта на останалите трима дипломатически пратеници. И двамата седнаха близо до огнището, мърморейки за мразовитото време и как чак костите им се вледенили, а след това описаха мъжете, с които Изабела щеше да се срещне. Сандуик беше стар войник, комендант на Тауър, който освен това отговаряше за приемането на новите затворници в Нюгейт, най-отвратителния затвор в Лондон и сетен дом на мнозина престъпници.

— Броят на обесените от него престъпници е по-голям от броя на чашите вино, които съм изпил — възкликна Казалес. — Грубиян със синя кръв, близък приятел на стария крал, той обича тази мрачна крепост — Тауър — смята го за свое лично феодално владение. Дори плаща за поддържането на малкия ѝ параклис, „Сейнт-Питър-ад-Винкула“, от собствения си джоб. Сандуик е буен и неудържим — продължи Казалес, — предан на английската корона, телом и духом! Веднъж арестува един папски събирач на данъци, който беше разгневил стария крал — взе парите му и му каза да напусне границите на кралството до три дни или щял да го обеси на стените на Тауър.

— О, Господи! — престори се Изабела на изплашена. — А сър Джон Бакел още по-голям звяр ли е?

— Е, Бакел е лондонски търговец, приятел на Пурт, богат и могъщ. Градски съдия. Докато, от една страна, гражданите на Лондон се ужасяват от Сандуик, към Бакел те изпитват омраза, защото е назначен лично от краля.

— А лорд Уолтър Уенлок?

— Абат на Уестминстър — присмехулно каза Розалети, — който е наясно с важността на поста си — той се закашля и после се съвзе. — Абат е вече повече от двацет години, близък приятел на стария крал и специален довереник на новия. Негова светлост лорд Гейвстън много го харесва.

— А смъртта на Пурт и нападението над вас? — попита Изабела. — Какво мислите сега?

— Подозрението не е доказателство — отвърна Казалес, като дъвчеше устната си. — Разбира се, *mon seigneur* кралят знае за това и изрази недоволството си — той вдигна очи към тавана. — Но това е просто намек как ще се развият събитията.

— А рязката промяна на решението на моя годеник?

— Един Господ знае! — промърмори Казалес. — Милейди — усмихна се той, — предстои скоро да ви наричаме „Ваше величество“. Може би промяната е просто политика, приемане на неизбежното.

Изабела хвърли остър поглед към Розалети, който кимна.

— Милейди — повтори Казалес, — това не са думи, взети от някой романс, но моля ви, помнете, че *mon seigneur* кралят на Англия храни силна любов към вас.

— А лорд Гейвстън? — двусмисленият въпрос на Изабела сепна Казалес, който хвърли бърз поглед към Розалети. В отговор секретарят само се усмихна спокойно, сякаш не той бе човекът, който трябваше да даде този отговор.

— *Mon seigneur* кралят — припряно заяви Казалес — изпитва любов към бъдещата си жена, докато обичта му към лорд Гейвстън е като към скъп брат. Новите дипломатически пратеници ще ви уверят в това.

— В такъв случай, мосю — изправи се Изабела, пригладжайки гънките на роклята си, — е време да посрещнем гостите.

Слязохме в заседателната зала. Всичко беше подготвено като за служба: свещи припламваха по протежение на полираната маса, буйно пращящият огън изпепеляваше напоените с аромати борови пънове, мангалите изпускаха искри, покритите с гоблени стени тънеха в сенките, без съмнение надупчени от пролуки за надзъртане и незабележими кътчета, в които Марини и неговите тайни съветници можеха да се притаят. Тримата дипломатически пратеници бяха

събрани в далечния край на масата. Видът на Сандуик не лъжеше — той беше воин ветеран, стар рицар, останал верен на Бог и на своя крал. Допадна ми веднага, стана ми симпатичен с грубоватата си доброта. Толкова много ми напомняше на чичо Реджиналд! Като обръщам поглед назад, осъзнавам, че някои хора притежават вродена почтеност и душевно богатство. Сандуик беше един от тези хора. Имаше орлови черти, извит като клюн нос, твърда уста и пламтящи очи под гъсти вежди. Беше облечен по старата мода, без излишни украси, само с дълга, безръкавна тъмнозелена мантия върху късо палто в наситено морав цвят, с увит около кръста колан за меч и сребърна верижка, показваща ранга му, окачена на шията. Стоманеносивата коса на Сандуик се спускаше свободно надолу към раменете му, макар че белите му мустаци и брадата му бяха спретнато подрязани. Той коленичи, когато Изабела се приближи, целуна ръцете ѝ, после, с изключително трогателен жест, се обърна към мен и направи същото, стискайки пръстите ми. Душата ми целуна неговата, животът ми докосна неговия. *Jesu miserere mei*: споменът за жестоката му смърт терзае дълбоко и силно в ума ми.

Бакел беше различен: дребен, дебел и надут, с весело червендалесто лице под гъстата, сплъстена коса. Беше облечен в скъпа пъстра дреха от фин плат, пъстроцветни тесни панталони и аленочервени ботуши за езда, изработени в Кордова. Бакел не знаеше дали да говори гръмко и надменно, или да раболепничи, докато в същото време така нареченият му вежлив говор беше достатъчно тромав и непохватен, та Розалети се усмихваше тайно. Истински търговец на едро, изпълнен със съзнанието за собствената си важност, беше ясно доколко той държи на поста си на кралски дипломатически пратеник — поклони се на господарката ми съвсем бегло.

Лорд Уолтър Уенлок, абат на Уестминстър, беше облечен в черните одежди на бенедиктински монах, но те бяха от най-чиста вълна и поръбени с хермелин, докато колосаната му качулка, отметната елегантно назад, бе подплатена със скъп пурпурен златотъкан бродат. Уенлок беше горд и по държание, и на външен вид — със спретнато оформена тонзура на главата, с гладко избръснато лице, застинало в маска на лицемерно блажено спокойствие. Мъж с тънки устни и арогантен поглед, който при онези обстоятелства, би трябвало по-скоро да се вгледа в душата си и да се вслуша в идващия призив за

нейното явяване пред Бога, за да отговаря за делата си, вместо да изтъква властта си. Той протегна ръката си с нокти като на хищна птица, за да можем да целунем масивния му пръстен, показващ сана му. Изабела го стори бързо. Аз последвах примера ѝ, след това преминахме към размяната на любезности. Любезните въпроси изискваха любезни отговори. Старият Сандуик обаче не се съобрази с това.

— Милейди — той се облегна на масата, — вие със сигурност трябва да бъдете наречена Прекрасната Изабела. Ще спечелите сърцата на всички верноподаници с красотата и грацията си.

Моята господарка се изчерви леко и наведе глава в знак на благодарност.

— Моят господар — продължи Сандуик, без да обръща внимание на раздражения поглед, който му хвърли Уенлок — силно желае да се срещне с вас. Всичко е подготвено. Имате апартаменти в Тауър: чисти, преметени и украсени с най-прекрасни гоблени. Ще ви бъдат предоставени всякакви удобства. В Уестминстър, след неотдавнашния пожар, стаите ви бяха напълно преобзаведени. Отвън градините са току-що наторени и са поставени нови дървени решетки за увивните растения, а езерцата в тях са пресушени и почистени. Разполагате дори със собствен кей — Куин'с Бридж, ремонтиран така, че е като нов — старият рицар се усмихна лъчезарно на събеседниците си, но ръката му непрекъснато се вдигаше към ухото — можех да разбера, че носът и гърлото му са възпалени от простуда. Подобни болести не можеха да изличат възбудата му и дълбокото му възхищение от красотата на Изабела. Спомних си легендарната любов между Едуард I и неговата кралица Елеонор Кастилска — навярно Сандуик се надяваше, че това може да се случи отново в английския кралски двор.

— В Дувър — продължи Сандуик, — *mon seigneur* подготви кралския кораб „Принцеса Маргарет от Уестминстър“, кръстен на благородната ви леля. И корабът, и ескортът му от лодки и баржи са напълно преустроени. В кралския кораб има нови гардероби и складове за храна и напитки, пригодени за ваше удобство.

Изабела долови ентусиазма на Сандуик. Атмосферата стана спокойна, беше поднесено вино и бяха предложени сладки. Сега Бакел и Уенлок последваха примера на Сандуик. Търговецът описа

нетърпението на лондончани да видят новата си кралица, докато Уенлок възхваляваше прелестите на Уестминстърското абатство, в което тя щеше да бъде коронясана. Изабела им благодари изискано, извини се и се оттегли да се наслаждава на неочаквания развой на събитията.

Сега се появи крал Филип в целия си блясък. Едуард беше в ръцете му — дъщеря му щеше да стане кралица на Англия, а внукът му щеше да седи в Уестминстър и да носи короната на Изповедника. Оживлението и веселието на френския кралски двор по Коледа се усещаше като тежък парфюм. В полунощ беше отслужена Ангелската меса, последвана от Утринната служба, а след нея — Пастирската меса: бляскави литургии, със свещеници, облечени в златно бели одежди, подходящи за големия празник. В кралския параклис отекнаха химните „*Hodie ego Genui te*“ — „На този ден те родих“ и „*Puer natus nobis*“ — „Роди се дете“. Въздухът се насити с мириса на тамян, сякаш тънка благоуханна мъгла се беше спуснала от небето и Божията радост се беше присъединила към нашата във всички хвалебствия, коледни песни, танци, представления на пътуващи актьори и празненства. Беше трудно да се определи дали крал Филип празнуваше раждането на детето Христос, или бъдещото раждане на внука си.

В коледната вечер, в Залата на лилиите, Филип устрои голямо тържество. Бяха подредени четири маси във формата на квадрат, отделени от паравани, украсени с великолепно гоблени, изобразяващи славните времена на династията на лилиите и подвизите на Капетите. На главната маса седяха Филип, Марини и Ногаре заедно с Уенлок и Бакел. На втората тримата синове на Филип развличаха Казалес и Розалети — забелязах Луи да ме гледа злобно. На третата маса седяха важни духовници, дипломати и служители. На четвъртата, срещу баща си, Изабела, обслужвана от мен, забавляваше Сандуик и секретарите на английската делегация. Беше наистина великолепно пиршество — поднесоха супа от смляно месо на петел, сгъстена с бадемово мляко и поднесена с нарове и червени захаросани плодове. Блюда с печено месо, младо козле, задушено в сметана, патици и пилета, желиран омар, последван от жито, сварено в прясно мляко и подправено с канела и захар. Музиканти свиреха жива и весела музика, а хорове от момчета със звънки гласове нежно пееха коледни песни.

О, добре си спомням тази вечер. Смъртта също присъстваше на празненството. Седях до Сандуик и бързо си дадох сметка, че той бе дошъл не само като дипломатически пратеник — поне според плановите на английския крал той бе определен да замести Пелет като *Custos*, началник на охраната на принцесата веднага щом тя тръгнеше за Булон. Сандуик първо се извини, че не ми е дал подарък, след това ми поднесе кинжала си с красиво оформено острие и дръжка от слонова кост. Помислих си, че е пиан, но той настоя да приема подаръка, като тикаше златисточервената ножница в ръцете ми, а очите му се наляха със сълзи.

— Някога имах дъщеря — промълви той. — Нещо в очите и стойката ти ми напомня за нея — след това се обърна да говори с един от секретарите. Виждах, че е тъжен. С господарката ми вече си бяхме разменили подаръци: тя ми беше подарила един екземпляр от поученията на Хилдегард от Бремен — най-известното бе украсено със злато: „О, човече, вгледай се в човека, защото човекът притежава небето и земята и всички останали създадени неща му принадлежат. Той е едно с тях и всички неща са скрити в него.“ На свой ред аз бях подарила на принцесата един пръстен — подарък от чичо Реджиналд, на който тя много се възхищаваше. На празненството отпивах от виното си и докато гледах как Филип вдига наздравица за мълчаливия Уенлок от Уестминстър, се чудех какво мога да подаря на Сандуик, който толкова много ми напомняше за чичо ми с неговото строго изражение и проявеното към мен внимание. Докоснах го по рамото, а той се обърна с въпросително изражение.

— Злато и сребро аз нямам — отвърнах усмихнато, повтаряйки думите на свети Петър в „Деяния на Апостолите“, а каквото имам, това ви давам.

— И какво е то, мистрес?

— Сър, вие страдате от простудно възпаление, крайниците ви болят, а главата ви е натежала и замаяна.

— Мъдра жена си ти, Матилда!

— Достатъчно мъдра, сър, да знам, че топлото олио, подсолената вода и една отвара от върбинка ще помогнат.

Сандуик си помисли, че го вземам на подбив, но веднъж убеден, прие помощта ми, извинявайки се за очевидното си неразположение, както правят старите хора. Но стар или не, той беше проникателен и

хитър. Отпиваше по малко от различните вина и описваше любимия си Тауър с голямата му четиристенна главна кула, опасващите го стени и широките порти, когато бяхме рязко сепнати от някаква суматоха на кралската маса. Нещо ставаше с абат Уенлок. Беше се отпуснал назад в стола си, сграбчил масата, сякаш му се виеше свят. Наоколо се скупчиха слуги и хора от свитата. Сандуик се надигна от стола си, последван от английските секретари. Изабела ми хвърли остър поглед, давайки ми знак да ги последвам. Отначало си помислих, че бенедиктинецът е прекалил с пиенето. Отведоха го в малка странична стаичка и го положиха на пода, пъхвайки украсена с брокат възглавница под главата му. Уенлок обаче явно не осъзнаваше какво става: трепереше и се гърчеше в конвулсии, мърморейки, че усеща краката си студени като камък.

Побързаха да повикат лекар, но неразположението на лорд Уенлок се влоши и думите му станаха неясни — повдигаше му се, но не успя дори да се облекчи в купата от кленово дърво, която тикнаха под устата му. Отпусна се назад, кашляйки дрезгаво. Сложиха под главата му още възглавници. Предсмъртно хъркане отекуваше в гърлото му. Сандуик коленичи до него и се опита да го успокои, но лорд-абатът, с клюмаща ту на една, ту на друга страна глава, с изстиянал от страдание поглед и уста, зинала да поеме въздух, не беше в състояние да отговори. Повикаха свещеник. Той прошепна словата на опрощението, заглушавайки ужасяващите хрипове на умиращия. Уенлок се разтреса силно, изхърка високо и после се отпусна неподвижно, а главата му клюмна на една страна.

Приклекнах до Сандуик, преструвайки се, че го утешавам, но бързо притиснах пръсти към крака, корема и ръката на абата. Почувствах колко твърди и неподатливи бяха мускулите, сякаш трупното вкочаняване вече беше започнало. Знаех повече от онези лекари. Бях изучавала свойствата на всички видове бучиниш. Разпознах отличителните признаци на това отравяне, спомняйки си направеното от Платон описание на смъртта на Сократ: схващането на крайниците, бавната постепенна загуба на чувствителност, задавеното дишане, последвано от предсмъртните конвулсии. Абат Уенлок беше отровен със смес от бучиниш и вино, но защо, как и от кого?

ШЕСТА ГЛАВА

„Синовете на Несправедливостта смазват онези, които се съпротивляват.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Смъртта на Уенлок хвърли сянка над коледните празненства. Филип и неговите министри привидно скърбяха дълбоко, но истината беше, че френският двор приемаше смъртта на Уенлок като смърт на стар човек, изпратен на изнурително пътуване посред зима — просто беше получил пристъп и беше умрял. Тялото му бе измито и балсамирано, ковчегът от орехово дърво — натъпкан с ароматни пастили и торбички с билки, а след това запечатан, за да може да бъде изпратен възможно най-бързо обратно в Уестминстър.

Отново слязох до помещението за временно съхранение на телата на покойниците, където двама слуги с мръсни лица подготвяха тялото на абата, докато един от членовете на свитата на Уенлок — млад капелан, наречен Робърт от Рединг, четеше погребалната служба за мъртвия. Беше стигнал до думите: „Ах, добри Иисусе — не отминавай ме с презрение: спомни Си — моята душа довела е до Твойто възплъщение“ — на латински тези мрачни фрази звучаха още по-тържествено. Стоях, увита в наметало: в помещението за покойници беше ужасно студено. Наблюдавах напрегнато, докато прехвърлях зърната на молитвената броеница през пръстите си. Бях поставила до главата на покойника зимните цветя, които принцесата беше изпратила, заедно с няколко клончета вечнозелени растения. Сега разгледах внимателно трупа. Към деня на свети Стефан трупното вкочаняване, разбира се, вече беше направило мъртвата плът твърда като мрамор, но забелязах също и слабия пурпурночервен обрив върху косматия корем — същият се беше появил и по бузите на мъртвеца, а

езикът и устните му бяха оцветени в пурпурно, сякаш с вино. Лекарите на Филип може и да хранеха подозрения, но кой се осмеляваше да ги изрече гласно? Или пък може и да не бяха запознати с бучиниша във всичките му форми, градински и блатен. Смъртта винаги настъпва бързо, от началото до края не минават повече от три часа, докато в същото време е възможно последиците да се ускорят в зависимост от това, дали отровата е извлечена от плода на бучиниша, от неговите листа или — което е още по-смъртоносно — от корен, престоял повече от една година. Възможно е старостта и умората на Уенлок, а също и виното, да са усилили злотворните последици.

Вратата на помещението за покойници се отвори и влезе Сандуик, който носеше траурна свещ. Постави я на масата, където лежеше трупът, прекръсти се и рязко си тръгна. Чакаше ме отвън, като духаше върху облечените в ръкавици пръсти на ръцете си и тропаше с крака. Земята беше хлъзгава от леда, затова той ми предложи ръката си. Виждах, че възпалението на гърлото и ухото все така го мъчи.

— Елате — поканих го, — на принцесата ще ѝ бъде приятно да ви види, а аз ще мога да приложа на практика уменията си.

Той се усмихна закачливо и ме потупа по ръката.

— Истински късметлия съм. Никога не съм си и помислял, че такава прекрасна млада дама ще прояви подобна любезност към мен.

Преминахме към размяна на закачливи реплики, така напомнящи ми за дните ми с чичо Реджиналд, че в очите ми започнаха да парят сълзи, които побързах да припиша на студа. Сандуик спря на половината път през двора и се загледа през пустошта. Слуги теглеха бъдници към широкия, подобен на пещера вход на кухнята, придружавани от прислужници, понесли в ръцете си бодлива зеленика: кървавочервените ѝ плодчета бяха налети и ярки. Други носеха клонки бръшлян, все за украса на кухнята, килерите с напитки и храна и помещенията за прислугата, защото денят на свети Стефан беше техен празник.

— Негова светлост милорд Уенлок е бил убит, нали?

Отвърнах му с хладен, втрепен поглед.

— Както беше убит Пурт, както едва не беше убит Казалес? Както може да бъде убит и аз? — Сандуик се закашля и плю.

— Защо? — попитах. — Защо твърдите това?

Той се канеше да отговори, когато влязоха Казалес и Розалети, носейки погребални свещи, покрити, за да не ги изгаси ветрецът, които искаха да сложат край тялото. Спряха, за да ни поздравят. Казалес имаше разтревожен и измъчен вид.

— Милорд — Казалес се приближи колкото можеше, като говореше тихо на английски. — Милорд, колкото по-скоро се махнем оттук...

— Да — прекъсна го Сандуик, — но трябва да чуем волята на владетелите.

Поговорихме любезно с тях, след това продължихме по пътя си и влязохме в двореца, където настаних удобно Сандуик в покоите на принцесата. Внимателно прегледах ушите и гърлото му, след това приготвих разтвор от силно подсолена топла вода и му казах да я вдишва през носа си. Той се подчини, като се давеше и плюеше, изкашляйки болестната слуз. След като свърши, налях в ушите му затоплено олио, специално пречистено. Дадох му върбинка за гърлото и превързах една малка язва на крака му с билкова лапа.

Изабела, зачетена в няколко листа, изпратени от баща ѝ, бавно прекоси стаята и се приближи да гледа. Никога не е била превзета, тази моя господарка, въпреки всичките си изтънчени дворцови маниери. Беше особено заинтригувана от последната отвара, която забърках за Сандуик, със съставки, взети от кухните и складовете: ситно счукан сух мъх, наkisнат в стипца и смесен с разбития на прах каймак на пресечено мляко. Обясних и на двамата, че не знам как точно действа, но е сигурен лек за многобройни вътрешни инфекции, когато четирите основни телесни течности се сгорещат и болният има чувството, че гори в огън. Сандуик определено имаше треска. Той бавно се отпусна, отпивайки от чашата с греяно вино, която Изабела приготви на плочата на огнището. Осведоми ме, че изпитвал недоверие към всички лекари, а след това ме разпита подробно за уменията ми и къде съм учила. Разказах историята, която бях подготвила и наизустила така внимателно, както някой учен наизуствява силогизъм. Сандуик ми повярва — или поне така мисля. На свой ред аз го разпитах за смъртта на Уенлок и Пурт, но той беше нащрек, макар да призна неохотно, че хранел подозрения относно смъртта и на двамата.

— В нощта, когато умря Пурт — заяви той, — Казалес и Розалети бяха насаме с дьо Плезан и Ногаре. Очевидно Пурт е заявил,

че е твърде уморен, за да присъства — искал да си легне. Следователно е бил сам. Възможно е истинският убиец или убийци да са наели платени нападатели — същите, които по-късно нападнаха Казалес — старият рицар продължи, сякаш говореше на себе си. — Но как е възможно снощи лорд Уенлок да е бил отровен, освен ако не е от човек, който е седял на неговата маса?

— Или преди това — прекъснах го. — Бучинишът е бавно действаща отрова.

— Вярно — съгласи се Сандуик. — Говорих с Марини. Макар че е възможно и да лъже, той твърди, че лорд Уенлок бил много мълчалив, напрегнат, сякаш още от самото начало на празненството не се чувствал добре. Пил и ял съвсем малко — Сандуик изпъна инфектирания си крак върху ниското столче за крака и въздъхна с облекчение. — Чувствам се по-добре — промърмори той. — Хубаво е да седя, да ми е топло. Жал ми е за клетия Уенлок. Сър Джон Бакел — добави той, сякаш това му беше хрумнало впоследствие — е добър човек, но не обърна достатъчно внимание на смъртта на абата, подминавайки я с пренебрежение като Божие дело. Бакел се интересува повече от настоящите дела.

— А именно?

— Вашата женитба, милейди, разбира се!

— А Едуард Английски? — Изабела щракна с пръсти, нетърпелива да се върне към един въпрос, който постоянно я терзаеше. — Той си промени мнението ей така, изведнъж!

— Изстреляна е стрела! — изръмжа Сандуик. — Тя може да полети, може да се издигне, но в крайна сметка трябва да падне — той потупа ръкохватката на креслото. — Вашата женитба, милейди, е абсолютно сигурна. Няма друг начин — той се прозина. — А колкото до тамплиерите, главата на този орден е във Франция и ако тази глава бъде отсечена, каква полза има от ръката или крака? *Mon seigneur* кралят знае това. Той няма да хвърли в затвора тамплиерите или да ги измъчва, но не би възразил да заграби богатствата им.

— Милорд — попитах, все още замислена върху онова, което беше казал за убийствата, — познавате ли някой си мосю дьо Витри?

— Чувал съм името. Марини спомена нещо за някакво клане. Не беше ли търговец, изиграл важна роля в събирането на зестрата на

твоята господарка? — той ме погледна. Не си направих труда да отговоря, затова той се загледа в огъня.

— Има ли нещо общо между Пурт, Казалес, Уенлок, Бакел и вас? — попитах.

Старият рицар, който започваше да се изморява и погледът му да става сънен и може би си припомняше други коледни ритуали, както правят старите хора, когато дремят пред някой огън, просто сви рамене. Сега, когато съм вече стара, разпознавам това чувство на примирение, на подготовка за сетния отдих, за вечния сън. Сандуик ни изолира, сякаш въобще не забелязваше присъствието ни. После рязко се изправи, все така без да обръща внимание на въпроса ми, сложи си ботушите, загърна се в наметалото, благодари на принцесата и си тръгна. Натъжих се, когато си отиде. Сякаш огънят беше изгубил яркия си блясък или пламъчетата на свещите бяха помръкнали. Седнах на ниското столче, топлейки ръцете си. Изабела дойде и застана зад мен, поставяйки ръце на раменете ми.

— Долавям скрито напрежение — прошепна тя, — свирепи призраци се събират в мрака около нас и ни наблюдават. Смъртта на абат Уенлок е отмината с пренебрежение като нещастен случай, но чувам, че Казалес и Розалети, а също и Сандуик са разтревожени и изплашени. О, Матилда, какво ще правим? — тя наведе лице и го опря на тила ми. — Заобиколени сме — прошепна тя — от ужаси. Трябва да ти го кажа. Татко ме дебне, както базилискът дебне жертвата си. Смъртта на Пелет отмина неспомената, но не и забравена. Хората на Марини бяха тук. Викат те да се явиш в Залата на пламъците в часа на вечернята. Трябва да отидеш сама.

Обърнах се бързо и рязко. Изабела изглеждаше изплашена.

— Не мога да направя нищо, поне не сега — изрече тя умолително.

— Какво искат?

— Да те разпитат.

— За какво?

— Може би за това, коя си в действителност... — гласът на принцесата заглъхна.

През остатъка от този ден трескаво се подготвих. Изабела се опитваше да ме успокои, като отвлечаше вниманието ми с бърбрене за планираното ни заминаване. Казалес и Розалети дойдоха, бързайки да

обяснят, че английският крал се чувствал сигурен в Булон, пристанище на Тесните морета дълбоко във вътрешността на графството Понтийо — анклав на Нормандия под английско влияние. Те открито признаха, че Едуард хранил силни подозрения към „скъпия си френски братовчед“, особено след смъртта на Пурт и Уенлок, да не говорим за нападението над Казалес. Изненадващо, никой от двамата не показва, че изпитва някакви съмнения относно смъртта на Уенлок, но повториха как, по време на пътуването си към Ил дьо Франс, абатът постоянно се оплаквал, че се чувства неразположен, което те приписали на трудното прекосяване на морето посред зима. Говориха и за пътуването на Изабела, като повторно увериха и двете ни, че кралският кораб, „Маргарет от Уестминстър“, щял да ни осигури безопасно и сигурно плаване. Розалети бе обзет от отчаяна тревога по този въпрос — той умоляваше принцесата да му позволи да се присъедини към нея, тъй като „Маргарет“ била много по-сигурна и безопасна от другите налични малки рибарски кораби. Изабела се съгласи през смях. Двамата мъже си тръгнаха и когато камбаните на „Сен Шапел“ удариха за вечерня, двама рицари, придружени от един доминикански монах, се появиха и ме помолиха да ги придружа.

Бяха безцеремонни и сурови. Загърнах се в наметалото си, стиснах ръката на Изабела и тръгнах с тях. Слязохме по стълбите, криволичейки през тесните коридори и галериите, осветени от свещи, и през леденостудени вътрешни дворове, докато стигнахме до Залата на пламъците, намираща се в подножието на висока кула. На теория Залата на пламъците беше съдът, занимаващ се с вътрешните неуредици на кралската фамилия, подобен на съда, оглавяван от шамбелана в Англия. На практика обаче, Залата беше наказателен съд, разполагащ с всички правомощия — да изслушва и да взема решения по всички обвинения — този съд можеше, ако пожелае, да налага смъртно наказание. Самата зала наподобяваше пещера. Факли осигуряваха светлина и хвърляха сенки над онова, което трябваше да бъде скрито. Стените ѝ от червени тухли бяха покрити с плътни бродирани гоблени, изобразяващи всякакви форми на съдене. На един от тях Христос, подобен на призрак, обвит в надиплен плащ, седеше начело на съда. Под Божествения престол дебнеха всевъзможни демони, очакващи произнасянето на присъдата. Правдиво изобразена тълпа от отвратителни фигури, брадати и крилати, с люспеста кожа и

огнени гриви се готвеше да сграбчи злочестите грешници, за да им изтръгне вътрешностите и да изяде сърцата им. В ъгъла, специално осветен от пламтящ мангал, свети Михаил претегляше душите на везни, докато един дявол посягаше да грабне някоя за вечерята си. Целта на тази картина, оживяваща на трептящата светлина, бе да внуши ужас и да разпали пламъците на страха. Зарекох се, че няма да проявя слабост.

Из стаята стояха кралски стражи, докато писарите се бяха навели задълбочено над писалищата си. В далечния край, на един подиум, седеше Марини зад висока дъбова маса. Червената му коса проблясваше на светлината на факлите. Двата му любимци — Ногаре и дьо Плезан, седяха от двете му страни, а в двата края, подобно на гарвани, бяха кацнали писари с покрити с качулки лица, вдигнали пера над мастилниците си. Марини ми направи знак да пристъпя напред и да се кача на подиума, като посочи едно столче пред масата. Приблжих се и седнах.

— Добре дошла, Матилда.

— Господарю, защо съм тук?

Марини, изненадан, се наведе през масата, с дебнещи като на ловец очи, взиращи се от бледото му лице, с уста, присвита в гримаса, сякаш не можеше да повярва на подобна дързост.

— Това е съдът, занимаващ се с вътрешните проблеми на кралския дом. Ти си част от този дом. Можеш да бъдеш призована тук, когато ние пожелаем това.

— Господарю, защо?

— Матилда, намираш ли се под Божията закрила и благоволение?

— Ако се намирам под тях, сър, моля Бог да продължи да ме удостоява с тях, а ако ли не, аз смирено Го моля да ги спусне отново над мен. Защо питате?

— Представяш се за учена жена — усмихна се неискрено Ногаре, — а може да си и нещо друго. Знаеш много за билковите лекове и отварите.

— Същото важи и за кралските лекари. Какво намеквате — че съм вещица ли?

— Не — дьо Плезан отново седна в сенките.

— Матилда, Матилда — поде нападките Ногаре, — срещу теб не се води съдебен процес.

— Тогава защо съм тук?

— Ти спечели благоволенieto на принцесата толкова бързо... — той замълча.

— Не мога да отговарям от името на господарката си, трябва сам да я попитате.

— Матилда — сбръчка се развеселено лицето на Марини, — не се страхувай.

— Кой твърди, че се страхувам?

Марини облегна лакти на масата, полюлявайки се напред-назад, сякаш обмисляше отговора ми. Казах си, че не бива да се страхувам. Мразех тези мъже, следователно защо трябваше да се страхувам от въпросите им? Бях живяла в дома на чичо Реджиналд — най-строгия и взискателен учител. Той се държеше като някой от онези важни многоучени преподаватели от училищата, докато ми задаваше въпроси върху онова, което бях научила и забелязала, дори след като се връщах от изпълнението на някаква поръчка в града. Той изстрелваше въпросите си с такава бързина и лекота, с каквато опитен стрелец с лък изстрелва стрелите си. Бях подготвена, бях опитна. Тогава се сетих за него. Благодарих на Бога за желязната дисциплина, която ми беше налагал. Марини размаха пръсти, давайки знак на останалите да пазят тишина. Взе парче пергамент.

— Матилда, ти бе препоръчана от мосю дьо Витри.

— Да.

— Неотдавна той беше убит.

— Бог да даде покой на душата му и дано Христовият кръст бързо въздаде възмездие на убийците му.

— Разбира се, разбира се — промърмори Марини. — Ти присъства ли на погребението на този голям свой приятел?

— Никога не съм казвала, че ми е бил голям приятел. Запалих една свещ и платих за заупокойна служба.

— Много добре — отговорът прозвуча като съскане. — И ти си от Поатие и се казваш Матилда дьо Клербон?

— Разбира се. Майка ми беше вдовица, баща ми бе аптекар, оттук и познанията ми за отварите — знаех наизуст онова, на което ме беше научил мосю дьо Витри.

— Изглеждаше много заинтригувана от смъртта на лорд Пурт и абат Уенлок.

— Не, сър, не бях, но господарката ми беше. В края на краищата те бяха изпратени при нея. Отидох, където тя ми нареди. Запалих свещи в деня на бдението, когато тя ми каза.

— Къде се намира катедралата в Поатие?

— На Рю дьо ла Шен.

— Как се нарича?

— „Нотр Дам ла Гранд“, но има и друга катедрала — продължавах да бърбля, — „Сен Пиер“. Но мястото, на което особено обичах да се моля, беше Баптистерията на Сен Жан с прастария кръщелен купел — осмостенен басейн, издълбан в земята. Знаехте ли това? — наведох се напред, сякаш обхваната от възбуда. — Там има фреска от древни времена, изобразяваща император Константин. Аз...

— Какво става? Защо се бавиш? Матилда, чаках те.

Чух вратата на залата да се отваря и когато се обърнах, Изабела, загърната в мантията си, с разпуснати златни коси, стоеше на прага с полирано огледало в едната ръка и украсен със скъпоценни камъни гребен в другата. Всички в стаята, включително тримата злодеи зад масата, скочиха на крака.

— Какво става? — повтори Изабела, втурвайки се в стаята. — Мислех, че сте повикали моята прислужница заради приближаващото ми заминаване, но това? — гласът ѝ трептеше от гняв. — Съд ли е това? Какви са обвиненията? От кого са отправени? Милорд — гласът ѝ прие по-рязък, сприхав тон, — аз съм френска принцеса, бъдеща кралица на Англия. Съвсем скоро трябва да напусна дома на баща си. Нуждая се от Матилда, има толкова много неща за вършене и толкова малко време, през което да се свършат, така че искам да знам защо тя е тук?

— Милейди — Марини заобиколи масата, с протегнати ръце. — Матилда може да се върне при вас. Просто я разпитваме, за да се уверим, че тя е подobaваща придружителка за вас...

— Аз най-добре мога да отсъдя! — процеди Изабела, взирайки се в тъмнината зад Марини. — И предайте това на обичния ми баща!

Аз също се взрях в сенките зад масата. Филип несъмнено се спотайваше там, внимателно наблюдавайки ставащото.

— Матилда — щракна с пръсти Изабела, — ела, имаме работа за вършене.

Тя направи изключително вежлив поклон и като ми направи знак, бързо излезе от стаята.

Щом излязохме, принцесата забърза трескаво покрай галериите, изгаряща от нетърпение да увеличи колкото може повече разстоянието между себе си и онези, които беше оставила. Минахме през кралските параклиси — преживяването беше зловещо. Тревата във вътрешния двор бе побеляла от слана. Кълбеше се лепкава мъгла, пипалата ѝ проникваха вътре, сякаш се опитваха да докоснат каменните водоливници с изображения на митични чудовища, свити върху колоните или скрити в ъглите. Издълбани в камъка демони свеждаха изпълнени с омраза погледи към нас. Вгледах се нагоре към небето и от гърдите ми се откъсна въздишка на облекчение: луната беше в последна четвърт. Винаги ме преследваше една ужасна приказка, чута в детството, която твърдеше, че по време на пълнолунието митичните чудовища и други непознати и странни демони изведнъж оживявали и тръгвали да се скитат дебнешком в тъмнината, търсейки кого могат да погълнат. В такава черна нощ, бързайки от Залата на пламъците с онези дяволи от плът и кръв в нея, лесно можех да повярвам на подобна приказка.

Щом се върна в стаята си, Изабела освободи сънените пажове и прислужници и ме въведе в уединената ниша при прозореца, като ме сложи да седна до нея. Отвори залостения капак и се загледа навън, без да усеща студения вятър, който нахлуваше вътре.

— Странно — промърмори тя, — когато бях дете, чух проповедта на един францискански свещеник за дявола. Според неговото описание Сатаната имал почернено със сажди лице, косата и брадата му се спускали чак до краката. Очите му били от нажежено желязо, от устата му изскачали искри, а от устата и ноздрите му се виел зловонен дим. Имал перести криле, остри като тръни, ръцете му били оковани в железни вериги — Изабела ме сграбчи за ръката и ме придърпа по-близо, отпусайки прекрасната си глава на рамото ми. — После мама умря. Една нощ станах, дойдох тук и отворих този залостен прозорец. Беше красива лятна нощ. Видях как долу баща ми върви със свитата си по дворцовата колонада. Те носеха качулки и мантиите с широки, дълбоки ръкави; писукаха прилепи, кукуригаха

петли. В онази нощ промених представата си за дявола. Истинските демони бяха там навън, а прилепите и враните, техни слуги, излитаха от ръкавите на мантиите на баща ми и неговите любимци. Същата нощ сънувах как една кукумявка влетя в устата ми, седна на сърцето ми и го обгърна с извитите си пръсти с големи хищни нокти. В кошмара си отидох на лов с баща ми в гората Фонтенбло — казват, че в нея витае дяволът, яхнал куче, бродейки из гората заедно със свита от демони, облечени в черно. Във всеки случай, чувствах се, сякаш съм осъдена да яздя вечно из тази гора — тя повдигна глава. — Е, как можеш да обясниш сънищата, лецителко моя? Лошо храносмилане или нарушение в хармонията на четирите телесни течности — разни такива теории? — Изабела затвори прозореца. — Матилда, не мога да забравя тази вечер, онова, което си помислих, което видях и което почувствах, когато сънувах: мислех си, че съм хваната в пъклен капан, но сега ще бъда освободена. Трябва да дойдеш с мен. Имам нужда от теб.

— Благодарна съм ви, милейди.

— Недей — Изабела си пое дълбоко дъх и се изправи. — Не бъди благодарна — тя взе молитвена броеница и я промуши през пръстите си. — Просто бъди внимателна, Матилда! Демоните може да разберат коя си и може да опитат, само още веднъж.

Предупрежденията са като птици: идват и си отиват, бързо забравяни, особено в оживеното време около Коледа. Пиршествата и веселието през дванайсетте дни на светия празник достигнаха връхната си точка в церемониите за избиране на момчето-епископ и другите представления в чест на Богоявление. По време на този период английските дипломатически пратеници постоянно посещаваха Изабела и й правеха мили очи — особено Бакел беше изпълнен с нетърпение и желание да описва Лондон, и да подчертава какъв важен град е той. Като си помисля, Бакел беше човек, който си пъхаше носа навсякъде, самовлюбен и егоцентричен. Смъртта на лорд Уенлок въобще не го безпокоеше, макар че именно той бе натоварен да уреди изпращането на балсамирания труп на абата обратно при неговите братя монаси в Уестминстър — задача, която той изпълни така, сякаш изпращаше кошница с жито или бъчва с вино. Сандуик стана помълчалив и необщителен, изучавайки ме внимателно, сякаш се опитваше да достигне до някакво решение. Казалес и Розалети

работеха в тясно сътрудничество — чрез тях научавах новините от двата кралски двора: как разногласията между английския крал и първите благородници в кралството му се били засилили, докато предводителят на шотландците Брус застрашавал земите на Англия на север. В Париж ожесточените гонения срещу тамплиерите продължаваха с разобличения, изтезания, скалъпени съдебни процеси и фалшиви присъди, последвани от кървава екзекуция. Молах се на колене за тези нещастници. Палех свеци за душите им. Взирах се в нощната тъмнина и се заричах, че ще отмъстя, но моето време още не беше дошло.

След разпита, на който ме подложи Марини, размишлявах и по въпроса за дьо Витри и слугите му, избити от онзи мистериозен убиец. Беше ли се спотайвал там, когато влязох? Кой можеше да е бил? Дори Сандуик, един кален в битки воин, не би могъл да унищожи цяло семейство толкова бързо. Ами сър Хю Пурт паднал като камък от онзи прозорец? Дали по външната стена не се бяха покатерили платени убийци в черни одежди? А лорд Уенлок, завършил гордия си живот, гърчейки се на пода като пребито куче? Защо бяха убити всички те? Убийство или поредица от нещастни случаи? Всичко това беше загадка, но това бяха ранните дни на неопитната ми младост, когато още не бях прекосила Долината на смъртната сянка и не бях минала през Полята на кървавото убийство. Освен това различни неща отвличаха вниманието ми от тези събития. Сега представителите на френския кралски двор се подготвяха за тръгване: един след друг следваха претрупани с работа дни. Списъкът с притежанията на Изабела нарастваше, тъй като баща ѝ настояваше тя да бъде блестяща с великолепието си невеста, истинска велика принцеса от династията на Капетите, която скоро ще стане кралица на Англия и майка на дълга поредица от крале.

Събраха се новите служители в домакинството. Свитата на Изабела набъбна с хората, назначени да се грижат за всяка част от него: кухнята, склада за храни и напитки, кралската канцелария, архивите и параклиса. Разбира се, мнозина от тях бяха членове на тайния съвет, подставени лица, назначени от Марини. Други бяха избрани от самата Изабела — мъже и жени, като например нейната дойка Джоана — които ѝ бяха служили в детството. Неколцина бяха напълно непознати: един от тях щеше да се окаже важна фигура за в

бъдеще — Жан дьо Кловлен — от едно малко селце, или поне така твърдеше, в покрайнините на Бордо, който сега работеше в Соасон. Беше нотариус, който беше действал като пълномощник на абатството „Сен Жан дьо Вин“: мъж със студени очи, дребна глава и пепеляво лице, който имаше нервен тик на лявата буза, изпоцапани с мастило пръсти и постоянно течащ нос. Въпреки външния си вид Жан беше изключително опитен в канцеларската работа — но при все това Изабела беше изненадана от назначаването му и отправи запитване към баща си за причината. Отговорът на крал Филип бе кратък и рязък: дьо Кловлен бил културен и изискан човек, който щял да бъде приемлив за английския двор. Когато чу това, Изабела направи гримаса, но не възрази. По един въпрос обаче бе категорична, напомняйки ми за клетвата, която си бяхме дали. Пред хората тя щеше да играе ролята си, но никога, в присъствието на слугите и свитата ѝ, двете не трябваше да обсъждаме онова, което тя определяше като *res secretae* или *les affaires secretes* — тайни въпроси — обещание, което и двете спазихме. Вярно, Бог е свидетел, че броят на хората в нашия таен кръг се увеличи, но така ставаха нещата, кълна се в Евангелията, кълна се в душата си. Изабела беше кралица, а по-късно владетелка на Англия, в продължение на повече от дваисет години, но никога не наруши този обет, докато не се появи Мортимър. Ах, да, Мортимър — но той беше нов свят на нови начала. Удрям се в гърдите — *mea culpa, mea culpa*^[1] — но аз се отклонявам.

Гардеробът на Изабела се напълни дотолкова, че преливаше, претъпкан със скъпоценни вещи. Две корони, украсени със скъпоценни камъни, златни и сребърни бокали и чаши, скъпи лъжици, петдесет сребърни купички, дванайсет големи сребърни блюда и дванайсет малки, рокли от злато, сребро, кадифе, сатен и тафта в преливащи се цветове, мантии от скъпо сукно от Дуге — шест красиво оцветени в мраморни шарки и шест с цвят на алени рози. Бяха осигурени скъпи кожи, стотици ярдове лен, спални чаршафи, нощни ризи и наметки заедно с великолепно гоблени, украсени със златни ромбове, в които бяха избродирани гербовете на Франция, Англия и Навара. През цялото време, докато се вършеха тези приготовления обаче, тя оставаше обзета от силна нервност, повече заради мен, отколкото заради себе си. Отново и отново ме питаше какво се е случило в Залата на пламъците. Всеки път, когато отговарях, тя

кимаше и изказваше предположението, че именно заради нея фаворитите на баща ѝ не смеят да направят нищо срещу мен, поне не пряко. Въпреки това трябвало да внимавам. Тя открито споделяше храната ми, докато в същото време аз я придружавах навсякъде. Убийството обаче се промъква тихо и потайно.

Понякога трябваше да изпълнявам поръчки на господарката си в града. Обичах подобни излизания, особено дългите разходки до левия бряг на Сена. Нищо не бе по-освежаващо от това да пресека моста, да мина покрай Пти Шатле и да навляза в тесните криволичещи улички с високите, украсени с кулички къщи, издигащи се над калдъръмената настилка и привеждащи се една към друга, с гъсто надстроени един над друг етажи. По-ниските бяха украсени с невероятни, издълбани в камък изображения на фантастични зверове и създания. Обичах да се разхождам бавно и да се заглеждам в тях, както зяпах гората от украсени със заврънкулки и изписани с боя табели на магазините и сергиите, предлагащи какви ли не стоки. Беше хубаво да стоя до каменните фонтани или да спирам за миг под сводестите параклиси на всеки ъгъл, с постоянно горящи под арките фенери, запалени за молитва. Постоянно променящото се море от цветове и миризми, обичайното всекидневно бърбене на хората действаха успокояващо на душата: успокояваше ме постоянното цвилене на коне и товарни животни, в отговор на което се дочуваше писклив кучешки лай, а той пък се удавяше в пронизителните викове на амбулантни търговци, мъчещи се да надвикат камбанния звън. Въпреки неодобрението на Изабела аз имах нужда от такива излизания — бягство от потискащата атмосфера на кралския двор. Обикновено пресичах моста, придружена от двама генуезки стрелци с лъкове — жизнерадостни буйни младежи, специално избрани от принцесата — братята Джакомо и Лоренцо, дребни и тантурести, с груби, осеяни с белези лица. Бяха близнаци, двама дружелюбни грозници: можех да ги различавам само по това, че Джакомо бе леко кривоглед с едното око.

Сега, след като коледните празненства вече бяха приключили, след празника, на който се чества бягството на светото семейство в Египет — на седми януари — тълпите на моста бяха твърде големи. Джакомо заяви, че ще отидем с лодка от кралския кей до Кея на августинците на далечния бряг. Принцесата връщаше на един продавач на пергамент обемят пакет от стоки, които не беше харесала. Много

добре си спомням онази сутрин. Казалес, Розалети, Сандуик и Бакел бяха в покоите на принцесата. Английските дипломатически пратеници, все по-обезпокоени от количеството натрупани товари, бяха заети да си разменят хапливи реплики със служителите от свитата на Изабела. Искях да се измъкна и дадох указания на Джакомо, че трябва да тръгнем преди пладне. Излязохме от двореца и тълпите, шляещи се по моста, затвърдиха решението ни да се качим на кралска лодка, за да пресечем обвитата в мъгла река. Забързахме към кея, където лодката ни беше приготвена. Седнах на кърмата, стиснала в ръце ловджийски рог. Джакомо ме помоли да го надувам от време на време, за да предупреждавам другите лодки, плаващи по реката, докато той пък запали фенера, който висеше от една кука на носа. Двамата братя хванаха здраво веслата, усмихвайки ми се закачливо. Винаги пълнех рога със слюнка, което ги караше да избухват в гръмък смях. Наведоха се над веслата, като се кикотеха и бърбреха помежду си. За да ги развеселя, надух рога и нададох дълъг, подобен на конско цвилене звук — през мъглата в отговор се разнесе звукът на други рогове, докато пламтящите фенери примигнаха предупредително. Нашата лодка се устреми напред, за да бъде поета от реката и започна да се извива и разтърсва по течението ѝ.

Смъртта със сигурност прилича на стрела, изстреляна от мрака. Едва се бяхме поотдалечили, когато чух звук от дясната си страна, мъглата се разнесе и огромният остър нос на голяма военна баржа връхлетя към нас, спускайки се с бързината на ястреб. Блъсна се в нас, точно в средата. Двамата генуезци просто потънаха. Паднах в разпенената тъмна бездна, студът ме скова, аз панически гълтах вода, докато потъвах в мътно зелените дълбини. Джакомо и Лоренцо вече бяха носещи се по течението трупове, повлечени надолу от тежестта на ризниците и коланите с оръжията си. Не знам дали умееха да плуват. Аз умеех. В края на краищата, буйните потоци и обраслите с плевели езера на Бретини подхранват с водите си много растения, затова се бях научила да плувам също така естествено, както и да ходя. Истинската опасност идваше от тежките ми ботуши и наметалото ми. Изритах ги, отърсих ги от себе си, и се показах на повърхността. Навсякъде беше тихо и пусто, с изключение на далечния звук на рогове и забулената от мъглата проблясваща светлина на фенерите. Устремих се нататък с надеждата, че плувам обратно към кралския кей, и

извиках, когато една лодка мина близо до мен. Припламнаха фенери, груби ръце ме сграбчиха за раменете. Заритах и закрещях, докато един суров глас извика:

— *Taisez vous, taisez vous, nous vous aidons* — Тихо, тихо, искаме да ви помогнем!

Издърпаха ме на борда и зърнах прашни, груби лица. Едно от тях се наведе над мен, бърборейки неспирно. Усетих вонята на сурова риба и с мъка седнах, като кашлях и се разтърсвах от пристъпи на гадене. Бях в безопасност сред тези бедни рибари. Те се събраха около мен и ме обсипаха с въпроси. Помолих ги да потърсят придружителите ми. Те го направиха, но беше безполезно. От силния студ ме разтърсиха тръпки. Рибарите казаха, че трябвало да тръгват и че не могат да направят нищо повече, като ме утешиха с чаши чисто вино, твърдейки, че подобни злополуки по реката били обичайни, особено когато се спуснела морската мъгла. Въпреки това можех да видя, че дори те изпитваха подозрения. Военната баржа, която ни беше ударила, бе изчезнала бързо. Не бях зърнала на носа ѝ светлина от фенер, не бях чула рог, който да издаде присъствието ѝ. Не беше вдигната тревога. Помнех само светкавичната ѝ бързина, като тази на нападаща змия.

Рибарите ме загърнаха в груби одеяла, сложиха ме да седна на кърмата и ме върнаха обратно до Мезон дю Роа, сградата в центъра на дворецовия комплекс. Началникът на стражата, разбирайки какво се е случило, изпрати вест за появата ни. Изабела, придружена от Казалес, Розалети и Сандуик, побърза да слезе във вътрешния двор, за да ме посрещне. Тя обсипа рибарите с благодарности, като нареди на Казалес да запише имената им, за да бъдат възнаградени в бъдеще. Междувременно Розалети беше изпратен до двореца да донесе малка сребърна чаша, която Изабела пяхна в ръцете на рибарите. Казалес и Розалети имаха да ми зададат купища въпроси. Сандуик остана мълчалив, със стиснати устни, взирайки се напрегнато в мен със студените си и твърди, зорки като на сокол очи, като клатеше глава, сякаш водеше вътрешен разговор със себе си. Изабела попита къде е Бакел. Сандуик посочи към портата:

— Отиде в града.

— Надявам се, че е в безопасност — прошепна Изабела.

И тримата английски дипломатически пратеници решиха да потърсят Бакел, а през това време Изабела ме отведе в кухнята.

Съблякох се и се загърнах в дебела роба, с меки чехли на краката, след това се свих пред големия буен огън и пих топло вино с подправки, докато се унесох в сън. Когато се събудих, бях в стаята на Изабела, чувствайки се не чак толкова зле, като се има предвид изпитанието, през което преминах, макар да бях изплашена и стресната. Искаше ми се да изкрещя на принцесата, че трябва да тръгваме. Тя просто седеше на крайчеца на леглото, стиснала ръката ми, галеше я внимателно и ме разпитваше подробно. Съгласи се, че не е било злополука. Аз също бях сигурна в това, но колкото до въпроса защо се беше случило и чия беше вината... Изабела обясни, че когато съм тръгнала, тя говорела с английските дипломатически пратеници. Появата на братята ѝ, злобно усмихнати, я накара да се почувства неспокойна: били дошли под предлог, че искали да говорят с англичаните, но после се измъкнали. Попитах дали смята, че те носят отговорност за станалото. Изабела поклати глава. Каза, че не знаела, но ми довери, че и тримата, заедно с Марини и Ногаре, ще ни придружат до Англия след коронацията. Тя поръча храна и сама ме нахрани. От време на време спираше, потупваше ме по ръката и промърморваше нещо на наварски — знак, че и самата тя беше дълбоко разтревожена.

След това изобщо не напусках двореца. Непрекъснато ме преследваха онези смразяващи образи: острият извит нос на връхлитащата върху нас лодка, генуезките стрелци, носещи се с размахани ръце и крака и потъващи надолу в зелената тъмнина, обгръщащите ме ледени води. Кой го беше планирал, защо? Бяха ли ни чакали? Бях допуснала грешка. Приготвленията ни онази сутрин бяха гръмко оповестени, когато Джакомо и Лоренцо слязоха на кралския кей да търсят лодка. Такива тревоги терзаеха ума ми и разяждаха сърцето ми. Разбира се, нападението бе замислено да изглежда като нещастен случай, но какъв беше зловещият му корен? Злобата на принцовете — братята на Изабела? Подозренията на Марини? Неприязънта на крал Филип към мен заради близостта ми с дъщеря му? Или беше нещо друго?

Чичо Реджиналд ме беше наставлявал винаги да изучавам причината и следствието, да събирам доказателства; но дълбоко в себе си бях убедена, че нападението има нещо общо с клането в имението на дьо Витри. Марини ме беше разпитвал специално за това, но защо? Дали самотният убиец се беше крил там през цялото време,

наблюдавайки ме внимателно? Дали бях видяла нещо, важноста на което по онова време ми беше убягнала?

Сандуик дойде да ме посети. Донесе ми подарък — екземпляр от трудовете на Тротула^[2], който беше купил в Латинския квартал. Грубият стар войник тикна книгата в ръцете ми с думите, че е благодарен, задето съм оцеляла, като добави, че е дори още по-благодарен, задето възпалението и треската му били изчезнали, а язвата на крака му била зараснала прекрасно. Беше непохватен и смутен. Искаше да говори с мен, но все още беше подозрителен и предпазлив, затова след малко отново промърмори няколко благодарствени думи и си тръгна. Колкото до останалите, на преживяната от мен беда се гледаше като на обикновен нещастен случай — поднесени бяха любезности, бяха изпратени вежливи послания, но това беше просто дребна неприятност, помрачила за миг дворцовите приготовления. Около празника на свети Хилари те бяха приключени и херолдите оповестиха деня и часа на заминаването.

Дълга редица от двуколки, карети и товарни животни прекоси мостовете на Сена, като заобиколи града и се отправи на североизток през голата, замръзнала околност към Булон — едно неудобно пътуване, при което каретите и каруците се друсаха и подскачаха по неравните пътища. Внушителното шествие, доказателство за огромната мощ на Франция, с развети и пърхащи на вятъра знамена и флагчета, се движеше бавно през суровата околност, събирайки по пътя храна за краля и неговата свита, спирайки за отдых в кралски имения, дворци, малки монашески обители и манастири. Изабела и аз пътувахме в каляска, подплатена с възглавници, но въпреки това ужасно неудобна. Често сменяхме положението си и се излагахме на освежаващия въздух, като яздехме дребни кончета с кротки очи. През нощта се хранехме, пиехме и се топлехме, а след това заспивахме съня на изтощението. Беше тежка, сурова зима. Околността сякаш никога не се променяше — само изровени пътища, лъкатушещи покрай сковани от лед ниви, ливади и пасища, до едно обгърнати от извисяващите се живи плетове, и дълбоки канавки, толкова често срещани в Нормандия. Селяните, научили за приближаването ни, събираха вещите и добитъка си и бягаха, но сеньорите, игумените на манастирските клонове и абатите нямаха друг избор, освен да се усмихват неискрено и да приветстват пристигането ни като огромно благоволение.

Изабела и аз се държахме настрана от другите. От време на време се опитвахме да разпознаваме и назоваваме различните растения, които забелязвахме, или да размишляваме и предполагахме какво ще стане в Булон. Английските дипломатически пратеници често присъстваха, но безцветната скука на отминаващите дни направи и тях мълчаливи и безчувствени. Най-сетне наближихме крайбрежието: полята отстъпиха място на покрити с пясък възвишения и пусти земи. Солен, остър морски вятър брулеше лицата ни и въпреки това всички възликувахме, когато пред нас се появиха камбанариите и кулите на Булон.

[1] Моя е вината (лат.). — Бел.ред. ↑

[2] Тротула от Салерно — прочута лекарка от XI в., посветила се най-вече на облекчаване на страданията на жените, авторка на многобройни медицински трудове. — Бел.прев. ↑

СЕДМА ГЛАВА

*„Мирът на Църквата загива, и
арогантните царуват.“*

*„Песен за
времената“, 1272–1307 г.*

Как мога да го опиша? Всички народи на Европа си бяха дали среща на това пристанище. Съюзниците на Филип от Лотарингия, от другата страна на Рейн, от Испания и от други страни се бяха събрали да станат свидетели на един брак, който трябваше да възвести траен мир между Англия и Франция. Само едно помрачаваше радостта: Едуард Английски не беше пристигнал. Въпреки обещанията му, нямаше вести от английския крал. Казалес, Розалети и останалите бяха обхванати от силно безпокойство. Продължихме към Булон. Останалите от двора бяха оставени да се грижат сами за себе си, но кралската свита се настани в едно имение близо до катедралата „Нотр Дам“, високо в града, в границите на вътрешния кръг от укрепителни стени. Мразех това място, студено и неприветливо, въпреки огромните усилия на гражданите да украсят улиците със знамена, боядисани платове и панделки в пъстри и весели цветове. В действителност исках само Едуард Английски да пристигне, женитбата да се състои и да напуснем Франция завинаги. Паметно време. Бях стигнала дотук, а все още бях толкова млада. Сънищата ми в стаята, която делях с Изабела, често бяха помрачавани от кошмари и видения, особено когато виждах отново как чичо Реджиналд седеше в онази двуколка, как го блъскаха нагоре по стълбата в Монфокон, как поставяха примката около врата му. Станах толкова нервна, че се разболях, и използвах собствените си медицински умения, за да успокоя кипежа на четирите телесни течности.

Гневът на Филип заради забавянето беше очевиден — почти ежечасно се изпращаха кралски вестители да открият английските пратеници. Най-сетне новината дойде. Едуард Английски бил принуден да се забави, но бил напуснал Дувър, бил пристигнал във Висан и бързал с всички сили към Булон. Градските камбани започнаха да бият, за да го приветстват, докато Изабела и аз се качихме на градските стени да наблюдаваме приближаването му. Множество блестящи знамена бяха първият предвестник на пристигането му. Зърнах златните леопарди на Англия на ален фон, вихрено препускащи ездачи с развети плащове, войници и рицари, облечени в одеждите на кралския дом, всичките скупчени около един конник, великолепно облечен в алено и сребристо; златистите му коси можеха да се видят ясно от всички. Едуард Английски беше пристигнал! Гора от шатри израсна около града, заета беше всяка налична стая и таванско помещение; заети бяха дори преддверията и входовете на църквите и кръчмите, когато величията се събраха с придружителите си. Англичаните благоразумно се бяха разположили на лагер в и около градчето Монтръой. Оттам Едуард заведе делегация в Булон, за да преговаря с бъдещия си тъст относно Гаскония и други спорни въпроси. Нямаше официална среща с Изабела — протоколът и етикетът изискваха Едуард да стои настрана от своята избраница.

Казалес, Сандуик и Бакел даваха откъслечни сведения за това, което се случваше. Отношенията между двамата крале си оставаха ледени като времето. Едуард се беше съгласил да унищожи тамплиерите, като беше по-обезпокоен от исканията на собствените си видни благородници по отношение на Гейвстън. Той бе пренебрегнал въпросните искания, като дори беше назначил Гейвстън, вече ползващ правомощията на херцог на Корнуол, за регент по време на отсъствието му. Разбира се, ние не се успокоихме, докато не огледахме английския крал, когато той посети Филип. За да постигнем това, двете с Изабела заехме тайни наблюдателни постове. Едуард II беше висок повече от шест фута, с тънък кръст, с дългите крака на роден ездач и жилавите ръце на човек, свикнал да върти меч. Имаше красиво лице, кожата му беше загоряла, силно контрастираща със златистата му коса и спретнато подрязаната руса брада и мустаци. Имаше сини очи с тежки клепачи. Дясното бе леко присвито, сякаш той изпитваше недоверие към света — впечатление, усилявано от присвитата му в

кисела гримаса уста. Вървеше бързо, с полюшващи се ръце, с наперена походка, и все пак, когато се отпуснеше, изглеждаше безкрайно вежлив. Не човек, а истински ветропоказател! Наблюдавах го внимателно: дори от тези няколко пъти, когато го зърнах набързо в началото на живота си, разбрах, че Едуард е непостоянен. Случваше се да потупа одобрително по гърба някой слуга, но обземеше ли го гняв и мрачно настроение, се нахвърляше с юмруци и ритници и изсипваше цял порой обиди и ругатни. Имаше мощен глас и властно присъствие: беше човек, изпълнен с нервна енергия; с крясъци нареждаше на конярите си да се погрижат за конете, оглеждайки се нервно наоколо, сякаш очакваше наблизко да се спотайва някой френски стрелец или платен убиец.

Едуард очевидно нямаше търпение да приключи приготовленията за сватбата и да си замине. Не проявяваше особено уважение към Филип или към чувствата на френския крал, оплаквайки се горчиво от студа, от уединеността на Булон и необходимостта да се върне в Англия, за да се занимае с неотложни дела в Уестминстър. Според Сандуик Едуард изтъкнал довода, че бил дошъл във Франция, щял да се ожени за Изабела, да плати дължимото за Гаскония и да потисне Ордена на тамплиерите, така че какво още искал Филип? Разбира се, безпокойството му бе породено от нарастващите неразбирателства в Лондон между Гейвстън и херцозите, водени от братовчеда на краля, Томас от Ланкастър. Освен това тази група благородници, които щяха да установят власт над целия ни живот, бяха враждебно настроени спрямо женитбата на краля с френцуйка. Те открито настояваха техният крал да загърби всякакви подобни веселия, да свика нова армия и да потегли на север, за да се справи с шотландците, които предприемаха набези през блатистата област на север. По един въпрос всички благородници бяха единодушни: Гейвстън трябваше да бъде изпратен в изгнание. Според Казалес той не беше нищо повече от обикновен гасконски земевладелец, удостоен с титлата херцог, а сега останалите херцози трябваше да скърцат със зъби от гняв, докато Гейвстън разполагаше с пълна власт.

Всички тези наблюдения и новини кръжаха вихрено около нас, докато Изабела се подготвяше за венчавката си в катедралата „Нотр Дам“ в Булон, където архиепископът на Нарбон, заедно с други видни духовници, щеше да отслужи литургията за годеча и сватбата ѝ. На

празника, честващ покръстването на свети Павел, двајсет и пети януари 1308 г., Изабела, бляскаво облечена в сребърна мантия от чиста коприна, с бял воал, прикрепен на главата ѝ с диадема от най-fino злато, посрещна своя царствен жених, пременен в мантия в синьо, алено и златно, пред дверите на „Нотр Дам“, за да разменят брачните си обети. Принцесата изглеждаше и се държеше като благородна високопоставена дама от романсите, които така ненаситно четеше. Не бях допусната да се приближа до нея: натикаха ме в преддверието на катедралата заедно с другите слуги и хората от свитата, а принцесата бе придружена нагоре по стълбите до църквата от високопоставени дами от кралските дворове на Европа. Сватбената литургия бе отслужена: силните гласове на хористите от катедралата пееха мелодични грегориански припеви, докато Изабела и Едуард коленичиха на великолепно молитвени столчета пред високия олтар, полускрити от облаците тамян, издигащи се от многобройните кадилници. Щом архиепископът на Нарбон изпя „*Ite Missa Est*“^[1], кралят и неговата невеста минаха, хванати ръка за ръка, покрай хора и влязоха в нефа, за да приемат приветствията на аристократичното паство. След това продължиха и излязоха отвън на стъпалата, посрещнати с бурен възторг от тълпите, а нови хорове запяха „*Laus Honor et Gloria Vobis*“^[2], последвана от химн в чест на „*Isabella Regina Anglorum*“^[3], макар че тя все още не бе коронясана.

По-късно същия следобед, когато започна да пада мрак, празненството и пиршествата се състояха в кралските покои, набързо подредени за случая. Аз не присъствах. Според дворцовия протокол и етикет през първите дни от брака ѝ на Изабела можеха да прислужват само жени с кралска кръв, които бяха присъствали на сватбата и на последвалата първа кралска брачна нощ. Не напусках стаите си в близкия дворец на епископа, приемайки, като другарите си, остатъците от пиршествата: остатъци от еленско месо, свинско, говеждо, риба, наполовина изядени малки хлебчета от пшеничено брашно, натъртени плодове и кани с най-различни вина.

Изабела не ме пренебрегваше. Тя ми изпрати малка кесия, пълна с английско сребро, и парче пергамент, върху което внимателно бе изрисувана забравка. И което бе още по-важно — Сандуик зае отреденото му място. Сега той беше *Custos*, и пазеше нощем покоите на принцесата. Тя беше централната фигура в английския двор, затова

нейната свита влизаше в юрисдикцията на сключения от английския крал мир. През дните на сватбените тържества Сандуик се възползва от възможността да включи в свитата ескорт от уелски стрелци — дребни и жилави мургави мъже, говорещи език, който не можех да разбера. Бяха облечени в отличителните одежди на служителите на Сандуик с бял, изправен на задните си лапи лъв на зелен фон, носеха дълги лъкове от тисово дърво, от халките на коланите им висяха зловещо изглеждащи ножове, предназначени за намушкване на жертвата, а на гърбовете им бяха захванати с ремъци колчани с дълги по цял ярд стрели. Тези стрелци пазеха и обикаляха двореца на епископа — бяха жизнени, буйни мъже, обичаха да пият и да пеят завладяващите песни на родината си. Бяха изключително бдителни и внимателни, настоявайки слугите, които носеха храната ми, първо да я опитват, преди те да ги пуснат да влязат. О, да, онези дни отбелязаха рязка промяна в обстоятелствата! Сега и аз бях във властта на Англия.

Казалес и Розалети също признаха, че задачите им се променят. Розалети се подготвяше да носи тайния и личния печат на Изабела, макар че тя тихо се закле, че единствено тя и аз ще подпечатваме онова, което само двете с нея би трябвало да знаем. Между Казалес и Розалети се появи нарастваща дистанция: те вече не бяха дипломатически пратеници, а членове на различни домакинства. Бакел зае определения за него пост, бидейки специално натоварен с организирането на заминаването на англичаните от Булон до близкото пристанище Висан. Разбира се, Сандуик ми съобщаваше новините за пиршествата и празниците, организирани от различните придворни с техните цветисти речи и празни обещания. Освен това ме изведе в мрачния ситен ръмеж на нормандската зима, за да разгледам пейзажа.

Булон беше един преобразен град: знамена, ленти, ярко оцветени панделки се вееха и плюсяха навсякъде редом с лилиите на Франция и леопардите на Англия. Епископи, благородници, надменни дами, висши духовници, наперено движещи се дворцови слуги с миши очички, натруфени в бляскавите си одежди от хермелин, брокат, сатен и коприна, лен от тъкачните станове на Фландрия и златни накити от Кьолн. Конска лъскава косъм от всякакви видове — товарни животни, бойни коне, дребни ездитни кончета и набити късокраки коне трополяха по заскрежения калдъръм. В полята извън града военните знамена пърхаха и проблясваха сред редките и слаби слънчеви лъчи.

Мощта на Европа, стегната в доспехи от Лиеж и Лимож, Дамаск, Милано, Лондон и Толедо, бе пристигнала да води инсценирана битка по време на състезанията — големите турнири и игри, организирани в чест на Изабела. Замръзналите ливади пред градските стени бяха преобразени с помощта на многобройни знамена, всички изрисувани с екзотични отличителни знаци: вълци, крилати двукраки змейове с назъбени опашки, леопарди, дракони, огнедишащи саламандри, слънца и луни, житни снопове, приказни птици, хвърлящи се в нападение глигани, изправени на задни крака лъвовете, свити на кълбо кучета; гербовете бяха разделени с широка вертикална линия, с кръст или диагонална лента от ляво на дясно. Всички те бяха изрисувани в хералдическите цветове — небесносиньо, червено, черно, зелено, пурпурно и сребърно. В центъра на този град от копринени шатри се издигаха местата за провеждане на турнирите, където рицари в брони от метални плочки, с шлемове, върху които бяха гравирани ужасяващи образи и които бяха увенчани с ярко оцветени пера, се хвърляха в нападение, копията им се цепеха на трески, а щитовете се сблъскваха с грохот. Щом един двубой приключеше, започваше друг, чието начало се оповестяваше от тръби и рогове; въздухът се раздираше от дрънченето на стомана, от гръмкия тропот на копита и от виковете на херолдите: „*Lessez les aler, lessez les aler, les bons chevaliers!*“^[4] Пажове и оръженосци се трупаха около героите, оцелели в битките от последните няколко дни, до един решени да спечелят златната корона. Цитирах песента на един трубадур:

*Речта не ме утешава,
добре съм, когато воювам,
и друга религия нямам.*

Казалес, който придружаваше Сандуик и мен, се чувстваше унижен, че не може да участва. Той през смях се подиграваше с моите критики, но Сандуик сплете ръката си с моята и кимна.

— Виждал съм много битки! — отбеляза той, докато се отдалечавахме, и посочи с глава. — Изобщо не прилича на това.

Междувременно приближаваше краят на януари и празненствата и веселията започваха да омръзват на хората, а в същото време

турнирите и състезанията вече бяха довели до смъртта на четирима млади рицари, убити в яростна схватка, която всички смятаха за приятелски сблъсък между кралските дворове на Англия и Франция.

— Време е да заминем — изръмжа Сандуик, докато сваляхме наметалата си в склада за храни и питиета, топлейки ръце пред огъня след завръщането си от разходката през заледеното поле, където се беше провело състезанието. — Положението започва да се влошава и скоро ще стане много опасно — добави той. — Добре ще е да потеглим, преди да се случи истинска беда.

— Глупости — възрази Казалес и посочи към Розалети, който беше зает да седи на масата и да преписва списъци с домакински сметки. — Имаме достатъчно припаси, а пък и кралските дворове на Англия и Франция надали ще се срещат скоро пак.

— Не обичам венчавките и сватбените тържества. Те ми носят горчиви спомени — печално произнесе Розалети.

Без всякаква подкана писарят захвърли перото и започна да описва собствените си ранни дни като бенедиктински послушник и как осъзнал, че не е годен да даде свещените обети. Разказа за женитбата си и за трагичната смърт на обичната си съпруга, като говореше толкова тъжно, че разбуди спомените на останалите. Казалес описва сватбения си ден и смъртта на съпругата си при раждане и дългите тежки години оттогава насам. Сандуик кимаше съчувствено, но разведри настроението, като описва собствения си дългогодишен брак, неговите радости и чувството за другарство, макар че се натъжи, когато заговори за смъртта на съпругата си и за честите си препирни с децата си. Долових дълбоката тъга на тези мъже, които, по думите на Сандуик, бяха станали „жреци на политиката“, отдавайки собствения си живот в служба на своя крал.

Настроението ни бе разведрено от пристигането на Бакел. Сандуик ми намигна и допря пръст до устните си, защото на сър Джон не му трябваха много насърчения и увещания, за да ни изнесе дълга проповед върху изключително успешния си брак, за сестрата, повтаряше той непрекъснато, на най-влиятелния търговец на вълна в Англия. Дребният рицар, с лице, почервенияло като домати от студа, бе пълен с разкази за хората, които беше виждал и с които бе разговарял, твърдо решен да изнесе дълга и подробна беседа относно представителите на различните кралски дворове, които се бяха

събрали. Сандуик поръча да отворят бъчва с бордо и прекъсна Бакел наред бурното му словоизлияние, като обяви, че сме седнали така, сякаш ни гостуват Тримата Гибелни Гости: Болестта, Старостта и Смъртта. Той напълни чашите ни със силния, замайващ главите кларет, нареди на Розалети да донесе цитрата си и ни каза да не бъдем *faux et semblant*^[5] в такъв радостен момент, а да се веселим и да пеем възможно най-добре. Розалети донесе цитрата си и Сандуик запя неприлична песен за някакъв рицар, неговата дама и един похотлив монах, за чиито тестиси рицарят се кълне, че ще натика в свинско лайно. Подобно на Казалес, Сандуик имаше мощен глас, и двамата пееха с пълно гърло мръсната, но въпреки това много забавна песен, докато Розалети се опитваше да изтръгне от цитрата някаква музика. Сандуик ме научи на думите и ме накара да се присъединя към пеенето, докато в очите ми изблизнаха сълзи от смях. Беше весел, топъл следобед, в контраст със сипещата се суграшица и сковаващо студения дъжд навън — и все пак, като поглеждам назад, не е ли любопитно как всяка светлина създава свое собствено множество от сенки?

На втори февруари отбелязахме празника Обрезание Господне^[6]. Вмъкнах се с тълпата в голямата катедрала „Нотр Дам“, заставайки между кръщелния купел и Дяволските двери^[7], през които Сатаната си тръгваше всеки път щом бъдеше кръстено някое дете. Като проточех врат, можех да зърна величията, насядали в отделението за хора, но заради тежката преграда между мястото за хористите и кораба на църквата зърнах единствено бързо мяркащи се цветове. Задоволих се да наблюдавам тържественото влизане в църквата на млада майка и детето ѝ, възседнали магаре, в знак на възпоменание за излизането на Девата и Младенеца от Египет. Един хор припяваше добре познатия химн *„Orientis Partibus Advenitavit Asinus, Pulcher et Fortis“* — „От земите на Изток магарето идва, прекрасно и смело, достойно да носи своя товар. Изправи се, магаре, и запей.“ Последвалата литургия — отекващо, шумно събрание — беляза края на всички празненства. По време на службата паството имитираше магарешки рев на обичайните места в литургията, където трябваше да има отговор, сякаш и кралският двор, и тълпата изгаряха от нетърпение да се възползват от тази възможност да компенсират за гръмките и надути, тържествени

литургии от предишните дни. След това величията вечеряха в залата на „Мезон дю Роа“.

Вечерта, щом падна мрак, Изабела се върна в обитаваните от нас стаи, придружена от свита оръженосци и пажове с пламтящи факли и заобиколена от шумна група знатни благородници. Те се събраха във вътрешния двор, докато принцесата слизаше от дребния си ездитен кон. Стълпиха се около нея, като я обсипваха с благопожелания, въвеждайки я в широкия коридор. Изабела, пребледняла от умора, стоеше с фалшива усмивка. След като всички си отидоха, тя сграбчи ръката ми и ми позволи да я отведа до спалнята. Залости вратата и я заключи, изрита тежките брокатени пантофи, разхлаби връзките и панделките на роклята и мантията си и ги остави да лежат захвърлени на пода. После взе една покривка от леглото, обви я около тялото си и се сви като някоя кухненска прислужница пред мангала, топлейки пръстите си. Дадох ѝ топла бира, смесена с хмел, за да я успокои и отпусне, тя сграбчи бокала и отпи жадно, а после се обърна към мен:

— Ще попиташ ли?

— Не е нужно да отговаряте.

— Едуард Английски е мил и внимателен, вежлив, благороден рицар — Изабела се засмя. — Казва, че ме обича, и помоли да ме види гола. Показа ми онова, което нарече креватно боричкане, а трубадурите разкрасяват с името „любене“. След това влезе в мен и ми причини болка; опита се и да ме възседне, както жребец кобила. След това ме взе в прегръдките си и ме целуна — тя говореше със сух, равен тон, не личеше да е оскърбена или наранена — физическите страни на първата си брачна нощ Изабела пренебрегна с просто свиване на рамене. — Едуард често сменя настроенията си, Матилда. Никога не забравя обидите. Може да бъде внимателен и нежен като изгарящ от любов паж, но после се вкаменява, взирайки се в нищото, с движещи се устни, сякаш си говори сам. Матилда — Изабела се премести, за да застане изцяло с лице към мен, — чудя се дали моят съпруг Едуард Английски не е малко странен — тя примигна, облиза устни и се усмихна сияйно. — Той мрази баща ми. Не може дори да го гледа и твърди, че собственият му баща и Филип Френски напълно се заслужават един друг. Когато му казах, че и моите чувства не са много по-различни, Едуард се разсмя гръмогласно и ме прегърна силно. Разказах му за теб, Матилда — тя остави бокала си и стисна ръката ми.

— Но не всичко за теб. Той каза, че си добре дошла, че неговият дом ще бъде и твой, като добави, че всички ще направим заговор срещу Филип. Той обича това, Матилда — да се подиграва, да преобръща нещата наопаки. По време на литургията тази сутрин той първи подемаше звуците, имитиращи магарешки рев, като се смееше на висок глас, подобно на ученик, когото са освободили от четене на буквара.

— А лорд Гейвстън?

Изабела усука няколко измъкнали си конца от покривката на леглото.

— Те са като един човек, Матилда! Едуард казва, че Гейвстън е негов брат, негов баща, негова сестра и негова майка.

— И негов любовник?

Изабела поклати глава, не точно в знак на отрицание, а по-скоро смутена и объркана.

— Ще видим — прошепна тя. — Ще видим.

— А смъртта на Пурт и Уенлок?

— Едуард не обели и дума за това — тя придърпа завивката поплътно. — Не изглеждаше доволен и от двамата, като промърмори, че те са подкрепили брака му с мен или по-скоро, френската женитба — тя се усмихна, — както и арестуването на тамплиерите, но се противопоставили на издигането на висок пост на лорд Гейвстън. Ти знаеше ли, Матилда, че Казалес, Сандуик и Бакел мислят едно и също по тези въпроси? Едуард все още им се доверява, но не му харесват възгледите им — Изабела се загледа в пламтящите въглени. — В крайна сметка Едуард Английски — прошепна тя — може да е козел, магаре, дори нерез, и аз пак ще съм готова на всичко за него! — тя ме изглежда ожесточено. — Свободна съм, Матилда, заминаваме! Сега е нашата зима — скоро ще дойде пролетта и аз ще посея семената за бъдещето. Ще ги гледаме как растат през лятото, и ще им се зарадваме, когато дойде време за жътва!

Изабела се отдръпна, пропълзя между ленените чаршафи и издърпа одеялото над главата си, а аз дръпнах завесите на леглото около нея. Поседях малко пред мангала, като се топлех, полузаспала, и размишлявах върху казаното от Изабела. На повърхността излизаше един факт: Пурт, Уенлок, Казалес, Сандуик и Бакел бяха довереници на краля и всички те го бяха посъветвали да не поставя Гейвстън на висок

пост. Спомних си какво беше казала Изабела за новия си съпруг. Възможно ли беше Едуард да е отговорен за смъртта на тези двама души? За изпращането на онези платени убийци? Но пък и бях научила, че други в Англия се противопоставят на френската женитба — навярно те бяха имали пръст в това злосторничество? Осъзнах, че не виждам особена логика в това. Спомних си посещението си на Улицата на писарите, онази странна празна стая и човека, който се беше крил там. Беше изчезнал толкова бързо и очевидно ме чакаше в Англия. Дали беше същият, когото бях зърнала в кръчмата „Орифлам“? Дали беше замесен в тези мистерии?

Готвех се да си легна, когато пристигнаха Сандуик и Казалес. Сърце не ми даваше да ги отпратя, затова разговарях с тях долу в малката гостна стая. Един от уелските стрелци беше стъкнал огъня и ни поднесе остатъци храна от килера с провизиите. И двамата донесоха новини. Утре англичаните щяха да тръгнат от Булон за Висан. Трябваше да станем преди зазоряване. Отвън вече чувах носачите и коларите, които изкарваха каруците и стягаха товарните животни.

— Свърши се! — въздъхна Сандуик с облекчение, като изпъна врат назад и отметна глава, сякаш за да облекчи напрежението във врата си. — А сега — обратно към Англия.

— И към Гейвстън ли? — вметна Казалес.

— *Mais oui!*^[8] — усмихнах се. — И към Гейвстън.

— Матилда, може би твоята господарка ще трябва да изиграе определена роля — заяви Сандуик. — Проблемът с Едуард Английски е, че е лишен от добри съветници. Повечето видни благородници в неговото кралство са по-млади от него: Гай от Уорик, Томас от Ланкастър. Освен това те са буйни и с горещ нрав — гледат на себе си като на естествени съветници на краля, съветници, на които тази роля се полага по рождение.

— Така че изпитват естествено презрение към Гейвстън.

— Мразят го!

— Но нима съветниците на стария крал не играят все още ролята си? — попитах аз.

— Тях вече ги няма — уморено отговори Сандуик. — Робърт от Уинчелси, архиепископ на Кентърбъри, е стар и все още в изгнание. Робърт Болдок, епископ на Лондон, бившият лорд-канцлер, е в

немилост, защото той също се противопостави на Гейвстън и на краля; същото стори и Уолтър Лангтън, бивш ковчезник, епископ на Ковънтри и Лийчфийлд. И на двамата епископи бяха отнети службата и имуществото и сега те са все още под домашен арест. Други са стари и болнави. Залата на съвета е празна, Гейвстън е единственият, в чиито думи и съвети кралят се вслушва и това — Сандуик насочи пръст към мен — е опасно! — той направи пауза, за да си събере мислите, и се загледа нагоре към тавана. — Това, което е още по-опасно — добави почти шепнешком, — са намеренията на Филип Френски. Какви заговори се въртят в потайния му неспокоен ум? — Той хвърли поглед към мен с крайчеца на окото си. — Да, Филип Френски може да си размени с английския крал целувката на мира и да нарича Едуард свой „скъп син“, но си има своите мечти. Готов е да призове призраците на миналото.

Когато запитах Сандуик за това, той стана мълчалив и затворен. Жалко — забележката на стария комендант беше ключ към тези мистерии.

Тръгнахме за Висан на следващата сутрин. Едуард се изтегли от Булон без почти никакви церемонии: умишлено нагласена обида за Филип. Изабела се държа подобаващо, като изпрати един най-обикновен вестоносец да се сбогува от нейно име, обяснявайки, че се бои да не забрави нещо. Дългата редица от английски двуколки, каляски и товарни коне потегли от Булон с развети знамена. От двете страни на колоната бавно вървяха уелски стрелци с лъкове със стоманените си каски и кожени къси палта, докато по-надалеч леко въоръжени конници разузнаваха пътя пред нас. Изабела можеше да пътува в носилка, но вместо това тя яздеше дребен кон, като често препускаше в галоп нагоре и надолу по дългата колона от войници, предлагайки сладкиши и насърчителни усмивки. Правеше го, без да изпитва свян, с разпуснати, падащи надолу по гърба ѝ златни коси, с повдигната рокля, така че отдолу се виждаха леката фуста и хубавите глезени. Войските харесаха това и я поздравиха с възторжени възгласи. Едуард, който яздеше начело на колоната, изпрати благодарностите си на своята *charmante*^[9], но остана в предните редици, определяйки скоростта на похода ни.

Пътуването се оказа лишено от значителни събития, но неудобно. Не се случи нищо особено, с изключение на това, че

Сандуик и Казалес се отделиха от колоната, отправяйки се с малък ескорт от конни стрелци да проучат околността. Отначало се зачудих дали подозират засада. При завръщането си вечерта те дойдоха и седнаха до бумтящия огън, разговаряйки шепнешком помежду си. Разпитах ги внимателно. Сандуик отговори разсеяно. Казах троснато и на двамата, че мога да повярвам във всяка опасност, особено във Франция. Сандуик се беше привел така, че почти се докосваше до огъня — толкова премръзнал беше след усилената езда.

— Забеляза ли? — прошепна той и бързо се огледа наоколо, но нямаше никого: Изабела се беше върнала в покритата носилка.

— Дали съм забелязала какво? — отвърнах рязко.

— За Бога, тези пътища! — възкликна Сандуик. — Поправени са, живите плетове са подкастри, над потоците са поставени нови мостове, селяните бързат да избягат, щом се приближим...

— И? — настоях.

— Самият Филип се готви да дойде тук — обяви Сандуик. — Открихме поставени предни постове; по протежение на брега се простира редица от насочващи светлини. Селяните говорят, че в пристанищата по на изток се изпращат войски, че се събират лодки и баржи.

— Приготовления за кралската сватба? — попитах.

— Възможно е — изръмжа Сандуик, като посочи в тъмнината. — Съобщих на краля, но той се интересува единствено от Висан.

Желанието на Едуард да стигне до това пристанище бе разбираемо. Околността между Булон и крайбрежието беше усамотена, замръзнала пустош, която не предлагаше особена защита срещу хапещите морски ветрове. Стигнахме до пристанището на следния ден и видяхме „Маргарет от Уестминстър“ и нейния ескорт от лодки, полюшващи се на котва във водата. Кралският кораб беше величествен — голям кораб с мачти, с висока кърма и издаден напред нос. Това беше първата ми среща с морето и скоро разбрах молитвата на моряка: „От гибелни морета избави ни, Боже!“ Плаването с баржа до бойния кораб беше началото на ужасите. Мощното, безшумно надигане на плътната сива вода, солените пръски, буйните пориви на вятъра, опасното изкачване отстрани до непрестанно движещата се палуба не могат лесно да бъдат забравени. Качиха ни на кораба, беше припряно и грубо. Кралят беше твърдо решен да отпътуваме вечерта. Той се качи

първи на борда, вървейки с широки крачки по палубата, с отметнат назад плащ, разкراчил обутите си в ботуши силни крака, за да устои на люлеенето на кораба. Минах покрай него — не бях го доближавала толкова — докато принцесата забърза към каютата си под кърмата. Той ми намигна палаво като хлапак. Имаше открито, много красиво лице с прав нос, пълни устни, със сплъстена от морските пръски златиста коса, сините му очи обаче бяха студени и гневни, сякаш душата зад тях кипеше от ярост.

Щом Изабела се настани, аз отидох и застанах под навеса близо до стъпалата, водещи нагоре към кърмата. Едуард още крачеше нагоре-надолу, като крещеше заповеди към капитана и извличаше нагоре закъснелите, включително изпоцапания, ужасен Розалети, когото почти хвърли на палубата. Моряци и слуги започваха да залитат, докато кралят ги блъскаше и удряше, крещейки заповеди на капитана, който отвърна грубо с поток от ругатни, като посочи към небето и брега. Едуард го заплаши с юмрук. Капитанът забързано слезе от кърмата, като крещеше обиди и размахваше ръце. Едуард го изблъска към мачтата, като му говореше яростно. Екипажът ситнеше зад тях. Никой не изглеждаше особено загрижен; босите им крака шляпаха по подгизналата палуба. Капитанът отговори също толкова разярено. Едуард се извърна, с ръце на хълбоците, полюлявайки се от движението на кораба. После отново се обърна, като се смееше гръмогласно, сграбчи капитана за късата прилепнала дреха, извлече го напред и го замери с шепа монети. Капитанът бе спечелил спора. Изчакахме, докато корабите от ескорта ни станат напълно готови, а след това „Маргарет“ направи завой, наклони платна три пъти в чест на светата Троица, и навлезе в открито море.

Адски видения! Виждала съм много, но това първо плаване през надигащите се, кръстосвани от бури Тесни морета беше истинско слизване в царството на Хадес. Надигаха се буйни пориви на вятъра, разбиваха се вълни, корабът се издигаше и спускаше, докато се бореше с кипящото море. Солена вода избликваше навсякъде, жилещо студена, с летящи пръски, остри като бръснач; усещаха се замайването, гаденето, неподправеният ужас от това да бъдеш затворен между дървени стени — единствена защита срещу жестоките природни стихии. Разтърсвах се от пристъпи и повръщах, без да ме е грижа дали някой ме гледа. Въпреки това, един спомен е оцелял. Кралят слезе и

коленичи до мен, видях усмихнатото му лице, докато се опитваше да ме убеди да пийна чиста вода; той галеше косата ми, казвайки ми да не се страхувам, като ме наричаше по име и казваше, че не бива да се тревожа. По-късно ми помогна да се кача на палубата. Осъзнах съществуването и присъствието на завихрените звездни небеса, бушуването на бурното море и буйната сила на вятъра. Кралят ме притисна много плътно до себе си и ми казваше да вдишвам свежия въздух, да не мисля, а да ликувам! Напусках Франция — бях свободна от зловредната власт на Филип. След това кралят ме отведе обратно долу, загърна ме в наметало и коленичи до треперещата в койката си Изабела, като разтриваше ръцете ѝ и говореше бързо на английски, който не можех да разбера.

Заспах. Когато се събудих, зората беше изгряла. Писъци от палубата горе ме накараха да изтичам бързо навън. От „Маргарет“ бяха зърнали земя, но моряците от екипажа се бяха събрали да гледат как техният крал налага с камшик един моряк, който беше заспал по време на нощната си вахта. Единствената вина на нещастника бе неговото изтощение и въпреки това той беше завързан за мачтата, облечен само в изпоцапана набедрена препаска с гръб, нашарен от кървави белези от бастуна, който запотеният Едуард държеше в ръка. Кралят стоеше, с повдигащи се гърди, с оголени зъби и изблещени очи. Когато стигнах до най-горното стъпало, налагането спря. Хванах се за едно въже, за да запазя равновесие и да не падна от люлеенето. Кралят вдигна бастуна, съзря ме, после го хвърли на палубата и извика да освободят човека. Морякът беше развързан и рухна на палубата. Едуард взе ведро солена вода и го изля върху покрития с белези гръб на мъжа; морякът изпищя. Едуард коленичи до него, преобърна го и като извика да доведат капитана, взе подадената чаша вино и я тикна насила между устните на мъжа. След това се изправи, зарови в кесията си, пъхна една златна монета в стиснатия юмрук на мъжа, ритна го леко в ребрата и забърза към най-високата част на кораба, за да застане до кормчията.

„Маргарет“ се промъкна под надвисналите скали на Дувър и високата крепост, издигаща се над тях. Слязохме от кораба и се прехвърлихме на баржи и лодки. Изабела се чувстваше доста зле и трябваше да я занесат до брега. Аз се клатушках отзад, толкова погълната от мисълта, че съм отново на сушата, че почти не забелязах очакващата ни свита. Изабела бе внимателно положена в носилката си,

а аз се канех да се присъединя към нея, когато през мъглата отекна острият звук на тръби. Намирахме се на кея, който беше влажен, мокър и от него се разнасяше воня на солена риба. Мъглата се поразнесе и през здрачевината изплува яркоцветна стена. Видях, че висок, строен, тъмнокос мъж, облечен в ярки като слънцето дрехи, върви към Едуард, който стоеше пред нас, обграден от Сандуик, Казалес и други от кралската свита. Подпрях се на носилката и се втренчих, сякаш ми се явяваше някакво видение. Зад облечения в цвета на слънцето мъж тържествено вървеше кохорта от фигури, приличащи на облечени в ярки дрехи деца, които подскачаха и се премятаха, а звънчетата по костюмите им прозвънваха. Зад тях наперено крачеха знаменосци, понесли знамена, украсени с герб, изобразяващ ален орел с разперени криле. След тях забързано вървеше група благородници и благороднички, облечени в натруфените церемониални одежди. Гейвстън в целия си блясък беше пристигнал! Без да чака, Едуард се затича към него с протегнати ръце. Те се срещнаха и се притиснаха един към друг, като се прегръщаха и целуваха, без да обръщат внимание на възраженията и възклицанията на лордовете и дамите, които бяха придружили Гейвстън, както и на онези, които се качваха по стъпалата, идвайки от баржите и лодките.

По онова време те бяха просто силуети, същества с горящи очи и холерични лица, загърнати в наметала и кожи, с пръсти, китки и шии, по които проблясваха скъпоценности; мъже и жени, които отначало за мен бяха просто силуети, макар че след време щяха да повлияят на живота ми със своята амбиция, алчност, отмъстителност, пороци и добродетели, таланти и слабости. Не можех веднага да ги назова по име, но титлите им вече бяха известни. Гай Бийчам, навъсеният херцог на Уорик; Еймър дьо Валанс, слаб като змия с набожно лице на духовник; Томас от Ланкастър, висок и костелив, с бледо лице, закривен като кука нос и арогантни сиви очи; Бохун от Херефорд, тантурест и як, и разбира се, Мортимър от Уигмор. В онзи ден обаче значение имаше единствено Гейвстън. Кралят го хвана за ръка и го завлече обратно до носилката, като отдръпна завесите. И двамата мъже се снишиха. Гейвстън застана на колене, хвана ръцете на принцесата и ги целуна, засвидетелствайки ѝ предаността си.

Изабела, изтощена след плаването, с мъка се надигна и седна, облегната на възглавничките. Тя отговори със силен глас колко се

радва най-после да се запознае със „скъпия си братовчед“. Гейвстън се поклони отново, свеждайки глава напред в дълбок поклон; подпирайки се с една ръка на рамото на краля, той се изправи с мъка и застана, загледан надменно в мен.

Гейвстън беше наистина красив мъж. Беше облечен в късо палто от златотъкан плат, тесни панталони до коленете и скъпа пелерина под наметало от чиста вълна, ефектно праметнато през раменете му. Лъскава аметистова брошка, закрепена на яката на късото му палто, проблясваше на пъстрата светлина, по дългите бели пръсти блестяха скъпоценни камъни, а от мантията му се разнасяше уханието на изискан парфюм. Беше висок колкото Едуард, с тъмна коса и светла, гладко избръсната кожа; с лице като на момиче, с кротки очи и пълни устни. На пръв поглед изглеждаше женствен, но при по-внимателно вглеждане се забелязваха твърдата му брадичка и тънкия, властен нос, докато блестящите кафяви очи отразяваха като в огледало многобройни, непрекъснатоменящи се емоции. Дори тогава, в онези първи няколко мига на първата ни среща, Гейвстън се промени: очите и устата му бяха свити в приветствена усмивка, докато наклони глава назад и чу мърморенето наоколо си. В миг лицето му придоби сурово изражение, долната му устна се издаде напред, очите се присвиха, кожата се изпъна в пристъп на гняв и високите му скули изпъкнаха. Той се огледа властно наоколо, след това се втренчи отново в мен — усмихна се, сви рамене, хвана пръстите ми и ги целуна, приветствайки ме с „добре дошла“ с ясен, трептящ глас. В дворцовия му френски се долавяше лек акцент.

Около нас кръжаха онези, които най-напред бях помислила за група деца: това всъщност бяха кралските шутове, неговите *stulti, mimi et histriones*^[10], толкова любими на Едуард Английски — дребни мъже и жени, крещящо облечени в дрехи от карирано сукно и пъстроцветни тесни панталони; теметата на някои бяха избръснати във формата на тонзура и белязани с кръст. Те се подвизаваха с имена от рода на Мод Мейк-Джой^[11] и Робърт Глупака, Дулчия^[12] Уайфстоф, Коматчето, Мутрата или Маймуната. Някои от тях притежаваха известен разум, други явно бяха превърнати в глупаци от Бог или от природата. Те всички танцуваха около краля и Гейвстън, обсипваха с внимание Изабела и мен, като продължаваха да подскачат и лудуват дори когато

кралят най-сетне се сбогува с навъсените благородници, които се бяха събрали заедно със съпругите си да го посрещнат.

Толкова отдавна бе това и все още спомените се връщат стремително, ясни и пълни. Беше време на сънища, като момента на непосредственото събуждане след дълбок сън. Учените мъже говорят за различаване на онова, което е действително, от онова, което не е, но може би техните разбирания са погрешни. Не съществуват разлики, а само различни, сблъскващи се помежду си реалности. Бях свободна от Франция и все пак в известен смисъл не бях. Корабът ме бе подхвърлял и подмятал по Тесните морета, за да бъде уловена в мрачния водовъртеж на английския кралски двор. На кораба бях затворена между стени от дърво, а сега ме подтикваха да бързам по стръмната, лъкатушеща пътека към страшната крепост на Дувър със зинали огромни порти. Влязохме и минахме под извисяващи се кули и мрачни стени, покрай тесни кътчета и проходи, и се озовахме в широк настлан с калдъръм двор, оживен като парижка улица. Ковачи и калайджии чукаха и тракаха, коне цвилеха, касапи режеха трупове на животни и ги окачваха на куки, така че кръвта да се оттича в сложените отдолу кофи. Лаеха кучета, дребни кончета се изправяха на задни крака и цвилеха леко и радостно. Деца пищяха, жени потапяха ръце в корита с пране. Мръсната земя сякаш се полюшваше и се движеше под краката ми.

Усещах замайване и ми се гадеше. Появиха се хора — движещо се море от усмихнати или строги лица. Поднесени бяха приветствия, после най-сетне останахме сами в мрачна, но удобна стая в подножието на една от кулите: стая с висок таван и продълговати тесни процепи, не по-широки от стрела вместо прозорци; стените и подовите ѝ бяха стоплени от пъстри завеси и килими. Имаше в изобилие малки мангалчета за затопляне на храна и големи мангали на колела, а в огромното огнище пламтеше силен огън. В стаята изпъкваше с присъствието си огромно легло с балдахин, с отдръпнати настрани, украсени с ресни завеси и ленени чаршафи, затоплени от грейки съдове, пълни с жарави от дървени въглища.

Изабела и аз веднага заспахме, докато междувременно носачите и слугите качиха багажа ни, а всички останали товари бяха докарани до кея. Събудих се веднъж, рязко осъзнавайки различните реалности,

обичайни и необичайни, които бях наблюдавала през последните два дни, после отново заспах.

По-късно същия ден, все още объркани и уморени, вечеряхме в голямата зала на замъка, дълга и висока като хамбар. От свободно носещи греди на тавана висяха ярко оцветени драперии. Всички прозорци и малки процепи бяха закрити с капаци, за да не нахлуват силните въздушни течения. Огънят в огнището представляваше безформена маса от горящи пънове. Седнахме на издигнатия подиум с Казалес, Сандуик и Бакел, заедно с група високопоставени лордове и дами. Единствените други гости, чието присъствие беше знак на открито презрение към видните придворни — кралските джуджета и шутове — бяха настанени на специална маса, отредена за понископоставените гости. През по-голямата част от обяда Едуард ги вземаше на подбив, като ги замерваше с парчета задушено месо и пиле, облягаше се назад в троноподобния си стол с палец в уста, като отпиваше шумно от чашата си с вино и се смееше гръмко на лудориите на своите „специални гости“. Държеше се като недодялан младеж. Кралският фаворит, великолепно облечен в ален и златист сатен, не участваше във веселието на краля, а напрегнато наблюдаваше Изабела и мен, сякаш преценяваше колко струваме и замисляше каква да бъде слепващата му постъпка. Веднъж се наведе и хвана ръката ми.

— Матилда — прошепна той, — бъди търпелива с нас засега — нищо не е такова, каквото изглежда.

През останалото време разговаряхме за скорошното пристигане на френските пратеници с техните кораби, за това, че трябваше да им се осигури разрешение за безопасно преминаване, скрепено с кралския печат, за предстоящото пътуване през Кент до Лондон и за датата на коронацията. Обядът завърши мрачно, тъй като двама от благородниците — мисля Уорик и Херефорд — възразиха срещу глъчката, вдигана от шутовете. Едуард отговори, че ако благородниците желаят да си тръгнат, могат да го сторят, което те и направиха, като се поклониха на краля и Изабела, но открито пренебрегнаха Гейвстън.

Накрая Изабела се върна в нашата стая, докато кралят остана в кралските покои, намиращи се до залата. Той настойчиво помоли Изабела да го посети, но тя се извини с изтощението си след дългото пътуване. Известно време седя на ръба на леглото, като решише

дългите си коси и тихичко си тананикаше под нос. Заех се усърдно с различни задачи. Нямах търпение да се уверя, че книгите и ценните ръкописи, които Изабела беше донесла със себе си, много от които посветени на медицината и на свойствата на билките, не са се изгубили.

— Матилда — обади се Изабела.

— Ваше величество?

Господарката ми се усмихна и потупа леглото до себе си.

— Ела. Трябва да свикна с тази титла — тя ми подаде гребена, обръщайки се леко, за да мога да пригладя косата ѝ отзад. — Както трябва да свикна и с решимостта на съпруга ми да си отмъсти за всички обиди и да покаже, че е крал — тя хвърли поглед през рамо. — Това е *radix malorum omnium*^[13], Матилда, коренът на всички злини тук. Едуард е в много отношения момче, по-малко на години от мен. Бил е презиран и обиждан от собствения си баща и неговите благородници, а той никога не забравя.

— А лорд Гейвстън? — попитах.

— Трябва да приема нещата такива, каквито са, Матилда. Гейвстън е душата на Едуард. Той запълва празнина, която аз никога не бих могла да се надявам да запълня — трябва да се науча да приемам това.

— А вие? — попитах. — Ами празнината у вас?

Стори ми се, че Изабела плаче — раменете ѝ леко се разтресоха. Когато се опитах да я обърна към себе си, тя ме изблъска.

— Не знам, Матилда, не знам къде е тази празнина и не съм убедена, че тя може някога да бъде запълнена — тя се обърна към мен. — Ти правиш това за мен. Нима не виждаш? С приятелството, което храня към теб? — тя ме докосна леко по рамото. — Мога да разбера любовта на Едуард към Гейвстън: всеки от нас е огледален образ на другия.

— Той би трябвало да е по-проницателен, по-хитър.

— Това, Матилда — прошепна принцесата, — идва с годините. Кралят твърдо държи на едно: тази вечер вечеряхме заедно с всички, но утре той, Гейвстън, ти и аз ще вечеряме сами в неговите покои. Той ни каза да си починем, тъй като ще разговаряме и пием до ранни зори. Разбирам го. Скоро — Изабела направи гримаса — пристигат Марини и останалите — те ще ни дебнат така, както котка дебне мишка.

[1] Вървете, литургията свърши (лат.) — думите, с които се оповестява края на католическата литургия. — Бел.прев. ↑

[2] Възхвала, чест и слава на вас! (лат.). — Бел.прев. ↑

[3] Изабела, кралица на англичаните (лат.). — Бел.прев. ↑

[4] Пуснете ги да излязат, пуснете ги да излязат, добрите рицари! (фр.). — Бел.прев. ↑

[5] Лъжлив и престорен (фр.). — Бел.прев. ↑

[6] На тази дата Православната църква чества празника Сретение Господне. — Бел.прев. ↑

[7] Дяволските двери — северната врата на църквата. В някои графства на Средновековна Англия съществувало вярване, че Дяволът чака до северната врата всеки, който е достатъчно лекомислен да я използва. Вярва се също, че именно през тази врата бяга Дяволът, когато се извършва кръщение. — Бел.прев. ↑

[8] Но да, разбира се (фр.). — Бел.прев. ↑

[9] Очарователна, чаровница (фр.). — Бел.прев. ↑

[10] Глупци, актьори и шутове (лат.). — Бел.прев. ↑

[11] Мейк-Джой (Make-Joy англ.) — букв. който създава радост. — Бел.прев. ↑

[12] Дулчия — от „сладък“. — Бел.прев. ↑

[13] Коренът на всяко зло (лат.). — Бел.прев. ↑

И двамата — крал и фаворит — се отпуснаха небрежно на местата си: нямаше вече преструвки, нямаше играене на роли, шумно отпиване от чашите или бурни изблици на смях. Не присъстваше никой друг, макар че се зачудих защо до масата е поставен пети стол. Едуард, почуквайки с нокти по високата си чаша, бърбеше за влизането ни в Лондон. После се изправи на стола си, като си играеше с пръстена на кутрето си. Той описа положението в Шотландия, мощта на Брус и заплахата, отправена от него откъм северните графства. Описа подробно проблемите с хазната си, липсата на пари, нарастващия натиск за повишаване на данъците от страна и на парламента, и на Събора на духовенството. Гейвстън остана мълчалив през цялото време. От време на време хвърляше поглед към мен, но си остана седнал, с наведена глава, заслушан внимателно, докато Едуард изброяваше проблемите си с благородниците. Едуард описа как неговият праядо Джон, дядо му Хенри, както и Едуард I до един се били сблъсквали със силната съпротива от страна на големите аристократи с техните лични армии и свити, и с дълбоко вкоренената им решимост да контролират властта на короната.

— Питайте Сандуик — изсумтя презрително кралят, като посочи към вратата. — Преди четирийсет и седем години той се сражава на страната на бунтовника херцог Лестър, Симон дьо Монфор, срещу моя баща и дядо ми. Спаси се от полагащата се на предателите смърт на дървника на палача, защото скъпият ми баща се възхищаваше на почтеността му. Едно от решенията — добави сухо Едуард, — за което и двамата с баща ми бяхме единодушни.

Колкото повече говореше Едуард, толкова по-голяма несигурност ме обземаше. Във всичко това имаше някаква мистерия, загадка, странност. Той говореше гладко и логично. И все пак — защо да играе ролята на онзи, другия Едуард — некадърния крал, поддържащ своя фаворит, покровителстващ шутове, докато в същото време открито обижда благородниците в кралството, да не говорим за могъщия си тъст? Едуард Английски проявяваше хитрост, за която дори Изабела не се беше досетила. Тя също изглеждаше объркана, озадачена, сякаш съпругът, когото срещаше сега, беше различен човек от онзи, за когото се беше омъжила в Булон: един крал, който беше имал прозорливостта да си даде сметка за истинските отношения между нея и семейството ѝ, както и тези с мен, която Едуард и Гейвстън сега приемаха като

довереница на Изабела. Прикрих усмивката си. Казалес и Розалети бяха докладвали както подобава на предани поданици: и кралят, и неговият фаворит се държаха така, сякаш ни познаваха от години. Озадачението на Изабела намери израз в определени въпроси относно тамплиерите и относно женитбата ѝ. Едуард ги подмина с пренебрежение, като повтори онова, което вече бяхме научили от Сандуик: и двете се налагаха поради политическа необходимост. Едуард призна, че няма да има кърваво преследване на тамплиерите, а само заграбване на богатствата им, от които отчаяно се нуждаеше. Вежливо ме включваше в разговора, макар да си давах сметка, че Изабела не е доверила на съпруга си пълната истина за мен.

Най-сетне Гейвстън се надигна и затрупа с пънове лакомия огън, после, като взе една висока скосена свещ, запали още свещи, като смени догорелите. Светлината лумна, съживявайки красивите гоблени, украсяващи стените. Гейвстън затегна един от капаците на прозорците, който се беше разхлабил, след това отиде до вратата, отвори я и проведе кратък разговор със застаналия отвън Сандуик. Чух да се споменава името на Кловлен, печалния нотариус от Соасон. След това Гейвстън затвори вратата и отново дойде при нас на масата. Едуард мрачно отпиваше от виното си, докато Гейвстън започна да разпитва двете ни с Изабела за смъртта на Пурт и Уенлок. Той умело ме въвличаше в разговор, докато всъщност признах подозренията си, че е възможно и двамата да са били убити. Гейвстън и Едуард изглеждаха разтревожени от това, но леко и плавно преминаха нататък, като попитаха Изабела дали е познавала търговеца мосю дьо Витри. Изабела ме погледна, давайки ми знак да запазя мълчание. Мисля, че този поглед не убягна на Гейвстън. Той прехапа устни, докато приемаше уверението на Изабела, че, разбира се, мосю дьо Витри ѝ бил познат като един от bankerите на баща ѝ, а кървавото убийство на него и слугите му било шокирало цял Париж. Чашите за вино бяха напълнени отново и двамата мъже замълчаха, потънали в собствените си мисли, докато Едуард се наведе през масата и хвана ръцете на Изабела.

— Две неща ще те попитам, *mon coeur*^[1]. Искам истината. Преди да попитам, нека да те уверя, да ти дам тържествен обет, че ти си моя кралица и съпруга, единствената жена в моя живот, чието място никога няма да бъде заето от друга — той говореше разгорещено, с пламнало

и почервенияло лице, с блестящи очи. Ако някога крал е изричал истината, онази нощ Едуард Английски със сигурност го стори. Изабела сведе глава, за да скрие изчервяването си. Едуард леко притисна пръсти към устните ѝ.

— Сега ми кажи, *ma plaisance*^[2], приемаш ли лорд Гейвстън? Ако не, кажи истината. Приемаш ли го какъвто е, какъвто се вижда той и какъвто го виждам аз?

Тишината, която последва, бе осезаема, сякаш някакъв невидимо присъстващ човек се приведе напред, изпълнен с нетърпение да изслуша отговора на Изабела. Гейвстън седеше, с прегърбени рамене — вече не беше предишният надут придворен франт.

— Приемам го — Изабела отправи зашеметяваща усмивка към фаворита на Едуард. — Аз, твоята съпруга и твоя бъдеща кралица, съм също и Изабела, наскоро избягала от Франция, от бащиния си кралски двор, който се оказа толкова омразен. Ти — тя притисна ръка към гърдите на Едуард — си крал на Англия. Не си молил да се жениш за мен. Аз не съм молила да се омъжа за теб. Не ние създаваме времената. Трябва да приемаме съдбата, която Бог ни определя, затова защо да възразявам? Ще отнеме ли мосю Гейвстън онова, което е мое?

Едуард поклати глава. Гейвстън си пое дълбоко въздух.

— Кое е второто нещо, *mon seigneur*? — Изабела държеше ръката си все така притисната към гърдите на съпруга си. Той я улови и целуна пръстите ѝ.

— Слушай добре — гласът на Едуард спадна почти до шепот. — Ти не бива, в никакъв момент, да показваш някаква привързаност към Пиърс: всъщност тъкмо обратното, поне за момента. Не трябва да показваш, поне не публично, че си в приятелски отношения с лорд Гейвстън.

— Защо? — проговорих, преди да се замисля.

— Защото, Матилда, така стоят нещата. Онези, които са мои врагове, по-скоро ще се издадат пред теб, отколкото да прикрият злонамереността си от мен — Едуард се усмихна злобно. — Както казват в училищата, „*effectum sequitur causam* — причината поражда следствието“. Моите отношения със скъпия ми френски братовчед не са сърдечни и техните плодове може би са станали още по-горчиви! Въпрос на политика и логика е — какъвто бащата, такава и дъщерята.

Хората биха се зачудили защо не си тръгнала по стъпките на крал Филип.

— Това не би трябвало да е твърде трудно за разбиране! — възкликна Изабела.

— Ти трябва да играеш подobaващата роля — настоя Гейвстън. — Негово величество се е оженил за френска принцеса. За съвета на английските благородници и преди всичко за самия крал Филип е важно Франция да действа така, сякаш има огромно влияние върху негово величество просто заради брака му с теб — той се поклони на Изабела. — Чел съм написаното от правниците на баща ти, мъже като Пиер Дюбоа. Филип мечтае за деня, в който един принц от династията на Капетите, плод на твоята утроба, ще носи короната на Изповедника, а друг ще стане херцог на Гаскония — Гейвстън вдигна ръце. — Нека Филип лелее мечтите си — това не означава, че ние трябва да ги подпомагаме.

Отговорът на Гейвстън беше логичен, беше изречен с такава лекота, че прозвуча разумно. Стременията на крал Филип бяха добре известни: ходовете му около женитбата на Изабела и по въпроса за тамплиерите бяха всеизвестни. Сега Едуард трябваше или да се противопостави на Филип, или да играе ролята на негов васал. Въпреки това продължавах да се чувствам неловко и неспокойно.

— Какво означава това, милорд? — попита Изабела. — На практика?

— Според брачния договор аз трябва да ти предоставя земи и имоти тук в Англия. За момента обаче няма да направя това — кралят добави бързо, — но ще се постарая да не ти липсва нищо.

— Можете да направите нещо повече — Изабела взе бокала си с вино и го вдигна за на здравица към него. — Понастоящем в този замък са складирани всички сватбени покупки и подаръци от баща ми, от моите чичовци и братя, от Марини и останалите от свитата — тя изплю тези думи с такава омраза, че изненада дори мен. — Защо не ги дадете всичките на лорд Гейвстън? — Изабела отпи от бокала. — Не ги искам. Не искам нищо от тях. По-скоро бих предпочела да ме изгонят по нощна риза пред замъка. По-скоро бих живяла във възлищарска колиба във вашите влажни гори и бих я наричала дворец, отколкото да живея от нещо, дадено ми от тях. Ето моя отговор.

Гейвстън и кралят я погледнаха изненадано, явно стреснати от това, колко разпалено беше изрекла думите си.

— *Alea jacta*^[3] — промърмори Гейвстън. — Значи заровете са хвърлени и играта започва — той се изправи на крака, изчезна за миг в сенките и донесе инкрустирана със сребро кутия, дълга колкото колчан за стрели. Остави я на масата, дръпна назад скобите, с които беше пристегната, и извади две красиви самурени кожи, едната тъмна, другата — снежнобяла.

— Тези кожи са от горите около скованите от лед морета на север — Гейвстън ги положи в скута на Изабела, след това извади от ковчежето малка кожена кесия и изтърси от нея ослепителен рубин, инкрустиран в златна звезда. Сложи верижката на шията на Изабела и коленичи пред нея. Изабела взе ръцете му между своите и тихо прие свидетелството за неговата вяност.

— Колкото до теб — Гейвстън ме посочи и стана, — чувал съм много за лечителката Матилда — Едуард и Изабела се засмяха, разчупвайки напрежението. — „*Cavete Gascones* — продължи Гейвстън, — *ferentes dona* — пазете се от гасконците, които носят дарове.“^[4] — той отново пхна ръка в сандъчето и извади книга, общита с алено по ръбовете и закопчана със златни скоби, която постави в скута ми. Едуард и Изабела си шепнеха, доближили златокосите си глави. Въпреки подаръците и вежливостта усетих за кратко да ме пробожда завист, която бързо прогоних. Разкопчах скобите и прочетох внимателно изписаното с красив шрифт заглавие: Галеновият „Трактат върху различаването на симптомите“. Вежливо благодарих на Гейвстън. Той седна и започна да ме разпитва внимателно и подробно за познанията ми за простите лекарства и отварите. Обясни, че майка му, Агнес, също била врачка и лечителка в градчето Беарн, в Гаскония. Щом той спомена името ѝ, Едуард настръхна и се отдръпна от Изабела. Лицето на Гейвстън вече не беше усмихнато: кожата беше изпъната, а очите му се наливаха със сълзи. Той се насили да се засмее, но очите му ме плашеха — той сякаш виждаше или се опитваше да възкреси някакъв непоносим спомен.

— Нека ти разкажа, Матилда — усмихна се той накриво, — една история от Беарн за къща, обитавана от призраци. Един мъж на име Раул де Кастро Негро смятал, че в къщата му, намираща се близо до главната порта в стените на Беарн, има скрито съкровище. Наел двама

магьосници да изрекат заклинание и да открият това съкровище. Не знам точно какво са направили и дали са открили някакво съкровище — Гейвстън примигна. — След това обаче си отишли. Е, този Раул имаше слуга на име Джулиан Сарнен, който се върнал в къщата. Малко след това откриха Сарнен на градския площад да твърди, че е сляп и не може да чува. Останал болен и немощен в продължение на няколко седмици, но точно преди Великден дал да се разбере, че иска да бъде отведен в един местен параклис. Неколцина приятели му помогнали да стигне дотам с магаре. Пристигнали в параклиса в сряда от Страстната седмица и Джулиан се помолил пред статуите на Благословената Дева и свети Антоний. В часа на вечернята слухът му се възвърнал. На следващия ден, деня на Тайната вечеря, след литургията се върнало и зрението му. Напълно оздравял, той се върнал в Беарн. Разбира се, всичко това бе възхвалявано като чудо и Джулиан беше повикан да се яви при епископа, където разказал странна история. Твърдял, че бил влязъл в къщата на господаря си, след като магьосникът си бил отишъл и я намерил пълна със странни и непознати птици и животни, включително три коня с рога като на кози, от чиито уста и задници излизал огън. На тях, обърнати назад, седели трима страховити мъже с тояги. Джулиан каза, че бил напълно ужасен и се опитал да стори кръстния знак, но един от зверовете възпрял ръката му. Опитал се да се моли, но не могъл и избягал обратно на градския площад, където го намерили. Какво мислиш за подобна история, Матилда?

— Какво стана с Раул?

Гейвстън направи гримаса:

— Избяга. От Инквизицията го преследваха, задето се съветвал на магьосници. Е, какво мислиш за историята на Джулиан?

— Не знам — признах.

— Зададох въпрос, мъдра жено — Гейвстън ме стисна за раменете: хватката му беше толкова силна, че трепнах. Изабела възропта и Гейвстън отпусна ръката си.

— Моля те — гласът му прие умолителен тон, — като жена, изучавала отварите и праховете.

— Някои биха предположили, че това е магьосничество — отвърнах. — Други — че този човек е бил изцелен чрез Божието

благоволение и безграничната Божия милост, както и чрез намесата на Благословената Дева и свети Антоний.

— Или?

Тишината в стаята стана потискаща.

— Аз самата бих проявила по-голяма разсъдливост — отвърнах.

— Има определени отвори, диви плодове, сок от някои гъби, или пък за мазнината от кожа на крастава жаба. Те със сигурност могат да предизвикат магически фантазии и кошмарни сънища — оттук и историята за вещици, които твърдят, че летят, или виденията на лудите или светците — добавих.

— Ами физическите симптоми? — попита Гейвстън. — Слепотата, глухотата?

— И те могат да се получат впоследствие — вдигнах бокала си с вино. — Не е по-различно от това — разклатих чашата и виното се разплиска. — Виното може да предизвика халюцинации и сънища. Последиците, оказвани от него върху тялото, са добре известни. Това, което е вярно за плода на гроздето, е вярно и за други растения.

— Но какво според теб е това, Матилда — магия или наука?

— Наука — отвърнах бързо. — Всички природни и естествени причини трябва да се отстранят, преди други да могат да бъдат изтъкнати като обяснение.

— Добре, добре — Гейвстън се отпусна назад в стола си. — Предполагам, че ще отговориш това.

Мрачната атмосфера обаче не се промени. Гейвстън се надигна, погледна внимателно часовата свещ, която гореше на поставката в ъгъла, и отиде до вратата. От разговора схванах, че Сандуик е бил заменен от двама от ирландските арендатори на Гейвстън — наемници, облечени с одежди, украсени с герба с аления орел.

— Влезте, влезте — Гейвстън покани нотариуса дьо Кловлен в стаята и му посочи петия стол. Накара го да седне, напълни един бокал до ръба с гъст кларет и придърпа през масата едно сребърно блюдо, за да може дьо Кловлен да изяде остатъците в него. Изабела изглеждаше изненадана. Едуард седеше, подпрял брадичка на ръцете си. Дьо Кловлен се опита да направи дълбок поклон, но кралят посочи към стола, като промърмори, че в този случай не са нужни вежливости. Гейвстън седна близо до неспокойния нотариус, взе парче месо, потопи го в купа със сос и го поднесе в устата на дьо Кловлен.

— Жан дьо Кловлен! — отривисто заяви Гейвстън, — толкова се радвам, че сте тук.

— Ваша светлост, за мен беше голяма чест да бъда включен в свитата на милейди...

— Разбира се, разбира се — Гейвстън отново напълни бокала на дьо Кловлен. — Трябва да разменя няколко думи с вас, сър, по отношение на абатството „Сен Жан дьо Вин“ и по-скоро на неговия абат, който ми дължи известни суми. Имам нужда от съвета ви, сега...

Наблюдавах тази жива картина с нарастващ ужас. Гейвстън ми напомняше за силна котка, която си играе с мишка. Дьо Кловлен беше завладян от изискания тон на фаворита и не долавяше гнева, който кипеше в гърдите на този могъщ благородник. Дори само начинът, по който Гейвстън разкъсваше месото, по който пълнеше бокала на дьо Кловлен... Щом високата тясна бутилка се изпразни, той прекоси стаята и отиде до тоалетната масичка, за да я напълни. Дьо Кловлен, поласкан, бърбеше за абатството. Гейвстън изчака виното да подейства напълно, после се изправи на крака, пристъпи зад дьо Кловлен и в един миг около главата на нотариуса беше праметната гарота и бе пристегната около гърлото му. Дьо Кловлен изпусна високата си чаша и със залитане почти се изправи на крака, но Гейвстън, с лице, грейнало от злобна радост, го натисна обратно на мястото му.

Изабела понечи да възрази. Едуард я хвана за ръката, за да я възпре. Кралят седеше опиянен, с леко почервено лице, с наклонена на една страна глава, наблюдавайки как дьо Кловлен почти се задушаваше. Гейвстън се наведе и подръпна гаротата.

— Жан дьо Кловлен — произнесе той с престорена тържественост, — по-точно Джулиан Сарнен, вие, сър, сте подъл наемен убиец от Беарн в Гаскония. Изпили сте някаква отвара и ви се е явило видение. Твърдели сте, че сте попаднали в плен на силите на мрака, а сетне сте бил чудотворно изцелен. Когато разглеждаха това чудо, местният епископ помоли майка ми Агнес дьо Гейвстън за съвет — Гейвстън подръпна кордата, после я отпусна. — Тя отхвърли вашите твърдения, присмя им се и каза, че това няма нищо общо със Сатаната, а зависи от това какво сте яли или пили, и от това, дали сте взели някаква отвара — Гейвстън разхлаби гаротата още малко. — Замисълът ви да спечелите съчувствие и да извлечете парична полза от едно измислено чудо се оказа неуспешен. Цялата ви история стана

подозрителна, фалшивите обвинения в магьосничество, отправени от вас към бившия ви господар, не бяха доказани. Надявахте се да придобиете богатството му, да бъдете възнаграден. По-късно, когато моят баща, Арно дьо Гейвстън, беше заминал да изпълнява войнишкия си дълг, вие тайно наклеветихте майка ми като вещица пред Инквизицията. Имаше мнозина, изпълнени със завист и омраза, които побързаха да ви повярват. Вие предоставихте сведения за познанията на майка ми относно отварите и билките. Майка ми беше честна жена. Тя отговори на въпросите, но чрез тази постъпка подписа присъдата си, като отхвърли историите за демони и чудодейни лечения и настойчиво твърдеше, че първо трябва да се разглеждат естествените причини. Срещу нея беше организиран процес и тя бе изгорена. Вие сте бил възнаграден със сребро и закрила. Изчезнали сте само за да възкръснете като Жан дьо Кловлен, правник и нотариус.

Гейвстън прошепна в ухото на Кловлен.

— Преследвах ви, сър, под дърво и камък. *Mirabila dictu* — удивително е какво може да открие човек в качеството си на херцог на Корнуол, регент на Англия, близък довереник на нейния крал. Миналата година, когато бях във Франция, открих истинското ви име и скривалището ви.

— Не съм аз, не съм аз! — умолително захленчи дьо Кловлен.

— Служители на Инквизицията в Каркасон твърдят, че сте вие — Гейвстън отпусна напълно гаротата, оставяйки жертвата си да се просне в стола си. — Инквизицията винаги обръща внимание на всяка подробност — продължи Гейвстън. — Имате бенка от дясната страна на врата — той сграбчи дьо Кловлен за редките коси, като дръпна надолу високата му яка и изви главата му, за да я видим. — Освен това имате белег, дълъг около един инч, от вътрешната страна на лявата ръка — той хвана ръката на нотариуса, като рязко издърпа назад ръкава на късото му палто, при което по масата се пръснаха кукички, и обърна ръката, за да можем да зърнем изпъкналия белег. Накрая, с ръка върху рамото на дьо Кловлен, Гейвстън рязко бръкна в пазвата на нотариуса и измъкна металния кръст на медна верижка. На светлината на свещите зърнах релефното разпятие на Инквизицията. Гейвстън дръпна грубо разпятието от врата на дьо Кловлен и го хвърли на масата.

— Това се дава на всеки — изсъска той, — който попадне под закрилата на *Domini Canes* — Божиите хрътки, доминиканците, Светата Инквизиция.

Дьо Кловлен, пребледнял и облян в пот, се облегна на масата.

— Те не биха разкрили... — задъха се той.

— О, разбира се, че биха — презрително изсумтя Гейвстън, като седна до жертвата си. — О, да, сториха го! Парите и властта, мастър нотариус, са двата ключа към всяка тайна. Вие не бихте го отрekli. Е, разбира се, че няма да го отречете. Помните какво се случи преди толкова много години, преди двайсет и две; помните, нали, дьо Кловлен? — той тикна лицето си по-близо. — Бях съвсем невръстен. Мислели сте, че ще забравя — той придърпа късото палто на нотариуса и го изтупа внимателно. — Проследих ви. Търсих ви из цяла Франция. Абатът на Сен Жан де Вин наистина ми дължи пари. Той наистина ви преследваше, нали? Започна да ви разпитва за определени ренти, които бяха изчезнали, както и за обвиненията в опит за насилие, отправени към вас от една млада жена. Изгаряли сте от желание да получите назначителното писмо на крал Филип; той, разбира се, не е давал и пет пари за вас!

— *Mon seigneur* — дьо Кловлен сведе глава, протягайки ръце към краля, — милост!

В отговор Едуард се втренчи в него с каменен поглед.

— Скоро ще заспите — усмихна се Гейвстън, като ми хвърли поглед през масата. — Мосю Сарнен, сложих във виното ви настойка от мак и когато се събудите, след падението си, ще бъдете в ада! — той вдигна чашата си. — *In infernum* — напевно изрече той, подигравателно имитирайки заупокойната служба за мъртвите, — *diaboli te ducent* — в ада демоните ще те отведат.

Като кашляше и плюеше, дьо Кловлен понечи да се надигне, но се блъсна в масата и падна на пода. Гейвстън скочи на крака.

— Толкова скоро, толкова скоро? — той ритна дьо Кловлен, който простена, но остана да лежи неподвижно. Едуард също стана и отиде при Гейвстън, и двамата ожесточено заритаха проснатия на земята човек с обутите си в ботуши крака.

— Спрете! — обади се умолително Изабела, скрила лице в ръцете си. Аз седях застинала от страх. Изабела изкрещя отново. И

двамата мъже спряха: гърдите им се повдигаха, лицата им бяха мокри от пот. Гейвстън изтри чело с опакото на ръката си.

— Той изпрати майка ми на ужасна смърт. Завързали я с ремъци за един стълб на градския площад в Беарн и струпали около нея висока купчина съчки. Пламъците се издигали с рев толкова високо, горещината станала толкова силна, че палачът не можел да стигне до нея, за да ѝ дари милостива смърт — да я удуши. Казват, че плътта ѝ клобочела като... — гласът му изневери и той извърна очи. Едуард се приближи да го утеши. Гейвстън вдигна бокала си и изсипа капчиците вино върху изпадналия в безсъзнание човек.

— Той ще умре бързо, не като майка ми! — той отново ритна жертвата си и ме погледна, търсейки разбиране. — Трябваше да го сторя сега. Той мислеше, че светът е забравил, но аз не съм светът — фаворитът прекоси с големи крачки стаята и отвори вратата: двамата му помощници безшумно се вмъкнаха вътре. Гейвстън ритна проснатия човек.

— В крепостната стена има тясна странична врата. Използва се за изхвърляне на нечистотии и отпадъци. Ще откриете, че пантите са смазани — вземете го и го изхвърлете навън.

Затворих очи и си представих как тялото на дьо Кловлен пада надолу в онази отвесна камениста бездна и после в леденостуденото бушуващо море.

— Обявете, че е вървял по парапета и че е изпил твърде много вино — Гейвстън цъкна с език. — Кажете, че се е подхлъзнал: кой ще задава въпроси, кого ще го е грижа?

Двамата мъже преместиха тялото. Гейвстън задиша дълбоко. Изглеждаше удовлетворен, като човек, който се е насладил на хубаво ядене.

— Справедливост — промърмори Едуард.

Гейвстън събра металните скоби, кукичките и кръста на нотариуса и ги хвърли в огъня. Настоя за една последна чаша вино. Седяхме и пиехме, настроението бързо се промени. Дьо Кловлен беше забравен, поне от тях, и за първи път се зачудих дали Изабела и аз не бяхме заменили един затвор с друг. Принцесата се приготви да си върви. И Гейвстън, и кралят, сега преливащи от любезност, ни изпратиха, докато влязохме в галерията, която се пълнеше с камериери и слуги, подготвящи оттеглянето на краля. Стаята на Гейвстън беше

по-нататък по коридора. Влязохме в нея. Стисках здраво подаръците, които ни беше дал. Бях уморена, трябваше ми тишина, отчаяно се нуждаех от сън. Стаята на фаворита приличаше на преобърнато ковчеже за скъпоценности, с разхвърляни из нея скъпи дрехи и скъпоценни украси. Сега и двамата с краля говореха за заплануваното поклонническо пътуване през Кент до гроба на Бекет в Кентърбъри и скъпоценния камък, който искаха да поднесат като дар там. Гейвстън искаше да ни го покаже, развълнуван, както се вълнува малко момче заради подаръка, който е приготвило. Загледах се в голямото легло с отметнати назад чаршафи от чист лен. На пода до него имаше ловни ботуши, украсени с позлатени шпори. В далечния ъгъл в клетката си стоеше забулен сокол, звънчетата по ремъка, с който бе вързан, звънтяха, докато той се движеше неспокойно. Зърнах един закачен доста накриво на стената триптих, набързо сложен там, когато Гейвстън бе подреждал дома си. Прекосих стаята, за да го изправа, и едва прикрих изненадата си — картината възхваляваше мъченичеството и славата на света Агнес. За последен път я бях видяла в къщата на дьо Витри. Отначало си помислих, че е копие, но леко ръждавеещите панти около сгъвките на картината и тъмните петна около блестящия ѝ ръб ме убедиха, че е същата. Но как се беше сдобил с нея Гейвстън? Забелязвайки интереса ми, фаворитът бавно прекоси стаята и се приближи, за да опише дълбоката си преданост към светицата, носеща същото име като майка му. Изабела чу това и припряно направи знак да тръгваме. Отидох при нея, двете се поклонихме на краля и Гейвстън и се оттеглихме.

Щом останахме сами, Изабела заяви, че не иска да си ляга да спи. Тя разглеждаше внимателно подаръците от Гейвстън и учудено размишляваше върху събитията от вечерта.

— Те направиха същото като вашия баща — отвърнах дръзко, — чудесна демонстрация на власт, всяваща страх: именно затова дьо Кловлен бе убит в наше присъствие. Те възнамеряват — допълних — да бъдат единствени господари в дома си.

Изабела притисна една от самурените кожи към бузата си и се усмихна:

— Аз също, Матилда, аз също!

Тръгнахме от Дувър на другата сутрин — бляскава кавалкада, показваща мощта на Англия. Едуард бодро заяви, че няма абсолютно

никакво намерение да чака френските си гости и колкото по-скоро се върне в Уестминстър, толкова по-добре. Спомням си, че времето бе приело един от онези зашеметяващи обрати, сякаш самата природа искаше да приветства новата кралица на Англия: измити от дъжда, ясни сини небеса, ярко зимно слънце; земята беше твърда под краката ни, въздухът — освежаващ, но не режещ от студ. Едуард и Гейвстън се придвижиха начело на колоната със свитата си от джуджета и шутове, изпълнени с нетърпение да ловуват с ястреби и соколи. Те често се отделяха от линията на движението ни, препускаха в лек галоп през полята, за да пускат великолепните си птици срещу чапли, дъждосвирци и всичко, което се осмеляваше да лети под Божието небе. Отново и отново виждах тези хищни птици, пуснати на свобода, с удрящи във въздуха криле, докато се бореха с ветровете, за да наберат височина и да се издигнат, носещи се като тъмни ангели на фона на синевата, преди да извършат зашеметяващото си, величествено нападение.

Когато голямата игра започна истински, и двете с Изабела бяхме пренебрегнати, но си имахме достатъчно забавления. Яздехме дребни коне, придружени и пазени от Сандуик, Казалес и Бакел, които нямаха търпение да опишат околността, през която минавахме. Въпреки суровата зима, земята притежаваше неповторима мекота, така различна от мрачните, сурови равнини на Нормандия. Околността се простираше като килим от двете страни — големи открити нивя със замръзнала кафява почва очакваха сеитбата, ливади и пасища за големите овчи стада, гъсти непроходими гори, тъмни горички с малки селца, сгущени на завет край някой хълм или горско сечище. Бедните са едни и същи, където и да са, и винаги ни напомнят за себе си. Пътищата бяха пълни с хора, които търсеха работа, както и с търговци, странстващи монаси, калайджии и пътуващи търговци с магарета и коне, каруци и двуколки, в които пътуваха всички онези, на които се беше наложило набързо да се изтеглят настрана поради приближаването на кралския кортеж. Веднъж минахме покрай група катунари — „лунни хора“, вечни пътешественици, с ярко боядисани каруци и пъстра сбруя, украсяваща конете им. Стояха скупчени заедно отстрани на пътя, облечени в ярките си дрехи и пъстри накити и предлагаха за продан евтини дрънкулки. Тълпяха се и поклонници, отиващи и връщащи се от Кентърбъри, Рочестър или намиращия се по

на север Уолсингам. На вратовете им висяха молитвени броеници, по парцаливите им наметала бяха прикрепени оловни медальони. Те повдигаха ръце и докато ние минавахме величествено край тях, изричаха Божия благословия за Едуард и неговата кралица.

Такива гледки, заедно със свежия въздух, бяха успокояващи след бурните преживявания през наскоро отминалите дни. Спътниците ни говореха за околността, за отглежданата тук реколта от пшеница и ръж, както и за плодовете и зеленчуците, които раждаше земята — различни видове зеле и лук, сливи, круши и ябълки, отглеждани от селските фермери. Забелязах как, за разлика от Нормандия, тук имаше по-малко живи плетове — различните участъци земя бяха отделени един от друг с купчини неотъпкан торф. Те придаваха на околността странен, оголен вид, а и все повече ниви биваха превръщани в пасища за овцете, тъй като из цяла Европа имаше постоянно търсене на английска вълна. Докато минавахме покрай направените от измазан с глина плет и покрити със сламени покриви къщи, селяните бързаха да излязат, за да позяпат и да ни приветстват. Колкото по-навътре навлизахме в Кент обаче, толкова по-процъфтяващи ставаха селцата; каменните къщи и църкви се срещаха все по-често. Обикновено те бяха скупчени около някое величествено имение с постройки от червени тухли или златистожълт камък, с хубав керемиден покрив, комини за отвеждане на пушека, яки дъбови врати и прозорци, с дребни стъкла в оловни рамки.

По кръстопътищата, на границите между отделните енории и при градските порти ни посрещаха множества високопоставени служители, шерифи, управители, пристави, дворцови служители, църковни и светски сановници, всички облечени в съответните си церемониални одежди, с окачени на шиите тежки верижки, показващи служебното им положение. Те поднасяха дарове и уверения в преданост, които Изабела приемаше, отговаряйки с ясен, звучен глас, като понякога преминаваше на английски, който така упорито, макар и тайно, бе изучавала. Всяко населено място се бе постарало да се представи най-добре. От големите общи бесилки бяха свалени трупове, позорните стълбове бяха опразнени, главите и отсечените крайници на предателите бяха свалени от градските входи и порти, за да бъдат заместени с хералдически щитове или широки пъстри драперии. Нощем отдъхвахме в помещенията за гости на манастири,

малки обители и метоси. През деня понякога се освежавахме в просторните поклоннически кръчми с техните пъстри гостоприемни табели и топли общи помещения. Нямаше почти никакво време за мислене, какво остава пък за разговори насаме, и колкото по на север отивахме, толкова по-оживена ставаше нашата кавалкада. Прекосихме буйните води на Медуей, възхитихме се на извисяващата се крепостна кула на замъка Рочестър и накрая отседнахме в обителта „Свети Августин“ в Кентърбъри, на съвсем кратко разстояние пеша от катедралата и впечатляващата гробница на свети Томас Бекет — изобилие от злато, сребро и скъпоценни камъни. Посетихме катедралата и се помолихме в най-долния край на стълбите. Параванът пред гробницата беше повдигнат, за да можем да поднесем даровете си от цветя, високи свещи и скъпоценни предмети.

Срещнахме се също и с лелята на Изабела, вдовстващата кралица Маргарет, вдовица на Едуард I и сестра на Филип IV. Още от самото начало леля и племенница почувстваха взаимна неприязън. Кралица Маргарет притежаваше бледа красота, беше лицемерно набожна и с покровителствено държание, обсебена от мисълта за собствената си доброта и набожни постъпки. Тази жена беше открила религията и беше изгубила сърцето си, напълно отдадена на лицемерно набожните си поклоннически пътувания. Тя изброяваше монотонно различните места, които Изабела трябвало да посети в качеството си на кралица, независимо дали ставаше дума за „Сейнт Суитин“ в Устър, реликвите от Гластънбъри или Къщата на Девата в Уолсингам. Бъбреше неспирно за собствените си дела и пътувания, докато най-сетне Изабела, потискайки една прозявка, благодари на „милата си леля“. Вдовстващата кралица обаче нямаше така лесно да се остави да бъде накарана да замълчи. Изабела трябваше насила да се усмихне, докато Маргарет рязко спря до прозореца, откъдето се откриваше гледка към двора на кралския параклис, и започна да разказва за неотдавнашното си поклонническо пътуване, когато отишла да види чашата със скъпоценната Христова кръв в абатството Хейлс. Втората жена, с която се запознахме, беше Маргарет дьо Клер, племенница на краля и съпруга на Гейвстън: бледа, доста нервна млада жена, която непрекъснато опипваше старомодната забрадка около лицето си. Тя седеше като някоя набожна послушница в манастир, с ръце в скута, жадно заслушана в монотонната проповед на вдовстващата кралица за

различните параклиси. От време на време по-младата Маргарет кимаше в знак на съгласие и ожесточено забиваше иглата си в някакво ръкоделие.

Щом Изабела и аз останахме сами в покоите си, принцесата седна на земята с гръб към вратата и се смя, докато по лицето ѝ не потекоха сълзи. Тя смъкна рязко украшението си за глава, като едва не го тикна в устата си, за да потисне кикота си. Най-сетне се овладя, взе салфетка, уви я около главата си и с най-лицемерно набожно изражение, с вдигнати към небето очи, започна да имитира двете жени, включително и носовия говор, с който леля Маргарет изнасяше поученията си:

„О, Матилда, трябва да посетиш Чепстоу и тамошния манастир, знаеш го, онзи, посветен на сламата в яслите. Там се пази лайно, изсрано от самия вол, намирал се в обора през първата коледна нощ, а пък надолу по пътя, в Метоха на Благословените овце, можеш да поднесеш почитанията си пред самата кожичка от члена на овчарчето, донесло агнето. Там има дори крак от него — очите на Изабела се вдигнаха към небето. — И то все още с късчета месо по него, защото светото семейство е изяло останалото.“

Тя избухна в смях и като се изправи на крака, тържествено закричи нагоре-надолу из просторната стая за гости, като изброяваше най-необикновените реликви, които леля Маргарет може да събере: първата пеленка на детето Иисус, треска от работната маса на Йосиф, перо от ангел, счупен напръстник, принадлежал на Дева Мария. Най-после замлъкна, хвърляйки салфетката на земята.

— Набожна кучка! — промърмори тя. — Такава лицемерна светица е, че би трябвало да е на небето! О, не се шокирай, Матилда — Изабела размаха юмрук към вратата. — Леля Маргарет е шпионка на своя брат. Ако Маргарет Набожната постигне каквото си е наумила, татко ще знае всичко още преди то да се случи — тя размаха пръст към мен. — Трябва да не забравям това — тя напълни две оловни халби до ръба с ейла, който благочестивите братя бяха поднесли, и седна на едно позлатено столче, взирайки се в мен.

— Е, Матилда, какво сме ние според теб? Две врабчета, паднали от перваза на прозореца на пътя на някоя котка, така ли?

— Ваше величество, обичате ли своя съпруг?

Изабела нацупи устни и сви рамене.

— Отговори на въпроса ми, Матилда.

— Да! — отговорих откровено. — Ние сме две врабчета, паднали точно на пътя на някоя котка. Едуард Английски и неговият фаворит определено не са набожни и благочестиви праведници, затова трябва да действаме бавно и много внимателно. Те показаха истинската си природа.

— А именно?

— Те няма да търпят никаква съпротива. Подчиняваш ли им се, всичко е наред. Ако възразиш или се противопоставиш на волята на краля, е възможно да се случи всичко, а това, милейди — настаних се на една пейка, — може да включва и убийствата на сър Хю Пурт и лорд Уенлок.

По време на пътуването ни от Дувър бях размишлявала върху тази възможност. Във Върховния кралски съвет на Англия е имало малка вътрешна клика, *Secretum Concilium* — Тайният съвет, в който влизаха хора като Казалес, Сандуик и Бакел, както и двамата мъже, убити неотдавна. И двамата бяха давали съвети, предизвикващи недоволството на Едуард и Гейвстън. Споделих това заключение с господарката си, като добавих, че членовете на Тайния съвет може би са застрашени и биват отстранявани един по един.

— От кого? — попита Изабела.

— Ваша светлост, не мога да отговоря на този въпрос.

[1] Сърце мое (фр.). — Бел.прев. ↑

[2] Радост моя (фр.). — Бел.прев. ↑

[3] Жребият е хвърлен (лат.). — Бел.прев. ↑

[4] Перифраза на гръцкия митологичен израз „Пази се от данайците, когато носят дарове“. — Бел.прев. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

„Всяко приятелство и доброта изчезнаха.“

„Песен за
времената“, 1272 — 1307
г.

Останахме известно време в манастира „Свети Августин“, в очакване да посрещнем френската делегация: двамата братя на Филип, графовете Валоа и Еврьо; Марини, Ногаре, дьо Плезан и тримата принцове. Два дни след като пристигнахме, те нахълтаха във вътрешния двор на малкия манастир — величествена кавалкада под синьо-златни знамена — и бяха приветствани от Едуард и Гейвстън. Последваха обичайните пиршества и празници в сградите на манастира. Изабела отново беше заобиколена от дворцовите дами, а аз бях пренебрегната. Принцесата определено беше попаднала под надзора на „онзи зеленоок лисугер“ — прякорът, даден от нея на Марини, който, по време на литургията сутринта след пристигането си, се втрени злобно в мен, докато бавно се изнизваше заедно с останалите от църквата. Изпитах облекчение, че съм изключена от злостните им сблъсъци, а Изабела нетърпеливо разказваше подробностите за всичко, което ставаше. Как Едуард пред очите на всички обръщал повече внимание на Гейвстън, отколкото на „многообичаната си съпруга“, а кралският фаворит открито се кичел с някои от скъпоценностите, подарени от Филип на Изабела. Французите, разбира се, възразили, и отношенията между двата двора постепенно ставаха все по-обтегнати.

Бях довольна да съм далече от шума на срещите, пиршествата и дворцовите разговори. Когато можеха, Казалес, Сандуик, Розалети и Бакел се присъединяваха към мен в просторния салон на къщата за гости или ме придружаваха из билковата градина на малкия манастир,

а аз обсъждах с тях имената и свойствата на различните растения. Сандуик проявяваше специален интерес. Все още не можеше да нахвали лечението, с което му бях помогнала. Той и останалите ме слушаха, докато обяснявах, че малкият манастир притежава многобройни градини: манастирската градина с трева и цветя, растящи около каменната чаша със светена вода в центъра; градината на гробището с плодни и цъфтящи дървета; градината с кухненските подправки и болничната — или билковата — градина на север от манастира. Последната можеше да се похвали с шестнайсет лехи, добре прекопани и поддържани, всички отделени с настлани с чакъл пътечки. Билковите насаждения бяха нарочно разположени така, че да улавят слънцето. Беше приятно място, дори в зимен ден. Ароматът на растенията все още подслаждаше въздуха въпреки леките покривала, които брат Амброуз, отговарящ за градината с лекарствени растения, беше поставил над тях, за да ги защити от природните стихии. Този стар бенедиктинец наистина беше човек, влюбен в Божието творение. Той отговаряше и за градината с лечебни растения, и за манастирската лечебница. Той често се присъединяваше към нас, пхнал под ръка овехтял екземпляр от „*De Materia Medica*“ на Диоскурид: едва ли е чудно, че след едночасово слушане на лекцията на отговорника за лечебницата върху благотворните свойства на лайкучката моите спътници бързо се оттегляха.

О, наистина обичах тази приятна, излъчваща блажено спокойствие градина — убежище от омразата и интригите, които кипяха и обгръщаха манастира като зловеща мъгла и разбира се, в крайна сметка ме впримчиха. Един следобед си тръгнах от градината с билките, когато зърнах някакъв монах, застанал в сенките на малкия параклис, полускрит от един стълб. Претърсвах билковите насаждения и не можах да повярвам, когато открих, че в една от лехите растеше пелин — бързах да говоря за това с брат Амброуз. Тръгнах си бързо и изненадах наблюдателя, който се беше разсеял. Той побърза да се отдалечи, но се препъна върху неравност на настилната, хвана се за стената и се обърна разтревожено. Вървах бързо. Зърнах лицето му и спрях, стресната и изненадана. Бях сигурна, че е същият човек, когото бях видяла в кръчмата „Орифлам“ — както ми се струваше сега, преди цяла вечност. Винаги щях да помня това лице, тези проникателни очи, но — зачудих се — това бе невъзможно, нали? В Париж той беше

облечен като английски писар, не като бенедиктински монах. Наистина ли се намираше тук, в Англия? Бях толкова стресната, така изплашена, че седнах на един каменен перваз. Писар ли беше този човек? Беше ли ме забелязал да тръгвам от кръчмата заедно с Тесноликия? Дали ни беше последвал и дали ме беше видял как намушках Крокъндън зад костницата? Когато се съвзех, вече беше твърде късно да тръгна да го преследвам. Бях много объркана и накрая реших, че ми се е привидяло.

Същата вечер Изабела и нейните придворни дами отидоха в Кентърбъри като гости на кмета и първенците на града, които бяха уредили разкошно угощение в близката великолепна и просторна кръчма — „Двор на надеждата“. Манастирът утихна, с изключение на звучните напеви на монасите по време на вечернята, чиито латински фрази се носеха из манастирския двор. Вечерях сама в малката трапезария на къщата за гости. Казалес, Сандуик и останалите се бяха присъединили към кралската свита в Кентърбъри. Останах известно време в трапезарията — четях на светлината на свещ един ръкопис, който брат Амброуз ми беше заел. Канех се да се оттегля, когато вътре забързано влезе един послушник, когото останалите от монашеската общност наричаха Саймън Симплекс^[1] — стар човек със стърчащи разчорлени кичури коса, с бели от перде очи и стичаща се от ъгълчето на устата му слюнка.

— О, мистрес — размаха ръце той, — брат Амброуз ви вика в манастирската лечебница.

Върнах се в стаята си, взех наметката си и тръгнах из пустата колонада, край каменните стени. Градските камбани започваха да звънят, монасите бяха започнали вечернята. Въображението ми беше развълнувано от една фраза от Посланието на свети Петър, в който се казваше, че Сатаната е като дебнещ лъв, който търси кого да погълне. Трябваше да се вслушам в това предупреждение.

Лечебницата беше двуетажна постройка в далечния край на манастира, от която се виждаше градината с лечебните растения. До самата лечебница се стигаше по много стръмни стъпала. Брат Амброуз ми бе доверил, че основателят на манастира нарочно ги бил направил такива, за да принуди хората да се замислят дали са наистина болни, преди да се опитат да се изкачат. Стъпалата бяха толкова стръмни, че и самият Амброуз имаше нужда от помощ, за да се изкачи по тях, докато

ранените и болните трябваше да бъдат носени на ръце догоре от снажни слуги.

Когато стигнах до лечебницата, беше паднал мрак. Най-горе на стълбите високи, сложени в поставки факли, закрепени от двете страни на зейналата врата, припламваха подканващо в лекия ветрец. От храстите и дърветата успоредно на сградата се чуваше затихващото грачене на враните. Ловният крясък на лисица, прониза тъмнината. Веднага му отговори дълбокият лай на манастирските кучета. Изкачих се по стълбите, чудейки се какво ли иска брат Амброуз. Саймън беше изчезнал, затова предположих, че въпросът сигурно е спешен, иначе Амброуз щеше да се присъедини към своите братя монаси в хора за вечернята. Бях стигнала до входа и се готвех да тръгна по тясната галерия, осветена само от един факел и от мангал, проблясващ в далечния край точно до вратата на лечебницата, когато върху главата ми бе хвърлен чувалът от зебло, груб и вонящ на пръст. Започнах да се боря и да пищя: един удар в слепоочието ме зашемети и аз се олюлях. Започнаха да ме дърпат и блъскат, изтикаха ме насила отново навън, за да ме хвърлят надолу по стръмните стъпала. Споменът за Пурт, падащ в мрака, ме накара да отвърна на удара, но бях объркана. Губех битката, усещах слабост в краката си и нападателят ми сигурно ме беше избутал до края на площадката, когато дойде избавлението ми.

— *Au secours! Au secours!* — гласът бе силен и звънтящ — отекнаха стъпки, сякаш някой бързаше нагоре към нас. Борех се отчаяно, решена да се спася от жестокото прекатурване надолу по стълбите. Поемайки си мъчително въздух, аз се блъснах в голямата врата, която беше дръпната назад, и се смъкнах на земята. Освободих се от чувала, после бързо хвърлих поглед надясно. Нищо, само проблясващият мангал. Пропълзях като куче на четири крака до най-горния край на стълбите и надникнах надолу. Отново нищо. Със залитане се изправих на крака и внимателно се отправих обратно към усамотената къща за гости. Стигайки безпрепятствено до нея, се повлякох нагоре по стълбите, а после заключих и залостих вратата на стаята след себе си.

Известно време просто лежах на пода. Имах нужда да повърна и забързах към гардеробната — тясно кътче, плътно отделено с врата. Щом стомахът ми се успокои, се върнах, и като използвах ръчното огледало на принцесата, внимателно разгледах мястото отстрани на

главата си, където ме бяха ударили. Напипах цицина и чувствителна на докосване синина, но нямаше кръв. Смених си роклята, погрижих се за натъртванията по ръцете и краката си, пийнах малко разрежено с вода вино и легнах. Сякаш ме обгърна страховита тъмнина, която изпълни душата ми със страх и увисна като среднощна мъгла около сърцето ми, смразявайки смелостта ми и отслабвайки волята ми. Кой би искал да ме нападне? Защо? Ами спасителят ми, онзи ясен, силен глас, който беше отекнал като звън на камбана? Тази мисъл донякъде изпълни с утеха сърцето ми. Виното се просмука в мен, стопли кръвта ми и съживи телесните течности. Не трябваше, нямаше да отслабвам духом. Спомних си чичо Реджиналд и кратката молитва, която той беше съчинил:

Иисусе Христе, що от кал Си ме направил,
и Който с Твоята кръв Си ме избавил,
Kyrie eleison, Господи помилуй.

После съм заспала. Разбуди ме завръщането на Изабела: принцесата затръшна вратата, за да заглуши глъчката на бъбреците жени. Тя мърмореше полугласно някакви ругатни, но замлъкна, щом ме видя, и като хвана здраво ръцете ми, ме накара да обясня какво се бе случило. Прегледа главата ми, като използва собствените ми отвари, за да наложи синината, а освен това изпрати да доведат брат Амброуз и Саймън. И двамата се появиха, примигвайки учудено, и коленичиха точно на прага, докато моята господарка, въпреки протестите ми, ожесточено ги разпитваше. Брат Амброуз поклати печално глава и заяви, че не е пращал да ме викат. Нима нейна светлост, продължи той, не била наясно, че според обичаите на манастира, на жените е строго забранено да влизат в лечебницата? Нещо повече, по време на нападението той, заедно с брат Саймън, който не бил съвсем с ума си, бедният, били в мястото за хора сред останалите братя от манастира. Саймън не можеше да се сдържи, а непрекъснато мърмореше „красавица, красавица“, взирайки се с почуда в Изабела. Той наистина не можеше да разбере въпросите ѝ, но с помощта на брат Амброуз накрая призна, че един от братята му бил заръчал да ми предаде това съобщение. Не, увери ни той, не си спомнял лицето: било тъмно, а

братът бил вдигнал качулката си, за да се предпази от студа, но го бил благословил на латински, като цитирал приветствието на свети Бенедикт. Тайнственият монах заявил, че говорел от името на игумена и Саймън трябвало да ми предаде съобщението. Веднага се сетих за Розалети — бивш послушник в бенедиктинския орден и за разлика от Казалес, Сандуик или Бакел, прекрасно владеещ латински. Прошепнах това на Изабела, после брат Саймън описа как бенедиктинецът бил стиснал ръцете му със своите.

— Бяха груби — промърмори той — като на селянин, на земеделец.

Хвърлих поглед на Изабела и свих рамене. Ръцете на Розалети бяха по-меки от моите.

Брат Амброуз с мъка се изправи на крака с думите, че трябвало да разкаже всичко на игумена. По моя молба Изабела закле и двамата мъже да запазят мълчание, като сложи по една сребърна монета в ръката на всеки.

След като монасите си отидоха, Изабела остана да стои неподвижна в езерцето от светлината на свещта.

— Матилда — тя ме погледна от другия край на стаята, — всеки може да те е нападнал. Когато пристигнахме в „Двора на надеждата“, влизаха и излизаха хора. Гейвстън предпочете да пренебрегне чичовците ми, Марини и останалите. Всеки, включително и той самият, е могъл да измине краткото разстояние между кръчмата и манастира, и да извърши това нападение. Сигурно не е било трудно да намери расо на бенедиктинец и да застане в сенките, а освен това са имали достатъчно време да заобиколят покрай манастира. Брат Саймън е толкова слабоумен, че би повярвал всекиму — тя се наведе и ме погали по косата. — Както направи дори ти, Матилда. Трябва да бъдеш по-благоразумна, по-внимателна.

— Възможно ли е да е бил Гейвстън? — попитах.

— Може би — Изабела седна до мен на леглото. — И той е убиец, също като останалите.

Тогава разказах на господарката си за картината, изобразяваща света Агнес и се заклех, че според мен е същата, която бях видяла в къщата на мосю дьо Витри.

— Не може да бъде — прошепна тя. — По онова време Гейвстън беше в Англия, освен ако не е пътувал тайно до Париж.

Разказах ѝ също и за мъжа с проникателния поглед, когото бях зърнала в парижката кръчма и отново тук. Дали беше същият, който се появи, когато бях нападната в лечебницата? Накрая трябваше да признаем, че преследваме неизвестни противници, така че Изабела се върна към дворцовите дела.

— Съпругът ми не смята да се присъедини към мен — тя се изправи и тръгна към прозореца — А и аз не смятам да се присъединя към него, поне не и докато французите не си заминат. Коварни игри, непочтени занимания — така е, Матилда, но как, къде и кога ще свърши всичко това?

— Сред кървави злодеяния и смърт — думите изскочиха от устата ми, преди да мога да ги спра.

— Да, Матилда, мисля, че си права.

Напуснахме манастира скоро след това, потегляйки възможно най-бързо към Лондон. Едуард, чието поведение бе по-непостоянно отвсякога, изведнъж обяви, че коронацията трябва да бъде отложена. Французите приеха това зле. Изабела все така бе пренебрегвана през повечето време от съпруга си. Гейвстън сипа сол в раната, нанесена на френската гордост, като открито изложи на показ в собствените си коли и шатри сватбените подаръци, дадени на Изабела от роднините ѝ. Сандуик и Бакел бяха изпратени да заминат предварително, за да подготвят Тауър и града за пристигането на кралските особи; Казалес и Розалети бяха оставени, за да се грижат за нас. Писарят с мрачното лице и блестящите очи призна, че е потиснат и че малко тъгува за Франция, макар че постоянно бе зает да подготвя канцеларията на кралицата и други отделения от домакинството ѝ. Той будеше присмех и веселие с постоянното си хленчене и оплаквания от студа, докато се наложи Казалес да му припомни, че времето в Париж не е много различно. Щом Сандуик си отиде, Казалес престана да нервничи и призна, че му било трудно да общува със стария комендант на Тауър с неговото постоянно мърморене за краля и лорд Гейвстън. Казалес се доближи още повече към мен. Улавях го, че се прегърбва на седлото, хванал поводите със здравата си ръка, приковал в мен острите си очи под буйната гъста коса, разглеждайки ме внимателно. Забеляза синината на челото ми и попита откъде съм я получила. Отвърнах, че съм паднала, а той не продължи да разпитва.

Казалес започна да разказва клюките от двора, а освен това описа различните дворци и кралските имения в Кинг'с Лангли, Уудсток и на други места. Освен това изгаряше от нетърпение да види отново Лондон, описвайки го на мен и Изабела.

— Лондон има формата на правоъгълник, с шест главни порти, всичките датиращи от римско време — обясни той. — На югоизток се издига гледащият към Темза Тауър — голямата крепост на Уилям Завоевателя, управлявана от Сандуик. Била е построена, за да буди страх у лондончани с централната си кула. Линията на градската отбрана се простира на север до Олдгейт, на запад до Бишопсгейт и Крипългейт, после надолу през Нюгейт до Темза. Заема площ от около сто и трийсет акра и дава подслон на всички видове грешници, каквито има под слънцето. Това, което има Париж, Лондон притежава в изобилие: пивници, вертепи, кръчми, ханове и бордеи, занаятчийи, благородници, търговци, писари и учени — той поклати глава. — Всичко, което пълзи или върви под слънцето, може да се намери в Лондон. Ако дяволът върши чевръсто делата си, то същото важи и за Бог. Тук е катедралата „Сейнт Пол“, чиято камбанария е отрупана със свещени предмети, пазещи я да не бъде ударена от гръм, и още сто и десет други църкви, макар че на всеки свещеник се пада по някоя проститутка, на всеки монах се пада по един разбойник, а на всеки калугер — по един крадец. Както ще ви каже и Сандуик, градските бесилки на брястовете в Смитфийлд винаги са заети.

Няколко дни по-късно и сами видяхме Лондон. На Блекхийт ни посрещнаха кметът, съветниците и стотици изтъкнати граждани, облечени в алени мантии с поръбени с кожа качулки. Бяха строени като войници според гилдиите, към които принадлежаха, всяка под собственото си пъстро знаме, с емблема, съставена от типичните инструменти и отличителни знаци на занаята. Те ни поведоха на север във вътрешността на Лондон и ние прекосихме дългия мост, прехвърлен над Темза. Под нас се гонеха водите на реката и от движението им ни се зави свят. Баржи и лодки, всички великолепно окичени, плаваха напред-назад, разкривайки пред нас необикновена гледка от развяващи се драперии, гръмко свиреха тръби, носеше се шумно ликуване. От двете страни на моста се редяха къщи и магазини, с пролуки между тях за големите купчини боклук, и сергиите, сега почистени и празни. От острите колове, стърчащи от перилата на

моста, бяха махнати гниещите отсечени глави и те бяха окичени с пъстри ленти, танцуващи необуздано на лекия ветреца.

Щом напуснахме моста, чакащите тълпи се разпростряха навсякъде, струпани в поне дващест редици. Одобрителният им рев се издигна към небесата, когато те приветстваха своя крал и неговата невеста. Изабела беше пременена във великолепа мантия в алено и сребърно, златната ѝ коса бе увенчана с украсена със скъпоценни камъни малка корона, сатенена наметка, поръбена със скъпа кожа, топлеше раменете ѝ. Яздеше млечнобял дребен кон. От дясната ѝ страна я придружаваше Едуард, облечен в алено златиста връхна дреха над снежнобяла ленена риза, с владетелска мантия на раменете и украсена със скъпоценни камъни корона на главата. Кралят яздеше бащиния си буен черен боен кон Байар — и той, и конят на Изабела бяха украсени с блестяща червено-кафява кожена сбруя, инкрустирана със скъпоценни камъни. Златни шпори красяха токовете на ботушите на краля, а направените от солидно сребро стремена на коня на Изабела, подарък от гражданите на Кентърбъри, проблясваха на зимното слънце.

Хората, излезли да гледат, по-късно ги описваха като Артур и Гуиневир, влизащи в Камелот. В известен смисъл бяха прави, защото също като тази приказка, и историята на Едуард и Изабела завърши трагично, но това все още беше в бъдещето, далеч напред в кръговрата на годините. В онази февруарска утрин всички жители на Лондон се бяха изсипали навън да приветстват красивия си млад крал и неговата прекрасна невеста, която яздеше като кралица от приказките — красива като някоя митична дама от рицарски романс. Бях изпълнена с трескаво очакване да видя гледките, понеже бях слушала толкова много за Лондон. В онзи ден долових пулса на един оживен, кипящ град, обзет от пролетна жизненост, в който всеки от кварталите се опитваше да надмине съперниците си и така да преобрази Лондон в огромен празничен площад.

Влязохме в същинския град. От дясната ни страна се издигаха куличките и високата централна кула на Тауър. Направихме завой, за да преминем в бляскаво шествие из лондонските улици и да присъстваме на благодарствена служба в Уестминстър. Минахме покрай разкошни градски домове на видни търговци, по чиито черни греди и измазани в розово стени висяха платове във всякакви цветове,

бляскави транспаранти и великолепни знамена. Оттатък моста минахме пред специално издигната кула. На върха стоеше великан, който държеше в дясната си ръка брадва, както се полага на пазител на града, а в лявата, в качеството си на вратар — ключовете от градските порти. От алебарди, забити на върха на кулата, висяха знамена, върху които се виждаха кралските гербове на Англия и Франция. Великанът посочи към тях и поде хвалебствено слово в чест на своя млад крал и неговата кралица.

Малко по-късно се отправихме нагоре по Корнхил под звуците на тръби и рогове, покрай бутафорни замъци, построени от дърво и покрити с колосан плат, боядисан така, че да напомня бял мрамор и зелен яспис. На покрива на най-високия се възправяше на задни крака лъв, изкусно изработен, с щит с изобразен на него кралски герб около шията, със скиптер в едната лапа и меч в другата. От двете страни на пътя се издигаха и великолепни шатри: платнищата на входовете им бяха дръпнати назад и разкриваха образите на свети Георги, свети Едмънд и свети Едуард Изповедника. В други издигнати за церемонията шатри хорове от момчета, облечени като ангели в бяло и златно, с клонки зановец и лавър в косите, припяваха с трептящи гласове: „*Isabella, Regina Anglorum, Gloria Laus et Honor* — На Изабела, кралица на англичаните, слава, чест и почит“.

Навлязохме в Чийпсайд, където постройката при Големия канал — просторна сграда, която покриваше главното напоително съоръжение на Лондон — беше преобразена в приказен замък, пълен с облечени в златотъкан плат девойки, с коси, украсени със скъпоценни камъни. Те пееха с прекрасни гласове — „*Gloriosa Dicta Sunt, Isabella* — Славни неща се говорят за теб, Изабела“. И така продължи, докато вървахме тържествено по голямата оживена улица „Чийпсайд“, от двете страни на която се редяха великолепни големи къщи и магазини. Слязохме под извисяващите се кули и камбанарията на „Сейнт Пол“, към крайбрежния път до Темза, продължихме нататък към Кралския път и навлязохме в ширналите се покрайнини на Уестминстър. От едната страна се издигаха хълмовете и увенчаните с високи кули постройки на двореца, от другата — великолепното, спиращо дъха каменно видение, което представляваше Уестминстърското абатство, чиято пищна зидария, подпори, стени, запълнени със стъкло прозорци, нежни като дантела резби и величествени двери искряха под плътния

скреж. Влязохме, преминахме тържествено през огромния неф нагоре до централния олтар, и Изабела и Едуард коленичиха в тази Светая светих, за да кажат благодарствената си молитва, преди да се поклонят пред украсения с балдахин мраморен гроб на Едуард Изповедника.

След това отплавахме нагоре по реката до Тауър. Потеглихме от Кралските стълби в Уестминстър във великолепна, сложно украсена кралска баржа, чиито лодкари се привеждаха над веслата, докато Едуард и Изабела, разположили се на тронове под златен балдахин, поздравяваха тълпите, застанали от двете страни на Темза. Минахме покрай прочутите кейове Куинсхийт, Даугейт и останалите и за първи път изпитах ужаса да пориш водите между опорите под Лондонския мост. Едно истински страховито преживяване, в което буйната, кипяща вода бумтеше подобно на пъклени барабани, а пръските вода и пяна летяха като дъжд, докато най-сетне спуснахме бавно котва на кея на Тауър, а там Сандуик и Бакел, облечени в яркоцветните одежди на кралския дом, чакаха да ни поздравят.

Никога няма да забравя първото си влизане в Тауър — тази мрачна и потискаща, и все пак в някои отношения елегантна крепост, която щеше да изиграе такава важна роля в живота на господарката ми. При построяването и обновяването на абатството и двореца Хенри III беше копирали най-доброто от Франция, но Тауър беше страховито напомняне за воинските навици на стария крал. Нищо чудно, че Сандуик беше така привързан към него. Място за войници, построено за война, чиито размери и якост сами по себе си бяха достатъчни да сплашат и подчинят неспокойните лондончани, той се извисяваше над реката с централната си кула и опасващите го стени, дълбоки крепостни ровове, внушителни бастиони, извисяващи се кули и зинали като пещери входи, защитени от високи стрелкови кули, с тесни процепи за стрелба и проходи, и подвижни вертикални решетки на крепостните врати. Влязохме през Лъвската порта и продължихме към моста, обгръщащ покрития със зелена тиня, вонящ крепостен ров, покрай външните отбранителни стени, където ревяха животните от кралската менажерия — лъвове, леопарди и други страховити зверове. Спряхме и се заслушахме в тях, след това продължихме през Средната кула, минахме под кулата Байуърд и се озовахме във външния крепостен двор — широко, открито пространство, простиращо се

между две свързващи отделните укрепления стени, където се намираха конюшните, складовете и жилищата на войниците и слугите.

Продължихме нататък под кулата „Сейнт Едмъндс“, минахме през друга порта и влязохме в затворен със стени вътрешен двор, отделен от останалата част на крепостта чрез голямата четириъгълна крепостна кула, както и кулите „Уейкфийлд“ и „Лантърнхорн“. За свързването на тези кули бяха построени жилищни сгради, внушителни постройки с бяла и розова мазилка и смолисточерни греди върху каменни основи с покриви от червени керемиди. Големи остъклени прозорци осигуряваха и светлина, и въздух, а подовете вътре бяха от полирано дърво. Стените на всички стаи бяха боядисани така, че наподобяваха дялан камък и украсени с привлекателни фризове с изображения на животни, растения, цветя, ангели, грифони и многобройни хералдически фигури. Една от тези сгради в крепостта, която Сандуик наричаше своя Замък на обръча, беше предадена във владение на Изабела. Тя можеше да се похвали с отделни спални помещения с драперии по стените, ракли и маси. На приземния етаж имаше малка зала, изящно украсена и с окачени по стените пъстри гоблени, с полирана дъбова маса, поставена по протежение на подиума, а по-долу имаше леки дъсчени маси за прислугата. Всички стаи се отопляваха с мангали, а в украсените с орнаменти покрити огнища бумтяха огньовете. Всяка от стаите беше добре обзаведена с умивалня, с легени за миене, кани, кърпи и сребърни канделабри, както и с полилеи със свещи, които можеха да се смъкват с помощта на скрипци, за да хвърлят повече светлина. Оттатък залата имаше салони, складове за провизии и кухни, снабдени с всичко необходимо за задоволяване на нуждите ни и осигуряване на удобство.

Сандуик, Бог да дари покой и опрощение на клетата му душа, толкова се гордееше с всичко това! Искаше да накара всички ни да се почувстваме защитени, сигурни и да ни бъде удобно. Сърцето ми се стопли от добротата му. Насълзих се и се усамотих в една пуста зала, защото сърдечността, с която ни посрещна комендантът, пробуди спомените за чичо Реджиналд и топлото усещане за близост, с което ме беше обгръщал. Изабела също се зарадва на замъка след трудностите на кралското пътуване. Тя захвърли своите мантии и скъпоценности, тичаше из стаите и се смееше и пляскаше с ръце, както подобава на веселата млада жена, каквато трябваше да бъде. Хубаво беше да бъде

сама. Кралят и Гейвстън бяха отседнали в близката кула „Уейкфийлд“, докато — слава на Бога — французите бяха останали в кралския дворец в Уестминстър. На Казалес и Розалети бяха дали стаи в сградата, в която се намирахме ние, докато Бакел, запленил от бляскавите тържества, организирани от лондончани, се върна във величествения Гилдхол на Кат Стрийт да пирува и да се опива от собственото си могъщество заедно с останалите съветници.

Този февруари се превърна във време на очакване. Приготовленията за коронацията не спираха. Изабела ни беше описала като две врабчета. Като се замисля, повече приличахме на ястреби, макар и все още млади и неопитни, а Тауър на свой ред се превърна в нашето безопасно място за гнездене. Сандуик, разбира се, влезе в ролята си. Той обичаше своето владение, затова всяка сутрин се представяше в Замъка на обръча, оплаквайки се от куп дребни болести, които извикваха усмивка на лицето ми. Лекувах пришки с помощта на бял крин; диланка или водна лилия, накиснати и загрети на слаб огън, помагаша за възпаленията и постоянно мъчещия го катар. Той на свой ред беше изпълнен с желание да ми покаже Тауър в целия му блясък. Посетихме зверилника. Вътре в дълга редица бяха поставени специално построени клетки, в които се намираха дивите зверове, подарени на английския крал от чужди владетели. Сандуик беше особено запленил от един от тях: огромен кафяв мечок, когото той наричаше Вотан — страховит звяр, който имаше навика да се изправя на задни лапи, размахвайки нокти във въздуха. Наоколо се носеше тежко и противно зловоние от големите, пълни с кръв каци, съдържащи късове месо за храна на зверовете. Сандуик беше особено доволен от клетките. Той лично беше надзиравал изработването им, така че животните да могат да се движат. Подчерта, че и Вотан, като самия него, страдал от болки в ставите. Той определено беше привързан към този огромен звяр и дори носеше кошница с плодове в клетката на Вотан. В такива случаи се обличаше в специално наметало, изработено от съшити големи парчета щавена кожа, което служеше като защита срещу полуопитомената мечка: Вотан се отправяше тромаво към коменданта и леко го подръпваше, молейки за храната, която Сандуик накрая слагаше на земята.

Комендантът обаче най-много се гордееше с малкия параклис „Сейнт-Питър-ад-Винкула“, разположен в един ъгъл на вътрешния

двор. Той бил занемарен и потънал в забвение, а Сандуик го беше обновил на собствени разноски. Беше много горд с онова, което наричаше своето *petit bijou* — своето малко бижу. Вътре параклисът наподобяваше онези, строени преди времето на Завоевателя: продълговата, подобна на хамбар постройка с греди, опасващи тесния неф, който водеше надолу към красив каменен олтар с украсената му със сложна резба преграда между нефа и мястото за хора и голяма маса за поставяне на реликви, сложена върху подиум. Над него нахлуваше светлина от кръгъл прозорец със стъклопис, представляващ освобождаването на свети Петър от затвора в Йерусалим. Камъните на настилната бяха гладки и равномерно положени, дървените части проблясваха в топло тъмнокафяво. Мангали с дървени въглища осигуряваха топлина, а вляво от светая светих зидарите и дърводелците бяха изработили малък страничен олтар, посветен на Дева Мария, с резбовано изображение на Девата и Младенеца, които бяха точна имитация на прочутото изображение от Уолсингам. От плочици тамян, поставени най-отгоре върху мангала, се носеше уханье, а в параклиса дори имаше малки пейки и молитвени столове. Стените бяха изтъркани с пясък, наново измазани, белосани и покрити с ярки, пъстри картини, описващи историята на крепостта Тауър.

Спомням си всичко толкова живо — студена утрин, в която тънката речна мъгла се кълбеше около Тауър, забулила като плащ стените и кулите, увиснала по протежение на сградата като завеса, заглушавайки всички шумове, с изключение на дрезгавото грачене на гарваните. Мъглата дори се просмукваше под вратата и нахлуваше в нефа на „Свети Петър“. Зачудих се дали тъничките й пипала не бяха призраците на онези, които се скитат в търсене на опрощение. Сандуик крачеше нагоре-надолу пред олтара, описвайки работата си по параклиса. Той спря и посочи.

— Това, Матилда, е моята Чаша на призраците.

Попитах го какво има предвид.

— Ех, само ако кралят пожелаеше да дойде тук! — продължи той, без да обръща внимание на въпроса ми. — Само да пожелаеше да поразмишлява и да се помоли — комендантът сведе глава, гледайки ме изпод рунтавите си вежди. — На това място се съхранява Чашата на призраците точно както в легендата за Артур в Съдбовния параклис се намира Светият Граал — после той премина към други въпроси, затова

изоставих темата. — Една душа говори с друга — *cor loquitor cor* — сърце говори със сърце.

Навярно в този момент Сандуик се е опитвал да ме предупреди. Войник от старата школа, той е изпитвал неохота да каже истината и все пак се е опитвал да бъде честен и прям. Щом излязохме от параклиса, той стисна ръката ми и ме въведе в малък килер за провизии в съседство с кухня — една от домакинските постройки, които обслужваха гарнизона. Седнахме да закусим пред огъня. Сандуик може би щеше да заговори, но слугите му непрекъснато обикаляха наоколо. Накрая той стисна китката ми, сякаш беше взел решение, и ме изведе долу до голямата порта при реката. Подвижната ѝ решетка беше вдигната, през мъглата проблясваха малки точици светлина от фенерите и глухо отекваше тропотът на мъже, разтоварващи лодките. Сандуик ме бутна в едно уединено кътче. Загърна ме плътно с наметалото ми и ми подаде ароматна топчица, за да се предпазя поне донякъде от силната воня, идваща от речните канали. След това посочи към светлината на фенерите.

— Какво става тук според теб, Матилда?

— Разтоварват припаси.

— Оръжия — възрази Сандуик. — Лъкове, стрели, алебарди и щитове. Вчера посетих кулата Бойър. Милорд Гейвстън също беше там и надзираваше работата — нашите оръжейни работилници и ковачници си имат доста работа.

— Нашият господар, кралят, се готви за война срещу благородниците?

— Да — съгласи се Сандуик. — Кралят определено се готви за война — той се обърна. Стояхме близо един до друг като любовници. Усещах лъхащия му на ейл дъх, воднистите му сини очи блестяха от гняв. — Забеляза ли, Матилда, как, когато пътувахме от Дувър насам, не посещавахме замъци, а отдъхвахме в манастири и приорати? — кимнах. — Едуард настояваше на това — обясни Сандуик. — Не искаше другите да видят как в замъците гарнизоните се готвят за война, пълни със запаси и оръжия, как в тях е разквартирувана войска. А във Франция — продължи той, — когато ходех на обиколки? Крал Филип правеше същото — готвеше се.

— Война с Франция? — попитах.

— Може би — отвърна Сандуик.

— Затова ли казаха на французите да си намерят начин сами да стигнат дотук и ги държаха надалече от Тауър?

Излязохме от нишата и се върнахме отново до мрачния вход.

— Виждал съм война, Матилда, тук, в Англия — заяви Сандуик. — Брат срещу брат, баща срещу син. Бих се на страната на херцог Саймън при Луис и Ййвшъм. Виждал съм мъртъвците, струпани на високи купчини като подгизнали от кръв чували, дървета, натежали от повесени по тях трупове, горящи села с претъпкани с трупове кладенци. Сражавал съм се в Шотландия и Уелс и съм видял жестокост, която и самият Сатана не може да си представи: мъже, одирани живи, осакатявани и измъчвани, а после окачвани в клетки над крепостните стени, за да изгният до смърт — той тропна с крак по калдъръмената настилка. — Не искам това да се случва отново. Кажи това на господарката си.

През дните, които последваха, често се сецах за предупрежденията на Сандуик и ги обсъждах с Изабела. Тя не можеше да направи много, защото беше заета с коронацията, а и, както раздразнително казваше тя, беше посещавана почти ежечасно от сър Джон Бакел. Той връхлиташе в покоите ѝ заедно с търговци на платове, ювелири, златари, продавачи на плодове и зеленчуци и майстори на сребърни изделия, до един нетърпеливи да поднесат подаръци и уверения в преданост, както и да привлекат вниманието на принцесата с мостри от стоките си. В надменността си винаги бях смятала Бакел за надутото нищожество, но този тлъст търговец, Пуяка, както тайно го наричаше Изабела, се ползваше с влияние в града и съдействаше за набавянето на заемите за короната, от които крал Едуард отчаяно се нуждаеше. Бакел често се затваряше насаме с краля и фаворита, както и с чиновниците от хазната в Кулата на съкровищницата. Чудех се дали и той е посветен в приготовленията на краля за война.

В крепостта пристигнаха други посетители — великите херцози със свитите си, опитвайки се да си издействат аудиенция при краля. Техните искания бяха добре известни. Искаха възможно най-скоро в Уестминстър да се свика парламент, за да обсъди „някои важни въпроси“. Едуард ги залъгваше с оправдания. Марини и неговите двама близки другари — дьо Плезан и Ногаре — също пристигнаха да поднесат любезните си почитания на краля и младата му невеста.

Едуард се срещна с тях в кулата „Уейкфийлд“. По-късно пиха вино с Изабела, която отказа да ми позволи да присъствам, като заяви, че Марини не ми мисли доброто. Това ме изненада, но моята господарка настояваше. В крайна сметка срещата не продължи дълго. Изабела заяви, че се чувства неразположена и се върна в собствените си покои, където, в най-цветущо здраве, започна да се разхожда вбесена нагоре-надолу из стаята, ругаейки Марини като „шпионин“ на баща ѝ.

— Опитаха се да ми натрапят някакъв лекар! — възкликна тя. — Някоя от пионките на баща ми. Започна да се държи твърде свойски, искаше да знае... — Тя се задъха.

— Дали сте спала със съпруга си ли?

— За Бога, Матилда, не! Искаше да знае дали е възможно да чакам дете! — Изабела отметна глава назад и се разсмя. — За толкова кратко време! — извика тя. — Такъв монашески живот ли е водил, та знае толкова малко. А дори и да носех дете, той ще е последният, който ще научи — Изабела се отпусна рязко на една пейка. — Уведомих го, че не желая повече да разговарям с него — Изабела се разкикоти. — Хванах се за корема и заявих, че ми е много лошо. Никога не съм виждала Марини да се усмихва толкова много. Дори има безсрамието да настоява — отново — за мен да се грижи френски лекар — Изабела ми прати въздушна целувка. — Казах му, че за мен вече се грижи френски лекар: ти.

— Дали това е било благоразумно, ваша светлост?

— „Дали това е било благоразумно, ваша светлост“? — имитира ме Изабела. — Да беше видяла лицето на Марини! О, Матилда, трябваше да го видиш — толкова изпълнено с ярост! Попита дали ти не си поредният подарък, който съм направила на съпруга си.

Косъмчетата по тила ми настръхнаха, прониза ме тръпка на страх, сякаш някакво мрачно присъствие ме бе докоснало с перестите си криле.

— Какво има, Матилда?

— Мадам — послужих си с обръщението, което използвах винаги, когато бях рязка и пряма с нея, — мадам, моля ви, повторете какво сте си казали. Бавно.

Изабела го направи, после изведнъж замлъкна наред думите си.

— Разбира се — прошепна тя, — как би могъл да знае? — тя бавно се изправи на крака. — Откъде ще знае Марини, че именно аз

препоръчах на Едуард да даде брачните ми дарове на Гейвстън? Онази нощ не присъстваше никой друг. По-късно говорих отново с краля и той се закле, че голямата игра е изключително таен въпрос, така че кой, Матилда? Сандуик? — добави бързо тя. — Известно време той беше отвън пред вратата.

— Гейвстън? — отвърнах. — Дори кралят, въпреки твърденията си? — мислите ми се върнаха обратно към онази вечер. Не присъстваше никой друг, а оттогава насам Изабела поддържаше преструвката, дори пред Казалес и Розалети, че Едуард ѝ е отнел сватбените подаръци, за да ги даде на Гейвстън. Спомням си зловната радост на фаворита, докато тормозеше дьо Кловлен; смъртта на Пурт, мятаният се по пода Уенлок, нападенията срещу мен. Дали във всичко това нямаше пръст Гейвстън или дори кралят? Искях да седна като разумен човек, да събера и пресея всичко, което знаех, но не бях в състояние да го сторя. Имаше толкова много належащи въпроси, бях объркана. Изабела и аз все още бяхме пионки в една игра, която дори не можехме да се надяваме да контролираме.

Малко по-късно към нас се присъединиха Казалес и Розалети. Писарят донесе сноп документи, восък и личния печат на Изабела заедно с пера и гърненца с тъмносино мастило. Броят на отправените към нея писмени прошения вече растеше — разрешения за пътуване в чужбина, помилване за извършени престъпления, опрощаване на дългове, освобождаване от военна служба, както и молби за правна помощ, било то заради неправилен арест или досадни, заведени без сериозна причина съдебни дела. Изабела седеше на писалищната си маса, полагаше горещия восъчен печат или изписваше фразата *le roi le veut* — такова е желанието на краля, тъй като Едуард беше дал съгласието си, че новата му съпруга може да отговаря на прошения, докато в същото време той потвърждаваше всичко, което тя бе постановила. Докато тя запълваше времето си с тези канцеларски задачи, Казалес отново се захвана да учи и двете ни на английски. Аз бях учила малко с чичо Реджиналд; Изабела се беше занимавала сама. Сега, по искане на краля, Казалес се зае да ни предава допълнителни познания, преподавайки ни стихове като „Лято иде“, „Древното управление“ и дори някои от неприличните песни, които лондончани толкова обичаха. Той включи и доста трудните думи от една песен, съчинена, според неговите твърдения, по време на управлението на

стария крал. „Песен за времената“ — язвителна, жлъчна атака срещу покварата. Все още помня някои от думите:

*Лъжовна и мръсна е тази земя
— и всеки ден ний виждаме това.
С омраза пълна е и с гняв —
и винаги ще е така.*

Странен избор, но Казалес, който сам съчиняваше стихове, твърдеше, че тази песен улавяла духа на английския език.

И двамата ни спътници определено се бяха променили след пристигането ни в Англия. Розалети беше по-мълчалив, вгълбен в собствените си мисли. Понякога ме поглеждаше, с очи, изпълнени с тъга, хапейки долната си устна като човек, който е искал да заговори, но е решил да си премълчи. Казалес беше рязък, но по-общителен. Точно в онзи ден той помоли Изабела да посъветва съпруга си да бъде по-благоразумен и да се вслушва в съветниците си. Изчака, докато Розалети си тръгна, и стана още по-откровен.

— Лорд Гейвстън — Казалес отиде до вратата, отвори я и бързо хвърли поглед към тъмното стълбище, — лорд Гейвстън — повтори той, като затвори вратата и се върна, — трябва да бъде изпратен в изгнание. Френският двор роптае, великите херцози издадоха писмени заповеди за свикване на арендаторите си, шотландците нападат северните бластисти области и чухте ли последните новини?

— Какво? — Изабела се извърна рязко в стола пред писалището.

— За коронацията? Тази вечер кралският съвет ще обсъжда датата, но несъмнено ще бъде двацет и пети февруари. Според правилата за кралската коронация само някой от великите херцози може да отнесе короната до високия олтар, но в този случай това ще бъде...

— Гейвстън? — попитах.

— Гейвстън — потвърди Казалес. — Облечен като крал, цял в пурпурни одежди.

По-късно същия следобед Едуард и Гейвстън — и двамата облечени в широки къси горни дрехи, ризи и тесни панталони, загърнати с плащове, за да се предпазят от студа — се промъкнаха в

нашето имение. Държаха се като ученици, освободени от класната стая, подхвърляйки си един на друг закачки за някаква опитомена маймунка, която била откраднала едно от украшенията на Гейвстън, а след това ухапала едно от галените му кученца. Когато Сандуик дойде при нас, те насочиха закачките към него и Изабела и въпреки присъствието на нашите посетители Едуард започна да сипе злобни обиди срещу херцозите. Гейвстън беше роден имитатор и кралят се смееше гръмогласно, докато неговият фаворит подражаваше на различни благородници, давайки прякори на всичките. Гейвстън дори се смъкна на четири крака, като лаеше гръмко, имитирайки Гай Бийчам, херцог на Уорик, на когото бе измислил прозвището „Черното куче от Арден“. След това, докато играехме на зарове, Изабела се опита да повдигне въпроса за коронацията, но Едуард умело го отклони, като измъкна кинжала си и обвини фаворита си, че използва подправени зарове. По здрач двамата мъже си тръгнаха, последвани от Казалес, като оставиха Сандуик, който седеше с буреносно изражение на лицето.

— Тази вечер — той се отправи към вратата, като плесна с рицарските си ръкавици по дланта, — ще се срещнем, ще разговаряме, но нищо няма да се промени. — Той направи пауза, трепвайки от болка в бедрото си.

Настоях да остане и го накарах да признае, че ревматичните му болки се влошават. За болките му предписах лапа от див пелин и лечението на абат Страбон — цветът от боже дръвче, доста ценна билка. Имах малка доза от нея, смляна, сварена и прецедена, и му дадох две стъкленици, като го предупредих, че ще е много горчиво на вкус, затова е добре да го смеси с малко вино. На това Сандуик отговори, че обича такива лечения. Щом приключих, аз отправих своя молба към него — нещо, на което се бях решила през деня и на което Изабела вече се бе съгласила. Първо заклех Сандуик да пази тайна, след това помолих за ескорт, който да ме придружи в града на другия ден. Сандуик изглеждаше изненадан, но заяви, че ще е най-добре ако ескортът се състои само от един човек, за да можем да се измъкнем от Тауър незабелязани. Той предложи началника на собствените си стрелци, един уелсец, с когото се бях запознала в Париж — неустрашим мъж с грубовато лице на име Оуейн-Ап-Ител — и аз приех.

Тръгнахме точно след зазоряване на другия ден — беше сковаваща мразовита утрин; земята под краката ни бе хлъзгава. Ап Ител дойде облечен в доспехи, не носеше само шлем. Под наметалото с качулка беше препасал оръжеен колан с меч и кинжал и носеше арбалет — колчанът със стрелите бе прикрепен към колана му. Аз бях взела кинжал, който пъхнах в ножницата на колана си. Сандуик лично ни изведе от страничната порта и ние излязохме от Тауър, минахме през вонящи, тънки като конец улички и излязохме на широкия главен път, от който се влизаше в града. Бях твърдо решена да посетя Сийдинг Лейн и да открия кой беше онзи тайнствен човек и дали можеше да ни помогне да се измъкнем от морето от беди, в което бяхме затънали понастоящем. Уелсецът прошепна, че винаги можем да вземем някоя лодка от кея, но аз не бях забравила Париж и нямах желание отново да плувам.

[1] Малоумен, простоват, с ограничени мисловни способности.
— Бел.прев. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

*„Онези, някога с огромна власт дарени, от
меча днес са повалени.“*

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Вървахме бързо напред. Студът бе втвърдил тинята и калта по калдъръма, а отводнителните канали, виещи се надолу по улицата, бяха плътно замръзнали. Градските камбани звъняха за утринната молитва, но пазарните рогове още не бяха оповестили началото на търговията, затова капациите на магазините все още бяха затворени. На прозорците проблясваха фенери и свещи. Разноцветните табели проскърцаха на утринния вятър. Това толкова ми напомняше за Париж: миризмите, онова чувство на очакване преди началото на деня. Уличните метачи и онези, които събираха сметта с греблата си, бяха излезли да разчистят отпадъците — големите им двуколки се движеха бавно по улицата под знамената, окачени като част от подготовката за коронацията. Кучета лаеха и скимтяха. Градските пазарни надзорници, в отличителните одежди на сдружението си, в синьо и жълто-кафяво, бяха заети да преследват едно прасе, избягало от двора си — строго нарушение на градските правила. Други служители, въоръжени с тояги и алебарди, събираха проститутките, блудниците, пияниците и други нарушители на вечерния час, като ги строяваха в редици и оковаваха ръцете им, преди да ги подкарат вкупом към Чийпсайд и да ги натикат в голямата затворническа клетка в горния край на канала. Просяци трепереха по ъглите. Неизвадили късмет блудници се провикваха напразно от затъмнените входи или от тесни странични улички. Вехтошари, продаващи употребявани дрехи, вече разпъваха импровизираните си сергии, опитвайки се да привлекат вниманието на работниците в опърпани наметки с дебели качулки, които шумно си

проправяха път през калдъръмените улици в дървените си налъми, подковани с желязо, за да не се хлъзгат по покрития със суграшица лед.

Бях казала на Ап Ител къде отиваме. Той познаваше добре града и ме посъветва да се придържам към широките главни пътища и да не се залутвам из тесните улички и каналите, където дебнеха и ловяха жертвите си изпаднали типове, побойници и всякакви опасни престъпници. Забързахме по Корнхил, после навлязохме в Чийпсайд, който беше почти пуст, с изключение на шумните обитатели на затворническата клетка. На позорния стълб беше завързан един нещастен хлебар, който трепереше въпреки мангала с дървени въглища, който загриженото му семейство беше бутнало под краката му. Върху табелката на шията му бе изписано предупреждение гражданите да се пазят от подобни търговци, които слагаха железни плочици във везните си, за да стане стоката по-тежка. Веднъж дъхът ми секна и краката ми се подкосиха; умът ми ми изигра лоша шега. За миг ми се стори, че не съм в Лондон, а в Париж, бързайки из уличките, за да изпълня някаква поръчка на чичо Реджиналд. Ап Ител забеляза това и настоя да спрем в един магазин за готови ястия, който беше отворен рано, за да привлеча работниците с уханието си на печен хляб и вкусни пайове.

Закусихме с халби гъст ейл. Седнала на една пейка пред магазина, хвърлих поглед обратно в посоката, от която бяхме дошли, търсейки някакъв знак, че ни преследват. Не видях нищо, макар че Ап Ител също беше станал неспокоен. Не ме попита какво съм си наумила — думата на Сандуик му бе достатъчна — но също непрекъснато се обръщаше назад. Веднъж се изправи, обкрачвайки замръзналия отводнителен канал, като се взираше с присвити очи обратно нагоре по Чийпсайд. Промърмори нещо на уелски, но когато го попитах какво казва, поклати глава, пресуши чашата с ейл и каза, че трябва да продължаваме.

Забързахме нататък, подминахме мрачния Нюгейт и влязохме в тесните улички около катедралата „Сейнт Пол“. Спрях, за да се възхитя на ветропоказателя й — огромен орел, чиито разперени криле бяха изработени от мед или поне така ми каза Ап Ител. Уелсецът обаче настоя да не се бавя дълго, като обясни, че из гробището около „Сейнт Пол“ се скитали разбойници и престъпници, потърсили убежище в

църквата. Стигнахме до Сийдинг Лейн — тъмен тунел, който лъкатушеше змиевидно между вехти, надвиснали къщи — пуст с изключение на скитащите се котки, чиито мяукания отекваха по улицата. Както и в Париж, магазинът, над който висеше табелата с надпис „При жребеца“, беше много западнал — неугледна сграда, с прозорци, покрити с намаслена хартия. Намираше се на ъгъла на малка уличка с външни стъпала отстрани — място, откъдето един беглец лесно би могъл да се измъкне. Казах на Ап Ител да чака и да наблюдава. Докато се качвах по външните стълби, те скърцаха зловещо, известявайки приближаването ми. Стигнах най-горе — резето на вратата беше свалено и аз я отворих. Вътре се развя тежка завеса, обгръщайки ме в гънките си. Отскубнах се и пристъпих в стаята — сумрачно място, из което се движеха силуети. Не се виждаше пламък на свещ и все пак въздухът миришеше на восък и тамян. Погледнах към леглото — покривалото му беше прилежно изпънато. В средата на стаята имаше маса с бяла покривка, сребърен поднос за нафора, взет от някой олтар, и два малки свещника. Когато се приближих, една ръка се обви около врата ми и до бузата ми се притисна острие на кинжал.

— *Rax et bonum*^[1] — прошепна гласът. — Коя си ти?

— Матилда дьо Клербон.

— Истината, Матилда дьо Ферер!

— Матилда дьо Ферер — признах.

— Племенница на сър Реджиналд дьо Деинкур?

— Истина е.

— Какъв пост заемаше той?

Отговорих. Въпросите се посипаха като дъжд от стрели. Не бях изплашена, хватката не беше здрава и аз разпознах същия глас, висок и ясен, който отекваше по мрачните стъпала на лечебницата в малкия манастир „Свети Августин“. Мъжът отпусна ръката си.

— Кажи на придружителите си, че си в безопасност.

Побързах да се подчиня — коремът ме присвиваше от вълнение. Когато се върнах в стаята, свещите бяха отново запалени и непознатият, облечен в тъмно кадифе, с епитрахил около врата и праметнат на ръката манипул, продължаваше да води службата. Стоеше до масата, свел глава, четейки канона на Светата литургия от разтворения върху поставката малък молитвеник. Вдигна просфората

— кръгло бяло парче хляб — и едва чуто изрече над нея думите на освещаването, след това взе оловната чаша и освети виното. Коленичих пред масата и разгледах внимателно този странен свещеник. Беше доста млад, строен, висок около метър и осемдесет. Имаше продълговато, по-скоро сериозно лице, леко изпито. Носът му беше прав, устните — пълни, устата — белязана от „бръчици на смеха“, с каквито бяха заобиколени и прекрасните му сиви очи. Косата му беше прошарена, разделена на път по средата. Когато за първи път го видях в кръчмата „Орифлам“ в Париж, тя беше по-къса, но сега се спускаше под ушите му. Високите скули му придаваха строго, доста сурово изражение и въпреки това, когато се вгледаше в мен, очите му се присвиваха весело. Поднесе ми Светото причастие, като отчупи с дългите си, тънки пръсти част от големия хляб, а после — глътка от Христовата кръв от висока оловна чаша. След „*Ite Missa Est*“ той бързо разчисти олтара, като постави свещените съдове в издути кожени торби. Смъкна наметалото си от една закачалка на вратата; свали също и тежък оръжеен колан, в който бяха втъкнати ножниците на меча и кинжала му. Преметна го през рамо, огледа се бързо из стаята и дойде при мен.

Ах, всеблаг Иисусе, споменът е толкова ясен, сякаш е било вчера. Беше облечен в къса дреха с тъмносини гамаши в същия цвят; носеше тесни, малко ожулени ботуши. От него се излъчваше приятен мирис на мента и тамян. Той просто се взираше в мен. Отвърнах на погледа му. Бог и всичките му светци да са ми на помощ, в този миг го обикнах. Така е! След чичо Реджиналд, Бернар дьо Монтегю беше единственият човек, когото някога истински съм обичала! Готови сте да пренебрегнете подобен разказ като някоя от измислените истории на трубадурите. Направете го! Казвам истината. Вероятно е, физически е възможно, да се влюбите само за няколко мига и едва по-късно да го осъзнаете. В такива случаи сърцето не бие по-бързо, нито пък кръвта се движи по-мощно. Изпитах само дълбоко усещане за покой, желание да съм близо до него, да гледам, да говоря, да докосвам. Когато описват душата, учените мъже говорят за нея така, сякаш нейното вместилище е в плътта. Кой го казва? Нима не може плътта да се помещава в душата и защо да не може душите да се целуват и сливат, да стават едно цяло, когато се срещнат? Менестрелите пеят една песен — думите ѝ сега ми убягват — за това, че нашите души са като

недовършени мозайки: сами те са недовършени, но когато срещнат своята половинка, те придобиват собствена богата пълнота. Бертран дьо Монтегю бе моята половинка. Ако той е в пъкъла и аз бъда с него, ще се чувствам като в рая, а без него дори раят ще ми се струва истински ад. Затворя ли уморените си стари очи, той е там — кротък, със спокойно лице, с онази леко крива усмивка и очите му, весели и любящи, се взират в мен. Заспя ли, той идва — дори сутрин точно когато се събуждам, той е винаги при мен. Вървя ли през оживената колонада, понякога зървам да се мярка нещо цветно. Той ли е това? В онази мразовита февруарска сутрин, преди толкова много години, той докосна лицето ми така, както беше докоснал душата му.

— Матилда, малка моя, трябва да вървим. Твоето пристигане може да донесе голяма опасност. Нокталиите може да са те последвали.

— Кои?

Той отново докосна бузата ми.

— Няма значение, трябва да тръгваме.

— Имам придружител, Ап Ител, той е...

— Остави го — отвърна Дьо Монтегю, като протегна ръка. — Аз съм Бернар дьо Монтегю, с мен ще си в безопасност.

Стиснах ръката му.

— Ап Ител също ще бъде в безопасност, не го преследват. Ще го оставят на спокойствие веднага щом обкръжат тази къща.

— Но аз не забелязах никого.

— Разбира се, че не си, ти никога никого не забелязваш.

Той ме отведе нататък до стълбището. Не зададох никакви въпроси, не изразих учудването си. Последвах го навън през тясна врата и надолу по разнебитената стълба към улицата. Той вървеше целеустремено. Излязохме от мръсната странична уличка, свърнахме зад един ъгъл и от една ниша на около два ярда пред нас се измъкна фигура с качулка като на монах. Дьо Монтегю ме блъсна назад, пусна дисагите и измъкна меч и кинжала си. Противникът му се хвърли напред, но Дьо Монтегю парира удара, който онзи се канеше да му нанесе с дългия си уелски кинжал. Нападателят ни, чието лице беше скрито, се приведе като уличен побойник, с кинжал в едната ръка и с меч в другата. Двамата мъже се вкопчиха един в друг и се сблъскаха, тропайки с крака, при което се разнесе звън на стомана. Дьо Монтегю

рязко се отскубна и се освободи, но вместо да отстъпи назад, връхлетя бързо, забивайки меча си дълбоко в стомаха на противника си. Платеният убиец рухна, плюейки кръв.

Отекнаха стъпки, изсвири рог. Побягнахме нататък по тесните улички. Дьо Монтегю, комуто тежките дисаги пречеха да се движи бързо, ме повлече за ръката. Спрях, събрах полите си и грабнах една от кожените торби. Дьо Монтегю, облян в пот, стисна ръката ми и затичахме нататък — смъртоносно, страховито бягство през тесните лондонски улички — занемарени, мръсни, задръстени с воняща мърша и всякакви боклуци. Тъмни силуети се трупаха като призраци на праговете и входовете на уличките. Блудници, с избелени лица и боядисани в червено коси, ни зяпаха; просяци, мръсни и сакати, размахваха металните си панички за милостиня; жълти мършави кучета, чиито ребра се брояха, ни се зъбеха и ръмжаха; голи деца се разбягваха, щом ни видеха да се приближаваме. От прозорци и врати ни замерваха с отпадъци. Криволичехме и свивахме в различни посоки като зайци, навлизайки по-навътре в бедняшките квартали около Уайтфрайърс — лондонския ад на земята, с рушащи се къщи и пълчища от злосторници. Те не се изпречваха на пътя ни. Смятаха, че сме престъпници, бягащи от закона, а оръжейният колан на Дьо Монтегю ги караше да стоят надалече.

Бях на края на силите си. Тялото ми лепнеше от пот, болка пронизваше ребрата ми, краката и стъпалата ме боляха и бяха натежали като олово, очите ми бяха замъглени от сълзи. Свърнахме по един изровен коларски път. Дьо Монтегю ме повлече през обрасла с растителност порта в едно запуснато гробище, с рушащи се кръстове и избуяли бурени. Затичахме към вратата на параклиса. Дьо Монтегю я отвори с ритник и ние влетяхме в покритото с плесен преддверие, като се подслонихме в едно кътче недалече от Дяволските двери. Свихме се между крыщелния купел и стената, като си поемахме мъчително въздух и бършихме потта от лицата си. Дьо Монтегю остана нащрек, напрягайки слух като дебнеш крадец да чуе някакъв шум от преследване. Отначало само седеше изпружен, с изпънати крака и сведена глава. Аз се съвзех първа и задишах по-бавно. Взях се в грубите рисунки по стените, разказващи на вярващите известната история за стълбата на спасението към другия свят. Спомням си това съвсем ясно — то подходеше на собственото ми настроение след

подобно ужасно бягство. В десния ъгъл на картината беше изобразено райското дърво на познанието, а около него се беше увила змията. Над нея се виждаше мост от остри колове, по който кохорта от демони бе подкарала послужили си с измама търговци. Под това изображение се виждаше друго — на лихвар, когото измъчваха с огън. В центъра на картината беше стълбата на Яков, по която душите се изкачваха към Христос. Някои стигаха до върха, но други биваха сграбчвани от демони, за да бъдат подложени на безброй страховити мъчения в ада. Едно куче гризеше ръката на жена заради това, че бе показвала повече грижовност към него, отколкото към бедняците; един пиян поклонник беше затворен в бутилка; демони варяха убийци в кипящ казан; подобно на грифон същество дъвчеше краката на танцьори на неприлични танци. Изправих се да я разгледам по-внимателно, като се опитвах да се разсея. Гърдите още ме боляха, стомахът ме присвиваше. Накрая изтичах навън в пустошта да се облекча. Лепкавият студ смрази потта по тялото ми. Измих ръцете си в заледено езерце и се върнах в църквата.

— Какво е това място? — попитах.

— Параклисът на мъртвите — отговори Дьо Монтегю, застанал с гръб към мен, загледан в стенописа. — Някога на територията на целия този район имало огромно гробище. Това е параклис, построен с дарения, където се отслужват литургии за душите на дарителите, в който преминаващи свещеници могат да отслужват заупокойна служба за мъртвите, с които сме заобиколени тук — той се обърна, давайки ми знак да вървя напред.

Затръшнах вратата след себе си. Дьо Монтегю отвори една от кожените торби, извади парче хляб, увито в ленена кърпа, разчупи го и ми предложи малко.

— Яж — настоя той. — Хлябът е сух, ще успокои стомаха ти. Яж, мъдра жено, или ще цитирам старата поговорка: *medice sane teipsum* — излекувай се сам, лекарю.

Приклекнахме на земята, подейайки си хляба. Дьо Монтегю беше по-спокоен и ме разглеждаше внимателно.

— Вие сте свещеник — попитах — и въпреки това убихте човек?

— Правото на самозащита — отвърна той — е постановено както в каноничния закон, така и в правилата, постановени от свети

Бернар за нашия орден. Убиецът беше враг на нашия орден. Не съм го молил да жертва живота си.

— Вие сте тамплиерски свещеник?

— Да, издирват ме жив или мъртъв. Идвам от монашеското братство на тамплиерите в Амиен — той продължи с равен тон. — Син съм на френски рицар и английска благородничка. Когато бях момче — той отхапа залък хляб и задъвка, — се разболях сериозно. Майка ми, нека Бог даде покой на душата ѝ, тръгна на поклонение, преминала, пълзейки на колене по нефа до статуята на Богородицата от Шартър. Даде обет, че ако животът ми бъде пощаден, ще стана свещеник. Баща ми беше воин: той беше против това, както и аз — Дьо Монтегю се разсмя тихо, — докато не срещнах Жак дьо Моле и твоя чичо Реджиналд дьо Деинкур — добри мъже, благородни тамплиери бяха те и такива ще си останат, приети от нашия Бог като мъченици на вратата.

— Видях ви в кръчмата „Орифлам“.

— Както те видях и аз — посочи в отговор Дьо Монтегю, — с онзи английски писар, когото уби. Но пък ако не го беше направила — той пхна в устата си нов залък, — аз щях да направя същото. Той също сам повика участта си. Смъртта винаги се отзовава.

— Защо бяхте там?

Дьо Монтегю преглътна хляба.

— Слушай — подхвана той тихо — и тогава ще узнаеш поне част от истината. Да, бях в онази кръчма. Бях също и в малкия манастир.

— Кой ме нападна?

— Не знам. Каква си само, Матилда, с тази гъста черна коса и ясните очи. Чичо ти казваше, че имаш миловидно лице. Грешил е. Мисля, че си красива, но пък аз съм и рицар. Познавам любезностите на трубадурите — усмивката му помръкна. — Но стига с ухажванията. Матилда, аз дадох обет пред светия лик да въздам Божиата справедливост, да стоваря Неговото отмъщение срещу унищожителите на моя орден — той направи пауза. — Твоят чичо, Реджиналд дьо Деинкур, беше добър приятел, мой близък другар. Бих се заедно с него при Акра, когато небето пламтеше, а земята кипеше, обляна в кръв, но това бе в младостта ми. Сега карам трийсет и шестата си година. Върнах се от Светите земи във Франция и станах довереник на Жак дьо Моле, Велик магистър на нашия орден. Когато се издигаше, аз се

издигах заедно с него. Знаех за сделките му с онзи среброкос, синеок демон Филип Френски — той продължи да дъвче хляба.

— Знаете ли защо нападна вашия орден?

— Не, не и истинската причина. Наистина не разбирам, но помня едно — дьо Монтегю размахна пръст. — Веднъж дьо Моле спомена нещо, което нарече „Английското начинание“, и скоро след това започна преследването. Из цяла Франция арестуваха тамплиерите. Аз имах късмет — дьо Моле често ме пращаше като вестоносец до нашите ложи в Арагон и другаде. Не разполагаха с истинско мое описание. Можех да се укрия под името на майка си, представях се за монах или за английски духовник. Винаги се спотайвам в сенките.

— А мосю дьо Витри?

— Бил е изплашен, Матилда. Добър човек, почтен и мъдър, своя чичо е направил добър избор. Помощта, която ти оказа мосю дьо Витри, беше неоценима. Бил е прав — най-безопасното място за теб е бил френският кралски двор. Въпреки това обаче — Дьо Монтегю избърса с ръкав потта от челото си — мосю дьо Витри се е чувствал виновен. Освен това е бил много изплашен. Бог знае какво е правел. Веднъж дойде при мен и помоли да го изповядам. Съгласих се и изслушах изповедта му. Не мога да ти предам думите му — казаното от него се пази в тайна — но той много се страхуваше за бъдещето.

— Защо се е чувствал виновен?

— Чувстваше се виновен заради теб. Описа те като гълъбица, оставена сама сред ястреби. Искаше да направи нещо повече за теб. Предложих закрилата си: оттук и писмото.

— Но защо тогава е бил убит?

— И това не знам. Помоли ме да се грижа за теб, което и направих. Проследих те до онази кръчма. Видях какво се случи с английския писар, след това ти избяга.

— Отидох в къщата на дьо Витри.

— И го намери убит?

— Да — потвърдих. — Но не знам нищо друго.

— Нито пък аз — Дьо Монтегю въздъхна. — Наистина чух за клането. Отслужих заупокойна литургия за душите на всички тях.

— А кой го е сторил?

— Зловеща загадка! — процеди Дьо Монтегю. — Започнах да се страхувам за собствената си безопасност. Филип е наел платени

убийци. Тъй наречените Нокталии, защото се скитат нощем. Те преследват други хора заради обявената за главите им награда. Нокталиите се събират и могат да бъдат открити недалеч от църквата „Свети Спасител“ в Париж. Предводителят им е португалец, Александър от Лисабон — Дьо Монтегю сви рамене. — Натъквал съм се на такива хора преди. Дори съм вършил тяхната работа като вестител, изпращан от тамплиерите да събира непогасени дългове.

— И Нокталиите ви преследват тук?

— Разбира се, но е възможно да преследват и теб. Филип е твърдо решен да залови всички тамплиери, техните съучастници и помощници. Матилда, възможно е на Марини и неговите демони да е известна истинската ти самоличност. Ако е така, те се надяват да ги отведеш до други укриващи се тамплиери. Нокталиите ще ги последват, както винаги правят, както нощта следва деня. Плъзват навсякъде като мравки, но все пак познават закона. Няма да докоснат поданик на английския крал, но ти, аз, избягалите от Арагон, Кастилия, Франция или което и да е друго място, сме позволена за лов плячка. Ще се опитат да ме хванат жив, но ако не — той изпъна врат, — ще ми вземат главата, ще я нахиснат в бъчва със саламура, ще намерят някакво доказателство за принадлежността ми към тамплиерите и ще изприпкат обратно при Филип и Марини да си получат наградата. Те търсят също и богатствата на тамплиерите — ковчежета със скъпоценни камъни, злато и сребро.

— Познават ли ви?

Дьо Монтегю се обърна, сякаш запленил от демоните, изрисувани на стената.

— Познават ме под бащиното ми име, освен това знаят и дължността ми, но, както казах, не разполагат с ясно мое описание — той се засмя рязко. — Предателите в нашия орден не са ме виждали отблизо: това е една от причините, поради които дьо Моле избра мен, когато Филип нанесе удар. Трябваше да се укрия, за да изпълня от мъщението и да защитавам, когато мога, нашите братя.

— Значи съм ви изложила на опасност?

— Матилда — Дьо Монтегю постави длан на бузата ми, — те все още не ме познават — той отмести ръка. — Не се тревожи, това все щеше да се случи някой ден: щеше да се появи някой подозрителен ханджия или доносник — той се облегна на стената и въздъхна. —

Останах в Париж, колкото можех по-дълго. Както казах, дьо Витри се чувстваше виновен и ме помоли за помощ, затова наблюдавах мястото. Беше съвсем лесно. Видях те да си тръгваш. Предположих, че бягаш, и отидох след теб в кръчмата. Облякох се и се държах като английски учен: знам езика. Видях какво се случи — той бръсна с ръка трохите по туниката си. — После дьо Витри беше убит. Реших да бягам. Братята ми бяха подготвили място в Англия — той сви рамене. — Когато дойдох тук, открих, че повечето от братята се укриват или са в затвора. Не все още цялата мощ на Англия не се е възправила срещу нас. Уилям дьо ла Мар, нашият Велик магистър тук, се намира под домашен арест в Кентърбъри.

— И вие пътувахте до Дувър, за да ме проследите?

Дьо Монтегю се засмя:

— Е, Матилда, и да, и не.

Усетих как дълбоко ме прониза студена тръпка на страх.

— Не сте дошли за мен — казах обвинително. — Дошли сте заради Марини, нали? Заради дьо Плезан и Ногаре?

— Да, Матилда, дойдох за тях. Ако мога, ако Бог ми даде нужната воля, изкусност и сила, ще ги убия, както те биха убили и още братя от моя орден. Нокталиите са разпратени срещу нас по много причини. Ако Филип и неговите довереници са опасни за нас, ние представляваме също толкова голяма заплаха за тях. Все още имаме влияние, било то пред онзи неискрен духовник, папа Климент в Авиньон, или тук в Англия. Преди всичко, ние сме опитни войни, умеем превъзходно да си служим с лъка и да въртим меча. Животът може да е толкова опасен на всяка улица или когато пресичаш някой площад — той се усмихна. — Или дори в някой дворец. Чух за смъртта на Пелет и се зачудих дали ти...

— Не — отвърнах. — Беше принцесата, която действаше, за да ме предпази.

— В такъв случай — отвърна Дьо Монтегю — и двамата сме й дълбоко задължени.

— А нападението в Кентърбъри?

— Пътувах предрешен, с фалшиви документи. Според тях бях брат Одо от Ключи. Благочестивите монаси в манастира „Свети Августин“ ме приеха: бенедиктинците непрекъснато пътуват. Оставиха ме да се оправям сам, дадох ми килия и аз се присъединявах към

братята на големите празнични служби. Наблюдавах те. Видях те да си тръгваш от къщата за гости онази нощ и те последвах. Матилда, ти постъпи лекомислено на онова пусто място, където витаеха сенки. Както и да е, слязох в подножието на онези стъпала и зърнах схватката най-горе — той направи гримаса. — Останалото ти е известно — потупа ме по ръката. — Не посмях да се разкрия и се върнах в Лондон. Искях да изчакам още малко — той отиде до вратата, отвори я, надникна навън и я затръшна. — И така, Матилда — той се приближи и приклепна пред мен, — защо ти, една придворна дама, беше нападната така ожесточено?

Разказах му всичко, като каеща се грешница, коленичила на молитвеното столче, която свещеникът изповядва. Разказах му за смъртта на Пурт и Уенлок, за нападенията срещу мен и за враждебността на Марини. Дьо Монтегю ме изслуша, като кимаше или задаваше от време на време по някой въпрос. След като свърших, поклати глава.

— Марини може и да знае коя си в действителност, но би предпочел по-скоро да те използва, отколкото да те убие — той замълча, заслушан в усиливащите се звуци отвън: крясъците и повикванията на търговците, трополене на двуколка, тропот на конски копита. — Определено съм съгласен с теб за едно: дьо Витри. Нещо, което си видяла през онзи ден, навярно те е поставило в голяма опасност — той придърпа кожените си дисаги по-близо. — Убийството на дьо Витри наистина е загадка. Той също ми каза и нещо за начинанието в Англия, незащитено от тайната на изповедта — то всъщност било предприето от Филип, но той не знаел подробности.

— Възможно ли е да става въпрос за нахлуване в Англия, за завоюването ѝ? — попитах.

— Това би било твърде скъпо, твърде рисковано — отвърна Дьо Монтегю, сякаш говореше на себе си, — но виж, студено ми е и съм гладен — той почука върхчето на носа ми, — както сигурно и ти. Следите са изстинали, Нокталиите ще се оттеглят, а аз умирам от глад! — Той се изправи на крака. — Днес имам работа в Тауър, затова ще те придружа по обратния път.

— Каква работа? — попитах със свито сърце. — Каква работа, сър?

— Имаме наши шпиони сред хората от френския двор и сред тяхната прислуга. — Той отиде до вратата и спря. — Днес, на празника на свети Калист, Марини, дьо Плезан и Ногаре отиват в Тауър, за да бъдат приети от краля. Снощи срещнах един от моите братя монаси, Гастон дьо Прьо, от монашеското братство на тамплиерите в Дижон. Той е буен, пламенен човек, омръзнало му е да бъде преследван. Опитах се да го удържа, но по този въпрос той беше категоричен...

— О, не! — възкликнах.

— Ще се опита да убие Марини.

Притиснах ръка към вратата и усилено се замислих за онова, което можах да си спомня. Така беше! Изабела бе споменала посещението на Марини, беше казала, че ние със сигурност ще трябва да си намерим някакво занимание другаде.

— Мога да изпратя съобщение на Казалес.

— Ах, да, едноръкият воин — Дьо Монтегю се усмихна. — Старият крал му имаше изключително доверие. Той се сражава упорито в Гаскония, но не! — Дьо Монтегю пристегна оръжейния си колан. — Ако Казалес или онзи стар лъв Сандуик бъдат предупредени, Марини ще разбере. Марини може да умре — такова е и моето желание. Гастон е онзи, за когото се тревожа. Предупредих го да бъде благоразумен, но сърцето на Гастон е като косата му — огнено. Ако мога, ще го спра — трябва да изчакаме по-подходящ момент.

Напуснахме мрачния Параклис на мъртвите и поехме из бедняшките колиби на Уайтфрайърс. Измъчваха ме умора, студ и безпокойство. Присъствието на Дьо Монтегю — бодър и спокоен — близо до мен ме стопляше. Каза ми, че няма от какво да се боя. Напомни ми, че Нокталиите не разполагат с неговото описание, като добави, че можем да се слеем с тълпата, стига аз да крия главата и лицето си с качулката. Докато си пробивахме път през тълпата, Дьо Монтегю говореше тихо на френски — разпита ме отново за смъртта на Пурт и Уенлок, за нападението над Казалес, за нападенията срещу мен в Париж и в Кентърбъри. Отговорих му и го попитах какво ще прави за в бъдеще. Отговорът му беше неясен: най-безопасното място за него било близо до мен. Погледнах го въпросително. Той се засмя, тупна ме по рамото и ми каза да се съсредоточа и да помисля над това, както една набожна монахиня би се съсредоточила върху псалтира.

Дотогава беше станало почти обяд: леката мъгла се беше вдигнала, слънцето грееше силно. Пъстроцветни тълпи забързано се движеха наоколо, за да пазаруват, да се шляят и да зяпат. Излязохме от бедняшкия квартал, като слязохме покрай църквите „Сейнт Милдред“ и „Сейнт Майкъл“ и навлязохме в Кендълуик, а след това стигнахме в Ийстчийп и Пудинг Лейн. Дьо Монтегю промърмори, че бил доволен, задето тълпите тук са дори още по-гъсти — хора спираха, за да купят нещо, да спорят, да викат, да разменят стоки. Две продавачки на риба от Билингсгейт осигуряваха забавление на минувачите, сипейки поток от неприлични думи, докато спореха за нещо. Едри, снажни граждани цъкаха с езици и клатеха глави, а после нетърпеливо изтикваха закръглените си съпруги по-надалече, за да не чуват подобни груби и дразнещи слуха думи. Един цигулар подхвана мелодия, та дресираното му куче да затанцува, но животното зърна котка и се впусна в преследване, сподирено от бурен смях. Просяци пълзяха, хленчейки и умолявайки, показвайки белезите си с надеждата някой да им даде милостиня. Застанал на стълбите на една църква, доминикански монах, облечен в черно и бяло, се опитваше да проповядва за ужасите на чистилицето. Конте в къса тясна дреха и тесни панталони до коленете извика в отговор, че доминиканецът би трябвало да се ожени и тогава щял да познае истинското страдание! Това предизвика спор с група блудници, който приключи рязко, когато цялата тълпа се разпръсна, за да пропусне една каруца за екзекуции, която пренасяше бесилка — ужасяващо Т-образно скеле, в двата края на което се полюляваха трупове. Дьо Монтегю се вгледа в бесилката и извърна очи, сякаш гледката му напомни за опасността, в която се намираше самият той. Стисна ме за лакътя, напуснахме главната улица и влязохме в кръчмата „Зелено убежище“ срещу църквата „Сейнт Ботолф“. Общото помещение беше почти празно. Неколцина занаятчии и пътуващи търговци бяха насядали върху бурета около грубо изработени маси. Спомням си, че храната беше добра. Дьо Монтегю настоя, че трябва да се нахраним, и поръча подлютено говеждо, мек, прясно изпечен хляб и кани с ейл. Закусих лакомо, като хвърлях потайни погледи към тамплиерския свещеник, вгълбен в собствените си мисли.

Известно време разговаряхме за медицина и билки. Дьо Монтегю каза, че бил чел един трактат за белия кукуряк, и цитира една медицинска книга, в която се твърдеше, че „прочистващото средство,

пригответено от кукуряк, действа добре на обезумели или изпаднали в ярост хора, както и при меланхолия и наскърбено сърце“. В отговор възразих, макар тайно да си давах сметка, че Дьо Монтегю само се опитва да ме разсее. След като се нахранихме, той се наведе към мен, отмятайки косата от челото ми.

— Слушай, Матилда, и ме чуй добре.

— Да, господарю — подхвърлих насмешливо.

— Сега ще те оставя. Ще отида сам в Тауър. Ако си с мен, може да те познаят, ще разберат кой съм, ще запомнят лицето и описанието ми. Ако искаш да се свържеш с мен, иди в една кръчма на кея „Света Катерина“, недалече от Тауър, която се нарича „Изгледът на Уитби“. Кажи на кръчмаря, че търсиш мастър Арно, майстора на лъкове, кажи часа и си тръгни. Разбираш ли?

— Не съм глуха, нито пък няма — отвърнах сопнато, натъжена, че си тръгва.

— Върви сега, Матилда — промърмори Дьо Монтегю. — Пътят е чист. Намираш се близо до Тауър, затова никой няма да ти стори зло. Не сваляй качулката от главата си — настоя той. — Аз ще те последвам.

Преглъщайки резкия си отговор, излязох на улицата, следвайки напътствията, дадени ми от Дьо Монтегю. Тръгнах зад група писари, връщащи се от съда за обичайни жалби в Уестминстър, и вървах след тях, докато стигнах тесните улички, водещи надолу към реката. Наглед бях най-обикновена прислужница, изпратена да изпълни поръчка. Бях стигнала подстъпите към Тауър, когато, близо зад себе си, чух надигания се шум на тълпата. Хвърлих поглед назад: конници си проправяха път по улиците. Марини! Синьо-златистите знамена на Франция се развяваха и плюсяха на лекия ветреца. Френският кортеж се движеше надолу към Тауър с цялата величественост, която беше успял да си придаде. Забързах нататък и се присъединих към тълпите, трупаци се по продължение на подстъпите към Лъвската порта. Огледах се наоколо, търсейки с поглед Дьо Монтегю, но от него нямаше и следа. Затърсих Гастон с огненочервената коса, но отново не забелязах нищо необичайно. Можех да продължа и да се покажа пред Сандуик и Казалес, които чакаха пред главната порта, но исках да остана. Притеснявах се заради Дьо Монтегю, а дори и заради онзи Гастон дьо Прьо, когото никога не бях срещала. Освен това исках да

видя какво ще стане, бях изпълнена с нетърпение да стана свидетелка на смъртта на Марини и останалите. Отмъщението, кръвната вражда — такива пожари не започват изневиделица: те се разпалват, силата им се увеличава и намалява, те едва тлеят, но все пак горят. Не бих се смутила да гледам как убиват Марини. Молах се той, дръзкият преследвач, да се превърне в преследван.

Най-сетне те пристигнаха в цялото си бляскаво великолепие — украсени с лилиите на кралския герб знамена плющяха във въздуха, слънцето хвърляше отблясъци върху доспехите и скъпоценните камъни, заобиколени от служители и тежковъоръжени войници. Тълпата се приближи. Бързо огледах грубите лица, сълзящите очи, раздърпано облечените блудници от кея, покритите с прах дърводелци, парцаливите деца, танцуващи от крак на крак. Търсех да зърна нещо необичайно — продавач на реликви с гердан от кости, душещ въздуха като ловно куче. Видях някакъв дрипав празноглавец, сигурно от някой приют за малоумни: имаше червена коса, но лицето му беше безизразно, а погледът — празен. Зърнах млад червенокос мъж, който с бутане си проправяше път през тълпите, но той спря и зашепна нещо в ухото на младо момиче.

Френската кавалкада, с бавно движещи се коне, приближи Лъвската порта. Казалес и Сандуик, в туники в алено и златисто, кралските цветове, украсени с озъбените леопарди на Англия, се отправиха към тях. Един просещ монах, чиято обръсната глава проблясваше на слънцето, се отдели от тълпата.

— Монсеньор Марини, нося писмо от краля.

Марини дръпна поводите и спря сред звън на копита и облак прах. Монахът се приближи, вдигнал високо парчето пергамент, после замахна бързо с дясната си ръка: кинжалът се изви като змия към корема на Марини. Сандуик, който беше излязъл напред да улови поводите, се приближи още по-бързо, и бутна коня на Марини към нападателя. Конят, вече изплашен, с тропот се дръпна встрани, повалейки нападателя на земята. Групата на Марини моментално бе заобиколена от тежковъоръжени английски войници. Казалес крещеше на останалите да се придвижат напред, за да направят обръч. Изсвири рог. През Лъвската порта се изсипаха уелски стрелци, опънали тетивите на лъковете си. Тълпата, стресната от това внезапно нападение, изведнъж се разпръсна. Излязох напред. Един груб

церемониалмайстор ме сграбчи за рамото. Освободих се и му показах личния печат на Изабела, после забързах нататък през портите. Свитата на Марини беше продължила в галоп напред и беше влязла във вътрешното отделение, където сега цареше безпорядък: коне цвилеха, крещяха мъже, припряно се затваряха порти, подвижните решетки на крепостните врати се спускаха със свистене. Държах се надалече от тълпата. Марини не беше ранен, но очевидно бе изпаднал в ярост. Все още на коня, той крещеше на Казалес на френски. Сандуик изпращаше още мъже да се качат горе на бойниците. Зърнах как отвеждаха нападателя долу в едно подземие под една от кулите. Безшумно се промъкнах през хаоса и минавайки покрай стражите, стигнах до стаята на Изабела. Тя стоеше и надзърташе през един от прозорците, чиято малка горна част беше отворена. Обърна се, когато влязох, и веднага освободи пажовете, които разстилаха платове на леглото пред нея, за да ги разгледа. Принцесата залости вратата след тях. По лицето ѝ бе плъзнала червенина, очите ѝ блестяха.

— Матилда, Матилда, къде беше? Какво се случи?

Сепнах и ѝ разказах всичко. Бяхме допрели глави и шепняхме, за да не ни чуят подслушвачите. Тя слушаше напрегнато, макар да се разсейваше от онова, което ставаше навън. След като свърших, тя изрази дълбокото си съжаление, че Марини се е измъкнал на косъм, но каза, че ще изиграе ролята на лицемерно загрижена и ще му изпрати благопожеланията си. Изглеждаше по-разтревожена заради Дьо Монтегю и за това, какво можеше да знае той, и ме помоли да повторя онова, върху което ми беше казал да се задълбоча, „както набожна монахиня би се задълбочила върху псалтира“.

— Той може да се скрие тук — заяви тя. — Ще бъде в безопасност. Аз организирам домакинството си. Каквото и да е в действителност, той може да се скрие тук. Той има познания по латински и говори гладко френски и английски — може да бъде мой писар — тя плесна с ръце. — О, това ще ощастливи сърцето ми, но, Матилда, ами убиецът? Открий дали това е бил Гастон, виж какво може да се направи. Иди в онази кръчма, „Изгледът на Уитби“, и намери... — тя замълча, когато Казалес почука и влезе. Той се поклони на Изабела и ми намигна.

— Милейди, Матилда сигурно ви е съобщила новината. Монсенъор Марини беше нападнат — невредим е, но е разгневен.

— А наемният убиец, сър?

— Някакъв безумец, ваша светлост. Нарича себе си Архангелът Ахитофел, изпратен от онзи, който живее сред тишина, за да избие кралете на земята. Той смята, че Марини е кралят на Англия.

— Все още не — отвърна троснато Изабела.

— В подземията е, танцува и пее — продължи Казалес. — Безумец е, но въпреки това ще бъде обесен. Матилда, била си в града? Трябва да се движиш внимателно, след като наоколо има такива глупаци. Е, добре, ние всички ще трябва да... Ваше величество — продължи припряно той, — коронацията ще бъде обявена за двайсет и пети февруари. Това е поводът да дойда тук. Нашият господар, кралят, нареди на мен и Розалети да осигурим всичко, от което имате нужда. А дотогава ваше величество, както е обичаят...

Казалес обясни, че и Изабела, и Едуард ще трябва да отседнат в апартаментите в Тауър. Слушах с половин ухо, докато мислех за убиеца и кой ли може да е той в действителност. Щом Казалес си отиде, Изабела ми каза какво да направя и аз се върнах във вътрешното отделение. Лорд Марини и големците бяха отведени горе да се срещнат с краля, но в двора бе пълно с техни слуги и хора от свитата им, хранещи се с ястията, които комендантът на Тауър беше наредил да сервират на масите отвън. Най-сетне Сандуик излезе от една врата, като се препъваше. Зърна ме и забърза през коридора към мен.

— Матилда, Ап Ител се върна. Чакал те, но когато се качил по стълбите на онази къща, теб вече те нямало, затова се върнал тук. Разтревожих се — той смъкна шапката си, украсена с боброва кожа, по-ниско на главата си. — Не казах на никого, че си излязла, но — продължаваше да бърбори той — чу ли новината? Добре, добре — промърмори той, като не ми даде възможност да отговоря каквото и да било. — Някакъв лунатик, Матилда, напълно обезумял. О, между другото, благодаря ти за отварите — те ободряват старото ми тяло — комендантът на Тауър продължаваше да бърбори безгрижно, но точно това е трудното, нали — да откриеш скритото значение на думите, скритите разлики между онова, което езикът изрича, ухото чува, а сърцето разбира. После думите се връщат като призраци да ви преследват, но в момента, когато ги чувате, не винаги успявате да ги разберете наистина. Бях изпълнена с нетърпение да отправя молбата си; бях нервна, разсеяна. Сандуик беше обхванат от подобно

настроение — доволен, че съм се върнала невредима, но въпреки това умът му беше другаде, затова трябваше да повтора молбата си.

— Искаш да видиш затворника? — Сандуик ми хвърли невярващ поглед.

— Моята господарка поиска това. Нейна светлост желае да се увери, че този луд е именно това, за което се представя.

— Възможно ли е да не е така?

— Сър Ралф — отговорих, — именно затова желая да го видя.

Комендантът на Тауър захапа палеца си, и заклати глава ту на една, ту на друга страна.

— О, хайде, добре, последвай ме — изръмжа той.

Прекосихме вътрешната част, минахме през един вход на кулата „Уейкфийлд“ и слязохме по осеяните с мръсотия стъпала, осветени от високи факли. Неуспелият убиец беше затворен в малка килия със зарешетено прозорче високо горе във вратата. Сандуик отвори вратата и сложи една факла в халка на стената. Затворникът лежеше свит в ъгъла. Кафявата му роба беше парцалива, лицето — насинено и мръсно, очите му проблясваха през мръсотията. Щом Сандуик затвори вратата зад нас, мъжът скочи на крака и оковите му прозвъннаха. Той се протегна, колкото му позволяваха веригите, след това подхвана шутовски танц, като подскачаше нагоре-надолу, пляскайки по покритите със зелена плесен хлъзгави стени, после залитна назад. Пееше някаква налудничава песен за полята на смрачаване. После се смъкна на колене, като склучи ръце и неясно замърмори Господнята молитва.

— Безумец — изръмжа Сандуик. — Поразен от луната, човек, лишен от разум. Но нашият господар, кралят, произнесе присъдата си над него. Ще бъде обесен утре точно преди пладне на общите бесилки на кея „Света Катерина“.

Лудият вдигна глава — само за миг видях промяната в погледа му.

— Луд — съгласих се аз, — побъркан. Познавах един човек, който изпадна в подобно състояние, Гастон дьо Прьо — изрекох високо, — това беше името му. Мислеше се за монах. Направих за него всичко, каквото можах...

— Красива господарке. — Затворникът се взря в мен. Приблжих се така, че застанах между него и Сандуик. Безумният

поглед бе заменен от изражение на неподправено отчаяние. — Красива господарке — гласът имитираше лудостта, — нужна ми е утеха — нуждая се от Светия кръст.

Наведох се, без да обръщам внимание на възраженията на Сандуик.

— Ще видя какво мога да направя.

Сандуик свали факлата, отключи вратата и ме изведе навън.

— Сър Ралф — насилих се да се усмихна, — позволете ми да дам на този клетник някаква утеха. — Извадих молитвената броеница от кесията си и преди Сандуик да успее да възрази, се вмъкнах обратно в килията и коленичих пред затворника.

— Гастон? — прошепнах.

Той кимна.

— Кажете на Бертран — прошепна той. — Утехата е такава — очаквам кръста.

Пуснах молитвената броеница в ръцете му и излязох тичешком от подземието. Навън Сандуик се вгледа любопитно в мен, промърмори, че държанието ми е странно, и заключи вратата. Щом излязохме от Тауър, Сандуик ме дръпна за наметалото.

— Матилда — той ме придърпа по-близо, — не знам какво вършиш. Държа си езика зад зъбите и наблюдавам — той погледна нагоре към сивото небе. — Онзи затворник... Срещал съм достатъчно луди и започвам да се питам дали е толкова лишен от разум, колкото показва.

Наведох се по-близо и го целунах по бузата.

— Сър Ралф, онова, което сега е скрито в тъмнината, един ден ще излезе на дневна светлина. А сега отново имам нужда от Оуейн-Ап-Ител.

[1] Мир и добро! (лат.). — Бел.прев. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

„Почти всички благородници прекарват времето си в замисляне на злини.“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

Малко по-късно, докато уелсецът задаваше безброй въпроси за случилото се по-рано през деня, излязохме от Тауър и се отправихме надолу към „Изгледът на Уитби“.

Кръчмата се намираше на ъгъла на тясна уличка, от която се разкриваше изглед към кея и мрачната разклонена бесилка, от която висяха трупове на речни пирати. Според табелките, привързани към безжизнените им ръце, тримата бяха отмъкнали от църквата „Сейнт Ботолф“ в Билингсгейт една дарохранителница и две поставки за свещи. Бяха обесени призори и се полюшваха зловещо в режещия вятър, гърчеха се върху намазнените въжета, а бесилката проскърцваше. Загледах се в тях, мислейки си за Гастон, и влязох в просторното общо помещение. Беше приятно, гостоприемно място с нисък таван, с почернели от пушек дървени греди, от които висяха бутове шунка, разни сирена и прясно изпечен хляб в плетени кошове. Голямата обща маса привличаше вниманието, простряла се от бъчвите от двете страни на тезгясите до далечната стена, други малки маси бяха поставени покрай прозорците. Подът беше изметен и посипан с мека зелена тръстика, във въздуха се носеше наситена и изкусителна миризма от напоен със сосове свински бут, който се печеше над огъня. Един кръчмарски чирак, когото имам основателна причина да си спомням, с чорлава коса и няколко липсващи зъба, ми махна с ръка и ме упъти към една маса. Ап Ител стоеше на прага, загледан любопитно вътре. Без да обръщам внимание на момчето, прекосих помещението и се приближих до тезгяха, където кръчмарят, висок и слаб като върлина

мъж, почти изцяло увит в тежка кожена престилка, пълнеше високи чаши за рибарите, които току-що бяха продали дневния си улов. Попитах за мастър Арно, майстора на лъкове, и казах, че ще се върна в часа на вечернята. Кръчмарят ме погледна и вдигна очи към небето.

— Бордо! — възкликна той. — Най-доброто бордо? Разбира се, че имаме от него, мистрес, елате да ви покажа една бъчва — той вдигна ръка. — Неразпечатана, току-що пристигнала от Гаскония. Елате, елате! Вашата господарка ще остане доволна!

Не ми оставаше друго, освен да го последвам в дъното на кръчмата и надолу по стълбите към избата. През цялото време той неспирно бърбеше за „най-доброто бордо“. Стигна до долу, отвори със замах вратата на избата и ме въведе вътре. Изчаках, докато той палеше лоени свещи във фенерите.

— Била е използвана от контрабандисти — обясни той, като отмести една фалшива бъчва, разкривайки вратата зад нея. Той почука, вратата се отвори и навън излезе Дьо Монтегю. Кръчмарят се поклони и излезе от избата. Тамплиерът се приближи и застана в езерцето от мъждива светлина.

— Знаех, че ще дойдеш — прошепна той. — Казах на мастър Томас да те доведе тук долу веднага. Е, добре. Гастон е заловен — беше обръснал главата си, за да не го позная — очите на Дьо Монтегю се вгледаха изпитателно в лицето ми. — Бяхме толкова близо.

Разказах му как Гастон се преструваше на луд, на безумец, че искаше утехата на разпятието и че ще потърси с поглед кръста, преди да бъде обесен по пладне на другия ден.

— Той иска да бъде изповядан — отвърна Дьо Монтегю. — Бог да му е на помощ. Прави се на луд, за да не бъде разпитван. Слушай, когато се върнеш — настоятелно рече той, — изпрати му съобщение, кажи му, че ще му намериш разпятие. Гастон ще разбере.

— А вие? — попитах. — В безопасност ли сте тук?

— Синът на кръчмаря беше земевладелец тамплиер в Бордо — той не е издайник — Дьо Монтегю прекоси избата и когато се върна, донесе малка бъчвичка: на печата върху запушалката пишеше, че това е бордо от лозе близо до Сен Сардос. — Дай това на господарката си.

— Тя знае какво сте имали предвид — отвърнах, вземайки буренцето, — когато ме помолихте да мисля като монахиня. Вие

трябва да сторите същото като мен — да се подслоните сред домакинството й.

Погледнах го толкова сериозно, че Дьо Монтегю се засмя и ме целуна по челото.

— Аз съм свещеник, Матилда, и все пак ти ме гледаш... — Той поклати глава. — Кажи на господарката си, че ще бъда неин предан служител; ще й бъда верен, докато тя ми е вярна — той отново ме целуна по челото. — Върви, Матилда, и не се връщай утре тук.

Разбира се, пренебрегнах думите му. Върнах се в Тауър нервна и разтревожена. Ако Дьо Монтегю искаше да присъства на обесването, това можеше да го направи уязвим. Изабела се съгласи. Дьо Монтегю можеше да влезе в домакинството й като писар, но щеше да се наложи да преживее опасностите в деня на обесването. Ако Марини и останалите заподозрат истината, ако те, подобно на Сандуик, започнат да вярват, че наемният убиец не е малоумникът, за какъвто се представя, тайните съветници, *Secreti*, и Нокталиите щяха да плъзнат навсякъде като мравки.

На следващия ден напуснах Тауър, отново придружена от капитана на уелските стрелци, вече привикнал към подобни задължения. Той ми съобщи всичко, което се говореше. Очевидно предишната вечер Изабела беше изпратила на затворника разпятие. Рано тази сутрин кралят беше назначил наказателен съд, съставен от Сандуик, Казалес и Бакел като съдии, упражняващи пълната власт да изслушват и решават. Съдът беше заседавал в „Сейнт-Питър-ад-Винкула“, но затворникът беше отказал да говори — бе издавал нечленоразделни звуци и стенания, преди да започне безумния си танц. Не беше отрекъл опита за убийство на Марини, затова беше осъден и предаден на Казалес, за да понесе наказанието си.

Когато уелсецът и аз тръгнахме, екзекуцията вече беше в ход. Бяха извели затворника от подземията, бяха смъкнали парцаливото му кафяво расо и препасан само с кърпа през слабините, го бяха завързали здраво за една греда, закрепена на гърба на впрегатен кон. След това повлякоха клетника по гръб през калдъръмената настилка в двора на Тауър, извлякоха го навън през Лъвската порта и нататък по улиците, водещи към кея „Света Катерина“. Палачът водеше коня, а помощникът му, облечен в черно, вървеше отзад. Събра се голяма тълпа — херолдите бяха разнесли вестта за екзекуцията. Марини и

неговите приближени присъстваха, покачени на специално издигнато скеле, оградено със завеси. Бяха дошли да станат свидетели на възмездието. Когато стигна до бесилката, затворникът вече напълно си беше понесъл заслуженото: гърбът му беше жестоко разранен и окървавен от калдъръма. Въпреки това към него не проявиха никаква милост, а го вдигнаха и го заблъскаха нагоре по стъпалата към бесилката — мръсен, изгърбен, все още преструващ се на луд.

Огледах внимателно тълпата. Не можах да видя Дьо Монтегю, но зърнах кръчмарския прислужник от „Изгледът“, а около него — закачулени фигури. Казалес, чиято саката ръка се полюшваше отстрани до тялото, надзираваше ужасното дело на екзекуцията, застанал в подножието на ешафода, като крещеше заповеди към палача. Хвърлих поглед през двора към мястото, отделено за краля и свитата му. Казалес се бе присъединил към Марини и се облягаше на перилата, напрегнато наблюдавайки ставащото. Затворникът стигна до върха на стълбата и се взря в тълпата. Палачът нагласи примката около врата му. Казалес даде знак, барабанен бой и тръбен зов въдвориха изпълнена с очакване тишина. Това беше мигът, когато осъденият можеше да изкрещи последните си думи. Казалес гръмко оповести, че затворникът е лишен от разум. Канеше се да даде знак отново да ударят барабаните и да махнат стълбата, когато затворникът вдигна глава и като се облегна на ешафода с вързани зад гърба ръце, изкрещя:

— Благочестиви граждани!

Казалес изненадано отстъпи назад.

— Благочестиви граждани — повтори затворникът.

Огледах се наоколо — във въздуха се издигна разпятие, прикрепено на прът, и един силен глас напевно изрече:

— Ние те почитаме, о, Иисусе Христе, и те възхваляваме.

Отговорът на затворника бе също толкова ясно изречен:

— Защото чрез Светия кръст ти избави света.

Тази размяна на реплики завари зяпачите неподготвени.

— Братя — изкрещя затворникът, — мога ли да получа опрощение? — Той веднага започна да рецитира молитва за покаяние, а в това време от тълпата отекваше онзи ясен, силен глас, който бях опознала и обикнала, изричайки със звънлив екот думите на опрощението.

— *Absolvo te a peccatis tuis in nomine Patris, et Filli et Spiritus Sancti* — Опрощавам греховете ти в името на Отца...

Казалес, вече извън себе си от любопитство, се отдалечи от подножието на стълбата. Един войник му подаде арбалет, вече готов за стрелба. Марини и свитата му, също толкова удивени, се взираха през морето от лица. В тълпата непостоянна както винаги, се надигна вълна от съчувствие към затворника. Казалес се съвзе. Наблюдавах войниците, трупащи се около ешафода. Спомени пронизаха душата ми, само за да изчезнат вихрено сред възбудата и страха, изпълващи сърцето ми. Гастон правеше последната си изповед, даряваща утеха преди смъртта, докато другият глас крещеше думите на опрощението през тълпата. Казалес, слава на Бога, поне изчака това да свърши. След това даде знак, помощникът на палача бързо отмести стълбата и затворникът започна своя танц на смъртта, като се извиваше и гърчеше на въжето — ужасна гледка.

Внезапно прислужникът, когото бях зърнала в онази кръчма, изхвърча от тълпата. Войниците гледаха в противоположната посока и никой не го спря, когато скочи върху краката на затворника, дърпайки го надолу. Войниците се приближиха да го извлекат оттам, но тълпата изрева:

— Оставете го на мира! Оставете го!

Войниците се отдръпнаха, а Казалес изкрещя, нареждайки да оставят момчето на мира. Дори от мястото, където стоях, чух последните задавени звуци, когато затворникът увисна неподвижен, а момчето забързано се отдалечи и се изгуби в тълпата. Веднага се върнах в Тауър и съобщих всичко на господарката си.

— Той заслужаваше по-достойна смърт — отбеляза тя и напълни две високи чаши с пресен ябълков сок. Отпи от своята, полюшвайки се насам-натам, сякаш заслушана в някаква далечна музика. — Скоро, Матилда, ще бъдем далече оттук. Аз ще бъда кралица и тогава бурята ще се надигне — тя вдигна чашата си към мен за на здравица. — Тайните желания на баща ми и тези на моя съпруг ще се разкрият във всичките си зловещи краски. Едва тогава, Матилда, ние ще можем да се включим в танца, но за момента... — тя въздъхна, прехапа устната си и се взря сурово в мен, — ще се държим като млади дами, изцяло погълнати от сегашните събития.

Играехме тази роля през онези оживени дни, в които секретари и духовници репетираха церемонията по коронацията и описваха „реда“ от *Liber Regalis*^[1]. Изабела също организираше домакинството си. След коронацията тя щеше да се пренесе в двореца в Уестминстър и да приеме изцяло положението, задълженията и почестите, полагащи ѝ се като на кралица, макар бъдещето да беше несигурно, понеже слуховете, идващи от града, бяха изключително неприятни. Сега великите херцози се срещаха открито на турнири, повтаряйки исканията си да се свика парламент, Гейвстън да бъде пратен в изгнание и кралят да „приеме истински съвети“ от онези, чието рождено право бе да ги дават. Французите допълниха тези искания: съобщения и писма, продиктувани от Марини, все още разярен заради опита за убийство, бяха заковани на вратите на църквите и Големия кръст в двора на катедралата „Сейнт Пол“. Тези документи обявяваха, че всеки, който подкрепя Гейвстън, ще бъде смъртен враг на Филип Френски. Водещите епископи се намесиха, за да изпълнят ролята на посредници и да уговорят „ден на мира“, когато Едуард и неговите херцози да могат да се срещнат в „Сейнт Пол“ и да обсъдят и разрешат взаимните си недоволства в подпечатано съглашение преди коронацията.

Едуард отхвърляше всички тези искания. Издаваше писмени заповеди, скрепени с личния му печат, от канцеларията си в Тауър, като заявяваше, че всякакви подобни срещи са в негов ущърб, че са изменнически и представляват заплаха за правата му. Кралят нареди на великите херцози да разпуснат хората от свитите си и да не ги водят на по-малко от пет мили от укрепленията и градските порти на Лондон. В същото време пристигаха още кралски войски, изпълвайки до краен предел гарнизона в Тауър — толкова многочислени, че трябваше да се разположат на лагер по усамотените пусати земи на север. Бойни баржи обикаляха из реката, а в устието на Темза се събираха малки рибарски лодки, натоварени с всякакви боеприпаси. Междувременно Едуард и Гейвстън пируваха в Тауър или ходеха на лов в ловните паркове и горите наоколо. Те открито пренебрегваха Изабела, макар че и двамата ѝ изпращаха тайни съобщения и знаци за привързаността си почти ежедневно.

Казалес ни донесе новината. Крачеше нагоре-надолу из стаята на кралицата, придържайки внимателно осакатената си китка, като

описваше усиливащата се криза с нарастващо лошо предчувствие. Розалети, сега много мълчалив и сдържан, седеше на писалището в канцеларията, изразявайки съгласието си, като кимаше тържествено и важно. Изабела остана невъзмутима. Напомняше ми на котка, която дебне и се ослушва внимателно. Тя очакваше онзи поврат, онази пролука, която щеше да ѝ предостави, по собствените ѝ думи, възможността да изпробва ноктите си. Аз бях също толкова твърдо решена, точно толкова непреклонна.

Старият Сандуик ме наблюдаваше все така внимателно. Студеното време и обременителните задължения отслабиха здравето му. Отново започнах да му приготвям отвара от върбинка и други отвари за облекчаване на болестите, като го предупредих да внимава с дозата. Трябваше да следя по-внимателно какво пие в действителност. Комендантът изглеждаше дълбоко трогнат от загрижеността и вниманието ми, и ми се отплащаше с малки подаръци. Открито хвалеше онова, което наричаше мои „медицински умения“. За голямо удоволствие на Изабела, всички от гарнизона — войници, слуги, техните съпруги и близки — започнаха да се появяват ежедневно във вътрешното отделение на двореца за помощ и подкрепа. Сандуик, Бог да даде покой на душата му, отвори складовете и предостави прахове и изсушени билки, като дори изпрати хора да купят още от градските аптеки. Болестите бяха главно незначителни. Никога не забравях остроумната забележка на чичо Реджиналд, че неговите пациенти обикновено се изцеляват въпреки упоритите усилия на своя лекар.

Началото на типичните за зимата болести ми предостави възможност да наблюдавам, да лекувам и да се уча. Предписвах сок от кисели плодове при възпаления в устата, сок от бръшлян против възпаление на носа, сварено във вино огнивче против ревматични болки и сладки бадеми при болки в ухото. Имах работа с обичайните порязвания и натъртвания, които трябваше да се почистват и лекуват; счупванията, които трябваше да се наместват и шинират, лапите, които трябваше да се налагат. Обяснявах колко необходима е чистотата, а когато оплакванията от гадене и стомашни разстройства зачестиха, прегледах складовете за месо, осолено и сложено в саламура за зимата, и открих такова, което бе така омекнало и разложено, че гъмжеше от ларви. Сандуик побесня и продавачът на месо, отговорен за случилото се, остана на позорния стълб в Тауър цял ден. На врата му бе окачено

мръсното негодно месо, което беше продавал, а останалото се раздаваше на минувачите, за да го замерват.

По-важно за мен беше, че Дьо Монтегю се присъедини към домакинството на Изабела, вмъквайки се с лекота, без да предизвика подозрения. Бяха пристигнали купища молби от мнозина писари и дребни чиновници от Оксфорд и Кеймбридж — всичките с искане за назначения. Дьо Монтегю минаваше за един от тях. Снабден с фалшиви документи, каквито всъщност сигурно мнозина от молителите са имали, той се яви пред Казалес, Сандуик и Розалети. Оказа се, че говори гладко английски, френски, кастилски и латински. Представи се като войник, учен човек, получил образованието си в Болоня и Равена, гасконец по произход, който беше обикалял из Европа и бе усвоил добре дворцовите маниери, много опитен в изготвянето и подпечатването на документи, който сега желаше да се издигне на служба в кралския двор. Откакто беше започнал да се укрива, Дьо Монтегю беше престанал да използва бащиното си име, укривайки се под името на майка си, така че можеше да смесва истината с измислицата. Когато го разпитаха, той се държеше почтително и вежливо, затова без задръжки препоръчаха на Изабела да го приеме. Дьо Монтегю бе назначен като главен секретар на Червения печат в службата, отговаряща за гардероба на кралицата. Присъствието му ми вдъхваше дълбока утеха. Въпреки това се придържах към предупреждението на Изабела да бъда благоразумна и да оставя всекидневните дела на домакинството ѝ да поглъщат вниманието му все по-дълбоко.

Дьо Монтегю играеше ролята си, бидейки приятел на всички и съюзник на никого в дребните разцепления и домогвания към издигане, които постоянно са на преден план в едно голямо домакинство. Когато все пак се срещаме в някой склад, за да направим списък или да наглеждаме стоварването на стоки, говорехме и разменяхме клюки шепнешком. Дьо Монтегю се беше променил: вече не толкова загрижен за положението си, той изглеждаше по-заинтригуван от това, което ставаше с мен. Именно той ме подтикна да започна дневниците си, които пишех шифровано. Пазя ги и до днес.

— Изброявай — настойчиво рече Дьо Монтегю, — изброявай нещата, които се случват. Те са симптомите, Матилда — търси

причината. Накрая всички неща стигат до логичния си завършек: трябва да има, ще има решение за всичко това.

Често размишлявах върху думите му в дните преди коронацията. Разделях времето си между обслужването на принцесата, приготвянето и разнасянето на лекарства и спомените за миналото. Дьо Монтегю говореше истината и ме подтикна към действие. Шокът и болката от последните няколко седмици намаляваха. Защо трябваше да стоя като някоя набожна послушница и да се оставям да бъда нападана, заплашвана, потискана и тормозена от величията? Можех да отвърна на удара. Чичо Реджиналд беше суров и взискателен наставник: винаги беше настоявал да правя списък на симптомите.

— Записвай — нареждаше той — всичко, което забележиш по отношение на дадено страдание или билка. Изучавай отбелязаното, размишлявай, търси обща особеност и нелогични изменения. Матилда, две неща направляват живота ти: страстта и логиката. Те не си противоречат, а се допълват взаимно — погалваше ме по челото. — Матилда, обичам те като дъщеря, затова и искам да си близо до мен. Е, какво илюстрира първата част от изказването ми?

— Страстта, чичо.

— Добре, а втората?

— Логиката — усмихвах се.

Милостива Богородице, Дево Марийо, дори сега, години по-късно, сълзите пак напират в очите ми. През онзи мрачен февруари призракът на Реджиналд дьо Деинкур завладяваше душата ми все повече и повече. Може би това се дължеше на появата на Дьо Монтегю, на онова, което Изабела наричаше поврат, или пък може би, подобно на боец, умело служещ си с меч, исках най-сетне да изляза от сенките, за да се изправя срещу враговете си. Върнах се към дневниците си, записвайки със сбития си почерк и с тайнопис всичко, което си спомнях: онази сутрин пред помещението за мъртъвци, схватката на стълбите в Кентърбъри и най-важното, онзи миг, когато бях бутнала вратата на мосю дьо Витри, за да я отворя. Добавих дребните подробности от въпросните дни — какво бях яла, какво бях видяла, за да дадат тласък на размислите ми. Следвах правилата на лечителското изкуство, съсредоточавайки се точно върху нещата, които бях видяла и преживяла и върху които бях размишлявала. Отново и отново се връщах към клането в дома на дьо Витри. В онзи ден бях

убила човек. Бях шокирана, бях побягнала, затова душата ми бе неспокойна. Спомних си как влязох в къщата на търговеца. Съсредоточих се върху един определен факт: входната врата беше отворена, резето беше вдигнато, не беше заключено. Защо? Наемникът можеше да е убил жертвите си и да си е тръгнал, но той със сигурност щеше да пусне резето на входната врата и да избяга през някой прозорец, за да запази убийствата в тайна колкото е възможно по-дълго. Това ли беше важното? Дали убиецът беше пропуснал да съобрази? Или пък — и вече започвах да се уверявам в това — аз го бях изпреварила? Дали не бях влязла в онази къща, преди той да успее да превърти ключа и да дръпне резетата? Със сигурност един убиец би заключил и залостил вратата, за да не би някой да влезе зад гърба му, както бях сторила аз? Представих си, че стоя в коридора, оглеждайки сенчестите ниши и малките стаички, от които се отиваше нататък в къщата. Беше ли се спотайвал убиецът там, когато влязох? Но ако беше така, защо не ме беше нападнал? Зададох същия въпрос на Дьо Монтегю — той също беше озадачен.

— Да, да — шепнеше той, когато се срещнехме в някой ъгъл на замъка. — Смъртта на дьо Витри е в сърцето на цялата тази мистерия. Случилото се през онзи ден може да се окаже ключът. Да видим — добави той, — какво щях да направя, ако аз бях убиецът? — той присви очи. — Щях да заключа онази врата зад себе си. Да, Матилда, точно това щях да направя. Защо той не го е направил?

Така или иначе, не можех да се срещам често с Дьо Монтегю. Крепостта Тауър беше място, където се допускаха малцина, и не знаех на кого мога да се доверя. Въпреки това, бях доволна, че той бе вече пълноправен служител в домакинството на Изабела, щеше да получава облекло и заплащане на всеки три месеца, считано от следващия Великден. Той беше сключил споразумение с един закръглен висш чиновник от Кралския съд, Уилям дьо Будон, човек, по-късно изиграл важна роля в делата на Изабела — но за това по-късно.

Дьо Будон харесваше Дьо Монтегю и често го използваше, така че в Тауър се опитвах да се държа на разстояние. По един въпрос и двете с Изабела бяхме категорични. Дьо Монтегю не биваше да нанася удар срещу Марини или когото и да било от френските пратеници — това щеше само да изложи на опасност нея и мен. С ръка върху Евангелията, той се закле да се подчини. Марини щеше да бъде

оставен невредим, макар че Дьо Монтегю добави зловещата фраза „докато е в Англия“.

Около третата седмица на февруари Тауър се беше превърнал в средоточие на английския кралски двор и денем, и нощем, в празник и делник, защото всички дни бяха запълнени с приготовленията за коронацията. Бакел сновеше забързано напред-назад, изпълнен със съзнанието за собствената си важност, възхитен, че кралят бе решил той и Казалес да бъдат Рицари на Светилището за коронацията. И двамата, облечени в пълни доспехи от метални плочки, върху които носеха одеждите на кралския дом, щяха да стоят в специално издигнати шатри отстрани до стъпалата към Светая светих по време на церемонията. Бакел възбудено ни увери, че дърводелците вече изграждат павилионите от тежки греди в трансептите на абатството — последните щяха по-късно да бъдат пренесени и украсени със зеленина и зимни рози. Бакел и Казалес изпълняваха също и ролята на военен ескорт на Изабела, когато Марини и неговите приближени посетиха Тауър, за да бъдат официално представени на принцесата. В такива случаи, по заповед на Изабела, аз, подобно на Дьо Монтегю, се оттеглях; макар че една сутрин, докато стоеше заедно с мен при крепостната стена, той посочи един чернокос рицар с остри черти от свитата на Марини.

— Александър от Лисабон — промърмори той и се обърна с гръб, за да се загледа над назъбените стени, а аз сведох поглед към португалския рицар, който се беше превърнал в проклятието на живота на моя любим — и такъв щеше да си остане — дори тогава, дори само начинът, по който вървеше, ми напомняше за някой от гарваните в Тауър, заради неговата клатушкаща се, зловеща походка, с леко наведена глава, сякаш търсеше нещо по земята.

Изабела, както обикновено, прие бащините си министри само за да се спречка отново с тях заради назначаването на лекар в прислугата ѝ, както и по други деликатни въпроси.

— Той се самозабравя — заяви тя, след като Марини си отиде. — Това не е Ил дьо Франс. Мосю дьо Марини започва да осъзнава пълната истинност на израза „какъвто бащата, такава и дъщерята“. Чух една любопитна история — продължи тя. — Вече попитах Дьо Монтегю, но той не може да помогне. Става дума за този португалски рицар, Александър от Лисабон. Той има разрешение от баща ми да

преследва поданици на краля на Франция, тамплиери, укриващи се в това кралство. Очевидно е бил зает по югозападното крайбрежие.

— И? — попитах.

— Дьо Монтегю твърди, че съществува близка връзка между тамплиерите и голямото абатство в Гластънбъри, но че никой от неговите братя не би се скрил там. Един французин по тези места, твърди той, би се изложил на голяма опасност. Тогава защо Александър ще пътува през такъв пуст и изолиран район посред зима?

Подобни забележки трябваше да се пренебрегват заради изпълнените с работа дни. Казалес и Бакел, нашите постоянни посетители, носеха платове с втъкани в тях златни и сребърни нишки, от кадифе и сатен, между които Изабела да избира, заедно с ливреи, драперии и знамена за останалите в Тауър, които щяха да вземат участие в празненствата и церемониите. В същото време пристигаха още войски, в това число керниите, войниците от ирландското графство Керн — наемници, предани на Гейвстън, когото почитаха като велик сеньор — те излизаха на рояци през външните стени на Тауър, въпреки строгите заповеди на Сандуик. Старият комендант открито роптаеше срещу необузданото им държание и изразяваше неразбиране по въпроса защо на краля и на неговия фаворит са им нужни такива наемници. Здравето на Сандуик определено се влошаваше. Не смеех да му давам повече лекарства, но се надявах, че щом коронацията отmine и дойде пролетта, здравето му ще се подобри. Сандуик обаче се тревожеше повече за стария мечок Вотан, който боледуваше и отказваше храна. Изабела отправи писмено прошение към съпруга си да нареди Сандуик да бъде освободен от част от задълженията си, а един по-млад човек, Джон Кромуел, да му бъде назначен като помощник. Това просто увеличи решимостта на стария комендант и той дори отделяше време да надзирава полагането на стенописите в любимия си параклис „Сейнт-Питър-ад-Винкула“ — искаше да бъдат завършени, преди кралят да напусне Тауър.

Денят на коронацията наближаваше. В Уестминстърското абатство бяха издигнати допълнителни места за сядане, по триумфални арки по улиците бяха окачени гоблени и знамена, а главните пътища, по които щяха да минат кралят и кралицата, бяха почистени и посипани с чакъл. На 23 февруари заможните търговци от града, чиито баржи бяха окичени със знамената на техните занаяти,

потеглиха нагоре по течението на Темза и се присъединиха към краля и кралицата за ритуалите по коронацията в параклиса на свети Йоан Евангелист. Сутринта на двајсет и четвърти Едуард и Изабела напуснаха крепостта и потеглиха за Уестминстър. Бе мъглива, леденостудена ранна утрин с ниско надвиснали, тежки и сиви като олово облаци и прелитащи снежинки. В това мрачно време Изабела сияеше като пламък, облечена във великолепно мантия в златно и сребристо, изработена от двајсет и три ярда скъп плат, цял поръбен и украсен с хермелин и обшит с украсена с перли дантела. Двете с нея седяхме в носилка, подплатена с бял сатен и украсена със златна дамаска, теглена от две стройни мулета, украсени с блестяща сбруя. Над нас се диплеше изкусно избродиран царствен балдахин; редом с носилката маршируваха тежковъоръжени войници в ливреи от алена дамаска.

Излязохме през Лъвската порта и тържествено се отправихме към Уестминстър. По протежение на главните улици бяха подредени дървени подиуми, на които се представяха живи картини. При Грейсчърч имаше фигура, изработена от рози и лилии; недалеч от Корнхил — жива картина, представяща добродетелната кралица; в Чийпсайд около прекрасния Кръст на Елиноръ^[2] се бяха събрали хорове, за да пеят песни във възхвала на Изабела, а градският писар ѝ поднесе в дар кесия с хиляда златни марки. Учени от катедралата „Сейнт Пол“ произнесоха красиви речи, сравнявайки Изабела със силните и добродетелни жени от Библията. Навсякъде облечената в ярки цветове тълпа ни зяпаше и ни приветстваше от балконите, прозорците и праговете на къщите, всички окичени с платове, мантии и знамена с всякаква изработка и цвят.

При Темпъл Бар градските съветници официално се сбогуваха с нас. Продължихме по Кралския път и навлязохме в покрайнините на Уестминстър — истински малък град с имения, каменни къщи и хижи със сламени покриви. Тук живееха безброй дърводелци, бъчвари, ковачи, калайджии, бижутери, майстори на оръжие, хлебари, касапи и онези, които отговаряха за снабдяването на различните отделения на кралското домакинство: килера, склада за провизии, склада за подправки, свещарницата, гардероба и кухнята. Както и в града, по улиците и къщите бяха окачени алени и пурпурни платове. По криволичещите алеи и улички имаше още дървени подиуми, на които

се представяха живи картини, алегии и мистерии за прекрасни девии и великани, ангели и дяволи. Набързо сковани маси се огъваха под тежестта на храната, с която бяха отрупани, а от чешмите бликаха струи червено и бяло вино. Влязохме във вътрешния двор на двореца с украсените с кулички постройки от резбовано дърво, с измазани фасади и боядисани прозорци — по всички проблясваше скреж и бяха засенчени от Голямата зала и величествено извисяващия се параклис „Свети Стефан“, който по онова време още не беше завършен.

На двете ни с Изабела бяха отредени покои близо до Бялата зала с великолепия стенопис, разказващ историята на Макавеите. Въпреки това, при пристигането ни онази сутрин, сред цялото онова вихрено зрелище, ек на тръби и рогове, знамена и транспаранти, скупчени в пъстроцветен облак, един спомен, почти като видение, завладя ума ми. Сякаш мъртвите, убитите, душите, напуснали този свят, преди да им е дошло времето, се събираха около мен, шепнейки на душата ми, за да предупредят сърцето ми. Стоях на прага на малката зала. От другата страна на настлания й с плочки под, при отсрещната стена, имаше няколко стъпала, излъскани до блясък, простиращи се нагоре и изчезващи в тъмнината. Един стар прислужник, понесъл ковчеже на дясното си рамо, се изкачваше с усилие, подпирайки се с дясната си ръка на стената, за да пази равновесие. Докато стоях на онзи праг, потръпнах от страх, имах чувството, че чашата на призраците излива съдържанието си около мен. Сцената ми напомни как бях влязла в къщата на мосю дьо Витри — как вратата се беше затворила зад гърба ми, и онзи прислужник, който лежеше наполовина извън стаята, вдясно от мен. Старият слуга продължи нагоре по стълбите в същия момент, когато една прислужница забързано заслиза надолу. Огледах се набързо из алковите, кътчетата и ъглите. Струваше ми се, че виждам онова, което бе видял наемният убиец в къщата на дьо Витри в онези първи няколко мига, преди да нанесе удара си, и все пак пропусках нещо. Гледката ме погълна. Дьо Монтегю се провря покрай мен, бързайки нагоре по стълбите със сноп документи в ръце. Проследих го как се отдалечава.

— Мистрес? — Розалети, праметнал кожена торба на раменете си, се взираше любопитно в мен, възхищавайки се на златотъканата ми рокля. Докосна леко воала около главата ми. — Матилда, изглеждаш

като прелестна девойка от приказките — изтръгнах се от унеса си и му благодарих.

Казалес се приближи. Изчакахме господарката ми да се присъедини към нас и продължихме нагоре по стълбите, където дьо Будон и други придворни чакаха да ни поздравят с „добре дошли“. Последва странна, осветена от светлината на свещите вечер, в която из двореца отекваха напевните звуци на вечернята, отслужена от хора на Черните монаси в Уестминстър; тревожна вечер, с набързо поднесени ястия; с шума и бърбенето на развълнувани слуги, готвещи се за сутринта.

Денят на коронацията изгря ясен и светъл. Камбаните на абатството пробудиха драматичен отговор от близките камбанарии на църквите „Сейнт Стивън“ и „Сейнт Маргарет“. Звънът отекваше над обвитата в мъгла река: отговориха камбаните на „Сейнт Пол“ и тези на повече от сто други градски църкви. Бяхме станали много преди зазоряване и се събрахме се за тържественото обличане в малката зала. Едуард, с помощта на Гейвстън, се облече в алено, с втъкани златни нишки и с черни гамаши, но остана без обувки, както и Изабела, пременена в одеждите си за коронацията, над които носеше надиплена мантия от бродирана коприна, поръбена с хермелин; на главата си носеше алена кадифена шапчица, украсена с венецианско злато и перли. Под радостните звуци на малки флейти, барабани и цитри Едуард и Изабела се отправиха по грубо изтъкания син килим, който се простираше от Уестминстър Хол до църквата на абатството. Вървяха под бляскав балдахин, носен от Казалес, Сандуик (който изглеждаше посивял от изтощение), Бакел и един от бароните на Петте пристанища.^[3] Аз вървах отзад в тъмна рокля, пристъпвайки по края на килима, по който един след друг вървяха най-важните лордове от кралството: Уилям Маршъл, който носеше позлатените шпори на краля; Херефорд, понесъл кралския скиптър, увенчан с кръст; Хенри от Ланкастър с кралския жезъл, на чийто връх имаше гълъб, и графовете на Ланкастър, Линкълн и Уорик с трите кралски меча. Следваха ги други лордове — представители на светската власт и духовници, а после, на значително разстояние — Гейвстън, облечен великолепно в пурпур и сребро, надут като паун, удостоен с височайшата чест да носи короната.

При централния олтар кралят и кралицата поднесоха скъп дар — златна статуя на Едуард Изповедника. На издигнатото място за хористите и в олтара блестеше ярката светлина на хиляди факли и свещи, които сияеха ослепително в пищния блясък на гоблените, покриващи стените, колоните, амвоните, столовете и масите. От двете страни на стълбите, водещи нагоре към мястото за хора и Светая светих, се издигаха големите дъбови павилиони, украсени с бродирани платове, зимни рози и зеленина. Казалес, сложил шлема в краката си, стоеше в павилиона отляво, а Бакел — в десния. От павилионите се разкриваше изглед към един от нефовете на абатството, претъпкан с гостуващи важни сановници: най-главните се бяха скупчили на стълбите да гледат коронацията, която се провеждаше под звуците на тръби, опияняващи облаци тамян и гръмките овации: „*Fiat, Fiat, Vivat Rex*“, последвани от песнопението „*Unxerunt Salamonem*“ — „И помазаха Соломон“. Епископът Удлок от Устър извърши светото миропомазване. Сам кралят положи короните, първо на своята глава, после върху главата на Изабела. Тя се държа спокойно по време на цялата церемония. Слаба усмивка разведряваше лицето ѝ — бегло радостно видение сред мрачния шепот, с който бе изпълнен денят на коронацията. Сред херцозите се надигна силен гняв срещу почестите и привилегиите, предоставени на Гейвстън, който не само държеше короната, но и му бе предоставена специалната привилегия да прикрепи една от кралските шпори към обувия в нисък ботуш крак на краля. Сред напевите на хора и овациите се надигна нисък ропот от множество благородници с гневни погледи, чиито пръсти непрекъснато посягаха към празните ножници: при други обстоятелства щяха да бъдат извадени кинжали и мечове. Кой казва, че бъдещето не може да се предрича чрез знаци и поличби? Коронацията на Едуард II беше предвестник на бедите, които щяха да последват: беше ден на гняв, омраза, ревност, надменност и накрая, убийство.

Коронацията приключи. Хората от кралското семейство и свитата вървяха надолу по нефа, когато овациите и песнопенията бяха удавени от оглушителен трясък зад нас, последван от пронизителни писъци и викове. Церемониалмайсторът ни направи знак да продължим, но Изабела улови погледа ми и ми даде да разбера, че трябва да се върна да открия каква е причината за усиливащата се врява. Вдясно от стъпалата към Светая светих се събираше голяма тълпа.

Сега облаци прах се смесиха с носещите се тънички струйки дим от свещите и тамяна. Над тълпите зърнах бъркотия от преплетени дървени греди, венци от зеленина и парчета плат. Хората напиреха да влязат. Една жена — съпругата на Бакел — пищеше истерично. Розалети повика тежковъоръжени войници да разчистят със сила път през сановниците, монасите в черни раса и войниците. Казалес и Сандуик вече дърпаха тежките дървени греди, но не можеше да се направи нищо. Целият дървен павилион, в който се намираше Бакел, се беше разпаднал на трески и бе рухнал. Страничните му стени бяха поддали и бяха паднали, а тежките дъбови греди направо на покрива, на около два ярда над главата на Бакел, бяха рухнали, смазвайки злочестия рицар в бронята му, затрупвайки го под общата си тежест. Само една ръка стърчеше окаяно навън.

Казалес, свалил по-голямата част от празничните си доспехи, въдвори ред, като заповяда на войниците да разпъдят тълпите. Набързо събра група работници, които отместиха тежките греди. Отдолу лежеше проснат Бакел: черепът му беше смазан, части от доспехите му се бяха врязали дълбоко в плътта. Главата и лицето на мъртвия рицар бяха просмукани с кръв, скъпите му дрехи — изпокъсани и покрити с петна. Свалиха доспехите му и го положиха върху сламеник, донесен от лечебницата на абатството — обезобразена, натъртена и окървавена купчина плът. Един монах се наведе над трупа и бързо го помаза с миро, шепнейки в ухото на мъртвеца словата на опрощението. Други монаси се опитваха да утешат семейството на Бакел. Трупът беше изнесен набързо, а абатството — опразнено. Дърводелците и строителите, нервни и разтревожени, се скупчиха да обсъдят случилото се. Зърнах Дьо Монтегю, застанал до един стълб, почти скрит в полумрака. Той вдигна ръка и се отдалечи. Розалети разпитваше Казалес какво се е случило, но рицарят само поклати глава.

— Стоях на стража — заяви той. — Кралската свита напусна олтара. Елате! — той покани и мен и ни отведе до собствения си дъбов павилион. Беше дълбок около ярд и половина, ширината му беше съвсем малко повече от два ярда и бе висок около четири ярда. Имаше формата на дълъг правоъгълник от полирани дъбови стебла, срязани на две, в дъното му имаше подплатено с възглавници място за седане; двете стени и задната му част се придържаха изключително здраво от

дървени плоскости, закрепени отвътре. Един майстор строител дойде при нас и обясни, че най-горните прътове се крепят на сглобки, подсилени с туткал. Казалес заяви, че, след като кралската свита е отминала, Бакел, изтощен от стоене, сигурно е седнал на мястото. Бил облечен в броня и навярно, когато се отпуснал назад, тежестта му е станала причина покривът да се разхлаби и да рухне.

Розалети получи отговора, който искаше, затова си тръгна. Казалес беше също толкова изпълнен с нетърпение да отиде и да поиска аудиенция при краля, за да му съобщи какво се бе случило. Аз останах. Бях забелязала подозрението в погледа на майстора, когато неговите помощници се бяха отдалечили, за да си шепнат в сенките. Размених няколко думи с майстора, после отидох да се помоля в посветения на Дева Мария параклис с намиращата се в него статуя на Небесната кралица с Божия Син на ръце. Под нея, в украсено със скъпоценни камъни ковчеже, се намираше най-ценната реликва на абатството — пояс, носен някога от майката на Христос. Загледах се в него, небрежно заслушана как нефът се опразва. Прошепнах молитва към Девата, но умът ми се зарея отново към къщата на мосю дьо Витри. Чух далечните тръбни звуци от празненствата в Голямата зала, където пиршеството вече беше започнало. Пренебрегнах ги, спомняйки си онзи мрачен ден, в който бях избягала, та самата аз да не бъда убита. Очите ми се наляха със сълзи.

— Мистрес, мистрес? — майсторът стоеше на входа на параклиса на Дева Мария. Излязох да го посрещна. Той ми подаде парче дърво. — Злополука — промърмори той. Разгледах внимателно парчето дърво, отрязано и отделено от останалите. — Аз направих това, виждате ли, мистрес — майсторът внимаваше да не излезе на светло. — Павилионът беше изграден от дъбови стебла, разцепени по средата. Заоблената част гледаше навън, гладката и равната беше отвътре; от трите страни имаше дълги стебла и по-къси — за покрива, закрепени с помощта на напречни греди, стърчащи като подаващи се изпънати пръсти на ръка в специално подготвените пролуки — той обясни, че страничните пръти са скрепени заедно и подсилени чрез парчета дъбово дърво — онези най-отгоре се крепяха само от напречните греди и сместа, с която бяха слепени, тъй като беше важно тежестта им да не е твърде голяма.

— Какво се е случило? — попитах.

— Някои от напречните греди на покрива сигурно са се счупили или са се изплъзнали навън. Сър Джон, Бог да даде покой на душата му, бе доста тежък, когато носеше броня от метални плочки. Ако е седнал или се е облегнал на стената, това може да е отслабило конструкцията. Мистрес, тези пръти на покрива са от тежък дъб и веднъж разхлабени, те се стоварват с цялата сила на падаща бойна тояга.

— Колко напречни греди имаше? — попитах. — Със сигурност трябва да са били много? Сигурно по две на всеки прът, а отгоре имаше четири или пет такива.

Мъжът само сви рамене и с копнеж хвърли поглед през рамо към другарите си.

— Каква беше причината? — попитах кротко.

— Елате да видите — той ме отведе обратно до стъпалата на олтара. Сигурно съм била толкова погълната от собствените си мисли, че не бях чула как събарят втория павилион, онзи, в който бе стоял Казалес. Сега той лежеше повален пред стъпалата. Майсторът донесе висока свещ.

— Бяха оставени ей там — обясни той, като посочи към обвитите в мрак трансепти, — до тази сутрин, след това бяха пренесени тук, издигнати и украсени. Мислехме, че така ще е най-сигурно.

На светлината на високата свещ разгледах покрива на дървения павилион — просто разрязани наполовина стебла, вместени между стените и задната част. Строителят стана още по-неспокоен. Взех свещта, приближих я и ахнах от почуда. Между краищата на стълбовете на двете страни ясно се виждаше пролука. Такава имаше и отзад, изглеждаше прорязана от нож или тънък трион. Сместа, с която бяха слепени стените, също беше отслабена, някои от носещите греди — разхлабени, белезите от измерването отстрани се виждаха ясно. Извъртях се рязко, изпускайки свещта. Майсторът ме изгледа уплашено.

— Ще кажем, че е било нещастен случай — промърмори той.

— Но не е било — казах обвинително. — Докато тези павилиони са лежали долу в трансептите, някой сигурно е повредил и двата, като е прерязал слепващата смес и е изпил с трион напречната греда. Светлината в трансептите е слаба. Злосторникът сигурно е обработвал

павилиона на Казалес, когато са го обезпокоили и си е тръгнал, но павилионът на Бакел е бил фатално отслабен. Напречните греди са били срязани. След като павилионът е бил издигнат и украсен, сър Джон Бакел е заел поста си. Той беше едър човек в тежка броня; сигурно се е облегнал и е седнал. Отслабеният покрив накрая се е пречупил и е рухнал, смазвайки черепа му. Казалес е трябвало да бъде сполетян от същата участ.

— Не сме го сторили — умолително изрече мъжът. — Не сме ние! Дъбът беше от най-хубавия, носещите греди и пролуките за тях съвпадаха, не може да ни обвиняват.

Огледах се в мрачното абатство. Свещите бяха догорели, само няколко още припламваха. Зимният ден отиваше към края си, стъмваше се. Помислих си, че в дните преди коронацията някой е могъл много лесно да се промъкне през мрака с трион или остър като бръснач нож и да отслаби покривите на двата павилиона. И кой би забелязал? Дори когато павилионът рухна, очите на всички бяха насочени към олтара. И двамата мъже очевидно бяха белязани да умрат — даден от Господа знак по време на коронацията на краля, че не всичко е наред, че небесната мощ не е на страната на нашия владетел. Подобна вреда можеше лесно да бъде причинена в това зле осветено място...

— Матилда, Матилда! — Казалес и Розалети, с развети плащове, идваха с широки крачки по нефа. Казалес описа какво става в Голямата зала: пиршеството по случай коронацията било провалено от трагичната смърт на Бакел, а някои от благородниците си били тръгнали още преди да бъде сервирано първото блюдо. Той пристъпи в кръга бледа светлина. Розалети стоеше като сянка зад него — и двамата се възряха надолу към дървения павилион.

— Какво става, Матилда?

Разказах на Казалес точно какво съм открила. Рицарят огледа лично павилиона, подритна стената му и приближавайки се бързо, хвана майстора за дрехата и го придърпа по-близо. Човекът, ужасен, забъбри несвързано, убеждавайки го в невинността си.

— Пуснете го — заявих уморено. — Те са направили каквото им е било наредено. Няма нищо общо с онова, което уби Бакел и което можеше да убие вас.

— Чудя се — Казалес освободи нещастника, като го изблъска. — Наистина забелязах нещо, точно след като кралят и кралицата излязоха от олтара. Седнах и почувствах как дървото се разтърсва и проскърцва, после чух трясъка, когато павилионът на Бакел рухна. Как, Матилда, как?

— Милорд — майсторът нямаше търпение да изтъкне невинността си и тази на своите другари, — ние построихме тези павилиони, но те бяха прибрани в трансептите до тази сутрин. Абатството беше отворено след всички необходими приготовления. Вижте колко е тъмно, дори и сега — толкова тъмно, че всеки би могъл да извърши това злодеяние, просто за да напакости, като някаква злобна шега...

Казалес го отпрати с махване на ръка, загледан в разрушения павилион, след което се завъртя на пети и се отправи с широки крачки отново надолу по нефа. Спря на средата на пътя и се обърна.

— Нейно величество кралицата — провикна се той — каза, че не е необходимо да се присъединяваш към нея. Марини и останалите кипят от омраза заради привилегированото положение на милорд Гейвстън. Тя каза, че ще е най-добре, ако не се появяваш...

Така и сторих — върнах се в нашите покои и заспах неспокоен сън, без да се събличам, до ранните утринни часове, когато Изабела, придружена от дамите си, се върна с натежали очи, с гадене и болки в мускулите. Помогнах ѝ да се съблече. Тя стоеше по долна риза пред гаснещия огън, прокарвайки ръце през гъстите си златни коси. Мислех си, че ще легне да спи, но тя каза, че кръвта ѝ още бушувала, умът ѝ още кипял от мислите за събитията през деня. Описа как пиршеството по случай коронацията се било превърнало в пародия, как смъртта на Бакел витаела като вестител от ада над празненството. Нещата се влошили от безпорядъка в кухните. Вниманието на готвачите, на техните помощници и на слугите било отвлечено от нещастията, затова храната била студена и зле поднесена. Великите херцози, чиято гордост била наскърбена, се били намръщили и си тръгнали, докато в същото време французите открито се оплаквали заради привилегированото положение на Гейвстън в посребрените му пурпурни одежди, седнал от дясната страна на краля вместо Изабела. Едуард открито бе показал благоволенieto и предпочитанията си към Гейвстън, проявявайки явно пренебрежение към Изабела. За първи път

долових гнева и раздразнението ѝ от това, че голямата игра бе стигнала твърде далече.

Докато тя крачеше нагоре-надолу, пиейки разреденото с вода вино, което бях приготвила, смесвайки го с гъста настойка от лайка, аз ѝ разказах какво съм открила. Тя се съгласи, че смъртта на Бакел не е нещастен случай, зловеща поличба за нейната коронация. Още двама членове на тайния съвет на Едуард бяха застрашени, а един — убит при обстоятелства, които можеха да се нарекат единствено подозрителни.

Казалес беше съобщил новината на краля и неговия фаворит, навеждайки се над троноподобните им столове, шепнейки настоятелно. Изабела престана да крачи и, стиснала здраво чашата, сведе към мен гневен поглед.

— Това сложи край на веселието, Матилда. О, да, Едуард и Гейвстън бяха видимо потресени и изненадани. Знаеш ли — тя се наведе към мен, — за първи път усетих мириса на страха им. Помисли за това, Матилда, помисли за това тази нощ.

Онази сутрин спяхме до късно. Изабела се подготвяше да посети друго празненство в Бялата зала, когато бяхме обезпокоени от силно тропане по вратите и от възклицанията и виковете на слугини и пажове в залата за аудиенции. Забързах навън. Дьо Монтегю си проправяше със сила път през тълпата; косата и лицето му бяха мокри от снега, с който още беше обсипано наметалото му.

— Матилда — той избърса влагата от лицето си. — Матилда, нещо става със Сандуик — той е зле, умира!

Без да размишлявам, бързо се облякох. Загърнах се в плътна роба, взех копие от печата на Изабела, последвах Дьо Монтегю навън през заснежения парк на двореца до Кралските стълби и чакащата баржа, на която се развяваше знамето на Сандуик. Беше ледено, смразяващо плаване под свъсени, ниско надвиснали небеса, по придошлата, мрачна река, под брулещия зимен вятър, хапещ плътта. Свих се на кърмата, докато гребците се привеждаха над веслата — мрачни фигури, които ни водеха през движещата се мъгла. Щом минахме под тесните сводове на Лондонския мост, под който водите тътнеха глухо, Дьо Монтегю ми разказа как бил отишъл в Тауър да опакова и прибере някои вещи. Очевидно Сандуик се беше върнал

рано от коронацията, явно неразположен, и положението му се бе влошило през нощта.

Пристигнахме в обвития в мъгла Тауър, като се изкачвахме забързано по стълби и минавахме покрай коридори, през порти, тъмни като вълча паст, докато стигнахме до стаята на коменданта в централната кула. От малка външна стая се влизаше в друга, вътрешна — потънала в безпорядък, с отворени сандъци и ковчежета и разхвърляни наоколо оръжия, оръжейни колани и презраменни ремъци за мечове. Проблясваха малки мангали на колела, но тяхното благоухание не можеше да прикрие мириса на тежка болест. Наоколо сновяха слуги. Един монах от братството на кармелитите вече се молеше до леглото, докато лекарят на Тауър, оплешивяващ мъж със сиво лице, можеше единствено да присвива устни, да клати глава и да пляска с ръце.

Сандуик лежеше на голямото легло, отпуснал глава на валчестите възглавници. Вече приличаше на мъртвец. Забелязах, че малките подаръци, които му бях давала през последните няколко седмици, са сложени на почетни места около малкото разпятие на масата вдясно от леглото. Масата от другата страна беше отрупана с гледжосаните чаши и гърненца, в които му бях приготвяла лекарства. Веднага се изненадах колко са многобройни. Сандуик ме позна — старите му очи още пламтяха яростно, сякаш можеше да укроти с погледа си и самата смърт. Той заговори бавно, като дишаше на пресекулки. Каза нещо за голяма болка, за това, че усещал ледена вода в плътта си — лицевите му мускули сякаш се схващаха и той промърмори, че не усеща крайниците си. От него и от лекаря успях да разбера, че симптомите започнали скоро след като се върнал: дразнещо, изгарящо усещане по езика, гърлото и лицето, последвано от гадене, повръщане и странни боджежи по кожата. Посочи към една висока чаша до леглото: тя беше почти пресушена, последните капчици от гъстия кларет бяха засъхнали. Подуших я и разпознах острия мирис на отварата. Забързано отидох до другата страна на леглото и вдигнах различните гърненца, повечето от които празни. Докато търсех, тялото ми изстина от сковаващ страх: гърненцата бяха повече на брой! Най-близкото, с разчупен восъчен печат, бе полупълно. Подуших го, върнах го на мястото му, седнах на крайчеца на леглото, сведох глава и заридях тихо, с тресящи се рамене. Сандуик беше

отровен! Самакитката — вълчето биле, е пагубна, силно смъртоносна, особено корените и листата. Разпознах и миризмата, и симптомите. Бях лекувала подобни случаи в Париж, където селяните бяха яли подобните на грудки корени на растението, смятайки ги за репички.

Пръстите на Сандуик задраскаха по гърба ми. Върнах се от другата страна на леглото и внимателно го заразпитвах. Струва ми се, той знаеше, че е отровен чрез измама. Със задъхан шепот той ми съобщи за запушените, запечатани гърненца, доставяни в жилището му, за които винаги смятал, че са изпратени от мен. Така и не разбрал кой ги носи. С иронична усмивка призна, че дори поделил някои от лекарствата със стария мечок Вотан. Можех само да слушам ужасено, докато Сандуик описваше как, когато се върнал предишната вечер, получил нова малка кожена торбичка с чаша в нея. Смесил съдържанието ѝ с виното си, но заспал; след като се събудил, пил много. Въпреки опустошенията от отровата, която се разнасяше бързо из старото му тяло, уморените му стари очи ми се усмихнаха.

— Аз съм вече много стар, Матилда — прошепна той, — моето време дойде — той посочи с ръка. — Вземи този бокал като прощален подарък: подари ми го старият крал. Изработен е от сребро и калай, а отстрани е гравирано изображение на ездач. Погрижи се да бъде въздадена справедливост. Иди и се помоли за мен в моя параклис — той направи пауза, поемайки си мъчително дъх. — Изучи моята Чаша на призраците, Матилда, кажи на нашия господар, краля, също да я изучи внимателно да размишлява върху миналото и да не се доверява на други принцове. Моля те...? — той се насили да се усмихне още веднъж. — Трябва да се помиря с Бог и с хората.

Целунах го леко по челото и го оставих на грижите на монаха кармелит. Избягах от тази стая и отидох да седна в подножието на една колона в параклиса „Сейнт-Питър-ад-Винкула“. Като обърнах лице към стената, заплаках горчиво заради жестоката измама, с която бяха отровили Сандуик. Дьо Монтегю дойде при мен и приклепна в сенките.

— Отиде си — прошепна той, — изповядан и получил утеха. Матилда, той беше стар човек.

— Той бе мой приятел — отвърнах през горещите, парещи сълзи. — Той ми се довери. Някакъв проклет кучи син ме е видял какво правя и му е давал отвари, които той е смятал за изпратени от мен. Ето защо

непрекъснато ми благодареше. Един стар човек — отпуснах брадичката на коленете си, — който имаше доверие в мен и уменията ми. Непрекъснато имаше болки и дребни страдания — наемният убиец е разбрал това и е използвал същите чаши и гърненца като тези, които ползвам аз. Било е толкова лесно и толкова злонамерено — все едно да отровиш дете.

Загледах се в избледнял стенопис — сцена от Апокалипсиса, на която Големият дракон помиташе звездите от небето с покритата си с шипове опашка.

— Откакто чичо Реджиналд бе заловен и подло убит — промълвих, — наблюдавах и чаках, без да имам власт да реагирам — посочих към дракона. — А моят противник е именно такъв: помита и взема от живота ми всичко, което поиска, без никаква жал, без никаква милост.

— Изучавала ли си отблизо симптомите на тази болест?

— Сега не е време за софистика, мастър Бертран — отвърнах разгорещено.

— Не — Дьо Монтегю се извърна, за да ме погледне в лицето. — Ти говореше за власт — използвай своята. Защо са умрели всички тези мъже — Пурт, Уенлок, Бакел, Сандуик?

— А без малко и Казалес — добавих. Разказах на Дьо Монтегю какво бях открила предишния ден.

— И какво общо има между всички тях? — настоя той.

— Те са членове на тайния съвет на Едуард.

— И?

— Именно те са препоръчали на Едуард да се ожени за Изабела, да предприеме нещо срещу тамплиерите и да запази мира с Филип Френски, и с неговите приближени.

— Значи те са подкрепяли запазването на мира: какво друго?

— Пурт и Бакел — отвърнах — бяха видни търговци. Можели са да разбунят Лондон, навярно дори да ръководят бунт.

— А Уенлок? — попита Дьо Монтегю.

— Той управляваше най-влиятелното абатство — Уестминстърското.

— А Сандуик?

— Тауър — поех си въздух, усещайки тръпка на възбуда. — А Казалес е водеща фигура в кралския дом.

— Мисли! — настоя Дьо Монтегю. — Уинчелси от Кентърбъри е още в изгнание, Лангтън, епископ на Ковънтри и Лийчфийлд, се намира под домашен арест. Кралят е лишен от добри съветници.

— Но какво още? — отвърнах рязко. — Какво още има? — надигнах се и тръгнах към вратата.

— Мисли! — повтори Дьо Монтегю. — Матилда, размишлявай.

Сложих ръка върху резето, като примигвах, за да възпра сълзите си.

— Не се тревожете, мастър Бертран. Ако мога, ще измисля нещо.

Когато се върнах в кулата, домочадието на Сандуик се готвеше за църковното бдение, ритуала по подготвянето на тялото за погребение. Отговориха на въпросите ми. Според тях, през предишните седмици Сандуик бил разговарял с придворни и служители и от английския, и от френския двор, а в същото време непрекъснато идвали и си отивали множество посетители. Поисках списък с имената им: един от тях беше Розалети. Всъщност, в неговите посещения имаше само една неяснота. Аз бях тази, която Изабела бе изпращала при Сандуик — тогава защо Розалети, френски секретар, пазител на Печата на кралицата, така често бе посещавал жилището на коменданта?

[1] Кралската книга (лат.) — ръкопис от XIV в., в който се описват церемониалните правила за коронация и погребение на монарх, илюстрирани с миниатюри. — Бел.ред. ↑

[2] Кръстовете на Елинор — дванайсет каменни кръста, издигнати по поръчка на крал Едуард I в памет на починалата му жена Елеонор Кастилска по пътя, изминат от погребалното шествие с ковчега на кралицата към Лондон. Три от тези кръстове съществуват и досега. — Бел.ред. ↑

[3] Петте пристанища — пет пристанищни града в югоизточна Англия (първоначално Хейстингс, Роумни, Хайт, Дувър и Сандуич), които сключват съюз за защита от френските нападения през XI век. Значението на съюза нараства особено по време на военноморските конфликти между Франция и Англия през XIV в. „Барон на Петте пристанища“ е дворцова титла, която съществува и досега в Обединеното кралство — първоначално се давала на благородника, комуто се поверявало управлението на споменатите съюзени пристанища. — Бел.ред. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

„Въздай възмездие, о, справедливи Боже!“

„Песен за
времената“, 1272–1307 г.

По-късно същата сутрин, когато камбаните на „Сейнт-Питър-ад-Винкула“ удариха за Ангелската молитва, пристигна Казалес, загърнат в плътно наметало. Беше дошъл по заповед на краля, за да види лично как стоят нещата. Той огледа трупа на Сандуик, взря се мрачно в мен, излезе навън и продължи към стълбите, откъдето се разкриваше изглед към вътрешния двор.

— Още една смърт — той хвърли поглед през рамо. — Бакел, Сандуик — той дойде и се надвеси над мен, придържайки внимателно осакатената си ръка. — Сигурно е било запланувано да умра и аз?

— Розалети — запитах настойчиво, — виждали ли сте Розалети?

— И аз ли е трябвало да умра? — повтори той.

— Сър Джон — поклатих глава, — не знам.

— Е, за да отговоря на въпроса ти — не съм виждал Розалети и точно в това е загадката, Матилда. Уестминстър още спи, но във водите на Темза пристигна френски военен кораб и пусна котва на Куинсхийт. Пристигнал е да прибере Марини и неговата пасмина. Ще се радвам да им видя гърбовете. Колкото до Розалети обаче — той се заклатушка надолу по стълбите, — аз също го търся. Искам да му задам някои въпроси.

Изпратих го с поглед, след това отидох в параклиса „Сейнт-Питър-ад-Винкула“. Резето на вратата му бе махнато, тъй като стенописецът, който обясни, че именно той бил изобразил сцената на Великото чудо върху стените на болницата „Сейнт Камилус“ на пътя от Кентърбъри за Мейдстън, беше зает да довършва последните очертани с въглен скици върху далечната стена. Напомняше на

катерица с лъскавите си черни очи и издути бузи под оплешивяващото теме. Извиних се, че още не съм виждала Великото чудо на пътя за Мейдстън, но възкликнах възхитено при вида на стенописите в „Сейнт Питър“.

— Клетият сър Ралф — авторът на „Великото чудо“ поклати глава. — Искаше да види този параклис завършен.

Внимателно го убедих да обясни съдържанието на фреската, изрисувана в яркочервено, кафяво, зелено и златно. Докато той правеше това, проумях защо Сандуик бе така обсебен от този параклис, от суровия му, просто изработен олтар и мрачна атмосфера. Сандуик бе стар човек, преживял царуването на бащата и дядото на крал Едуард: човек, който освен това сигурно бе научил от първа ръка за бедите на крал Джон, прадядото на Едуард. Бе преживял гражданската война в Англия между краля и благородниците. Което бе по-важно, той знаеше как френската кралска фамилия бе потопила мечовете си в кръвта на страната му. Фреските на „Сейнт-Питър-ад-Винкула“ изобразяваха подробно събитията от хиляда двеста двацет и пета година, отпреди осемдесет години, когато принц Луи Френски нахлул в Англия в опит да узурпира престола на младия крал Хенри Трети. Луи отплавал нагоре по Темза и всъщност завзел Тауър, като установил там кралския си двор и дори се обявил за „Луи, по Божия милост крал на Англия“. Фреските обясняваха всичко това, както и последвалата ожесточена борба. Авторът на „Великото чудо“ на пътя за Мейдстън описа как Сандуик научил всичко това от *Flores Historarum* — Цветята на историята — голямата хроника в Уестминстър.

Разгледах внимателно тези картини. Нищо чудно, че „Сейнт-Питър-ад-Винкула“ бе „Чашата на призраците“ на Сандуик. Там се пазеха образи не само на миналото, но и на едно възможно бъдеще. Все още водех задълбочен разговор с автора на „Великото чудо“, когато в параклиса влезе Дьо Монтегю и ми направи знак да се приближа.

— Розалети — прошепна той. — Намерен е мъртъв — извадили са трупа му от Темза. Казалес изпрати духовник от Уестминстър — той смята, че Розалети се е опитвал да стигне до френския военен кораб.

Тръгнахме незабавно и се качихме на кралска баржа, управлявана от опитни гребци. Те лесно се справиха с бушуващите

води между арките на Лондонския мост, провирайки се бързо и безшумно през мразовитата мъгла. Пуснахме котва при Кралските стълби и забързахме нагоре през парка на двореца, все още плътно скован от твърд сребрист скреж. Камбани биеха и звъняха. Монаси се мяркаха подобно на призраци по пътеките и коридорите. Кралски служители излизаха забързано от вратите, нетърпеливи да изпълнят задачите си, така че да могат да се върнат към буйно пламтящите огньове вътре. Научихме, че заради празненствата в двореца трупът на Розалети е бил пренесен върху една от масите в параклиса за покойници. Съпроводена от Дьо Монтегю, забързах през оградено място около абатството, през мразовитите малки параклиси и надолу покрай помещението на катедралния съвет, чиито статуи, барелефи и фигури по водоливниците се виждаха в мен с каменни погледи. Високи факли, закрепени върху поставки, пръскаха светлина. Докато минавах покрай тежката врата на стаята, в която се пазеше причастието, забелязах окаченото на нея нещо, което приличаше на парче мръсен плат.

— Какво е това? — приближих се и докоснах тъканта.

— Човешка кожа.

Извъртях се рязко. Лицето на монаха беше скрито дълбоко в качулката му, светлината улавяше само острия му нос и безкръвните устни.

— Съжалявам — той излезе напред. — Аз съм брат Стивън, отговарям за лечебницата. Това — той посочи към вратата — е човешка кожа. Кожата на Ричард Пудликот, ако трябва да бъдем точни. Опитал се да открадне съкровището на краля — монахът посочи към каменната настилка, — пазещо се в криптата отдолу. Бил заловен, отведен с двуколка до бесилката на Тотхил Лейн, обесен и одран — той се усмихна. — *Sic transit gloria mundi* — така отминава световната слава. Мога ли да ви помогна?

Обясних за Розалети. Монахът кимна и ни въведе в лечебницата. Трупът на Розалети беше положен върху една маса в помещението за покойници отатък — мрачна, зле осветена стая. Отговорникът на лечебницата запали пурпурните погребални свещи, поставени на черни железни шипове около масата и отдръпна покривалото. Розалети бе съблечен, изкъпан, намазан с благоухания и поръсен с миро, но от трупа още лъхаше воня на речната тиня. Подгизналата му черна коса

беше разчорлена и стърчеше, маслинената му кожа бе придобила болнав сивкав цвят, очите му бяха полуотворени, въпреки поставените върху тях монети. Изрекох молитва за душата му, после огледах трупа му.

— Няма белег или синина — отекна грубо гласът на монаха. — Никакви.

— Някакви следи от отвара или настойка?

— Няма следи от отрова — отговори монахът от лечебницата, — нищо, освен речната воня и слабия, сладникав мирис на вино. Изглежда, че се е качил на някоя баржа от Уестминстър — монахът сви рамене. — Станала е злополука.

— Опитвам се да открия лодкаря.

Обърнах се. На прага стоеше Казалес. Той прекрачи прага с широки крачки.

— Бях долу при Кралските стълби — той кимна към трупа. — Някакъв рибар го намерил да се носи по реката, полюшвайки се на повърхността ѝ. Очевидно лодкарят също е изчезнал — Казалес разтвори широко почервенелите си очи. — Злополука — промърмори той. — Бог знае!

— Но той се страхуваше от реката.

— Знам — въздъхна Казалес, — но не достатъчно, за да се откаже от опита си да стигне до онзи френски военен кораб в мъглив ден — той разтърка лице.

— Розалети не беше член на тайния съвет, нали? — попитах.

— Вярно, и аз знам какво си мислиш, Матилда — Казалес ми хвърли поглед с присвити очи, — но смятам, че е било злополука.

— Кралицата — наблегнах на думата — ще иска да знае защо е отивал там: в края на краищата, той беше пазител на печата ѝ.

— Мадам — поклони се иронично Казалес, — ще уведомя нейно величество веднага щом сам открия това.

Той си тръгна скоро след това. Дьо Монтегю промърмори, че не искал да го виждат твърде често заедно с мен и го последва. Аз минах бавно обратно през заскрежения парк и влязох в двореца. Върнах се до входа на малката зала, където бях стояла, когато най-напред пристигнах в Уестминстър, и съвсем ясно си спомних как бях влязла в къщата на дьо Витри. Отворих вратата, влязох и постоях известно време, представяйки си, че това е домът на мосю дьо Витри. Аз бях

платеният убиец. Имах арбалет. Пред мен излезе слуга, друг излизаше от една стая от дясната ми страна, една прислужница слизаше припряно по стълбите. Никой от тях не бе осъзнал, че ги застрашава смърт. Престорих се, че изстрелвам стрела — слугата, застанал отпред, падна. Мъжът от дясната ми страна гледаше втренчено: той също падна убит; ами онази прислужница, слизаща по стълбите? Тя сигурно беше чула — защо не се беше обърнала и не беше побягнала? Спомних си трупа ѝ, който лежеше в подножието на стълбите. Убиецът не е могъл да действа толкова бързо. Затворих очи, когато осъзнах ужасната грешка, която бях направила. Бях пренебрегнала едно правило, което ми беше повтаряно безброй пъти: никога не елиминирай причините, нито една от тях — остави ги да отпаднат от само себе си. Бях толкова изненадана, че се плъзнах надолу по стената и приседнах със скръстени ръце, взирайки се в тъмнината.

Най-сетне си тръгнах и се върнах в абатството. Брат Лео, който отговаряше за библиотеката и скриптория, беше озадачен от молбата ми, но след като зърна печата на Изабела, бързо се съгласи. Отведе ме до онова, което наричаше своя Светая светих — голямата библиотека на абатството с украсени със стъклописи прозорци, безброй лавици, маси, пейки и катедри. Показа ми хранилището си за ценни ръкописи и книги, всички внимателно описани и подредени — най-ценните бяха приковани с вериги или заключени зад железни решетки. Сладкият аромат на мастило, пемза, пергамент, кожа и велен витаеше като облак тамян в църква; свещите с покрити фитили и запечатаните фенери горяха като черковни свещи в този храм на учението.

Брат Лео ме въведе вътре и ме заведе да седна до една маса, като ми донесе кожена кутия с принадлежности за писане, в която имаше мастилници, пера и пергамент. И така аз започнах отново, съставяйки ясен списък на всичко случило се. Работих дълго след вечерната и общата молитва: приглушеният камбанен звън оповестяваше часовете, благоговейните напеви на монасите отекваха звънливо във въздуха: „Ти накара земята да се тресе и я разтвори: напълно ли ще ни отблъснеш, О, Боже? Помогни ни срещу враговете ни“. Тези думи намериха подслон в собственото ми сърце. Отправих молитви към духовете на мъртвите, които, сега призовани, сякаш се събраха около мен.

Накрая очите ми така натежаха, че се наложи брат Лео да ме събуди. Събрах пергаментите си и се върнах при кралицата. Тя играеше на зарове заедно с младите пажове: щом влязох, тя ги отпрати. Залостих тежката врата и седнах на едно столче за крака до нея. Бях изморена, но ѝ разказах за смъртта на Розалети и когато още един от пръстените на часовата свещ догоря, се върнах към началото. Изабела слушаше напрегнато. Издаваше изненадата си, като си поемаше дъх с остро свистене, и съмненията си — чрез въпроси, по-точни и строги и от онези, които би задал някой началник на стражата. След това се изправи и, като се облягаше на рамото ми, се наведе и ме целуна по главата. Постоя известно време до прозореца, като си тананикаше под нос мелодията на „Ликувай, царице“ — един от химните, изпети по време на коронацията ѝ.

— Моят съпруг — заяви тя, без да помръдва — спа цял следобед. Сега се затвори с милорд Гейвстън. Ела, Матилда, хайде да нанесем удар в корена на всичко това — тя се засмя, пърхайки подигравателно с клепахи. — Ще покажем, че Фата Моргана не е само плод на въображението на трубадура.

Изабела и аз си поделихме чаша вино, взехме наметките си и наредихме на неколцина от пажовете да ни придружат. Тръгнахме към покоите на краля. Открихме Едуард и Гейвстън, пременени в широки дрехи, захвърлили коланите и ботушите си на пода, да се взират задълбочено в карти, разгърнати на голямо писалище. Едуард се бе прегърбил в голям стол, а Гейвстън седеше срещу него. Кралицата ми нареди да правя всичко, каквото прави и тя, и щом влезе в стаята и вратата се затвори зад нас, тя отметна качулката си назад и коленичи, свеждайки глава към земята. Едуард и Гейвстън скочиха на крака. Кралят понечи да тръгне към нея, но Изабела протегна ръце.

— Ваше величество, лордове, умолявам ви, изслушайте ме. Ще приема всяка ваша клетва, дадена пред дарохранителницата, съдържаща благословеното тяло Христово или пред светото Евангелие.

— За какво говорите, милейди?

— Размишлявахме върху смъртта на Бакел, Сандуик и Розалети.

Нейните думи предизвикаха реакция. Едуард и Гейвстън ни изгледаха нервно и тревожно.

— Слушайте — настоя Изабела. — Слушайте добре какво ще ви каже Матилда — тя се обърна и посочи към мен. — Кажи им.

Повторих дума по дума всичко, което бях разказала на кралицата. Говорих прямо, без заобикалки. Отначало двамата мъже правеха гримаси и клатеха глави, но произнасяните от мен изречения, подобно на стрели, се сипеха като градушка. Не описях подробно злодейството, но, след като изказах предположението си, безпощадно преминах към логичното му заключение. Едуард, леко пребледнял, се отпусна в стола си, като направи знак на Изабела също да заеме мястото си. Кралицата обаче поклати глава. Продължих. Гейвстън ме прекъсна с порой от въпроси, на които отговорих. Щом свърших, Изабела отново протегна ръце.

— Господарю, съпруге мой, моля ви, изслушайте ме. Играех вашата игра, но сега тя приключи. Умолявам ви, милорд, да ми кажете истината. Кажете ми, че не сте имали пръст в смъртта на тези мъже — Пурт и останалите.

— Разбира се, че не! — изкрещя Едуард, като удари по масата. — Макар да се противопоставяха на присъстващия тук херцог, те бяха предани и верни поданици — той си пое дълбоко дъх. — Отначало мислех, че това са нещастни случаи, но Сандуик, Бакел... — той поклати глава. — В сърцето си обвинявам великите херцози.

— Слушайте, господарю — продължи бързо Изабела, — умолявам ви. Ще приема дадена от вас клетва върху която свята реликва пожелаете. Говоря истината, давам ви мъдри съвети. Може и да бъда пренебрегната заради крехката си възраст, заради неопитността си, но, Бог ми е свидетел, по един въпрос няма да отстъпя — гласът на Изабела стана твърд. — Познавам баща си. Моля ви, умолявам ви, каквото и да ви е обещал тайно, каквото и тайна клетва да ви е дал, каквито и тайни планове да крои, коленопреклонно ви умолявам — не му вярвайте. Кажете ми, господарю, понеже аз ви обичам, какво ви е казвал той в потайни кътчета, в писма, изпращани под прикритието на тайния печат, или чрез Марини и другите тайни съветници — Изабела замълча за миг. — Уверявам ви, милорд, каквото и да ви е обещал, това са лъжи, нагласени, за да ви хване в капан, да доведе вас и лорд Гейвстън до пълно унищожение.

— Милорд Гейвстън — обърнах се към фаворита, — посетили сте тайно Париж. Срещнали сте се с мосю дьо Витри. Сега вие

притежавате принадлежалото на него изображение на света Агнес — направих пауза. — Пътували сте по времето, когато са били арестувани тамплиерите. Мосю дьо Витри спомена нещо за посетител, така че, като се замисля, трябва да е бил някой важен човек. Вие, монсеньор, се пошегувахте, че Дувър бил идеалното място, за да се измъкне човек от кралството.

— Да, да — Гейвстън вече не беше познатото ми надуте конте, а погледът му бе станал суров, дори страшен. — Посетих дьо Витри, за да получа парични средства, изплатени от крал Филип — така трябваше да се направи. Видях картината. Мосю дьо Витри ми я подари.

Едуард се изправи на крака. Започна да крачи нагоре-надолу, за да събере мислите си.

— От сто години — започна той — великите херцози се възправят срещу семейството ми, срещу нашата династия от славни крале. Прадядо ми бил преследван надлъж и нашир из кралството, изгубвайки съкровищата си в тесния проток между Норфолк и Ланкшир. Дядо ми Хенри се е сблъскал с гражданска война, плен, затворничество. Дори баща ми, великият воин — Едуард не можа да скрие сарказма в гласа си — е бил заставян да стори едно или друго, принуждаван да подпише тази или онази харта, давайки обещания, отстъпвайки правата си. Парламентът и съветниците, непокорни духовници и велики херцози го принуждавали да тръгне с шапка в ръка да проси пари, понеже в неговите ковчезета за скъпоценности оставали само паяжини — Едуард се облегна назад в стола си. — Вашият брачен съюз, милейди, предложи друг начин. Миналото лято, както знаете, моят баща принуди лорд Гейвстън да замине в изгнание. Той отиде във Франция и беше приет с отворени обятия от крал Филип, който изтъкна, че славният ми баща няма да живее вечно. Филип обеща, че ако се ожения за вас, ще ми помогне да смажа веднъж завинаги всяка съпротива в Англия. Баща ми умря през юли миналата година. Месеци по-късно лорд Гейвстън се върна тайно във Франция, за да продължи нашите преговори. Именно тогава мосю дьо Витри му е дал картината. Филип предложи военна помощ — щеше да финансира плана с богатствата, заграбени от тамплиерите.

Отпуснах се и седнах на пети, кимайки в знак на съгласие. Спомних си как дьо Витри искаше да си отида, защото очаквал друг

гост. Нищо чудно, че беше толкова нервен, разкъсван между мен и машинациите на владетелите.

— Английското начинание? — попитах. — Монсенъор — вдигнах ръка, — извинявам се.

— Не се извинявай, Матилда. Това би ли променило нещо? Да, Английското начинание, истинската причина, поради която Филип нападна тамплиерите — той се нуждаеше от техните богатства. След като лорд Гейвстън се върна в Париж миналия декември, нашият таен договор бе потвърден. Щях да се ожения за Изабела. Най-големият ни син щеше да бъде наречен Луи, вторият ни син щеше да получи Гаскония, но под пълен френски протекторат. Филип щеше да ми помогне да смажа съпротивата тук и в Шотландия. Щяхме да сключим траен мир. Неговите врагове щяха да бъдат и мои. Преди всичко — Едуард вдигна бокала си с вино и отпи, — тук нямаше да има съпротива.

— Разбира се — намеси се Гейвстън, — господарят ни щеше да се държи различно пред другите, противопоставяйки се на Филип във всичко, доколкото може.

— А аз? — попита Изабела.

— Ваша светлост — Гейвстън се поклони, — и бих желал да седнете — вие сте част от преструвката, дори и да не ви е известна истинската причина. Дойде ли пролетта, Филип ще тръгне на поход.

— Значи това е истинската причина — попитах — за голямата игра? Заблуждавали сте придворните, демонстративно обиждайки и наранявайки съпругата си, нейните роднини и мощта на Франция. Престрували сте се — продължих, — докато тайно сте подготвяли унищожението им?

Гейвстън кимна.

— Враждебността ви към Франция — продължих — е била престорена. Заблуждавали сте херцозите си, които са могли да допуснат грешката да влязат в заговор с Филип. Щели сте да научите за плановете им и същевременно да съберете доказателства за измяната им.

Едуард и Гейвстън се усмихнаха като комарджии, започващи хазартна игра.

— Помолихте ни за помощ, убеждавайки ни, че вредим на Филип, но през цялото време Филип е знаел истината, било то за

отношението ви към дъщеря му, или за това, че сте дали сватбените ѝ подаръци на Гейвстън.

— Толкова ли твърдо е намерението ви да предизвикате вашите велики лордове? — попита Изабела.

— Разбира се — Едуард посочи към един стол. — Милейди, седнете!

Изабела остана права.

— А смъртта на Пурт и останалите? — попита тя.

— Отначало — бавно отговори Едуард — смятахме, че това са нещастни случаи, или дори дело на враговете ни тук в Англия, но...

— Мислехме — прекъсна го Гейвстън, — че Пурт и Бакел могат да ни осигурят Лондон: Сандуик — Тауър, Уенлок — Уестминстър. Затова и подозирахме, че са отстранени от великите херцози.

— Милорд, вие сте прав, но има и други причини — Изабела отиде до стола близо до съпруга си, като ми направи знак да седна до нея. — Милорд, сега вие сте лишен от мъдри съветници, мъже, поддържащи исканията за мир, които биха могли да установят контрол над едно или друго, но биха могли също и да ви посъветват да поемете средния път — да се помирите и с Филип, и с вашите херцози — тя направи пауза. — Именно затова баща ми е отстранил тези мъже. Моля ви, повярвайте — Изабела склочи ръце. — Зад тяхната смърт стои именно Филип, а също и Марини. Те ще нахлуят в Англия, вече са много напреднали с приготовленията си. Баща ми може лесно да унищожи вашите херцози, но ще унищожи и вас веднага след като аз родя син. Вие ще умрете, а Филип ще стане регент от мое име, докато в същото време неговите войски ще прегазят Гаскония и всяка друга територия във Франция, която се намира във владение на английската корона. Шпионите на баща ми вече се събират на рояци тук. Александър от Лисабон, предводител на Нокталиите, гонител на тамплиерите бе зает в западните графства, да шпионира крепостите, морските и речните пристанища. Започне ли нашествието, вие няма да имате контрол над него. Моят баща ще диктува условията.

— Господарю — обадох се сега аз, — сигурна съм, че сме прави. Вие казвате, че Филип се е споразумял с вас за голямата игра, и все пак ние бяхме свидетели на неговата ярост от това, че го дразнят и предизвикват, дори това да е било преструвка. Истинската причина за

подобна ярост е било нетърпението му да унищожи властта ви веднъж завинаги.

— Той не би... — Едуард млъкна, когато видя изражението на Изабела.

— Милорд — настоя тя, — той ще го стори! Мога да ви предоставя доказателства, че Матилда говори истината.

Едуард сведе глава — неговият фаворит се наведе през масата и му зашепна дрезгаво. Кралят кимна, изправи се, прекоси стаята и отиде до една странична масичка. Сграбчи парче пергамент и перо и написа няколко реда, запечатвайки писмото с личния си печат. Приблужи се, застана до мен и сложи документа на масата.

— *Litterae plenae potestatis*^[1] — кралят зашепна на ухото ми. — Писмо, предоставящо пълни правомощия. Матилда, това, което правиш за доброто на владетеля, има пълната сила на закон. Донеси ми окончателното, решаващото доказателство. Ти започна този лов — присъствай и на убиването на жертвата!

Пристигнах в Тауър рано на другата сутрин. Небето беше безоблачно, звездите блещукаха като късчета лед. Не пътувах с баржа заради режещия зимен вятър. Оуейн-Ап-Ител и отряд конни стрелци ме взеха тайно от Уестминстър. Уелсецът искаше да говори за Сандуик. Оставих го да бъбри, докато пътувахме през пусати улици. Проститутките и скитниците се разбягваха при приближаването ни, а стражите се отдръпваха настрана, за да ни пуснат да минем. Зловещо пътуване, в което си проправяхме с криволичене път покрай каналите — все едно пътувахме през град на мъртвите. Мракът около нас понякога се разкъсваше от самотна пламтяща факла, примигващ фенер или проблясване на свещ през прозорците с вертикално разделени стъкла или издрънчаването на някой капак. От време на време някое куче надаваше вой, на който отговаряха други, или нечий глас надаваше вик, ясен и отчетлив, последван от пронизителен детски плач. Яздех приведена на седлото на кроткия, набит, късокрак кон, който Ап Ител беше довел, размишлявайки върху онова, което се беше случило предишната вечер, върху онова, което бях планирала за деня. Погледнах нагоре към небето и се заклев, че преди отново да падне мрак, убиецът ще бъде мъртъв, а плановите на Филип — осуетени.

Пристигнахме в Тауър. Отидох на утринна литургия в „Сейнт-Питър-ад-Винкула“. Трупът на Сандуик, обвит в саван и положен в

ковчег, лежеше върху дървена маса под черно-златист покров, заобиколен от погребални свещи. Ковчегът беше поставен точно пред входа на олтара. Щеше да остане там, докато бъдеше свален до „Грейфрайърс“, за да бъде заровен срещу затвора Нюгейт, където Сандуик, в качеството си на съдия, толкова често беше провеждал съдебни заседания. Сбогувах се със Сандуик в онзи студен ден преди толкова много години. Сега, когато дойдох в „Грейфрайърс“, често идвам на гроба му в църквата на благочестивите братя, но духът му отдавна си е отишъл оттук. В онзи февруарски ден обаче изглеждаше подобаващо трупът на Сандуик да бъде положен там — душата наистина продължава да витае и той можеше да бъде свидетел как се произнася присъдата и се изпълнява възмездието за неговото убийство. Свещеникът напевно редеше стиховете на погребалната литургия. Заслушах се особено внимателно, докато четеше от Книгата на Йов: „Аз зная: Изкупителят ми е жив и Той в последния ден ще издигне из праха тази моя скапваща се кожа“.^[2] Предполагам, че Ангелът на отмъщението може да се явява в много образи, дори като млада жена, която добре познава билките.

След литургията закусих заедно с Ап Ител. Показах му писмото на краля и му обясних внимателно какво предстои да се случи. Той примигна изненадано, но се съгласи. Щом посетителите ми пристигнеха, неговите стрелци трябваше да обкръжат параклиса „Сейнт Питър“, но трябваше да се намесят само при даден от мен знак. След като се нахраних, се върнах в „Сейнт Питър“ и заставах край мангала, топлейки ръцете си. Вратата на параклиса се отвори и влезе Дьо Монтегю.

— Добро утро, Матилда, какво е това?

Отправих се да го поздравя точно когато камбаната на Тауър оповести часа.

— Прави това, за което те помоля — казах умолително. — Трябва да ми се довериш. Имам разрешението на краля — посочих зад гърба му. — Стой близо до вратата на столчето на вратаря. Зад вълнената завеса ще намериш арбалет, колчан със стрели и оръжеен колан.

Чух издрънчаването на резето и в църквата с едри крачки влезе сър Джон Казалес.

— Матилда, поискала си да ме видиш? Толкова рано?

— Сър Джон, чаках ви. Моля ви, дръпнете резетата.

Той го направи, свали наметалото си, метна го на едно столче, кимна на Дьо Монтегю и влезе след мен в нефа, подмина ковчега на Сандуик и влезе в олтара. Ап Ител беше поставил два стола един срещу друг. Освен това бе сложил чашата на Сандуик до моите гърненца и кана с кларет върху близката масичка за църковни вещи. Дьо Монтегю заключи вратата. Лицето му беше изопнато и неподвижно. Той премести наметалото на Казалес и седна, търсейки опипом оръжията зад вълнената завеса. Направих знак на Казалес да седне. Той го направи: суровото му лице беше безизразно и непроницаемо, макар че очите му непрекъснато се стрелкаха към ковчега на Сандуик.

— Каза, че е важно?

— Наистина е така, сър Джон. Днес е денят, в който ще умрете.

Здравата ръка на Казалес посегна към оръжейния колан, който бе хвърлил на пода до себе си.

— Недейте! — предупредих го. — Дьо Монтегю е въоръжен с арбалет, меч и кинжал, вратата е залостена, а отвън чакат стрелци с натегнати лъкове.

Казалес отдръпна ръка.

— Сър Джон Казалес — посочих, — обвинявам ви като изменник, платен убиец и истински предател. Вие сте пионка на Филип Френски. Не, не ме прекъсвайте. Вие убихте Симон дьо Витри.

— Аз...

— Убили сте го — настоях — в първия ден след пристигането си в Париж. Вие и вашият съучастник, Розалети.

— Това е...

— Разбира се, това е истината. По чиста случайност аз посетих къщата на дьо Витри в същия ден, може би съвсем скоро след като клането е приключило. Допуснах грешка. Представях си един нает убиец с два или три малки арбалета и различни стрели, промъкващ се през онази врата, но, разбира се, съм сгрешила.

— Дьо Витри почти не ме познаваше.

— Познавал е Розалети — кралски писар, член на тайния съвет. Както казах, допуснах грешка. Убийците са били двама: Розалети и вие! Французинът е настоял да го пуснат да влезе. Слугата, който отворил вратата, се съгласил. Обърнал се и тръгнал пред вас. Розалети

го убил със скрития арбалет; убил също и слугата, който излязъл от една стая вдясно от него. Най-горе на стълбите обаче се появила прислужница. Вие сте забързали напред. Може и да сте изгубили едната си ръка, Казалес, но сте достатъчно ловък. Изстреляли сте една стрела — прислужницата е била улучена. Шурнала кръв, тя е залитнала. Вие сте хванали трупа ѝ и сте го пуснали да се изтърколи по стълбите. Лявата ви ръка обаче е била оплискана с кръвта ѝ. Продължили сте нагоре, но заради нараняването си не сте успели да се хванете за парапета на стръмните стъпала, затова сте се облегли на стената и сте оставили върху мазилката петно от кръв. Стори ми се странно, че толкова високо на стената има петно, без никакви други петна, но — логично — това е начинът, по който вие винаги се изкачвате по стълби. Дадох си сметка за това онзи ден, докато наблюдавах как един носач, държащ ковчеже в дясната си ръка, се изкачва по стълбите, подпирайки се на стената с лявата си ръка.

— Както и да е, стигнали сте до галерията. Дьо Витри, още по нощна риза, излязъл от стаята си. Бил още полузаспал. Убили сте го веднага. Въпреки осакатената си китка, Казалес, вие сте стар и опитен войник, хладнокръвен и суров, приготвили сте за стрелба и двата арбалета, и бързо и безшумно сте се придвижили нататък, за да продължите с убийствата. Междувременно Розалети, който не е воин, е стоял долу до вратата. Не я бил заключил или залостил, за да не би, ако някой дойде и не може да влезе, да се вдигне глъчка. Вие сте се разбрали с него за това. Когато аз влязох, Розалети се е скрил. Бях потресена. Прекосих коридора и се качих по стълбите. Вие сте ме чули да идвам и също сте се скрили. За вас и Розалети съм била непозната, просто едно обикновено момиче, но вече съм била нащрек. На Розалети можеше да му се види трудно да ме убие; на вас също. Можех да ви се изплъзна, да изтичам навън от къщата, да вдигна тревога, затова сте ме оставили да си тръгна. Единствената ви грижа е била да се измъкнете възможно най-бързо, за да не би аз да се върна заедно със стражите.

Казалес дишаше тежко. Наведе се напред — бездушните му очи ме изучаваха.

— Може и да сте се изненадали — продължих, — че не вдигнах тревога. Мога само да си представя какво е било удивлението ви, когато сте открили коя съм в действителност, но тогава е било твърде

късно. Пред помещението за мъртъвци, след като огледах трупа на Пурт, вие и Розалети се опитахте да ме сплашите и да ме прогоните. Не посмяхте да ме убиеете. Филип желаше да запази спокойствието на скъпоценната си дъщеря. Казали сте на Марини — той сигурно е претърсил документите на дьо Витри и е открил истинската ми самоличност. Но междувременно аз вече се ползвах със закрилата на принцесата, затова назначиха Пелет в домакинството ѝ, за да следи нея и мен.

— И ти го уби?

— Не аз, господарю.

— Принцесата? — ахна Казалес. — Аз...

— Истинска дъщеря на баща си, както откри Марини, когато се опита да ме разпитва. Ако нейна светлост не ме беше закриляла така, никога нямаше да напусна Франция. Всъщност, вие и Розалети ме нападнахте и на стълбите на лечебницата в малкия манастир „Свети Августин“.

— Ние бяхме...

— Беше зимна нощ в сумрачен манастир. Вие бяхте само два силуета, облечени в черни раса, пърхащи като прилепи из сенките. Използвахте онзи послушник, малоумния. Розалети се е престорил на бенедиктински монах и за да обърка нещата, стисна ръцете на нещастника. За какво му е било да прави това? Ами защото слабоумните помнят докосването — той каза нещо за грубата кожа на ръцете му, което означаваше, че не може да сте били нито вие, нито Розалети.

— И?

— Е, сър Джон, щом вие сте могли да хвърлите парче зебло върху мен, Розалети е могъл да използва нещо подобно, за да направи ръцете си по-груби. Вие сте извършили нападението. Били сте там, сър Джон. Празненството в кръчмата е било оживено, хората са идвали и са си отивали, а в същото време разстоянието между кръчмата и малкия манастир е съвсем кратко и може да се измине пеша. Ако бяхте постигнали целта си, тогава щях да умра — всъщност ме спаси Дьо Монтегю — усмихнах се, когато видях как се изненада. — О, да, онази нощ в приората е имало повече от един платен убиец. По време на нападението бях дърпана и теглена, докато двама души ме блъскаха

насила към върха на онези стълби. Всъщност са били двама: вие и Розалети.

— Беше Розалети...

— Той не може да отговори. Той е мъртъв, сър Джон, защото вие сте го убили. Не се е качил на баржа или лодка — той се ужасяваше от водата. Вие сте поискали да се срещнете с него някъде по онзи обгърнат от булото на нощта, обвит в мъгла кей на Уестминстър. Той би слязъл до водата, за да се срещне с човек, на когото има доверие. Вие сте действали бързо като връхлитащ ястреб или бързо стрелкаща се змия и сте го блъснали в реката. Дори само шокът е бил достатъчен да го убие след кратка борба в леденостудената вода. Изгубил е живота си, както бе изгубил и душата си.

— За какво ми е да го убивам, ако е бил мой съучастник?

— Защото вие сте платен убиец. Бог знае, че може би душата на Розалети не е била изпълнена със злоба и коварство като вашата. Навярно е съжалявал за онова, което е сторил. Може би мъртвите са се върнали да го преследват. Розалети сякаш ме харесваше. Долових тъга в погледа му. Може би е започнал да изпитва угризения. Във вашите очи обаче той е бил слаб и не е можело да му се има доверие. Бил е единственият човек в английския двор, който е знаел цялата истина. Вие сте го съдили и сте издали присъда. Вашите зловещи господари в Париж приемали това. Било недопустимо някакви дребни угризения да изложат на опасност вас или, което е по-важно, тяхното начинание.

Казалес се изправи, протегна се и плъзна поглед надолу по нефа. Дьо Монтегю се изправи, опънал тетивата на арбалета. Отвън се чу дрънчене на оръжия и приглушеното мърморене на стрелците, които Ап Ител разполагаше по местата им.

— За какво ми е било да убивам дьо Витри?

— О, той е знаел твърде много за всичко и Филип е имал сериозни основания да не му се доверява. Дьо Витри е бил добър човек и верен поданик, свикнал с кралските интриги, но неспособен да преглътне коварството на Филип срещу тамплиерите. Подозирам, че не е успял да прикрие това и следователно е заплатил цената.

— А ти приписваш на мен вината за смъртта на останалите.

Казалес не показва нито разкаяние, нито съжаление. Нищо в него не показваше нервност, освен бързо стрелкащите се очи и това, че от

време на време навлажняваше устните си. Той беше истински войник, хладнокръвно преценяващ врага и онова, което можеше да се случи.

— Разбира се, че обвинявам вас. С Бакел е било лесно. Покривите на онези павилиони бяха уязвими, особено поради това, че са били прибрани в затъмнен трансепт. Вие, сър Джон, загърнат в наметало и скрил лицето си под качулка, сте могли да се промъкнете в абатството с меч и кинжал. Отсекли сте онези клинове — те са дебели не повече от един инч, нали? Решили сте да поласкаете сър Джон, отреждайки му почетно място вдясно от олтара. Щели сте да се погрижите повреденият павилион да бъде разположен точно там. Ако Бакел оцелеел, можело да има други възможности, макар че коронацията е била изключително благоприятна възможност. Случайната смърт на личния съветник на краля по време на такава церемония! Какви предсказания и поличби могли да прочетат хората в това събитие!

— Моят павилион също...

— Нищо повече от лукав замисъл да представите и себе си като една от набелязаните жертви, както направихте в Париж с помощта на Марини. Спомняте ли си? Ние се върнахме в града. Вие съобщихте на господарката ми и на самата мен, че желаете да разговаряте с нея за Англия. Винаги яздехте до нас, но през онзи следобед се преместихте в предната част на колоната. Направили сте го, за да помогнете на наемниците на Марини, когато предприемат фалшивото си нападение. Убихте няколко от тях, играейки ролята на смелия, галантен рицар. Останалите от онази пасмина избягаха. Не ги е било грижа за смъртта на другарите им — просто е щяло да има повече злато, което да си поделят, когато хората на Марини им го дадат.

Казалес сведе глава, пристъпвайки нервно с обутите си в ботуши крака.

— Вие тамплиер ли сте, Дьо Монтегю? — Казалес вдигна глава.

— Какъв съм аз, сър — отвърна Дьо Монтегю, — е моя грижа. Какъв сте вие — това вече беше успешно доказано.

— Поне за това се досетих — на мрачното лице на Казалес се появи усмивка. — Да — кимна той, — поне за това се досетих, но — той се приведе напред — какво ще кажете за смъртта на Уенлок? Аз не седях на една маса с него.

— Бил е отровен! — отвърнах. — Дали сте му отровата малко след като е пристигнал в двореца, а после сте се държали на разстояние от него. Било е само въпрос на време. Вие знаете много за билките и отварите, нали, сър Джон?

— А Пурт?

— Ах, да — усмихнах се, — очевиден нещастен случай, каквато сте планирали да бъде и моята смърт. Всичко, с което разполагахме, бе честната дума на Марини и неговите хора, че вие и Розалети сте дълбоко посветени в планове им. Е — свих рамене, — това е логично. Марини е плащал на двама ви с Розалети, затова, разбира се, е бил готов да излъже заради вас — двама от собствените му *Secreti*, които той е посвещавал все повече и повече в съветите, давани на английската корона. Всъщност, в нощта, когато Пурт умря, вие двамата с Розалети сте го посетили. Ударили сте го в гръб и сте го изхвърлили през онзи прозорец. Подозирам, че вие сте останали до вратата, която Розалети е заключил: след това той е използвал стълбата, донесена от агентите на Марини. Слязъл е, хвърлил е онази верижка върху скобата на стената, уверил се е, че Пурт е мъртъв и се е върнал при другарите си заговорници.

— Наистина имаш остър ум, Матилда!

— Искане ми се тази острота да се беше проявила по-рано. Вие ме наблюдавахте, сър Джон, тук и в Париж. Онзи ден знаехте, че съм излязла от Тауър и съм отишла в града. Откъде знаехте това? Можех да съм отишла навсякъде. Знаели сте къде съм отишла, защото сте дебнели и сте чакали нова възможност да ме убием точно както едва не сторихте това в Париж. Опитавте се да ме удавите с онази баржа, която се появи със светкавична бързина от мъглата. Да, може и наистина да сте били с принцесата, но сте научили къде и кога отивам и сте предали сведенията на наетите от Марини убийци. Двама добри мъже умряха в онзи ден, сър Джон, още две души, които надигат глас към Бог за възмездие.

Казалес отклони поглед, сякаш се боеше да гледа към ковчега на Сандуик.

— Ах, да, моят добър приятел — свалих ножа от колана си още докато Дьо Монтегю се изкачваше по-нагоре по нефа. Той също беше видял как Казалес се раздвижи, готов сякаш да нападне. Моят

противник обаче погледна надолу по нефа, въздъхна дълбоко и се отпусна.

— Старият Сандуик — продължих, — измъчван от болести и стари рани. Изпращали сте му отвари — нищо сериозно, но достатъчно, за да разстроите организма му. Щом коронацията приключи и Бакел загина, сте решили да разчистите фигурите от шахматната дъска. Розалети е донесъл смъртоносната напитка — отвара от вълче биле — в гърненце, подобна на онези, които използвам аз. Сандуик дори не би заподозрял.

— Защо да убивам тези мъже? — промърмори Казалес, а очите и гласът му издаваха отчаянието му.

— Защо ли? Заради Английското начинание.

В очите на Казалес проблесна изненада.

— О, да, зная всичко за това, а също и кралят. Как той щял да се държи предизвикателно с великите херцози, а след това тайно да се обърне към Филип Френски за помощ. Онова, което нашият господар не знаеше, но сега вече му е известно, беше, че е бил предаден. Беше поканил лисиците да влязат в кокошарника. Филип никога не е възнамерявал да помага на Едуард, а се стремеше да го унищожи, да отслаби Англия, да вземе Гаскония и да отстрани заплахата, каквато представляват Плантагенетите за Франция, веднъж завинаги — посочих зад параклиса. — Сандуик е започнал да подозира, че историята е на път да се повтори, че нагоре по течението на Темза ще потегли френска флотилия, французите ще превземат Тауър и ще поемат управлението. Не е чудно, че наричаше това място своята Чаша на призраците. Ако Филип постигнеше целта си, тези призраци щяха да се върнат, за да преследват всички ни.

Устните на Казалес помръднаха, сякаш говореше на себе си.

— Сега кралят знае истината — преместих кинжала в другата си ръка и измъкнах пергаментата от джоба на дрехата си. — *Lettera plenae potestatis*, сър Джон — замълчах за миг, за да си събера мислите. — Убили сте тези мъже по три причини: първо, защото са били застъпници на мира. Те, както вие добре знаете, са съветвали Едуард да бъде приятел с всички и съюзник с никого. Възможно е да са прозрели предложението на Филип и да са доловили истината. Те са били възпиращи гласове, които е трябвало да бъдат накарани да замлъкнат завинаги. Престрували сте се на един от тях. Второ, те са

били важни хора. Бакел и Пурт са владеели Лондон, Сандуик — Тауър, Уенлок — Уестминстър. Кой знае какво са могли да си помислят другите, ако такива мъже, които са освен това и кралски съветници, умрат при подобни загадъчни обстоятелства? Надявали сте се, че вината ще бъде приписана на Едуард: това щяло да отслаби още повече неговата кауза. Особено смъртта на Бакел е била замислена като поличба, предсказание какво може да се случи с приятелите на краля, особено с онези — добавих, — които се противопоставят на лорд Гейвстън.

Казалес се приведе, вдигна писмото и внимателно разгледа печата.

— А третата причина?

— Тя е известна единствено на вас. Защо един английски феодал и рицар, с години служил така предано на английската корона, би станал изменник? Мога да заподозра причината. Помните ли историята, която ми разказахте за битката при Фолкърк, в която сте изгубили ръката си? Старият крал ви срещнал и казал: „По-достойни мъже са губили повече“ — направих пауза. — Бихте могли да отречете всичко това, но служителите на кралския съд ще изготвят обвинението срещу вас, ще съберат нужните доказателства. Вече претърсват стаите ви. След това онези, чието задължение е да проведат разпита, ще се заемат с работата си. Знаете какво е наказанието за измяна, Казалес — да бъдете вързан и завлечен до Смитфийлд, да бъдете полуобесен, коремът ви — разпорен, вътрешностите ви — изтръгнати, а мъжествеността ви — кастрирана. А след това ще бъдете свален от бесилката и обезглавен, тялото ви — разсечено на четири, осолено и изпратено да краси портите и моста на Лондон.

Казалес вдигна глава — в тъгълчетата на очите му набъбваха сълзи.

— Старият крал — отвърна дрезгаво той — никога не ми се е доверявал истински! О, виждах го в очите му. Не, беше по-лошо! В действителност той никога не ме е харесвал. Именно онази забележка при Фолкърк сложи началото на душевната ми поквара. Така и не можах да заслужа близостта му.

Казалес говореше бързо. Лееше се поток от горчивини, трупани през годините, доведени до критичната си точка от новия крал и привързаността му към Гейвстън.

— Трудих се дълго и упорито — той ме изгледа гневно. — Сега съм сам. Аз бях като свещенослужител, а английската корона бе моят Бог, и за какво? — той захвърли писмото на масата. — После ме изпратиха във Франция. Розалети ме привлече в общата работа. Марини и останалите се отнасяха благосклонно към мен, обещавайки ми още години на висок пост, щом Английското начинание бъде завършено, но имаше цена, която трябваше да се плати — той преглътна мъчително. — Матилда, случва се човек да поеме по някакъв път и скоро да осъзнае, че няма връщане назад — той плъзна поглед надолу по нефа. — Радвам се, че убих Розалети. Той ме въвлече в това, после, като страхливец, какъвто беше, започна да изпитва съжаление и угризения — той примигна. — Розалети можеше да си тръгне, когато поиска. А той беше единственият, който знаеше тайната и трябваше да умре. Мислех си, че може да има път назад, но... — Той направи гримаса и посочи към мен. — Трябваше да те убия, Матилда, ти наистина си опасна. О, да — направи гримаса той. — Открих коя си в действителност — племенница на дьо Деинкур. Спомних си те — той насочи пръст към мен. — Просто едно момиче! Така казах на Филип. Дьо Деинкур не беше глупак и колкото повече неща откривах за теб, толкова повече се убеждавах, че представляваш заплаха. Е, добре — той шумно си пое дъх. — Хванат съм в капан. Наясно съм с това. Не искам да доставям удоволствие на тълпите в Смитфийлд, но няма да си призная, не и напълно, не и писмено.

Посочих към ковчега на Сандуик.

— Ще умрете тук, сър Джон.

Изправих се на крака, напълних чашата на Сандуик с кларет и добавих отварата от вълче биле, която кралският аптекар беше донесъл в стаята ми предишната вечер. Дьо Монтегю се беше приближил и стоеше до ковчега с готов арбалет. Отдръпнах се назад, направих му знак да се отдалечи и поставих чашата до стола на Казалес.

— Вземете — казах настойчиво, издържайки на неподвижния му поглед, — пийте. Поне смъртта ви ще е бърза.

— А ако не го направя?

— Дьо Монтегю ще ви нанесе такава рана, че да оживеете, докато ви откарат до Смитфийлд, за да умрете там. Между другото, Казалес, той наистина е тамплиер, свещеник. Той може да ви изповяда. Сбогом!

Тръгнах надолу по коридора на църквата. Дьо Монтегю застана отстрани.

— А ако откаже да пие, Матилда? — прошепна той.

— Убийте го!

Излязох навън на слабата слънчева светлина. Хората на Ап Ител се бяха строили под формата на дъга с лице към църквата. Седнах на една дървена пейка и погледнах към мястото, което Сандуик наричаше своята Чаша на призраците. Почаках малко на студа, докато вратата се отвори и Дьо Монтегю излезе и ми подаде празния бокал.

— Изпи го — Дьо Монтегю се вгледа в мен със странно изражение. — Мъртъв е.

— Тогава Бог да го съди — отвърнах.

Пет дни по-късно излязох с господарката си в централния вътрешен двор на двореца „Уестминстър“. Французите си тръгваха, но поради лошото време, нямаше да се доверят на реката, а щяха да слязат до Куинсхийт, където беше закотвен военният им кораб. Имаше сбогувания и подаръци, уверения в приятелство, целувки, затвърждаващи мира, моята господарка дори произнесе реч. Марини, който ме наблюдаваше през цялото време, избута коня си по-наблизо и се наведе, със светнали зелени очи, с показваща се изпод бобровата му шапка червена коса.

— Матилда — прошепна той, възползвайки се от шума във вътрешния двор.

— Да, милорд?

Той приближи коня си още малко, като скръсти ръце върху лъка на седлото.

— Много хитро изиграно — прошепна той. — Със сигурност те подценихме.

— Милорд, и двамата със сър Джон Казалес ми правите един и същи комплимент!

— Казалес е мъртъв.

— Бог да го съди за престъпленията му — посочих към постройките на двореца около нас. — Негова светлост кралят реши да свика парламент, за да се справи със своите херцози.

— Това си остава между нас, Матилда — Марини размаха с облечените си в ръкавици пръсти. — *A l'outrance!*^[3]

— Милорд — примигнах изкусително и направих подигравателен реверанс. — Не бих приела да бъде иначе. Както казвате, *a l'outrance, usque ad mortem* — изправих се. — До смъртта!

[1] Писмен документ, съдържащ пълномощие (лат.). — Бел.прев.

↑

[2] Книга на Йов 19:25. — Бел.прев. ↑

[3] Докрай (фр.). — Бел.прев. ↑

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Възможностите на средновековната медицина не са били толкова ограничени, колкото някои от популярните историци биха искали да смятаме. Жените наистина са играли значителна роля като лекарки, аптекарки и лечителки. (Образът на Матилда се основава на действителна личност, Матилда от Уестминстър.) Приносът на жените към средновековната медицина е сериозно възпрепятстван едва след прокарания от великия женомразец Хенри VIII парламентарен указ от 1519 г. Както пише Кейт Кембъл Хърд-Мийд в своята „История на жените в медицината“: „През Средновековието жените-лечителки продължили да практикуват по време на бушуващите войни и епидемии, както винаги, поради простата причина, че били необходими“.

Събитията, описани в този роман, се основават на развоя на политиката през въпросния период. Изглежда, че Изабела е имала изключително неприятни отношения както с баща си, така и с тримата си братя. Тя не присъства на погребението на никого от тях и както ще покаже тази поредица, причинява ужасни вреди на собственото си семейство при всяка възможност. Когато изучавах Изабела за доктората си в Оксфорд, останах с ясното впечатление, че тя е била много красива, високо интелигентна, жена със силна воля, умееща да манипулира другите. Тя е една от малкото монарси преди 1603 г., дали си сметка, че всяка война срещу Шотландия е унищожителна и за двете воюващи страни и не би донесла полза на никого.

Събитията от 1307 г. са такива, каквито съм ги описал. Уенлок, Пурт и Сандуик умират в рамките на дванайсет месеца, след като Едуард II наследява престола, и техните образи, така, както са обрисувани тук, се основават на сведения и източници от първа ръка. Бакел, според „Лондон Кроникъл“, е премазан до смърт по време на коронацията на Едуард II, която на свой ред е катастрофално събитие, зле организирана, а яростта на херцозите е толкова силна, че въоръженият сблъсък бил избегнат на косъм. Образът на Едуард II,

както и този на Гейвстън, също се основават на проверени източници. Любовта на Едуард към Пиърс е толкова дълбока, че когато по-късно неговият фаворит е екзекутиран, се налага Църквата да разреши на краля да бъде позволено да погребее тялото му. В много източници майката на Гейвстън е описана като вещица — това обвинение обаче често било повдигано срещу жени, от които мъжете се страхували или които мразели.

Събитията от 1307–1308 г. също са правдиво отразени, съобразно съществуващите източници. Няма съмнение, че Едуард II и Филип са били замесени в коварна игра за унищожението на тамплиерите (случило се така, както съм го описал) и женитбата на Изабела. Едуард II оказва твърда съпротива срещу френските искания, след това внезапно сменя линията си на поведение. Обяснението, което давам в този роман, е твърде вероятно. Филип лелее мечтата да се превърне в нов Карл Велики. Възможно е да си е спомнил за френската намеса в английските дела по време на управлението на непълнолетния Хенри III. Той и неговото обкръжение от министри, които до един умират от насилствена, мистериозна смърт, определено са били група от зловещи мъже, играещи за възможно най-високите залози.

Издание:

Пол Дохърти. Чашата на призраците

Английска, първо издание

Редактор: Нина Маркова

Художник: Христо Хаджитанев

ИК „Еднорог“, 2007

ISBN: 978-954-365-024-8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.